

SVT VI : 71 ; 13

041	kieli	finswefre
245	nimeke	Helsingin, Turun, Viipurin, Tampereen, Vaasan, Kuopion, Lahden, Oulun, Kotkan, Rauman, Pietarsaaren ja Riihimäen väestölaskenta marraskuun 27 p. 1930
246	rinnakkaisn. swe	Folkräkningen i Helsingfors, Åbo, Viborg, Tammerfors, Vasa, Kuopio, Lahti, Uleåborg, Kotka, Raumo, Jakobstad och Riihimäki den 27 november 1930
246	rinnakkaisn. fre	Recensement de la population de Helsinki (Helsingfors), Turku (Åbo), Viipuri (Viborg), Tampere (Tammerfors), Vaasa (Vasa), Kuopio, Lahti, Oulu (Uleåborg), Kotka, Rauma (Raumo), Pietarsaari (Jakobstad) et Riihimäki au 27 novembre 1930
248	osan tiedot	Teksti
248	osan tiedot swe	Text
248	osan tiedot fre	Texte
260	julkaisija	Helsinki : [Tilastollinen päätoimisto], 1933
440	sarja fin	Suomen virallinen tilasto 6 : 71 ; 13
500	ylänimeke	Väestötilastoa
598	huom.	svt
650	svt aihealue	Väestö - Befolkning - Population
650	tietovuosi	1930
651	alue	Suomi - Finland

VI

VÄESTÖTILASTOA

71:13

HELSINGIN, TURUN, VIIPURIN, TAMPEREEN, VAASAN, KUOPION, LAHDEN,
OULUN, KOTKAN, RAUMAN, PIETARSAAREN JA RIIHIMÄEN

VÄESTÖLASKENTA

MARRASKUUN 27 P. 1930

TEKSTI

★

VI

BEFOLKNINGSSTATISTIK

71:13

FOLKRÄKNINGEN

I HELSINGFORS, ÅBO, VIBORG, TAMMERFORS, VASA, KUOPIO, LAHTI,
ULEÅBORG, KOTKA, RAUMO, JAKOBSTAD OCH RIIHIMÄKI

DEN 27 NOVEMBER 1930

TEXT

★

RECENSEMENT DE LA POPULATION

*DE HELSINKI (HELSINGFORS), TURKU (ÅBO), VIIPURI (VIBORG), TAMPERE
(TAMMERFORS), VAASA (VASA), KUOPIO, LAHTI, OULU (ULEABORG), KOTKA,
RAUMA (RAUMO), PIETARSAARI (JAKOBSTAD) ET RIIHIMÄKI*

AU 27 NOVEMBRE 1930

TEXTE

HELSINKI 1933

Helsinki 1933. Valtioneuvoston kirjapaino.

ALKUSANAT.

Esillä oleva julkaisu sisältää tekstin muodossa selonteon marraskuun 27 päivänä 1930 toimeenpannun väestölaskennan tärkeimmistä tuloksista maan yhdessätoista suurimmassa kaupungissa, nimittäin Helsingissä, Turussa, Viipurissa, Tampereella, Vaasassa, Kuopiossa, Lahdessa, Oulussa, Kotkassa, Raumalla ja Pietarsaaressa sekä Riihimäen kauppalassa. Se muodostaa yhteenvedon aikaisemmin Suomen virallisen tilaston VI sarjan numeroina 71: 1—12 julkaistuista liitetauluista, joissa on esitetty yksityiskohtaiset tiedot eri laskentapaikkakunnista. Sitäpaitsi esillä oleva selonteko sisältää joukon vertailuja aikaisempien laskentojen tuloksiin.

Väestölaskennassa kerätyn aineiston tarkastusta ja käyttelyä on ohjannut allekirjoittanut Modeen apulaisaktuaarien H. Hormion ja A. Tunkelon avustamana. Tekstistä on laskennan toimeenpanoa ja väkilukua koskevan osan laatinut allekirjoittanut Modeen, selostuksen väestön rakenteesta apulaisaktuaari Hormio sekä ammattijaoitusta koskevan osan apulaisaktuaari Tunkelo.

Helsingissä, Tilastollisessa päätoimistossa, heinäkuussa 1933.

Martti Kovero.

J. T. Hanho.

FÖRORD.

Föreliggande publikation innehåller en redogörelse i textform för de viktigaste resultaten av den folkräkning, som anordnades i elva av rikets största städer, nämligen Helsingfors, Åbo, Viborg, Tammerfors, Vasa, Kuopio, Lahti, Uleåborg, Kotka, Raumo och Jakobstad samt i Riihimäki köping den 27 november 1930. Den utgör en sammanfattning av innehållet i de tidigare under n.ris 71: 1—12 av Finlands officiella statistik, serie VI, publicerade tabellbilagorna, i vilka detaljerade uppgifter för de olika räkningsorterna meddelats. Därjämte ingå i föreliggande redogörelse en del jämförelser med resultaten av tidigare räkningar.

Granskningen och bearbetningen av det vid folkräkningen insamlade materialet har handhåfts av undertecknad Modeen med biträde av biträdande aktuarierna H. Hormio och A. Tunkelo. Av texten ha avsnitten om räkningens verkställande och folkmängden utarbetats av undertecknad Modeen, redogörelsen för befolkningens struktur av biträdande aktuarien Hormio samt översikten rörande yrkesfördelningen av biträdande aktuarien Tunkelo.

Helsingfors, å Statistiska centralbyrån, i juli 1933.

G. Modeen.

SISÄLLYS.

	Siv.
A. Laskennan toimeenpano	3
1. Johdanto	3
2. Kaavakkeet ja ohjeet	5
3. Väestölaskenta-aineiston koneellinen käytely	22
4. Eri paikkakuntien laskenta-alueet	26
B. Väestöolot	28
1. Väkiluku	28
2. Väestön ryhmitys sukupuolen, iän ja siviilisäädyn mukaan	34
3. Demograafisia erillaisuuksia paikkakunnalla syntyneen ja paikkakunnalle muuttaneen väestön välillä	41
4. Väestön jakaantuminen syntymäpaikan mukaan	44
5. Väestön jakaantuminen kielen mukaan ..	49
6. Väestön jakaantuminen sivistysasteen mukaan	57
7. Väestön jakaantuminen uskontokunnan mukaan	63
8. Paikkakuntien ulkopuolella syntynyt väestö ryhmitettynä sisäänmuuttovuoden mukaan	64
9. Vieraiden maiden kansalaiset	67
C. Ammattitilasto	68
1. Aineisto ja sen käyttö	68
2. Koko väestön jakaantuminen elinkeinohaaroittain	71
3. Ammatissa toimivat elinkeinohaaroittain ..	77
4. Teollisuus ja käsityö	83
5. Liikenne	89
6. Kauppa	92
7. Julkinen toiminta ja vapaat ammatit ..	97
8. Muut elinkeinohaarat	103
9. Väestö ryhmitettynä talouskunta-aseman mukaan	109
10. Ammatti ja ikä	122

INNEHÅLL.

	Sid.
A. Verkställandet av räkningen	3
1. Inledning	3
2. Formulär och anvisningar	5
3. Den maskinella bearbetningen av folkräkningsmaterialet	22
4. Räkningsområdena å de olika orterna ..	26
B. Befolkningsförhållandena	28
1. Folkmängden	28
2. Befolkningens fördelning efter kön, ålder och civilstånd	34
3. Demografiska olikheter mellan på vederbörande orter född och till dem inflyttad befolkning	41
4. Befolkningens fördelning efter födelseort ..	44
5. Befolkningens fördelning efter språk ..	49
6. Befolkningens fördelning efter bildningsgrad	57
7. Befolkningens fördelning efter trosbekännelse	63
8. Den utom orten födda befolkningen fördelad efter inflyttningsår	64
9. Utländska medborgare	67
C. Yrkesstatistik	68
1. Materialet och dess bearbetning	68
2. Hela befolkningens fördelning efter näringsgrenar	71
3. Yrkesutövarna efter näringsgrenar	77
4. Industri och hantverk	83
5. Samfärdsel	89
6. Handel	92
7. Offentlig verksamhet och fria yrken....	97
8. Övriga näringsgrenar	103
9. Befolkningen fördelad efter ställningen inom hushållet	109
10. Yrke och ålder	122

TABLE DES MATIÈRES.

	Pag.		Pag.
A. Mode du recensement	3	2. Formulaires et instructions	5
1. Préface	3	3. Dépouillement mécanique du matériel ..	22

	Pag.		Pag.
4. Districts du recensement dans les villes différentes	26	8. Personnes nées hors de la ville d'après l'année de l'entrée dans la ville	64
B. Population	28	9. Sujets étrangers	67
1. Nombre de la population	28	C. Statistique des professions	68
2. Répartition de la population selon le sexe, l'âge et l'état civil	34	1. Le matériel et la préparation de celui-ci	68
3. Différences entre la population née dans la ville et celle née hors de la ville ..	41	2. Répartition de la population totale par professions	71
4. Répartition de la population selon le lieu de naissance	44	3. Population active par professions	77
5. Répartition de la population selon la langue parlée	49	4. Industrie	83
6. Répartition de la population selon le degré d'instruction	57	5. Communications	89
7. Répartition de la population selon la confession	63	6. Commerce	92
		7. Services publics et professions libérales..	97
		8. Autres groupes de profession	103
		9. La population répartie d'après la position dans le ménage	109
		10. Profession et âge	122

Painovirheitä taululiitteissä:

S. V. T. VI: 71: 1—12. XII taulu. 64-vuotiaat henkilöt on virheellisesti viety 65— v. ryhmään, joten tämä ryhmä tosiasiallisesti käsittää 64:n ja sitä vanhemmat ikävuodet, edelliseen ryhmään kuuluu siten vastaavasti 50—63-vuotiaat. Tekstissä on vastaavat suhdeluvut kuitenkin laskettu oikaistujen ikäryhmien perusteella.

Turku, sivu 69, sar. 6, riv. 1, on **3 290**, pitää olla **3 307**.
 » » » » » » 2, » **96**, » » **115**.
 » » » » » » 3, » **65**, » » **84**.
 » » » » » » 8, » —, » » **19**.
 » » » » 12, » 1, » **6 856**, » » **6 586**.
 » » » » 13, » 1, » **6 855**, » » **2 855**.

Tryckfel i tabellbilagorna:

F. O. S. VI: 71: 1—12. Tab. XII. Personerna i åldern 64 år ha felaktigt hänförs till gruppen 65—år, varför denna faktiskt omfattar åldersåren 64 år och därutöver, den föregående gruppen åter 50—63 år. Motsvarande relationstal i texten ha dock uträknats på basen av vederbörligen korrigerade åldersgrupper.

Abo, sid. 69, kol. 6, siffrerad 1, står **3 290**, läs **3 307**.
 » » » » » » 2, » **96**, » » **115**.
 » » » » » » 3, » **65**, » » **84**.
 » » » » » » 8, » —, » » **19**.
 » » » » 12, » 1, » **6 856**, » » **6 586**.
 » » » » 13, » 1, » **6 855**, » » **2 855**.

A. Laskennan toimeenpano.

1. Johdanto.

Vuoden 1930 menoarvioehdotuksessaan esitti Tilastollinen päätoimisto, että mainittuna vuonna pantaisiin toimeen koko maan käsittävä todellinen väestölaskenta, minkä ajatuksen toteuttamiseen Päätoimisto jo aikoja sitten on pyrkinyt. Valtioneuvosto ei kuitenkaan suostunut tähän, kun katsottiin kustannusten käyvän liian suuriksi. Sensijaan otettiin Päätoimiston esityksestä vuoden 1930 menoarvion tarpeellinen määräraha todellisen väestölaskennan järjestämiseksi valtakunnan suurimmissa asutuskeskuksissa sekä niiden ympäristössä. Samanlaisia laskentoja, joiden tarkoituksena on ollut täydentää n. s. kymmenvuotistaulujen avulla samaan aikaan koottua, koko maan käsittävää väestötilastoaineistoa, ja joihin tavallisesti on yhdistetty kiinteistö-, rakennus- ja asuntolaskentoja, on toimitettu vuodesta 1870 alkaen joka kymmenes vuosi suurimmissa kaupungeissamme.

Tämän nojalla Tilastollinen päätoimisto ehdotti kirjelmällä maaliskuun 5 päivältä 1930 valtakunnan 14 suurimman kaupungin kaupunginhallituksille sekä suurimman kauppalan, Riihimäen, kauppalanhallitukselle, että kaupunki tai kaupala huolehtisi laskennan järjestämisestä seuraavilla ehdoilla. Laskentapaikkakunta suorittaisi puolet laskennan aiheuttamista palkkausmenoista sekä kansliamenot kokonaan. Valtio kustantaisi sitävastoin kysymyskaavakkeet, ohjeet, kootun aineiston käyttely ja julkaisemisen sekä puolet laskennan aiheuttamista palkkausmenoista. Nämä ehdot olivat samat kuin vuoden 1920 laskennassa.

Niistä 15 paikkakunnasta, joille ehdotus tehtiin, suostui 12 järjestämään laskennan, nimittäin Helsingin, Turun, Viipurin, Tampereen, Vaasan, Kuopion, Lahden, Oulun, Kotkan, Rauman ja Pietarsaaren kaupungit sekä Riihimäen kaupala, kun taas 3 kaupunkia, Pori, Jyväskylä ja Hanko, ei halunnut ottaa osaa laskentaan, ennen kaikkea sen aiheuttamien kustannusten vuoksi.

Kirjelmässä lokakuun 18 päivältä 1930 esitti Päätoimisto, että Valtioneuvosto päättäisi todellisen väestölaskennan toimeenpantavaksi mainituilla 12 paikka-

A. Verkställandet av räkningen.

1. Inledning.

I sitt förslag till budget för år 1930 hemställde Statistiska centralbyrån om att nämnda år måtte anordnas en hela riket omfattande faktisk folkräkning, en tanke för vars förverkligande Centralbyrån arbetat sedan långa tider tillbaka. Statsrådet biföll dock icke här till, enär de härmed förbundna kostnaderna ansågos bliva alltför dryga. Däremot upptogs i statsförslaget för år 1930 på Centralbyråns framställda nödigt anslag för anordnandet av en faktisk folkräkning i de största bosättningscentra i riket och i deras omgivningar. Dylika räkningar, vilkas syfte varit att komplettera det genom de s. k. decennietablerna samtidigt insamlade befolkningsstatistiska materialet för hela landet, och vilka vanligen kombinerats med fastighets-, byggnads- och bostadsräkningar, ha sedan år 1870 föranstaltats vart tionde år i våra största städer.

I anledning härav vände sig Statistiska centralbyrån i skrivelse av den 5 mars 1930 till stadsstyrelserna i de fjorton största städerna i riket samt till köpingsstyrelsen i den största köpingen, Riihimäki, med förslag, att vederbörande stad eller köping skulle ombesörja anordnandet av räkningen på följande villkor. Hälften av de löneutgifter räkningen komme att föranleda samt kansliutgifterna i deras helhet skulle bestridas av räkningsorten. Frågeformulären, instruktionerna, bearbetningen och publiceringen av det insamlade materialet samt den återstående hälften av löneutgifterna vid räkningens verkställande skulle däremot bekostas av staten. Dessa villkor voro desamma som vid räkningen år 1920.

Av de femton orter, till vilka förslaget riktades, gingo tolv in på att anordna räkningen, nämligen städerna Helsingfors, Åbo, Viborg, Tamperfors, Vasa, Kuopio, Lahti, Uleåborg, Kotka, Raumo och Jakobstad samt Riihimäki köping, medan tre städer, Björneborg, Jyväskylä och Hangö, främst av hänsyn till de med räkningen förenade kostnaderna, icke önskade deltaga i densamma.

I skrivelse av den 18 oktober 1930 hemställde Centralbyrån om att Statsrådet måtte besluta angående anordnandet av en faktisk folkräkning å ovannämnda

kunnalla niillä ehdoilla, joista edellä on selostettu. Samalla Tilastolliselle päätoimistolle pyydettiin oikeus vahvistaa kaavakkeet ja, neuvoteltuaan kunnallisten viranomaisten kanssa, määrätä laskenta-alueiden rajat. Tämän johdosta Valtioneuvosto määräsi päätöksessään saman kuun 23 päivästä väestö- ja asuntolaskennan toimeenpantavaksi mainituilla paikkakunnilla marraskuun 27 päivänä 1930 sekä vahvisti ne periaatteet, joita laskennassa oli noudatettava. Kun kaavakkeet olivat valmiit, ryhdyttiin henkilökohtaisiin neuvotteluihin väestölaskentaan osaaottavien paikkakuntien, viranomaisten ja näiden asettamien keskuslautakuntien kanssa, jossa tarkoituksessa Päätoimiston virkamiehet kävivät kaikilla paikkakunnilla.

Laskenta suoritettiin sitten suunnittelun mukaisesti marraskuun 27 päivänä. Sen käytännöllinen toimeenpano käy selville alempana julkaistuista ohjeista ja kaavakkeista. Aineiston kokoamisesta ja esitarkastuksesta johtuvat kustannukset nousivat eri laskenta-alueilla seuraaviin määriin:

	Kaikkiaan Inalles, mk.	Laskettua asukasta kohden — Per räk- nad invånare, mk.
Helsinki — Helsingfors	592 058: 55	2: 32
Turku — Åbo	110 453: 60	1: 47
Viiipuri — Viborg	132 195: 60	1: 83
Tampere — Tammerfors	55 989: 50	—: 91
Vaasa — Vasa	79 094: 05	3: 17
Kuopio	31 161: —	1: 36
Lahti	62 416: 75	3: 12
Oulu — Uleåborg	37 754: 95	1: 90
Kotka	29 691: 10	1: 55
Rauma — Raumo	16 911: —	2: 04
Pietarsaari — Jakobstad	28 861: 25	4: —
Riihimäki	13 371: 50	1: 69
Yhteensä — Summa	1 189 958: 85	2: —

Suurimpia menoeriä olivat palkkiot laskijoille, kansliapulaisille ja kansliapäälliköille sekä muulle henkilökunnalle, kaikkiaan 1,074,079: 40. Kustannusten huomattava erillaisuus eri paikkakunnilla laskettua asukasta kohden johtuvat ennen kaikkea erilaisista palkkauksista. Muutamilla paikkakunnilla käytettiin osittain palkatonta työvoimaa. Lisäksi ovat paikalliset olosuhteet muutamilla paikkakunnilla aiheuttaneet suurempia kustannuksia. Joissakin tapauksissa näyttää se seikka, että suurehkoja maaseutualueita liittyi laskentaan, aiheuttaneen laskennan kustannusten kohoamista. Aineiston keräilykustannukset jakaantuvat kutakin tasan valtion ja asianomaisten kuntien kesken. Valtion osuus oli nimittäin Smk 537,039: 95, eri laskenta-alueiden taas Smk 652 918: 90. Valtion osalle tulivat sitäpaitsi laskennassa käytettyjen kaavakkeiden ja ohjei-

tolv orter på de villkor, för vilka ovan redogjorts. Samtidigt anhölls om att Statistiska centralbyrån måtte berättigas att stadfästa formulären samt efter rådgörande med vederbörande kommunala myndigheter fastställa gränserna för räkningssområdena. Med anledning härav förordnade Statsrådet genom beslut av den 23 i samma månad om verkställandet av en folk- och bostadsräkning å nyssnämnda orter den 27 november 1930 samt fastställde de principer, som vid densamma skulle följas. Då formulären voro färdiga, vidtogs personliga överläggningar med myndigheterna å de i folkräkningen deltagande orterna och med de av dem tillsatta centralkommittéerna, i vilket syfte tjänstemän vid Centralbyrån besökte samtliga orter.

Räkningen försiggick sedan planmässigt den 27 november. Det praktiska anordnandet av densamma framgår av de i det följande avtryckta anvisningarna och formulären. Kostnaderna för materialets insamling och förberedande kontroll å respektive räkningssorter stego till följande belopp:

De största utgiftsposterna utgjordes av arvoden åt räknarna, kanslibiträderna och kanslicheferna samt övrig personal, inalles 1 074 079: 40. De betydande olikheterna i omkostnaderna för de olika orterna per räknad invånare bero främst av de olika höga lönerna. På några orter har delvis oavlönad arbetskraft använts. Vidare ha de lokala förhållandena på en del orter föranlett större kostnader. I några fall synes den omständigheten, att större landsbygdsområden ingått i räkningssområdet, ha inverkat fördyrande på kostnaderna för räkningen.

Kostnaderna för insamlingen av materialet fördela sig rätt så jämnt mellan staten och vederbörande kommuner. Statens andel var nämligen Fmk. 537 039: 95, de olika räkningssorternas åter Fmk. 652 918: 90. På statens del kommo dessutom kostnaderna för tryckning

den painattamis- ja lähetyskustannukset sekä aineiston käyttelystä ja julkaisemisesta johtuvat kustannukset.

Laskennassa käytettyjen kaavakkeiden ja ohjeiden painosmäärät selviävät seuraavista luvuista:

Kaavakkeita — Formulär	Suomenkielisiä Finskspråkiga	Ruotsinkielisiä Svensk- språkiga	Kaksikielisiä Avfattade på bägge språken	Kaik- kiaan Inalles
Suunnitelmia — Plan	2 000	500	—	2 500
Ohjeita laskijoille — Instruktion för räknare	4 000	1 300	—	5 300
Henkilöluettelon täyttämisohteita — Anvisningar för ifyllandet av personlistan	191 000	40 000	—	231 000
Kiinteistöluettelo (Litt. A) — Fastighetsörteckning (Litt. A)	—	—	1 500	1 500
Kiinteistökortti ja huoneistoluettelo (Litt. B) — Fastighetskort och lokallista (Litt. B)	—	—	49 000	49 000
Huoneistokortti ja henkilöluettelo (Litt. C) — Lokalkort och personlista (Litt. C)	—	—	230 000	230 000
Laitosluettelo (Litt. D) — Anstaltslista (Litt. D)	—	—	3 000	3 000

Laskennan suunnittelussa noudatettiin suurin piirtein samoja periaatteita kuin aikaisemmissa todellisissa väestölaskennoissa. Muutamissa suhteissa on kuitenkin tehty poikkeuksia. Siten varattiin kiinteistökorttiin tilaa taulukkoa varten, jossa oli joukko kysymyksiä rakennuksista ja niiden laadusta, kun taas aikaisempien, lukuunottamatta vuoden 1910, laskentojen kaavakkeet ovat tässä suhteessa olleet melko suppeita. Lisäksi tehtiin huoneistokorttiin ja henkilökorttiin nähden se tärkeä muutos, että nämä kaavakkeet, jotka useimmissa laskennoissa ovat olleet erillisiä, nyt yhdistettiin yhdeksi kaavakkeeksi, jonka ulommalla sivulla oli huoneistokortti asuntotilastoa koskevine kysymyksineen, kun taas sisäosa oli varattu n. k. henkilöluettelo varten sisältöineen suunnilleen samanlaisena kuin aikaisemmin käytetyt henkilökortit. Tämä muutos on yhteydessä henkilötalastoaineiston käyttelyssä sovellettu uuden menettelytavan kanssa. Henkilötalasto on nimittäin siirretty henkilökohtaisille Hollerith-kortteille, jotka sitten on käytetty koneellisesti. Käyttelyn tätä osaa käsitellään lyhyesti myöhemmin.

och expediering av de vid räkningen använda formulären och anvisningarna samt för bearbetning och publicering av det insamlade materialet.

Storleken av de upplagor av formulär och anvisningar, som erfordrades vid räkningen, framgår av följande siffror:

I planläggningen av räkningen följdes i det stora hela liknande principer som vid de tidigare faktiska folkräkningarna. I en del hänseenden ha dock avvikelser gjorts. Sålunda bereddes i fastighetskortet rum för en tabell upptagande ett stort antal frågor om byggnaderna och deras beskaffenhet, medan formulären i detta avseende varit rätt så knapphändiga vid tidigare räkningar utom år 1910. Vidare skedde i fråga om lokalkorten och personkorten den viktiga förändringen, att dessa bägge formulär, som vid flertalet tidigare räkningar varit fristående, nu sammanslogos till ett gemensamt formulär, vars yttre sida utgjordes av ett lokalkort med bostadsstatistiska frågor, medan den inre sidan reserverats för en s. k. personlista med ungefär samma innehåll som de tidigare använda individuella frågeformulären. Denna förändring står i samband med de nya metoder, som tillämpats vid bearbetningen av det personstatistiska materialet. Personstatistiken har nämligen överförts på individuella Hollerith-kort, vilka sedan bearbetats maskinellt. För denna del av bearbetningen skall i korthet redogöras i ett följande avsnitt.

2. Kaavakkeet ja ohjeet.

Laskennassa käytetyt ohjeet ja kaavakkeet olivat seuraavanlaisia:

Suunnitelma marraskuun 27 päivänä 1930 suorittavaa väestö- ja asuntolaskentaa varten.

1. Kunkin kaupungin on asetettava komitea tai johtaja laskentaa toimeenpanemaan. On toivottavaa, että laskentaa johtamassa on etupäässä sellaisia henkilöitä,

2. Formulär och anvisningar.

De vid räkningen använda anvisningarna och formulären hade följande utseende:

Plan för folk- och bostadsräkningen den 27 november 1930.

1. Varje stad äger tillsätta en kommitté eller en ledare för verkställandet av räkningen. Önskligt är, att ledningen av räkningen främst utgöres av personer, som

jotka itse voivat piirien johtajina järjestää laskennan. Milloin laskenta käsittää alueita ympäröivästä maaseudusta, on asianmukaista, että laskennan johtoon valitaan myös kysymykseen tulevien maalaiskuntien edustajia.

2. Laskennan johdon tulee:

a) teettää tarkka kartta koko laskenta-alueesta;

b) teettää täydellinen, koko laskenta-alueen käsittävä kiinteistöluettelo (Litt. A), jossa kiinteistöt luetaan kaupunginosittain ja korttelittain taisiin järjestyksessä, jossa kiinteistöt ja maat ovat kaupungin tonttikirjassa tai muussa kiinteistörekisterissä. Jos laskenta-alueeseen kuuluu myös maaseutua, on kiinteistöluettelo täydennettävä kysymykseen tulevain maalaiskuntain kiinteistöluetteloiden otteilla. Kiinteistöluettelo on myös otettava *rakentamattomat tontit* sekä sellaiset vuokralle annetut alueet, joilla on määrätty rajat. Samaten on jokaisen kiinteistön omistajan nimi ja arvo, virka tai ammatti sekä osoite tarkoin ilmoitettava. Jos kiinteistöllä on erikoinen isännöitsijä, on hänenkin nimensä ja osoitteensa merkittävä kiinteistöluettelo; ja

c) jakaa laskenta-alue sopivaan määrään laskentapiirejä, jolloin on huomattava, että kaupungin alue tarkoin erotetaan niistä lähikuntien alueista, jotka laskenta mahdollisesti käsittää, ja että eriluontoisia alueita, mikäli mahdollista, pidetään erillään, niin ettei esim. kaupungin asemakaavan alueita yhdistetä kaupungin vuokramaahan, j. n. e.;

d) asettaa jokaista laskentapiiriä varten piirikanslia ja sen johtajaksi pätevä henkilö, joka laskenta-aikana saattaa omistautua kokonaan kanslian töiden johtoon ja kerääntyvän aineiston tarkastukseen, sekä, mikäli tarpeelliseksi katsotaan, hänelle apulaisjohtaja;

e) sanomalehtikuulutuksin sekä muuten tarkoituksemukaisesti ilmoittamalla selittää yleisölle väestö- ja asuntolaskennan tarkoitusta ja toimeenpanoa sekä kehoittaa kiinteistönomistajia ja -isännöitsijöitä, kutakin kiinteistönsä puolesta, joko itse tai asiamiehen välityksellä avustamaan laskentaa antamalla tietoja rakennusten, huoneistojen ja huoneiden lukumäärästä ja käytöstä, huoneistonhaltijain nimistä ja ammasteista y. m. sekä muuten kaikin tavoin helpottamaan laskijain työtä;

f) hyvissä ajoin hankkia tarvittava määrä sopivia laskijoita ja jakaa nämä eri laskentapiireille niin, että kukin piiri saa suuruutensa mukaan laskijoita;

g) kiinteistöluettelon (Litt. A) johdolla kirjoituttaa jokaista *rakennettua kiinteistöä* varten erityinen *kiinteistö-*

sälva äro i tillfälle att i egenskap av distriktsföreståndare anordna räkningen. Där delar av den omgivande landsbygden ingå i räkningsområdet, är det lämpligt att representanter för vederbörande landskommuner inväljas i ledningen för räkningen.

2. Ledningen för räkningen älgger:

a) att låta uppgöra en noggrann karta över hela räkningsområdet;

b) att låta uppgöra en fullständig *fastighetsförteckning* (Litt. A) för hela räkningsområdet, i vilken fastigheterna ordnas efter stadsdel och kvarter eller i den följd, vari fastigheter och marker uppräknas i stadens tomtbok eller annat fastighetsregister. Om räkningsområdet omfattar jämväl landsbygd, bör fastighetsförteckningen kompletteras med utdrag ur resp. landskommuners fastighetsregister. I fastighetsförteckningen böra även *obebyggda tomter* samt utarrenderade marker, som ha bestämda gränser, upptagas. För varje fastighet skall noggrant angivas ägarens namn, titel, tjänst eller yrke samt adress. Har fastigheten särskild disponent, bör även dennes namn och adress antecknas i fastighetsförteckningen;

c) att indela räkningsområdet i lämpligt antal räknedistrikt. Härvid bör tillses, att stadens område noga särskiljes från angränsande kommuners i räkningen möjligen ingående områden samt att områden av olika natur såvitt möjligt åtskiljas sålunda, att t. ex. delar av stadsplanen icke sammanföras med områden av stadens arrendejord o. s. v.;

d) att för varje räknedistrikt tillsätta ett distriktskansli samt till dess föreståndare utse en kompetent person, som under den tid räkningen pågår kan ägna sig helt och hållet åt ledningen av kansliets arbeten och kontrollen av det inflytande materialet, samt, därest det befinnes vara nödigt, därjämte en biträdande föreståndare;

e) att genom kungörelse i tidningar samt genom ändamålsenlig affischering upplysa allmänheten om ändamålet med samt utförandet av folk- och bostadsräkningen, ävensom uppmana fastighetsägare och -disponenter att, envar för sin fastighet, antingen själv eller genom ombud biträda vid räkningen genom meddelande av uppgifter angående byggnadernas, lokalernas och rummens antal och användning, lokalinnehavarnes namn och yrke m. m. samt för övrigt på allt sätt underlätta räknarnas arbete;

f) att i god tid antaga nödigt antal lämpliga räknare samt fördela dem på de särskilda räknedistrikten sålunda, att varje distrikt erhåller ett efter dess storlek avpassat antal räknare;

g) att, med lening av fastighetsförteckningen (Litt. A) låta för varje *bebyggd fastighet* iordningställa ett

kortti ja huoneistoluettelo (Litt. B), johon kaupunginosan ja -korttelin sekä laskentapiirin numero samoin kuin kiinteistön osoite ja kiinteistönomistajan nimi ja arvo, virka tai ammatti tarkoin merkitään;

h) viimeistään viikkoa ennen laskentaa toimittaa jokaiselle laskentapiirikanslialle kiinteistöluettelon nojalla tehty ote, joka käsittää kaikki laskentapiiriin kuuluvat kiinteistöt, sekä piirin kiinteistökortit ja huoneistoluettelot, ynnä tarpeellinen määrä *huoneistokortteja ja henkilöluetteloita* (Litt. C) sekä tarpeen vaatiessa *laitosluetteloja* (Litt. D);

i) kohta laskennan tapahduttua tarkistuttaa piirikansliossa, että kaikki kortit ja luettelot ovat täydelliset ja oikein täytetyt, sekä järjestää ne kaupunginosittain, korttelien ja kiinteistöjen mukaan;

j) viimeistään joulukuun 8 p:nä lähettää Tilastolliselle päätoimistolle koko väestö- ja asuntolaskennasta kertynyt aineisto;

k) käyttää niitä varoja, joita määrätään väestö- ja asuntolaskentaa varten, hankkia sopivia huoneistoja piirikansliolle, määrätä palkkiot kansliain johtajille, laskijoille ja apulaisille ja muuten hoitaa laskentaa koskevia taloudellisia asioita.

3. Jokainen piirikanslia jakaa piiriinsä kuuluvat kiinteistöt laskijain kesken niin, että otetaan huomioon eri kiinteistöjen suurempi tai pienempi huoneisto- ja henkilöluke sekä laskentavaikkeudet.

4. Jokaisen piirikanslian on valvottava, että laskijat, tarpeen vaatiessa poliisin avulla, hyvissä ajoin, viimeistään marraskuun 23 p:nä, kiinteistöjen omistajilta ja isännöitsijöiltä hankkivat kiinteistökorttiin tarvittavat tiedot rakennuksista, huoneistoista ja huoneista samoin kuin tarkan tiedon kaikista kiinteistössä olevista huoneistoista ja niiden haltijoista sekä viimeistään marraskuun 24 p:nä merkitsevät jokaisen kiinteistön huoneistoluetteloon sen jokaisen huoneistonhaltijan nimen.

5. Marraskuun 25 ja 26 p:nä käy laskija alueensa jokaisessa kiinteistössä ja antaa jokaiselle huoneistonhaltijalle, huoneistoluetteloon merkittyä kuittausta vastaan, tälle tarkoitettun huoneistokortin ja henkilöluettelon (Litt. C) sekä tarpeen vaatiessa laitosluettelon (Litt. D). Laskija tarkistaa tällöin, että huoneistoluettelo on täydellinen, ja tekee siihen tarpeelliset korjaukset.

6. Marraskuun 27 tai viimeistään 28 p:nä laskija käy taas huoneistonhaltijain luona keräämässä kaikki huoneistokortit ja laitosluettelot, tarkastaa, että kaikkiin kysymyksiin on täydellisesti vastattu, sekä täyttää paikalla ne kortit ja luettelot, joita mahdollisesti ei vielä ole täytetty.

fastighetskort med lokallista (Litt. B), i vilken stadsdelens och kvarterets samt räknedistriktets nummer ävensom fastighetens adress samt fastighetsägarens namn och titel, tjänst eller yrke noggrant angivas;

h) att senast en vecka före räkningen tillställa varje räknedistriktskansli ett med ledning av fastighetsförteckningen gjort utdrag rörande samtliga till räknedistriktet hörande bebyggda fastigheter ävensom distriktets fastighetskort och lokalförteckningar, åtföljda av erforderligt antal *lokalkort och personlistor* (Litt. C), samt vid behov *anstaltslistor* (Litt. D);

i) att omedelbart efter räkningen låta å distriktskanslierna kontrollera, att samtliga kort och listor äro fullständiga och riktigt ifyllda ävensom ordna dessa efter stadsdelar, kvarter och fastigheter;

j) att senast den 8 december till Statistiska centralbyrån insända hela det vid folk- och bostadsräkningen insamlade materialet;

k) att disponera över de medel, som anslås för folk- och bostadsräkningens verkställande, anskaffa tjänliga lokaler för distriktskanslien, fastställa avlöningen för vid räkningen anställda kansliföreståndare, räknare och biträden samt i övrigt ombesörja de ekonomiska angelägenheter, som äro med räkningen förbundna.

3. Varje distriktskansli fördelar de till dess distrikt hörande fastigheterna emellan de antagna räknarna sålunda, att avseende fästes vid det större eller mindre antal lokaler och personer, som finnas å varje fastighet, samt de med räkningen förbundna svårigheterna.

4. Varje distriktskansli äger tillse, att räknarna, i nödigt fall med biträde av polisen, i god tid senast den 23 november hos fastighetsägare och disponenter införskaffa de uppgifter angående byggnader, lokaler och rum, vilka fordras för ifyllande av fastighetskortet, ävensom göra sig noggrant underrättade om samtliga i fastigheten befintliga lokaler samt om dessas innehavare ävensom senast den 24 november i varje fastighets lokalförteckning införa samtliga lokalinnehavares i fastigheten namn.

5. Under förloppet av den 25 och 26 november besöker räknaren samtliga fastigheter inom sitt räknedområde och överlämnar till varje lokalinnehavare mot i lokalförteckningen infört kvitto det för denne avsedda lokalkortet jämte personlista (Litt. C) samt vid behov anstaltslista (Litt. D). Räknaren kontrollerar härvid, att lokalförteckningen är fullständig och inför nödiga rättelser i densamma.

6. Den 27 eller senast den 28 november infinner sig räknaren ånyo hos lokalinnehavarna för att insamla alla lokalkort samt anstaltslistor, tillser att samtliga frågor blivt fullständigt besvarade samt ifyller på stället de kort och listor, som tilläventyrs ännu icke ifyllts.

Erityistä huomiota tulee laskijan kohdistaa siihen, että henkilöluetteloon ei merkitä muita henkilöitä kuin ne, jotka siihen tulee merkitä, ja ettei laskennasta jätetä pois pikkulapsia eikä irtaimen väestöön kuuluvia henkilöitä. Niinkuin satunnaisia asukkeja ja kuljeksivia henkilöitä, ei myöskään matkustajia eikä muokalaisia. Missä on tarpeellista tai tyydyttäviä tietoja ei muuten voi saada, käyttäköön asianomainen piirikanslia poliisin avustusta. Kaikki kokoomansa kortit ja luettelot laskija tuo piirikansliaan marraskuun 27 tai viimeistään 28 p:nä.

7. Yleisenä sääntönä väestö- ja asuntolaskennassa on, että jokainen, joka on laskenta-alueella marraskuun 27:n päivän vastaisena yönä klo 24, on laskettava mukaan, katsomatta siihen, onko hän paikkakunnan henki- tai kirkonkirjoissa vai eikö, onko hän siellä asuva vai ainoastaan sattumalta oleskeleva. Jokainen on merkittävä sen huoneiston henkilöluetteloon, missä hänellä mainittuna yönä on asuntonsa, katsomatta siihen, missä paikoin laskenta-alueella hän mainitulla hetkellä oleskelee; ainoastaan se, jolla ei ole asuntoa laskenta-alueella ja joka yön kuluessa oleskii useammissa paikoin, on merkittävä siinä paikassa, missä hän on ollut klo 24. Edelleen on huomattava, että nekin henkilöt, jotka vakainasesti asuvat laskenta-alueella, mutta tilapäisesti ovat poissa laskentahetkellä, merkitään asianomaisen asunnon henkilöluetteloon. Näitä poissaolevia koskevat tiedot on huoneistohaltijain hankittava. Huoneistohaltijat ovat velvolliset katsomaan, ettei mikään huoneistossa asuva talouskunta tai yksikään huoneistoon kuuluva tai siellä tilapäisesti oleskeleva henkilö jää laskennasta pois ja että annetut tiedot muuten ovat täydelliset ja oikeat.

8. Kun kiinteistökortit ja huoneistoluettelot sekä niihin liittyvät huoneistokortit ja henkilö- samoin kuin laitoslattelot piirikansliassa vastaanotetaan, tarkastetaan ehdottomasti heti, että kaikkien luetteloiden ja korttien tiedot ovat oikeat ja keskenään yhtäpitävät ja että kysymyksiin muuten on täydellisesti vastattu. Jos tässä tarkastuksessa huomataan virheitä tai puutteita, tulee laskijan viipymättä pyytää kiinteistönomistajalta ja huoneistohaltijalta selvitystä ja oikaisua. Sitä mukaa kuin tiedot on tarkastettu ja tarpeen tullen oikaistu, täytetään piirikansliassa huoneistoluettelon (Litt. B) asukastaulu henkilöluettelon tietojen mukaan, jotta saadaan ennakkotiedot koko laskentapiiristä. Nämä numerot tulee piirikansliaan itsensä laskea yhteen ja antaa laskennan johdon käytettäväksi.

9. Piirikansliat pidetään yleisölle avoinna marraskuun 25, 26, 27 ja 28 p:nä määrättyinä tunteina sekä aamu- että iltpäivin, samoin niin monta päivää ennen laskentaa ja sen jäljestä kuin laskennan johto katsoo tarpeelliseksi. Tästä on ajoissa ilmoitettava yleisölle kuuluttamalla kaupungeissa ilmestyvissä sanomalehdissä sekä

Särskild uppmärksamhet bör räknaren fästa vid att i personlistan icke införas andra personer än sådana, som där böra antecknas, samt att varken småbarn eller personer hörande till den lösa befolkningen, såsom tillfälliga inneboende och kringstrykande personer, ej heller resande och främlingar, vid räkningen utelämnas. Där det är nödigt, eller tillfredsställande uppgifter icke på annat sätt kunna erhållas, må vederbörande distriktskansli anlita polisens biträde. Samtliga insamlade kort och listor avlämnas av räknaren den 27 eller senast den 28 november å räknedistriktskansliet.

7. Säsom allmän regel för folk- och bostadsräkningen gäller, att envar, som kl. 24 natten mot den 27 november befinner sig inom räkningsområdet, skall vid räkningen upptagas, oavsett om han är därstädes mantals- eller kyrkskriven eller icke och där bosatt eller blott tillfälligt vistande. Envar bör upptagas i personlistan för den lokal, i vilken han nämnda natt har sin bostad, oberoende av, var han för tillfället uppehåller sig inom räkningsområdet; endast den, vilken saknar bostad inom räkningsområdet och under nattens lopp befinner sig på flere ställen, bör uppskrivas å det ställe, där han kl. 24 uppehållit sig. Vidare bör märkas, att även personer, som åro fast bosatta inom räkningsområdet, men tillfälligtvis åro frånvarande vid tiden för räkningen, antecknas i personlistan för vederbörande bostad. Uppgifterna om dessa frånvarande böra införskaffas av lokalinnehavarna. Lokalinnehavarna åro skyldiga att tillse, att icke något i lokalen boende hushåll eller någon till lokalen hörande eller där för tillfället inhyst person utelämnas ur räkningen samt att i övrigt de meddelade uppgifterna åro fullständiga och riktiga.

8. Vid mottagandet av fastighetskorten och lokalförteckningarna samt dem åtföljande lokalkort och personlistor ävensom anstaltslistor å distriktskansliet efterse ovillkorligen omedelbart, att uppgifterna i samtliga listor och kort åro riktiga och sinsemellan överensstämmande, samt att frågorna för övrigt åro fullständigt besvarade. Skulle vid denna granskning felaktigheter eller brister yppas, bör upplysning och rättelse omedelbart införskaffas genom räknaren av fastighetsägare och lokalinnehavare. Allt efter det uppgifterna granskats och enligt behov rättats, ifylles på distriktskanslierna tabellen över invånarna i lokallistan (Litt. B) i enlighet med uppgifterna i personlistan för erhållande av preliminära siffror för resp. räknedistrikt. Dessa siffror skola distriktskanslierna själva hopsumma och ställa till ledningens för räkningen förtogande.

9. Distriktskanslien hållas öppna för allmänheten den 25, 26, 27 och 28 november å bestämda timmar både på för- och eftermiddagen, likaledes så många dagar förut och efteråt, som ledningen för räkningen finner nödigt, och bör allmänheten i tid härom underättas genom kungörelse i uti stadens utkommande

erityisten, piirikansliain ulkoseinälle naulattujen ilmoitusten avulla.

10. Sairaaloissa, vankiloissa, kunnalliskodeissa ja työlaitoksissa, lastenkodeissa sekä muissa samanlaisissa laitoksissa toimittaa laskennan laitoksen johtaja, ja annetaan hänelle, kuten mainittu, sen piirin kansliasta, jossa laitos sijaitsee, laskennan lähinnä edellisinä päivinä tarpeellinen määrä kaavakkeita. Tällöin tulee huomata, että laitoksessa perheasunnoissa asuvaa johtajaa ja hoitaja valvontahenkilökuntaa varten käytetään huoneistokortteja ja henkilöluetteloita tavallisessa järjestyksessä, mutta että laitoksessa olevia muita henkilöitä varten käytetään yhteistä laitosluetteloa (Litt. D). Hotelleissa, matkustajakodeissa y. m. s. merkitään matkustajat yhteiseen laitosluetteloon ja kaikki varsinaiset hotellihuoneet eri huoneistokortteihin, jotka liitetään johtajan huoneistokorttiin. Johtajan tulee myös ehdottomasti vaatia jokaiselta matkustajalta, joka on marraskuun 27:n päivän vastaisena yönä klo 24 asunut hänen huonaan, täydelliset tiedot laitosluetteloon.

11. Niistä henkilöistä, jotka marraskuun 27:n päivän vastaisena yönä klo 24 oseskelevat laivoissa, aluksissa y. m. s. kaupungin satamissa tai sen muilla vesialueilla, on annettava tiedot henkilöluetteloon. Jokaiselle laivalle, jossa asutaan, varataan eri huoneistokortti ja henkilöluettelo, johon merkitään laivan tai aluksen nimi ja omistaja.

12. Kasarmeihin sijoitettua tai sotalaivoilla olevaa asevelvollista sotaväkeä samoin kuin sotilassairaaloihin otettuja, asevelvollisuuttaan suorittavia henkilöitä ei laskennassa oteta mukaan. Kaikkien upseerien sekä kanta-aliupseeristöön ja värväytyjen puolesta sitävastoin täytetään tavalliset huoneistokortit ja henkilöluettelot, jos he asuvat perheasunnoissa. Muu ei-asevelvollinen sotaväki merkitään yhteiseen laitosluetteloon kultakin kasarmialueelta tai kustakin sotilassairaalaasta. — Kaikista sotaväen hallussa olevista kiinteistöistä, rakennuksista ja huoneistoista on asianomaiset kiinteistö- ja huoneistokortit täytettävä.

Ohjeita laskijoille.

Sen lisäksi, mitä huoneistokortin ja henkilöluettelon täyttämishojeissa on määrätty, tulee laskijan ottaa huomioon seuraavaa:

I.

Kiinteistö kortin ja huoneistoluettelon laatiminen.

Viimeistään marraskuun 23 päivänä käy laskija, mukanaan valtuuskortti tai -merkki sekä kiinteistö kortteja ja huoneistoluetteloita (Litt. B), jotka on piirikansliossa asianmukaisesti numeroitu ja joiden otsikko on täytetty,

tidningar ävensom genom särskilda utanför distriktskansliens uppsatta anslag.

10. I sjukhus, fängelser, kommunalhem och arbetsinrättningar, barnhem m. fl. dyl. anstalter förrättas räkningen av anstaltens föreståndare och tillställes honom, såsom nämnt, från kansliet i det distrikt, inom vilket anstalten är belägen, de närmaste dagarna före folkräkningen behöfligt antal blanketter. Iakttagas bör, att för uppteckningen av inom anstalten i familjebostäder boende föreståndare, vård- och uppsyningspersonal, lokalkort och personlista i vanlig ordning användes, men att för övriga personer inom anstalten en gemensam anstaltslista (Litt. D) användes. Å hotell, resandehem m. fl. upptagas de resande å gemensam anstaltslista och alla egentliga hotellrum å särskilt lokalkort, vilka biläggas föreståndarens lokalkort, och bör denna ovillkorligen avfordra varje resande, som kl. 24 natten mot den 27 november bott hos honom. fullständiga uppgifter för anstaltslistan.

11. För personer, som kl. 12 natten mot den 27 november befinna sig å fartyg, skutor eller båtar o. dyl. i stadens hamnar eller inom dess övriga vattenområde, skola uppgifter för personlistan lämnas. För varje fartyg, som är bebott, skall ett särskilt lokalkort jämte personlista reserveras, och antecknas på detsamma fartygets, skutans eller båtens namn och ägare.

12. Den i kaserner inkvarterade eller å krigsfartyg befintliga värnpliktiga militären samt i militärsjukhus intagna värnpliktiga personer medtagas icke i räkningen. För samtliga officerare samt för stamunderbefäl och värvade ifylles däremot sedvanliga lokalkort och personlistor, om de bebo familjebostäder. Övrig icke värnpliktig militär uppföres på en gemensam anstaltslista för varje kasernområde eller militärsjukhus. — För samtliga av militären disponerade fastigheter, byggnader och lokaler böra vederbörliga fastighets- och lokalkort ifyllas.

Instruktion för räknare.

Utöver vad i anvisningarna för lokalkortets och personlistans ifyllande föreskrivits, bör räknaren iakttaga följande:

I.

Uppgörandet av fastighetskort och lokallista.

Senast före utgången av den 23 november besöker räknaren, försedd med legitimationskort eller -märke samt fastighetskort och lokallistor (Litt. B), å distriktskanslierna behörigen numrerade och med ifyllda rubri-

jokaisen alueellaan olevan kiinteistönomistajan (tai isännöitsijän) luona. Laskija merkitsee tämän ilmoitusten mukaan kaikki asianomaisen kiinteistökortin täyttämiseen tarvittavat tiedot kiinteistöstä ja sen omistajasta, rakennuksista, huoneista j. n. e. sekä huoneistoluettelon asianomaiseen sarakkeeseen kiinteistön kaikkien »huoneistonhaltijain» eli niiden henkilöiden nimet, jotka kiinteistönomistajalta, isännöitsijältä tai osakkeenomistajalta välittömästi ovat vuokranneet asunnon tahi muun huoneiston kiinteistöstä, sekä myöskin kiinteistönomistajan (isännöitsijän) tai osakkeenomistajan itsensä nimen siinä tapauksessa, että tämä käyttää jotain kiinteistössä olevaa huoneistoa. Huoneisto, joka on vuokraamatta, on myös luettelo otettava ja on silloin luettelon asianomaiselle riville kirjoitettava kiinteistönomistajan tai isännöitsijän nimi sekä sana »vuokraamaton». Tällöin on huomattava, että huoneistoluettelo ei merkitä huoneistonhaltijaa, joka ennen klo 24:ää marraskuun 27:n päivän vastaisena yönä muuttaa toiseen kiinteistöön, vaan hänen sijalleen merkitään se henkilö, joka ennen mainittua hetkeä tulee huoneistoon muuttamaan. Erittäin tärkeätä on, että luettelo tulee oikea, niin ettei ketään huoneistonhaltijaa jätetä siitä pois tai ketään henkilöä, joka ei ole huoneistonhaltija, siihen merkitä. Samalla laskija niissä kaupungeissa, missä tarpeelliseksi katsotaan, merkitsee lyijykynällä huoneistoluettelon syrjään kunkin huoneistonhaltijan nimen kohdalle, sopivasti lyhentäen (esim.: s., r.), sen kielen, jota tämä kiinteistönomistajan (isännöitsijän) ilmoituksen mukaan käyttää.

Jos kiinteistönomistaja tai isännöitsijä asuu laskijan laskenta-alueen ulkopuolella, tulee tämän käydä hänen asunnossaan tai myös kääntyä asianomaisessa kiinteistössä asuvan sopivan henkilön (esim. talonmiehen) puoleen.

Yllä mainitulla tavalla täytetyt huoneistoluettelot laskija vähitellen tuo piirikansliaan, joka pitää huolen siitä, että huoneistokortit viimeistään marraskuun 24 päivän kuluessa numeroidaan huoneistoluetteloiden mukaan ja että huoneistokorttien otsikot täytetään sillä kielellä, minkä laskija on merkinnyt asianomaisen huoneistonhaltijan kohdalle.

II.

Huoneistokorttien jakaminen huoneistonhaltijoille.

Marraskuun 25:n ja 26:n päivän kuluessa laskija käy kaikkien huoneistoluetteloihin merkittyjen huoneistonhaltijain luona, ja on hänellä mukanaan, paitsi valtuuskorttia tai -merkkiä, huoneistoluettelot ja tarvittava määrä huoneistokortteja. Tällöin hän jättää kullekin huoneistonhaltijalle, huoneistoluetteloon kuittauksena merkittyä nimikirjoitusta (tai nimien alkukirjaimia) vastaan, tätä varten kirjoitetun huoneistokortin. Missä välimatkat ovat pitkiä, kuten esikaupungeissa, voidaan

ker, varje fastighetsägare (eller disponent) inom sitt räkneområde. Räknnaren antecknar härvid enligt av denne erhållna meddelanden samtliga de för ifyllandet av fastighetskortet erforderliga uppgifter angående fastigheten och dess ägare, byggnader, rum o. s. v. Vidare upptecknas i vederbörande kolumn av lokallistan namnen på alla fastighetens »lokalinnehavare», d. v. s. alla de personer, vilka direkte av fastighetsägare (disponent) eller aktieägare upphyrst bostad eller annan lokal i fastigheten, samt även fastighetsägaren (disponenten) eller aktieägaren själv, i händelse han disponerar lokal i fastigheten. Jämväl outhyrd lokal skall i förteckningen upptagas och skall då på vederbörande rad i förteckningen skrivas fastighetsägarens eller disponentens namn samt ordet »outhyrd». Härvid är att märka, att lokalinnehavare, som före kl. 24 natten mot den 27 november skall avflytta till bostad i annan fastighet, icke upptages i lokallistan, utan i hans ställe den, vilken före sagda tidpunkt kommer att inflytta i bostaden. Av synnerlig vikt är, att förteckningen blir riktig, så att icke någon lokalinnehavare utelämnas ur förteckningen eller någon person, som icke är lokalinnehavare, införes i densamma. Därjämte antecknar räknnaren i de städer, där det befinnes vara nödigt, med blyerts i kanten av lokallistan vid varje lokalinnehavares namn i lämplig förkortning (t. ex. sv., fi.) det språk denne, enligt fastighetsägarens (disponentens) utsago, använder sig av.

Är fastighetsägaren eller -disponenten bosatt utom räknnarens räkneområde, bör denne uppsöka honom i hans bostad eller ock vända sig till lämplig person (t. ex. gårdskarlen) i vederbörande fastighet.

De på ovan anført sätt ifyllda lokallistorna inlämnas av räknnaren efter hand å distriktskansliet, vilket ombesörjer, att numreringen av lokalkorten enligt lokallistorna samt utskrivningen av lokalkorten på det språk räknnaren för resp. lokalinnehavare antecknat, verkställes före utgången av den 24 november.

II.

Utdelningen av lokalkorten åt lokalinnehavarna.

Under loppet av den 25 och 26 november besökes varje i lokallistorna upptecknad lokalinnehavare av räknnaren, vilken, förutom legitimationskort eller -märke, medhar lokallistorna samt ett nödigt antal lokalkort. Han överlämnar härvid åt varje lokalinnehavare, mot i lokallistan, såsom kvittering införd namnteckning (eller initialer), det för honom utskrivna lokalkortet. Där avstånden äro långa, såsom i förörterna, kan för vinnandet av tid detta besök och det första sammanslås

ajan voittamiseksi tämä ja ensimmäinen käynti yhdistää siten, että huoneistokortit jaetaan samalla kertaa kuin kiinteistökortit täytetään. Laskijan tulee ilmoittaa huoneistonhaltijalle, että hän, laskija itse, käy noutamassa kortin marraskuun 27 tai 28 p:nä aikana, josta, jos mahdollista, huoneistonhaltija ja laskija keskenänsä sopivat, että hän silloin täyttää, mitä kortissa vielä mahdollisesti on täyttämättä, ja että tarpeellisia tietoja muuten annetaan maksutta piirikansliasta, jonka huoneistokortissa olevasta osoitteesta hänen tulee huomauttaa asianomaisia.

Tällä käynnillään on laskijan annettava huoneistonhaltijalle tarkka selitys siitä, miten on vastattava niihin kysymyksiin, jotka koskevat huoneistoa ja huoneita.

Edelleen tulee laskijan itsensä tarkastaa, ettei mikään kiinteistöön kuuluva rakennus tai huoneisto ole jäänyt pois kiinteistökortista ja huoneistoluettelosta.

Vuokraamatta olevasta huoneistosta täyttää *huoneistokortin* kiinteistönomistaja tai isännöitsijä. Sille riville, joka on tarkoitettu huoneistonhaltijan nimeä varten, kirjoitetaan silloin sana *»vuokraamaton»*. Jos laskija ei voi tavata asumattoman huoneiston haltijaa, täyttää kiinteistönomistaja tai isännöitsijä siinäkin tapauksessa huoneistokortin.

III.

Täytettyjen huoneistokorttien kerääminen.

Marraskuun 27 ja 28 p:nä laskija kerää huoneistokortit. Vastaaottaessaan kortit on hänen heti verrattava niitä kiinteistökortin ja huoneistoluettelon tietoihin ja tarkastettava, että aineisto on täydellinen, että kaikkiin kysymyksiin on vastattu selvästi ja kyllin seikkaperäisesti, että tiedot ovat keskenään yhtäpitäviä ja mikäli mahdollista, että ne ovat oikeat, sekä täydennettävä ne kaavakkeet, joihin mahdollisesti ei ole vastauksia annettu. Laskija tuo keräämänsä kaavakkeet vähitellen piirikansliaan ennen marraskuun 28:n päivän päättymistä.

IV.

Erityisiä selityksiä rakennus-, huoneisto- ja henkilötietoihin.

Kiinteistökortin (Litt. B) *rakennustaulukossa* merkitään jokainen rakennus juoksevilla numerolla ja annetaan kaikkiin kysymyksiin vastaukset erikseen kustakin kiinteistön rakennuksesta. Rakennuksen juokseva numero *toistetaan* samassa kaavakkeessa alempana olevassa *huoneistoluettelossa*, niin että siitä selvästi ilmenee, mihinkä rakennukseen mikin luetelluista huoneistoista kuuluu. Jokainen rakennus, joka on erillinen tai pohjasta kattoon ulottuvien palomuurien muista erottama, katsotaan eri rakennukseksi. Vajoja, liiterejä, latoja, mak-

sälunda, att lokalkorten utdelas samtidigt som fastighetskortet ifyllas. Räknaren bör underrätta lokalinnehavaren om att han, räknaren själv, avhämtar kortet den 27 eller 28 november på tid, varom, om möjligt, överenskommes mellan lokalinnehavaren och räknaren, att han då ifyller vad som å kortet tilläventyrs ännu är oifyllt, samt att nödiga upplysningar för övrigt meddelas avgiftsfritt å distriktskansliet, vars å lokalkortet upptagna adress av honom bör påpekas.

Vid detta besök bör räknaren giva lokalinnehavaren en tydlig anvisning om, huru han skall besvara de frågor, som gälla lokal och rum.

Vidare bör räknaren själv kontrollera, att ingen byggnad eller lokal å fastigheten utelämnats från fastighetskortet och lokallistan.

Lokalkortet för outhyrd lokal ifylles av fastighetens ägare eller disponent. På den rad som är avsedd för lokalinnehavarens namn antecknas då ordet *outhyrd*. Om innehavaren av en obebodd lokal icke kan av räknaren anträffas, ifylles lokalkortet likaså av fastighetens ägare eller disponent.

III.

Insamlingen av de ifyllda lokalkorten.

Den 27 och 28 november insamlas lokalkorten av räknaren. Vid mottagandet av korten bör räknaren omedelbart jämföra uppgifterna med fastighetskortet och lokallistan samt kontrollera, att materialet är fullständigt, att alla frågor besvarats tydligt och tillräckligt detaljerat, att uppgifterna överensstämman sinsemellan, och såvitt möjligt, att de äro riktiga, samt förfullständiga de blanketter, å vilka svar tilläventyrs icke avgivits. De insamlade blanketterna avlämnas av räknaren efter hand före utgången av den 28 november till distriktskansliet.

IV.

Särskilda förklaringar rörande byggnads-, lokal- och personstatistiken.

I *fastighetskortets* (Litt. B) tabell över *byggnaderna* angives varje byggnad med en löpande nummer och besvaras samtliga frågor särskilt för, varje byggnad å fastigheten. Byggnadens löpande nummer *upprepas* i *lokallistan* nedan å samma formulär, så att ur den senare tydligt framgår, till vilken byggnad envar av de uppräknade lokalerna hör. Varje byggnad, som är fristående eller avskild från andra genom från grunden till taket gående brandmurar, anses som en särskild byggnad. Skjul, lider, lador, avträden, provisoriska

keja, tilapäisiä myyntikojuja ja kioskeja ei rakennusluetteloon merkitä. Ei myöskään rakennuksista, *jotka parhaillaan ovat rakenteilla*, tarvitse näitä tietoja antaa, vaan kirjoitetaan niiden kohdalle sana »rakenteilla». Korjattavina olevista rakennuksista on annettava kaikki tiedot.

»Kivi»-nimikkeen kohdalle merkitään kaikki *tulenkestävistä* aineesta tehdyt rakennukset. Kaikki *tulenkestämättömistä* aineesta tehdyt rakennukset merkitään *puutaloiksi*, siis esim. rapatut ristikkorakennukset. — Jos rakennuksen eri osissa on eri määrä kerroksia, ilmoitetaan vain rakennuksen *korkeinman* osan kerrosluku. Kellarikerrokseksi katsotaan sellainen kerros, jonka latiatasoa kokonaan tai suurimmalta osaltaan on maanpintaa alempana. — Ullakkokerros lasketaan kerroslukuun vain siinä tapauksessa, että siinä on ainakin yksi lämmityslaitteellinen huone. Jos vain osassa rakennusta on keskuslämpö tai lämmin vesi, vastataan asianomaisiin sarakkeisiin: »On, osittain». — Mitä rakennuksen *käyttöön* tulee, on huomattava, että jos asuinrakennuksessa sijaitsee vain yksikin huone, jota käytetään puotina, työhuoneena, konttorina, kahvilana j. n. e., siis muuhun tarkoitukseen kuin asunnoksi, tämä rakennus merkitään 16:nteen sarakeeseen. Rakennukset, joissa asuntojen lisäksi ei ole muita huoneita kuin pesutupia, mankelihuoneita, leivihuoneita, saunoja, pannuhuoneita, varastohuoneita ja autovajojä y. m., joita käytetään *etupäässä kiinteistön omaan tarpeeseen*, katsotaan kuitenkin *yksinomaan asuinrakennuksiksi* (sarake 15).

Kiinteistökortin *huoneistoluettele* on luettelo kiinteistössä olevista huoneistoista, jotka kaikki on varustettava juoksevilla numerolla. Sama numero kirjoitetaan *kutakin huoneistoa* varten valmistettuun *huoneistokorttiin* (Litt. C). Myös pesutuvat, mankelihuoneet, leivihuoneet, saunat, pannuhuoneet, varastohuoneet, autovajat y. m. katsotaan *eri huoneistoiksi*. Ne merkitään viimeksi huoneistoluetteleon, kukin rivilleen, ja samalla *ilmaistaan selvästi niiden tarkoitus*. Näitä huoneistoja varten kuitenkin ei kirjoiteta erityisiä *huoneistokortteja*, jos niitä käytetään pääasiallisesti kiinteistön omaan tarpeeseen. Sitävastoin on tällaisestakin huoneistosta täytettävä *eri huoneistokortti*, jos se on erikseen *vuokratu* yksityisille, *luovutettu muiden kuin kiinteistön asukkaiden käytettäväksi* tai jos sitä muuten käytetään elinkeinon harjoittamiseen. Pesulaitokset, leipomot, saunat, autotallit ja makasiinit saavat siis kukin oman huoneistokorttinsa.

Huoneistoluettelon (sarakeissa 7—12) *asukkaita* koskevat tiedot ovat tarkoitettut kaupunkien viranomaisten omiksi tarpeiksi, koska niiden avulla voidaan saada alustavia numerotietoja asukasluvusta. Nämä sarakeet täytetään asianomaisissa piirikanslioissa, sitä mukaa kuin huoneistokortteja on kertynyt, henkilöluetteloissa olevien tietojen nojalla.

salustånd och kiosker uppföras icke i förteckningen över byggnaderna. Ej heller för byggnader, vilka *som bäst äro under uppförande*, behöva dessa uppgifter lämnas, utan antecknas då för dem orden »under byggnad». För byggnader, vilka undergå reparation, skola samtliga uppgifter lämnas. — Under rubriken »sten» införas alla byggnader uppförda av *eldfast material*. Alla byggnader av *icke eldfast material* uppgivas som *trähus*, sålunda t. ex. rappade korsvirkeshus. — Om en byggnads olika partier äro uppförda i olika antal våningar, uppgives våningsantalet endast för den *högsta* delen av byggnaden. — Såsom källarvåning anses sådan våning, vars golvplan helt och hållet eller till större delen befinner sig under markens yta. — Vindsvåning inräknas i våningsantalet, endast ifall i densamma är inrett åtminstone ett rum med värmeapparat. Om endast en del av byggnaden är försedd med centralvärme eller varmt vatten, antecknas som svar i vederbörande kolumn »Ja, delvis». — Angående byggnadens *användning* är att märka, att om i en bostadsbyggnad finnes inrymd blott ett enda rum, vilket användes till butik, verkstad, kontor, kafé, etc., alltså till annat än bostad, antecknas byggnaden i kolumn 16. Byggnader, som utöver bostäder icke innehålla andra rum än tvättstugor, mangelrum, bagarstugor, badstugor, pannrum, förrådsrum, bilstall m. fl., vilka användas *huvudsakligen för fastighetens eget behov*, anses dock som *enbart bostadsbyggnader* (kolumn 15).

Lokallistan på fastighetskortet är en förteckning över de i fastigheten befintliga lokalerna, vilka samtliga böra förse med en löpande nummer. Denna upprepas på de för *varje lokal* utskrivna *lokalkorten* (Litt. C). Även tvättstugor, mangelrum, bagarstugor, badstugor, pannrum, förrådsrum, bilstall m. fl. anses såsom *särskilda lokaler*. De antecknas sist i lokallistan med *tydligt angivande av sitt ändamål* och på var sin rad. *För dessa lokaler* utskrivas *icke lokalkort*, om de användas huvudsakligen för fastighetens eget behov. Däremot *utskrives särskilt lokalkort* för envar lokal av nyssnämmt slag, om den *skilt för sig är uthyrd* åt enskilda, *upplaten åt utomstående till begagnande* eller för övrigt utnyttjas för någon näringsverksamhet. Tvättinrättningar, bagerier, badinrättningar, större bilgaragen och magasin erhålla alltså var sitt lokalkort.

Uppgifterna om *invånarna* i lokallistan (kolumnerna 7—12) äro avsedda för stadsmyndigheternas eget behov, i det genom dem preliminära siffror om invånarantalet kunna erhållas. Dessa kolumner ifyllas på respektive distriktskanslier, efter det lokalkorten insamlats, med ledning av uppgifterna i personlistorna.

Huoneistokorttiin ja henkilöluetteloon (Litt. C) nähden on otettava huomioon seuraavaa:

1) *Huoneistonhaltijaksi* katsotaan:

a) se, jonka nimessä (asuin-, puoti-, konttori- y. m.) huoneisto on vuokrattu suoraan kiinteistönomistajalta tai isännöitsijältä tahi huoneiston osakkeenomistajalta;

b) kiinteistön- tai osakkeenomistaja, joka asuu omissa huoneistossaan tai käyttää sitä muuhun tarkoitukseen. Jos huoneiston on edellä mainitulla tavalla vuokrannut kaksi tai useampia henkilöitä yhteisvastuun tai jos sen omistajina on useampia henkilöitä, merkitään vain *yksi heistä* huoneistonhaltijaksi.

2) Jos henkilö on samalla kertaa kahden tai useamman huoneiston haltija, saa hän, lukuunottamatta sellaista tapausta, että huoneistoja käytetään yhtenä kokonaisuutena, kutakin huoneistoa varten eri huoneistokortin.

3) Erikseen ei ole kysytty, onko huoneisto vuokrattu yksityiseltä talonomistajalta tai isännöitsijältä. Sen, että huoneisto on sellainen vuokrahuoneisto, on käytävä selville vain siitä, että kysymyksiin 1—3 on vastattu kieltäen. Laskijan on sen vuoksi katsottava, että kaikkiin näihin kysymyksiin on tarkasti vastattu.

4) Jos kaikki henkilöt jostakin huoneistosta ovat laskentahetkellä poissa eikä laskija sen vuoksi tapaa ketään huoneistossa asuvaa henkilöä, on hänen kääntyvä kiinteistönomistajan (isännöitsijän) tai muun sopivan, kiinteistössä asuvan henkilön (talonmiehen) puoleen saadakseen huoneistokortin etusivulle ja, jos mahdollista, myös huoneistokortin henkilöluetteloon tarvittavat tiedot.

5) Asuinhuoneeksi katsotaan vain ikkunalla tai välittömällä valolla varustettua ja oven erottamaa, vähintään 7 m²:n suurista alaa.

6) Milloin huoneistonhaltija on suoraan talonomistajalta, isännöitsijältä tai osakkeenomistajalta vuokrannut yhden tai useampia huoneita (keittiö mukaan luetuna) *yhteisesti* toisen tai toisten huoneistonhaltijain kanssa, lasketaan yhteinen huone (yhteiset huoneet) vain yhden huoneistonhaltijan huoneistoon.

7) Henkilöt, jotka lähtevät laskenta-alueelta laivalla, junalla tai muulla tavoin klo 24:n jälkeen marraskuun 27:n päivän vastaisena yönä, on tietysti laskettava mukaan, jos he klo 24 ovat olleet laskenta-alueella. Tästä syystä on laskijan huomautettava hotellinomistajille, matkustajakotien ja yömajojen johtajille sekä kaikille muille huoneistonhaltijoille, joiden luona sellaisia henkilöitä on, että heidän tulee katsoa, ettei kysymyksessä olevia henkilöitä jätetä laskennasta pois ja että siis henkilö- tai laitosluetteloon niistäkin annetaan tarkat tiedot.

8) Jos esiintyy epävarmuutta siitä, onko henkilö, joka on verraten kauan ollut poissa kotoa, otettava henkilöluetteloon poissaolevana, voidaan pisimmäksi raja-ajaksi ottaa *vuoden keskeytymätön* poissaolo. Henkilöitä, jotka

Beträffande *lokalkortet och personlistan* (Litt. C) är följande att iakttaga:

1) Såsom *lokalinnehavare* betraktas:

a) den, i vars namn lokalen (bostads-, butiks-, kontors- m. m.) är upphyrd direkte av fastighetens ägare eller disponent eller av lokalen aktieägare;

b) fastighetsägare eller aktieägare, som bor i egen lokal eller för annat ändamål disponerar densamma. Där lokalen på ovannämnt sätt upphyrts av två eller flere personer under gemensam ansvarighet eller äges av flere personer, antecknas endast *en av dem* som lokalinnehavare.

2) Är en person samtidigt innehavare av två eller flere lokaler, erhåller han, utom för den händelse att lokalerna användas såsom en helhet, för varje lokal särskilt lokalkort.

3) Någon särskild fråga om lokalen är upphyrd av enskild gårdsägare eller av disponent är icke upptagen. Att lokalen är en dylik hyreslokal bör endast framgå därav, att frågorna 1—3 besvarats nekande. Räknares bör därför tillse, att samtliga dessa frågor äro ordentligt besvarade.

4) Om samtliga personer från någon lokal vid räkningstillfället äro frånvarande och räknares därför ej anträffar någon person i lokalen, bör han vända sig till fastighetsägaren (disponenten) eller annan lämplig person å fastigheten (gårdskarlen) för erhållande av uppgifter för lokalkortets framsida och, om möjligt, även för lokalkortets personlista.

5) Som boningsrum anses endast ett med fönster eller direkt ljus försett och genom dörr avskilt utrymme på minst 7 m².

6) I de fall, där lokalinnehavare direkte av gårdsägare, -disponent eller aktieägare upphyrd ett eller flere rum (inkl. kök) *gemensamt* med annan eller andra lokalinnehavare, hänföres det gemensamma rummet (de gemensamma rummen) till endast en lokalinnehavares lokal.

7) Personer, vilka avlägsna sig från folkräkningsområdet med båt, tåg eller annorledes efter kl. 24 natten mot den 27 november, skola naturligtvis medräknas, om de kl. 24 befunno sig inom folkräkningsområdet. På grund härav bör räknares uppmärksamma hotellägare, föreståndare för resandehem och natthärbärgen samt alla övriga lokalinnehavare, hos vilka sådana personer vistas, på att det åligger dem att tillse att ifrågavarande personer ej bortlämnas vid räkningen och att följaktligen uppgifterna i personlistan eller anstaltslistan noggrant ifyllas.

8) Om osäkerhet uppstår, huruvida en person, som en längre tid vistats borta från hemmet, skall upptagas på personlistan som frånvarande, kan som högsta tidsgräns tagas *ett års oavbruten* bortavaro. Personer, som för en

ovat jättäneet kodin pitemmäksi kuin vuoden ajaksi, ei siis merkitä luetteloon. *Asevelvolliset ja laivaväki* on kuitenkin kirjoitettava sen huoneiston henkilöluetteloon, missä heidän kotinsa on, siinäkin tapauksessa, että he ovat olleet vuotta kauemmin poissa.

9) »Laitosväen» puolesta — jolla tarkoitetaan henkilöitä, jotka on otettu sairaaloihin, vankiloihin, kunnalliskoteihin ja työlaitoksiin sekä lastenkoteihin tai jotka asuvat hotelleissa, matkustajakodeissa j. n. e. (ei kuitenkaan laitosten perheasunnoissa asuvaa henkilökuntaa), sekä edelleen kasarmeissa ja sotalaivoissa asuvaa kanta-alipäällystää ja värvättyjä — ei täytetä huoneistokortin henkilöluettelo (Litt. C), vaan erityinen laitoksessa olevien henkilöiden luettelo (*laitosluettelo*, Litt. D). Laitosten hallussa olevista huoneistoista täytetään sitävastoin *huoneistokortti* tavallisessa järjestyksessä.

10) Mitä laivoihin ja aluksiin y. m. s. tulee, on niistä täytettävä huoneistokortti ja henkilöluettelo, *jos ne ovat asuttuja*. Huoneistokorttiin merkitään vain laivan nimi ja omistaja.

V.

Yleisiä muistutuksia.

Laskijan tulee yleisölle selittää, että laskennassa koottuja tietoja *ei* käytetä verotus- t. m. s. tarkoituksiin. Yksityiset tiedot tullaan *tarkoin pitämään salassa*, ja tilaston julkaiseminen tapahtuu vain suurempain alueiden yhdistelmän muodossa. — Epäiltävissä tapauksissa laskija merkitköön kysymysmerkin sen tiedonannon viereen, jonka oikeaperäisyyttä hän epäilee.

längre tid än ett år lämnat hemmet, skola alltså icke införas i listan. *Värnplikliga och sjöfarande* böra dock upptagas på personlistan i den lokal, där de ha sitt hem, även om tiden för deras bortavaro överskrider ett år.

9) För »anstaltsbefolkning» — varmed avses personer, vilka äro intagna å sjukhus, i fängelse, kommunalhem och arbetsinrättning, barnhem eller bo å hotell, resandehem o. s. v. (däremot icke anstalternas personal i familjebostäder) samt vidare stamunderbefäl och värvade i kaserner och å krigsfartyg — ifylles icke lokalkortets personlista (Litt. C) utan en särskild förteckning över personerna i anstalten (*anstaltslistan*, Litt. D). För de av anstalterna disponerade lokalerna ifyllas däremot *lokalkort* i vanlig ordning.

10) Vad fartyg, skutor m. fl. dyl. beträffar, skall för dem ifyllas lokalkort och personlista, *ifall de äro bebodda*. I lokalkortet lämnas endast uppgift på fartygets namn och ägare.

V.

Allmänna anmärkingar.

Räknaren bör för allmänheten påpeka, att vid räkningen insamlade uppgifter *icke* användas för skatte- l. a. d. ändamål. Enskilda uppgifter komma att *strängt hemlig-hållas* och sker publiceringen av statistiken endast i form av sammandrag för större områden.

I tvivelaktiga fall inför räknaren ett frågetecken för den uppgift, om vars riktighet han hyser tvivelsmål.

Laskentapiiri
Räknedistrikt n:o _____

Kanslian osoite: _____
Kansliets adress: _____

Litt. C.

Väestö- ja asuntolaskenta
Folk- och bostadsräkningen i _____

marrask. 27 p:nä
den 27 november 1930.

Huoneistokortti Lokalkort

n:o _____

kuuluva }
hörande till }
Huoneistoluetteloon n:o }
Lokallistan n:o }
Rakennuksen n:o }
Byggnaden n:o }
Huoneiston n:o }
Lokal n:o }

Kaupunginosa tai alue }
Stadsdel eller område }
Kortteli }
Kvarter }
Osoite } katu n:o }
Adress } gatan n:o }

Huoneistonhaltijan nimi ja ammatti }
Lokalinhavarens namn och yrke }

1. Oletteko sen talon omistaja, jossa huoneistonne on? (Vast.: olen, en) }
Är Ni ägare till den gård, där Eder lokal är? (Svar: ja, nej) }
2. Oletteko huoneiston omistaja talon osakkeiden omistuksen (asunto-osuuskunnan jäsenyyden) nojalla?
Är Ni ägare till lokalen på grund av aktieägarskap (medlemskap i bostadsandelslag) i gården?
(Vast.: olen, en) }
(Svar: ja, nej) }
3. Vuokraatteko huoneistonne osakkeenomistajalta?
(Vast.: vuokraan, en) }
Hyv. Ni lokalen av aktieägare? (Svar: ja, nej) }
4. Kuinka monta huonetta (keittiö ja palvelijahuone niihin luettuina) on hallitsemassanne huoneistossa:
Huru många rum (inberäknat kök och tjänarinnerum) finnes i den av Eder innehavda lokalen:
a) lämmityslaitteella varustettua? _____, b) ilman lämmityslaitetta?
a) försedda med värmeapparater? _____, b) utan värmeapparater?
5. a) Onko jossain huoneista hellalaite (puu- tai kaasu-)?
(Vast.: on, ei) _____
Finnes i något av rummen (ved- eller gas-) spis?
(Svar: ja, nej) _____
b) Onko keittokomero? (Vast.: on, ei) }
Finnes kokrä? (Svar: ja, nej) }
6. Kuinka monta 4:nnessä kohdassa mainituista huoneista käytetään:
Huru många av de under punkt 4 angivna rummen användas:

Muist. Huoneiksi ei lueta alkooveja, käytäviä, eteisiä, eteishalleja ilman ikkunaa, kylpyhuoneita, komeroita y. m. sellaisia, vaikka niissä olisikin lämmityslaitte. Siirrettävää kaminaa ei katsota lämmityslaitteeksi.

Anm. Säsom rum anses icke alkov, korridor, tambur, hall utan fönster, badrum, skrubb o. dyl., även om de äro försedda med värmeapparater. Flyttbar kamina anses icke som värmeapparater.

5. a) Onko jossain huoneista hellalaite (puu- tai kaasu-)?
(Vast.: on, ei) _____
Finnes i något av rummen (ved- eller gas-) spis?
(Svar: ja, nej) _____
b) Onko keittokomero? (Vast.: on, ei) }
Finnes kokrä? (Svar: ja, nej) }
- c) Onko keittiö yhteinen usealle saman talon huoneistolle? (Vast.: on, ei) _____
Har lokalen gemensamt kök med annan lokal i gården? (Svar: ja, nej) _____

	Lämmityslaitteella varustettuja Försedda med värmeapparater	Ilman lämmityslaitetta Utän värmeapparater
a) yksinomaan asuinhuoneiksi (keittiö = asuinhuone)		
a) uteslutande som boningsrum (kök = boningsrum)		
b) sekä asuinhuoneeksi että muuhun tarkoitukseen, nimittäin:		
b) både som boningsrum och för något annat ändamål:		
asinhuon. ja		
säsom boningsrum och		
asinhuon. ja		
säsom boningsrum och		
asinhuon. ja		
säsom boningsrum och		
c) yksinomaan muihin tarkoituksiin, nimittäin:		
c) uteslutande för andra ändamål, nämligen:		

7. Missä *kerroksessa* huoneet ovat? (Vast.: kellari-, 1:ssä, 2:ssa, 3:ssa, j. n. e., ullakolla) _____
I vilken *våning* äro rummen belägna? (Svar: källar-, 1:sta, 2:dra, 3:dje, o. s. v., på vinden)
8. Onko huoneistossa a) *vesijohto*: _____, b) *lokakulppo*: _____, c) *kaasujohto*: _____, d) *sähkövalo*: _____, e) *kylpyhuone*: _____, f) *suihkuhuone* (ilman ammetta): _____, g) *vesiklosetti*: _____, h) *keskustämmitys*: _____, i) *lämmin vesi* (kattilahuoneesta): _____ (Vast.: on, ei).
- Finnes i lokalen a) *vattenledning*: _____, b) *avhållningsbäcken*: _____, c) *gasledning*: _____, d) *elektriskt ljus*: _____, e) *badrum*: _____, f) *duschrum* (utan badkar): _____, g) *vattenklosett*: _____, h) *centralvärme*: _____, i) *varmt vatten* (från pannrum): _____ (Svar: ja, nej).

Vuokra (koskee ainoastaan *asuinhuoneistoja* sekä *asuin-* ja samalla muuhun tarkoitukseen käytettyjä):

Hyra (gäller endast *bostadslokaler* samt lokaler, som samtidigt användas till *bostad* och för annat ändamål):

9. a) Jos asutte vuokrahuoneistossa, kuinka suuri on huoneiston *kuukausivuokra*? _____ mk tai *vuosi-
vuokra*? _____ mk.
Om Ni bebor hyreslokal, huru stor är lokalens *månadshyra*? _____ mk eller *årshyra*? _____ mk.
- b) Onko korvaus *lämmöstä* tähän laskettu? (Vast.: on, ei) } _____
Ingår häri ersättning för *värme*? (Svar: ja, nej) }

Henkilöluettelo.

Litt. C.

Muist. Henkilöt luetellaan talouskunnittain huomioonottaen, että jokainen talouskunta (= ruokakunta) erotetaan edellisestä yhden rivin välikkeellä ja selvällä viivalla. Vuokralaiset ja asukit, jotka eivät saa ateriaa huoneiston haltijalta, muodostavat eri ruokakuntia. Myös *satunnaisesti poissaolevista* henkilöistä, jotka vakinaisesti asuvat huoneistossa, on annettava allamainitut tiedot.

Personlista.

Ann. Personerna antecknas hushällsvis med iakttagande av att varje hushäll (= matlag) avskiljes från det föregående genom en rads mellanrum och ett tydligt streck. Hyresgäster och inneboende, vilka icke erhålla sina måltider av lokalens innehavare, bilda särskilda hushäll. Även för *tillfälligtvis frånvarande* personer, vilka äro fast bosatta i lokalen, böra nedanstående uppgifter lämnas.

N:o	Sukunimi Tillnamn	Etnimi Förnamn	Asema talouskunnassa (päämies, vaimo, poika, tytär, isä, äiti, velli, sisar, palvelija, täyshoitolaisten, matkustavainen) tai suhde huoneistonhallijaan (vuokralainen, asukki). Katso muist. I.	Sukupuoli (Asianomaisen sarakkeeseen merkitään: 1) Kön (I vederbörande kolumn antecknas: 1)		Siviilisääty (naimaton, naimisissa, leski, erottettu) Civilstånd (ogift, gift, änklng, änka, fränskild)	Syntymä-Födelse-			Syntymäkunta (kaupunki, kaupala tai maalaiskunta) Katso muist. II.	Nykyinen vakinaisen asuinpaikkakunta (kaupunki, kaupala tai maalaiskunta) Katso muist. II.	Minä ruonna olette muutanut nykyiselle asuinpaikkakunnallenne? Katso muist. III.
				Miesp. Mansk.	Naisp. Kvæ.		Vuosi — År	Kuukausi — månad	Päivä — dag			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Ammatti, virka, elinkeino tai toimeentulo (Jos Teillä on tärkeä vakinaisen sivutoimi, mainitkaa se myös)	Nykyinen työnantajanne (Jos olette paikkaa vaille, viimeinen työnantajanne) Katso muist. IV.	Tätä saraketta ei täytetä Denna kolumn ifylles icke	Pääkieli (se kieli, jota parhaiten puhutte) Huvudspråk (det språk Ni talar bäst)	Kieli Språk Suomea ja ruotsla puhuville: osaatteko sitä paitsi ainakin auttavasti toista kotim. kieltä? (Vast.: osaan, en) För finsk- och svensk-talande: kan Ni dessutom åtminstone behjälpligt det andra inhemska språket? (Svar: ja, nej)	Uskonto-kunta tai siviilirekisteri Religions-samfund eller civilregister	Oletteko År Ni		Koulunkäynti Skolgång		Minkä valtion kansalainen? (Ainoastaan sen ilmoitettava, joka et ole Suomen kansalainen) Vilken stats medborgare? (Uppgives blott för den, som icke är finsk medborgare)	Jos asianomainen henkilö laskentatieteenä oleskelee laskenta-alueen ulkopuolella, on tähän sarakkeeseen merkittävä: <i>poissa</i> . Om vederbörande person vid tidpunkten för räkningen befinner sig utanför räkningsområdet, bör i denna kolumn antecknas: <i>sfrån r.</i>	
						Är Ni	Är Ni	Är Ni	Är Ni			
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	

- Muist.* I. *Vuokralainen* = henkilö, joka vuokraa oman huoneen tai jakaa sen toisen, perheeseen kuulumattoman henkilön kanssa. *Asukki* = henkilö, joka jakaa huoneen jonkun perheenjäsenen kanssa tai joka vuokraa ystijän.
- Muist.* II. Jos syntymä- tai asuinpaikka on ulkomailla, on ilmoitettava ainoastaan *maan* nimi.
- Muist.* III. Vain niiden vastattava, jotka ovat *syntyneet laskenta-alueen ulkopuolella* tai jotka jonkin aikaa ovat *vakituisesti asuneet sen ulkopuolella*, vaikka ovat syntyneet laskenta-alueella.
- Muist.* IV. Ilmoittakaa työnantajanne nimi ja ammatti tai asianomaisen laitoksen, yhtiön, liikkeen nimi ja toimiala, jonka palveluksessa olette. *Vain niiden vastattava, jotka harjoittavat ammatiansa tai elinkeinonsa toisen työssä tai palveluksessa.*
- Ann.* I. *Hyresgäst* = person, som hyr eget rum eller delar det med annan icke till familjen hörande person. *Inneboende* = person, som delar rum med någon familjemedlem eller som hyr sopplats.
- Ann.* II. Om födelse- eller boningsorten är i utlandet, uppgives endast *landets* namn.
- Ann.* III. Besvaras endast av dem, som äro födda utom räkningsområdet eller som, ehuru födda inom detsamma, någon tid varit fast bosatta på annan ort.
- Ann.* IV. Uppgiv arbetsgivarens namn och yrke eller benämning och verksamhetsområde för vederbörande inrättning, bolag etc., där Ni har tjänst. *Ifylles endast av dem, som utöva sitt huvudyrke i annans arbete eller tjänst.*

Huoneistokortin täyttämisohteita.

Huoneistokorttia täytettäessä otetaan huomioon seuraavaa:

7:nteen kysymykseen vastattaessa on huomattava, että kellarikerrokseen kuuluvaksi luetaan sellainen huoneisto, jonka lattiataso kokonaan tai suurimmaksi osaksi on ympäröivää maanpintaa alempana. Jos samaan huoneistoon kuuluvia huoneita sijaitsee eri kerroksissa, ilmaistaan se selvästi vastauksessa, esim. näin: »3 huonetta ensimmäisessä, 2 huonetta toisessa kerroksessa» j. n. e.

9:nteen kysymykseen annetaan vastaus vain *vuokratuista asuinhuoneistoista*. Jos asunto on *virka-asunto* tai jos siinä asumisoikeus yleensä jollakin tavoin luetaan huoneistohaltijan palkkaetuihin, ei tähän kysymykseen vastata.

Huoneistohaltijan on huolehdittava, ettei ketään huoneistossa asuvaa tai siinä laskentahetkellä oleskelevaa henkilöä jätetä pois *henkilöluettelosta*.

Pöytäkirjoja, jonka osoite on ilmoitettu huoneistokortissa, antaa ilmaiseksi kaikkia, kysymyskaavakkeita täytettäessä varteenotettavia lisäohjeita.

Laskennassa koottuja yksityisiä tietoja ei käytetä verotus- tai muihin sellaisiin tarkoituksiin, vaan säilytetään ne ehdottomasti salaisina.

Henkilöluettelon täyttämisohteita.

Henkilöluettelon merkitään:

- a) ensinnäkin *kaikki henkilöt, jotka vakinaisesti asuvat huoneistossa*, riippumatta siitä, missä he laskentahetkellä oleskelevat tai missä he ovat henkilökohtaisissa;
- b) samoin *kaikki henkilöt, jotka sattumalta oleskelevat huoneistossa*, vaikka vakinaisesti asuvatkin laskenta-alueen ulkopuolella.

Sitävastoin ei henkilöluettelon merkitä sellaisia henkilöitä, jotka, vaikkakin vakinaisia huoneiston asukkaita, on otettu sairaalaan tai muuhun laskenta-alueen rajain sisällä olevaan laitokseen. Nämä näet otetaan jo niiden laitosten henkilöluetteloihin, missä he ovat laskentahetkellä. — Sellaiset henkilöt, joilla laskentahetkellä ei ole määrättyä asuntoa, merkitään siellä, missä he ovat marraskuun 27:n päivän vastaisena yönä klo 24. Henkilöitä, jotka ennen mainittua kellonlyöntiä ovat kuolleet, sekä sellaisia, jotka eivät ole vakinaisesti asuneet laskenta-alueella ja sitä ennen ovat poistuneet sieltä tai myös tämän ajankohdan jälkeen ovat saapuneet laskenta-alueelle, samoin kuin jälkepäin syntyneitä lapsia ei siis laskennassa oteta mukaan.

Anvisningar för ifyllandet av lokalkortet.

Vid ifyllandet av *lokalkortet* iakttages följande:

Vid besvarandet av *frågan 7* bör observeras, att till källarvåning räknas sådan lokal, vars golvplan helt och hållet eller till större delen ligger under den omgivande markens yta. Om till samma lokal hörande rum äro belägna i *olika* våningar, angives detta tydligt i svaret, t. ex. sålunda: »3 rum i första, 2 rum i andra våningen» o. s. v.

Frågan 9 besvaras endast för *uthyrda bostadslokaler*. Om bostaden är *tjänstebostad*, eller om rätten att boende överhuvud på något sätt räknas till lokalinnhavares löneformänar, besvaras denna fråga *icke*.

Lokalinnhavaren äger tillse, att icke någon i lokalen boende eller där vid räkningstillfället vistande person utelämnas ur *personlistan*.

Distriktskansliet, vars adress är angiven på *lokalkortet*, lämnar *avgiftsfritt* alla upplysningar om vad som är att iakttaga vid ifyllandet av frågeformulären.

Vid räkningen insamlade enskilda uppgifter äro *icke* avsedda för skatte- eller andra dylika ändamål och komma de att *strängt hemlighållas*.

Anvisningar för ifyllandet av personlistan.

I personlistan införas:

- a) först och främst *samtliga personer*, som äro *bosatta i lokalen*, oberoende av var de för tillfället befinna sig eller var de äro mantalsskrivna eller kyrkskrivna;
- b) ävensom *alla personer*, som för tillfället *uppehålla sig i lokalen*, men äro *bosatta utanför räkningssområdet*.

Däremot antecknas *icke* på personlistan sådana personer, som, ehuru fast bosatta i lokalen, vid räkningstillfället äro *intagna på sjukhus eller annan inrättning inom räkningssområdets gränser*. Dessa upptagas nämligen redan på personlistorna i de anstalter, där de vid räkningstillfället befinna sig. — Sådana personer, som vid räkningstillfället icke ha någon bestämd bostad, upptecknas där varest de kl. 24 natten mot den 27 november uppehålla sig. Personer, som före ovannämnda klockslag avlidit, samt sådana, som icke varit fast bosatta å räkningssområdet och därförinnan avlägsnat sig därifrån eller ock efter denna tidpunkt anlänt till räkningssområdet samt efteråt födda barn inbegripas alltså icke i räkningen.

Missä useampia perheitä tai henkilöitä asuu samassa huoneistossa, katsotaan niiden henkilöiden, joilla on yhteinen ruokakunta, muodostavan talouskunnan. Vuokralaiset ja asukit, jotka valmistavat ruokansa kukin itselleen tai käyvät syömässä asuntonsa ulkopuolella, muodostavat kukin eri talouskunnan.

Henkilöluetteloa täytettäessä on muuten otettava huomioon seuraavaa:

1) 4:nnessä sarakkeessa ilmaistaan tarkoin kunkin asema talouskunnan päämieheen tai huoneistonhaltijaan nähden.

2) 7:nnessä sarakkeessa (siviilisääty) on otettava huomioon, että erotettuihin luetaan vain ne, jotka laillisen tuomion nojalla ovat saaneet eron.

3) Jos syntymävuotta, -kuukautta ja -päivää ei voida ilmoittaa, on annettava mahdollisimman tarkka tieto iästä.

4) Synnyinpaikaksi, jos se on Suomessa, merkitään, mikäli mahdollista, se nykyinen kaupunkikunta, kaupala tai maalaiskunta, jonka alueella kysymyksessä oleva henkilö on syntynyt. Siten ilmoittaa esim. henkilö, joka on syntynyt alkuperäisen Hausjärven kunnan siinä osassa, mikä nykyisin kuuluu Riihimäen kauppaan, synnyinpaikakseen Riihimäen eikä Hausjärven.

Koskella, Uudellakirkolla ja Pyhäjärvellä syntyneet henkilöt ilmoittavat myös läänin.

Jos sillä maalaiskunnalla, joka ilmoitetaan synnyin- tai asuinpaikaksi, on sama nimi kuin jollakin kaupungilla, on nimen jälkeen lisättävä sana »maalaiskunta» (esim.: Porvoon mlk.).

5) Vakituiseksi asuinpaikaksi merkitään se kaupunkikunta, kaupala tai maalaiskunta, missä asianomainen henkilö todella vakinaisesti asuu, eikä sitä kuntaa, missä hän mahdollisesti on kirjoissa. Vakituiseksi katsotaan se asuinpaikka, missä henkilö on asunut vähintään puoli vuotta tai minne hän on muuttanut vähintään niin pitkäksi aikaa. Asuinpaikaksi ilmoittavat laskentapaikan m. m. paikkakunnalla oleskelevat ylioppilaat, kouluaiset, sinne sijoitettu ei-asevelvollinen sotaväki, paikkakunnan vankilain vangit y. m. Ne, joilla ei ole ensinkään vakainaista asuinpaikkaa, vastaavat 12:nnessä sarakkeessa olevaan kysymykseen: »ei ole».

6) Virkaa, ammattia tai elinkeinoa koskevaan kysymykseen on vastattava mahdollisimman tarkasti. Kunkin henkilön ammatti tai toimi on selvästi ilmaistava erikoisnimikkeellään, ja tulee vastauksesta ilmetä, onko henkilö itsenäinen ammatinharjoittaja (työnantaja) tai onko hän toisen työssä tai palveluksessa. Ei saa käyttää sellaisia yleisiä nimikkeitä kuin työmies, liikemies, taiteilija, insinööri, teknikko j. n. e. Sopimaton on nimikään nimeke tehdastyöläinen, vieläpä vaikka tehtaan laatukin samalla kertaa ilmoitetaan. Ei siis saa käyttää sellaista nimikettä kuin sahatyöläinen, vaan on merkittävä esim.: sirkkelisahuri, sahan lautatarhan työmies, sahan yövärtijä, sahan koneenkäyttäjät j. n. e.

Där flere familjer eller personer bebo en och samma lokal, anses de personer, vilka ha gemensamt matlag, bilda ett hushåll. Hyresgäster och inneboende, som tillreda sin mat var för sig eller intaga sina måltider utom bostaden, bilda envar ett särskilt hushåll.

Vid ifyllandet av personlistan bör för övrigt följande iakttagas:

1) I kolumn 4 angives noggrant envars ställning till hushållsföreståndaren eller lokal innehavaren.

2) I kolumn 7 (civilstånd) observeras, att till fränskilda räknas endast de, som genom laga dom erhållit skilsmässa.

3) Kunna födelseår, -månad och -dag icke uppgivas, bör åldern angivas möjligtst noggrant.

4) Födelseorten, ifall denna är i Finland, angives om möjligt med namnet på den nuvarande stadskommun, köping eller landskommun, inom vars område personen i fråga fötts. Sålunda angiver till exempel en person, som är född i den del av Hausjärvi ursprungliga kommun, som numera hör till Riihimäki köping, såsom sin födelseort Riihimäki, icke Hausjärvi.

För personer födda i Koski, Nykyrka och Pyhäjärvi angives även länet.

Om den landskommun, som uppgives såsom födelse- eller boningsort, har samma namn som någon stad, bör till namnet läggas ordet »landskommun» (t. ex. Borgå lsk.).

5) Såsom fast boningsort antecknas den stadskommun, köping eller landskommun, varest vederbörande person faktiskt är bosatt och icke den kommun, där han (hon) tilläventyrs är skriven. Såsom fast anses den boningsort, där en person bött minst ett halvt år eller dit han flyttat för en minst så långvarig vistelse. Som boningsort angives räkningsorten bl. a. för på orten vistande studenter, skolelever, på orten stationerad icke värnpliktig militär, fångar i ortens fängelser m. fl. De, vilka icke ha någon fast boningsort, besvara frågan i kolumn 12 med: finnes icke.

6) Frågan angående tjänst, yrke eller näring bör besvaras med så stor noggrannhet som möjligt. Var och en persons yrke eller verksamhet bör tydligt uppgivas med sin speciella benämning, och bör ur svaret framgå, huruvida personen är självständig yrkesutövare (arbetsgivare) eller om han (hon) är anställd i annans arbete eller tjänst. Sådana allmänna benämningar såsom arbetare, affärsman, konstnär, ingenjör, tekniker o. s. v. få icke användas. Olämplig är likaså benämningen fabriksarbetare, även om fabriksens art på samma gång uppgives. Sålunda bör icke en sådan benämning som sågarbetare användas, utan bör man utsätta t. ex. cirkelman vid såg; brädgårdsarbetare vid såg; nattvakt

Yhtä vähän kelpaa nimike rakennustyöläinen, vaan on kirjoitettava esim.: kirvesmies, murari, uunintekijä, rappaja, apuri rakennustöissä, betonityöntekijä j. n. e.; ei myöskään käsityöläinen, vaan suutarimestari, puusepänopilas, vaateustyöntekijä j. n. e.; ei johtaja, vaan sahanjohtaja, pankinjohtaja; ei tehtailija, vaan nahka-tehtailija, sahanomistaja, puusepäntehtaan omistaja; ei konttoristi, vaan kauppalikkeen, teollisuusyhtiön konttoristi j. n. e.

Ammatinharjoittajat, joilla ei ole mitään erikoisammattia, voivat käyttää yleisiä nimikkeitä, kuten päiväpalkkalainen tai ulkotyöläinen, mutta on heidän sen lisäksi, mikäli mahdollista, ilmoitettava, minkälaista työtä heillä väenlaskentavuonna on pääasiallisesti ollut, esim.: »ulkotyöläinen rakennustöissä», »päiväpalkkalainen hirrenhakuussa» j. n. e.

Siinä tapauksessa, että jollakin henkilöllä on useampia kuin yksi virka, ammatti tai elinkeino, on niiden tuottama tulo otettava arvioperusteeksi niiden keskinäistä merkitystä arvosteltaessa ja siis ensiksi merkittävä enimmän tuottava toimi sekä sen jäljestä se, joka sitä lähinnä tuottaa enimmän. Korot merkitään tulolähteeksi vain niissä tapauksissa, jolloin henkilöllä ei ole varsinaista ammattia.

Virkaa, ammattia ja elinkeinoa koskevat kysymykset eivät kuulu ainoastaan talouskunnan päämiehelle, vaan myös jokaiselle talouskunnan jäsenelle, jolla on oma toimi. Näihin kysymyksiin on siis vastattava esim. vaimon, joka harjoittaa kauppaa, pesee pyykkiä j. n. e., samoin muiden perheenjäsenten, täysihoitolaisten y. m., jotka ovat jossakin työssä tai toimessa tahi jotka elävät eläkkeellä, koroillaan j. n. e.

Myöskin perheenjäsenten, jotka ovat täyttäneet vähintään 16 vuotta ja ottavat osaa kodin sisä- tai ulkotoihin, on vastattava ammattia ja elinkeinoa koskeviin kysymyksiin, kuitenkin lisäten ammattia ilmaisevan sanan jälkeen sanan: »kotona». 20-vuotias tytär, joka ottaa osaa talousaskareisiin, ilmoittaa siis elinkeinonsa sanoin: »taloustyö kotona». Työttömät kirjoittavat: »työtön» sekä viimeksi harjoittamansa ammatin.

Henkilöt, joilla ei ole virkaa, ammattia tai elinkeinoa, kirjoittavat: »ei mitään»; kuitenkin on niiden, jotka eivät enää harjoita mitään ammattia (entiset virkamiehet, sotilashenkilöt, kauppiaat, käsityöläiset y. m.), lisättävä sana: »entinen» sekä asianomainen ammatti, samoin eläkkeen tai korkojen muodostaessa tärkeimmät tulolähteet, sanat: »eläkkeennauttija» tai »koroillaaneläjä».

7) 15:nnessä sarakkeessa olevan kysymyksen tarkoituksena on helpottaa edellisen kohdan tietojen tarkistusta. Tämä kysymys on hyvin tärkeä. Henkilön, joka esim. on Tampereen Pellava- ja Rautateollisuus Oy:llä mallipuseppänä, on kirjoitettava: Tampereen Pellava- ja Rautateollisuus Oy, konepaja. Työttömät ilmoittavat viimeisen työnantajansa.

vid såg; maskinist vid såg o. a. d. Lika litet bör man skriva byggnadsarbetare, utan t. ex. timmerman, murare, ugnsmakare, rappare, hantlangare vid byggnadsarbete, betongarbetare o. s. v. Ej heller hantverkare, utan skomakarmästare, snickarlärling, skrädderiarbetare o. s. v.; icke direktör, utan sågverksdirektör, bankdirektör o. s. v.; icke fabriksidkare, utan läderfabrikant, sågägare, ägare av snickeriverkstad; icke kontorist, utan kontorist vid handelsfirma, vid industri-bolag o. s. v.

Yrkesutövare, vilka icke ha något speciellt yrke, kunna använda allmänna benämningar, såsom daglönare eller utarbetare, men böra de dessutom, så vitt möjligt, angiva, vad slags arbete de under folkräkningsåret huvudsakligen haft; t. ex. »utarbetare vid byggnadsarbeten»; »daglönare i timmerhuggning» o. s. v.

I den händelse en person har mera än en tjänst, ett yrke eller en näring, bör den inkomst de medföra tagas till måttstock vid bedömning av deras inbördes betydelse och sålunda först upptagas den verksamhet som inbringar mest, och därpå den, som därefter avkastar mest. Räntor upptagas såsom inkomstskälla endast i de fall, då personen icke har något egentligt yrke.

Frågorna angående tjänst, yrke och näring gälla icke endast hushållsföreståndaren, utan även *envar hushållsmedlem, som har egen verksamhet*. Frågorna böra sålunda besvaras t. ex. av en hustru, som idkar handel, tvätt o. a. d., samt av övriga familjemedlemmar, inackorderter m. fl., vilka ha något arbete eller någon befattning eller som leva på pension, räntor o. s. v.

Även familjemedlemmar, som fyllt minst 16 år och deltaga i in- eller utarbeten i hemmet, böra besvara frågorna angående yrke och näring, dock genom att till yrkesuppgiften tillägga orden: »i hemmet». En 20-årig dotter, som deltagit i hushållssysslor, uppgiver sålunda sin näring med orden: »hushållsarbete i hemmet».

Arbetslösa skriva: »arbetslös» samt det yrke de senast utfört.

Personer, vilka äro utan tjänst, yrke eller näring skriva: »intet»; dock böra de, vilka icke mera utöva något yrke (före detta tjänstemän, militärer, handlande, hantverkare m. fl.) tillägga: »före detta» samt resp. yrke, ävensom, då pension eller räntor utgåra de viktiga inkomstskällorna, orden: »pensionstagare» eller »rentier».

7) Avsikten med frågan i kolumn 15 är att underlätta en kontroll av uppgifterna i föregående punkt. *Denma fråga är av stor betydelse*. En person, som t. ex. är anställd vid Tammerfors Linne- och Järnmanufaktur ab. som modellsnickare bör skriva: Tammerfors Linne- och Järnmanufaktur ab., mekaniska verkstaden. Arbetslösa uppgiva sin senaste arbetsgivare.

8) Pikkulasten kieleksi katsotaan äidin pääkieli.

9) Uskontokuntaa koskevaan kysymykseen vastataan jollakin sanoista luterilainen, kreikkalaiskatolinen, vapaakirkollinen, roomalaiskatolinen, reformeerattu, baptisti, metodisti, mooseksenuskoinen, muhamettilainen tai sanalla »siviilirekisteri», jos asianomainen henkilö on merkitty siihen. Kastamattomien lasten, joita ei ole merkitty siviilirekisteriin, katsotaan kuuluvan samaan uskontokuntaan kuin heidän vanhempansa tai jos nämä ovat eri uskontokuntaa, samaan kuin isä.

10) On huomattava, että sarakkeessa 22 oleva kysymys tarkoittaa ylempää kansakoulua, sarakkeessa 23 oppikoulua tai muuta varsinaista koulua; erilaisia lyhytaikaisia kurseja ei siis merkitä tähän. Parhaillaan koulu käyvä ilmoittaa korkeimman luokan, jonka kurssin hän on jo suorittanut.

8) Språket för spätt barn anses vara detsamma som moderns.

9) Frågan om religionssamfund besvaras med något av orden lutheran, grekisk-katolsk, frikyrklig, romersk-katolsk, reformert, baptist, metodist, mosaisk, mohammedan eller med ordet »civilregistret», om vederbörande person är införd i detsamma. Odöpta barn, som icke införts i civilregistret, anses tillhöra samma religionssamfund som deras föräldrar eller ifall dessa äro av olika religionssamfund, detsamma som fadern.

10) Uppmärksammas bör, att frågan i kolumn 22 avser högre folkskola, i kolumn 23 lärdomsskola eller annan egentlig skola; kortvariga kurser av olika slag upptagas alltså icke här. Den, som går i skola som bäst, uppger den högsta klass, han redan genomgått.

3. Väestölaskenta-aineiston koneellinen käyttö.

Kun koneellisia menettelytapoja nyt noudatettiin ensimmäisen kerran väestölaskenta-aineiston käyttelyssä, on tarpeen lyhyesti selostaa näitä työmenetelmiä.

Koneellista käyttelyä varten oli välttämätöntä siirtää henkilötilastotiedot erikoisille laskukortteille, joihin nämä tiedot reijitettiin käyttäen reijityskoneita. Väestölaskennassa käytetty laskukortti, joka oli Hollerith-tehtaan tekoa, on kuvattu seuraavalla sivulla.

Laskukortin numerojärjestelmä vastaa siis eräänlaista code- eli merkkijärjestelmää, jossa kukin numero tai numeroryhmä vastaa henkilöluettelossa olevaa merkinää. Jotta voitaisiin nopeasti ja järjestelmällisesti muuntaa henkilöluettelon tiedot merkinnumeroiksi, suoritettiin valmistelutyönä *merkitsemiseksi* nimitetty henkilöluetteloiden valmistelu. Tämä työ käsitti monimutkaisimmat tiedot, ennen kaikkea sellaiset, jotka eivät olleet alunperin numeroiden muodossa. Täten merkittiin perhekuntaa — siis vaimoa, ilman ammatia olevia lapsia sekä palvelijoita — syntymäpaikkaa, vieraita kieliä, muuta uskontoa kuin luterilaista, sivistysastetta ja vieraan maan kansalaisuutta koskevat tiedot.

Niitä laskuapulaisia varten, jotka suorittivat merkitsemistyön, laadittiin koneellakirjoitettuja ohjeita code-

3. Den maskinella bearbetningen av folkräkningsmaterialen.

Då det är första gången som maskinella metoder tillämpats hos oss vid bearbetningen av material, som insamlats vid en folkräkning, torde det vara på sin plats att i korthet redogöra för dessa arbetsmetoder.

För maskinbearbetningen erfordrades, att de personstatistiska uppgifterna överfördes på speciella räknkort, å vilka dessa uppgifter instansades medelst perforeringsmaskiner. Det vid folkräkningen använda räknkortet, som var av Hollerith-fabrikat, avbildas på följande sida.

Räknkortets siffersystem motsvarar alltså ett slags code eller chiffer, där vederbörande siffra eller kombination av siffror representerar en uppgift i personlistan. För att få personlistans uppgifter snabbt och systematiskt förvandlade till räknkortets codesiffror, utfördes som förarbete en speciell preparering av personlistorna kallad *signering*. Denna omfattade de mer komplicerade uppgifterna, främst sådana, som icke voro färdigt angivna i form av siffror. Familjestatistiken — alltså uppgifter om hustru, barn utan eget yrke samt tjänstefolk — födelseorten, utländska språk, annan religion än den lutherska, bildningsgrad och utländskt medborgarskap ha sålunda signerats.

De räknbiträden, som utförde signeringsarbetet, erhöillo maskinskrivna anvisningar härför i form av ett

järjestelmän muotoon, jossa jokaista tietoa varten oli sitä vastaava numero tai numeroyhdistelmä. Merkitseminen suoritettiin siten, että merkintänumero kirjoitettiin vastaavaan henkilöluettelon sarakkeeseen punaisella kynällä niin että alkuperäinen tieto jäi selvästi näkyviin numeromerkinnän viereen tai alapuolelle. Ammatti, jonka merkitsemistä varten laadittiin erikoinen ammattiluettelo, merkittiin henkilöluettelon tyhjään sarakkeeseen 16, joka erikoisesti oli tätä luetteloa laadittaessa varattu mainittuun tarkoitukseen.

Tällä tavalla täydennetyt henkilöluettelot luovutettiin sitten *reijityshenkilökunnalle*, joka reijitti merkinnät laskukortteille. Tähän käytettiin 8 Hollerith-mallista sähköllä toimivaa reijityskonetta. Osan tärkeimpiä tietoja siirsi reijityshenkilökunta henkilöluettelosta laskukortille suoraan ilman erikoista aikaisemmin tehtyä merkitsemistä. Näitä tietoja olivat etenkin kaikki identifioimistiedot, joita varten oli varattu laskukortin 11 ensimmäistä saraketta ja joihin kuului kaupungin, piirin, kiinteistön, huoneiston ja henkilön numerot. Ilman aikaisemmin tehtyä merkitsemistä reijitettiin myös sukupuolta, siviilisäätystä, syntymäaikaa, muuttovuotta, kotimaisia kieliä, toisen kotimaisen kielen taitoa sekä luterilaista uskontoa koskevat tiedot.

Reijitystyöhön liittyi tarkka *kontrolli*, jonka yhteydessä jokaisen kortin reijitys verrattiin henkilöluettelon vastaaviin merkintöihin. Virheellisesti reijitetty kortit korvattiin uusilla. Näiden reijityksen suoritti kontrollihenkilökunta, jonka käytettävänä oli 6 käsireijityskonetta.

Työn seuraavana asteena oli korttien *lajittelu* ja *laskeminen* tätä tarkoitusta varten vuokratulla väestölaskentakoneella. Tässä Hollerithmallia olevassa koneessa oli vaakasuoraan sijoitettu lajittelija, johon oli liitetty kahdella laskulaitteella varustettu laskukone. Kone on kuvattu alempana. Väestölaskentakoneessa lajiteltiin kortit eri ryhmiin eri sarakkeisiin lyötyjen reikien mukaan, minkä jälkeen kunkin ryhmän korttien lukumäärä laskettiin laskulaitteissa. Tulokset kirjoitti kone selvästi suurille paperiarkeille. Kone käsitteli samanaikaisesti laskukortin kolmea saraketta, se suoritti nimittäin yhden lajittelun ja kaksi laskua sekä merkitsi ryhmäsummien lisäksi myös laskukortin vastaavien sarakkeiden loppusummat. — Ammattijaoitusta koskeva tilasto tehtiin Päätoimiston suurella kirjoituslaitteella varustetulla Hollerith-tabulaattorilla, joka myöskin on kuvattu alempana. Tämäkin kone merkitsi ryhmä- ja loppusummat suoraan paperiarkille.

Koneellisen käytteilyn tulokset olivat kaikin puolin tyydyttäviä. Lajittelu- ja yhteenlaskutoimitukset voitiin suorittaa hyvin nopeasti ja koneen toimiessa täsmällisesti ja tarkasti oli ajansäästö varsin huomattava. Ko-

codesystem, där för varje slag av uppgift angavs den siffra eller sifferkombination, som den motsvarade. Signeringen gick till sålunda, att signeringssiffran antecknades i vederbörande kolumn av personlistan med röd penna, så att den ursprungliga uppgiften tydligt framträdde invid eller under signeringen. För signeringen av yrket, som erfordrade en speciellt för ändamålet utarbetad yrkesnomenklatur, anlätades den tomma kolumnen 16 i personlistan, vilken kolumn vid avfattandet av denna lista enkom reserverats härför.

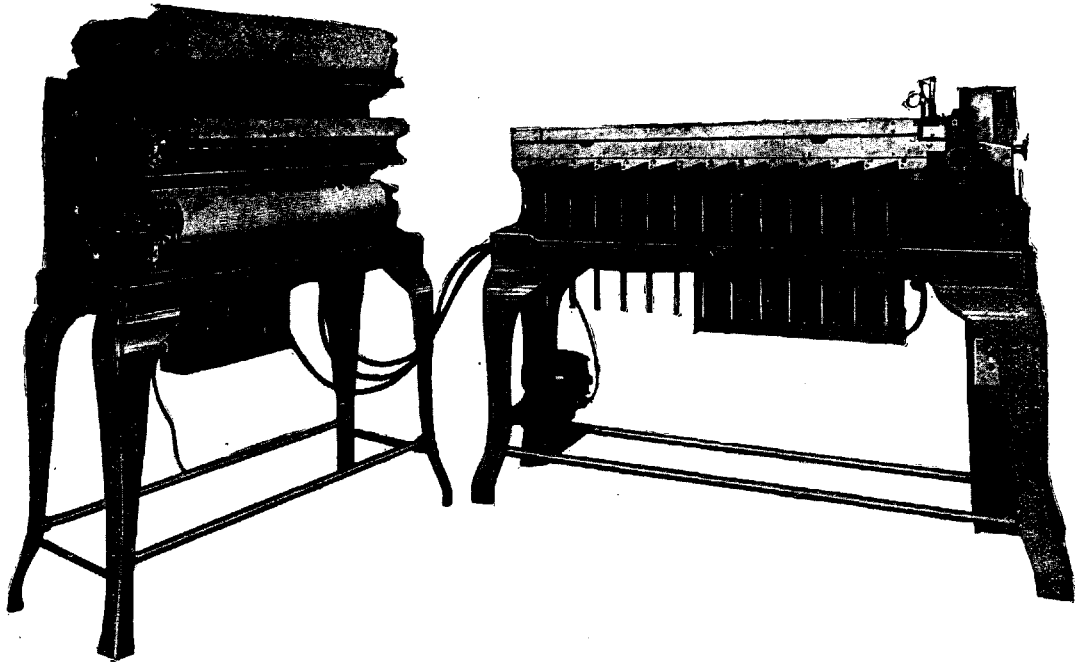
De sålunda preparerade personlistorna överlämnades därefter till *perforeringspersonalen*, vilken instansade uppgifterna å räknecortet. Härvid utnyttjades 8 elektriska stansningsmaskiner av Hollerith-modell. En del viktigare detaljer överflyttades av perforeringspersonalen från personlistan utan föregående signering direkte till kortet. Till dessa hörde främst samtliga identifieringsuppgifter, för vilka de 11 första kolumnerna i räknecortet voro reserverade och vilka omfattade stad, område, fastighet, lokal och personnummer. Utan föregående signering gällde det ytterligare att instansa kön, civilstånd, födelsedatum, inflyttningsår, de inhemska språken jämte kunskap i det andra språket samt lutherska trosbekännelse.

Till perforeringsarbetet anslöt sig en noggrann *kontroll*, varvid stansningen å varje kort jämfördes med motsvarande uppgifter å personlistan. De kort, som voro felaktigt stansade, ersattes med nya kort. Stansningen av dessa utfördes av kontrollpersonalen, som till sitt förfogande hade 6 handstansningsmaskiner.

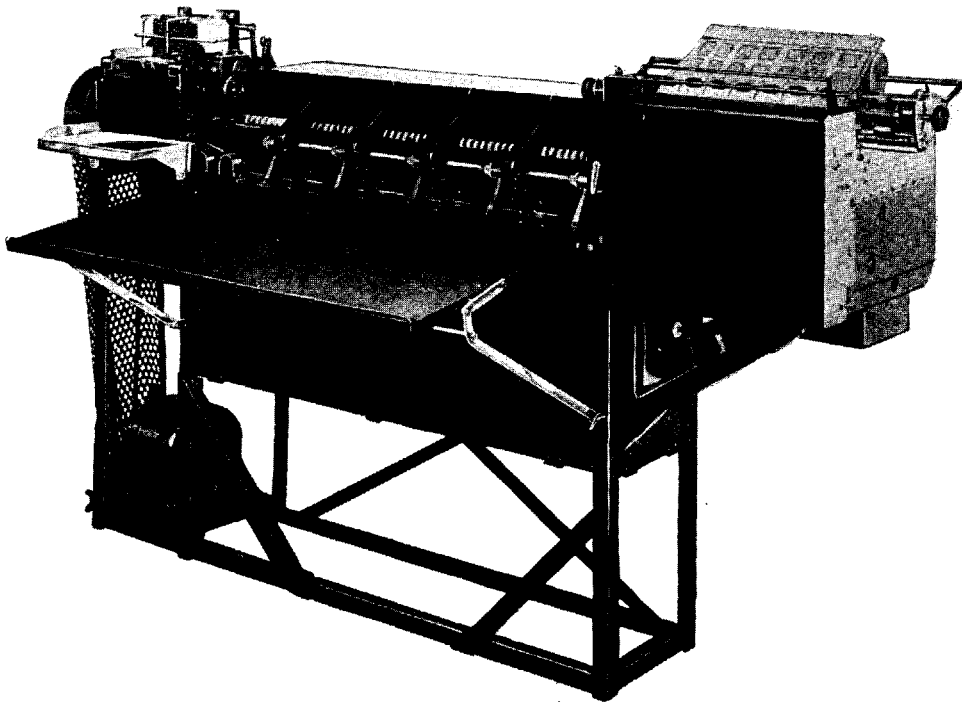
Följande led i arbetet var *sorteringen* och *räkningen* av korten förmedelst den enkom för ändamålet upphyrda folkräkningsmaskinen. Denna, som var av Hollerith-modell, utgjordes av en horisontell sorterare, till vilken var kopplad en räknemaskin med tvenne räknebänkar. En bild av denna meddelas här nedan. I folkräkningsmaskinen sorterades korten i olika grupper enligt de i de olika kolumnerna instansade hälen, varefter antalet kort i varje grupp räknades i räkneverket. Resultaten utskrevos av maskinen i tydlig skrift på stora pappersark. Maskinen kunde samtidigt behandla tre kolumner i räknecortet, nämligen utföra en sorteringsprocedur och två adderingsarbeten samt levererade därtill icke endast detaljsummor utan även totalsummor för vederbörande kolumn i räknecortet. — Statistiken över yrkesfördelningen jämte den härtill anslutna familjestatistiken utfördes på Centralbyråns stora skrivande Hollerith-tabulator av vilken en bild likaså meddelas här nedan. Även denna levererade detalj- och totalsummor färdigt utskrivna å tabellark.

De erfarenheter, som vunnos vid den maskinella bearbetningen voro i alla avseenden tillfredsställande. Sorterings- och adderingsprocedurerna skedde med stor snabbhet och var tidsvinsten i synnerhet betydande

Laskemassa käytetyt Hollerith-malliset tilastokoneet. — Vid räkningen använda statistiska maskiner av Hollerith-modell:

Kahdella laskukoneella varustettu lajittelukone. — Med tvenne räknebänkar försedd sorteringsmaskin.

Kirjoituslaitteella varustettu tabulaattori. — Med skivanordning försedd tabulator.

neellista menetelmää käytettäessä voitiin melkein kokonaan tulla toimeen ilman sitä aikaa viepää yhdistely- ja tarkistustyötä, joka liittyi koneettomaan menettelymään. Erikoisen suureksi tuli työn säästyminen ammattitilastoa tehtäessä, jolloin voitiin tehdä huomattavasti yksityiskohtaisempi ammattijaoitus kuin aikaisemmin ja jolloin ensimmäisen kerran voitiin tehdä ammattia ja ikää koskeva yhdistelmä. Siitä huolimatta säästyi aikaa varsin huomattavasti verrattuna aikaisemman menetelmän vaatimaan aikaan. Muutenkin soveltuivat aineisto hyvin koneelliseen käyttelyyn. Tämä ilmeni ennen kaikkea lajiteltaessa ja laskettaessa suurempien kaupunkien aineistoa.

4. Eri paikkakuntien laskenta-alueet.

Määrättäessä laskenta-alueiden laajuutta Tilastollinen päätoimisto on yleensä koettanut noudattaa sitä periaatetta, että laskennassa otettaisiin mukaan varsinaisen laskentapaikkakunnan lisäksi myös sen rajojen ulkopuolella olevat lähialueet ja yhdyskunnat, joiden asukkailla suurimmaksi osaksi on toimipaikkansa kaupungissa tai kauppalassa. Tätä periaatetta sovellettiin määrättäessä laskenta-alueita kaikissa kaupungeissa paitsi Oulussa ja Raumalla. Viimeksimainitussa kaupungissa on kuitenkin ympäristön asutuksella vain vähäinen merkitys. Erikoisasemassa oli kuitenkin Riihimäen kauppalassa, jonka kokonaispinta-ala 125.4 km² suureksi osaksi on luonteeltaan maaseutua. Tästä on otettu laskentaan vain taajimmin asuttu osa, jossa kuitenkin asun suurin osa kauppalan väestöä.

Laskentapaikkakunnilta lähetettiin Päätoimistoon paikkakuntien ja niiden lähimmän ympäristön kartat, ja alueiden rajat vahvistettiin paikallisten laskentaviranomaisten toivomusten mukaan.

Eri väestölaskentojen tulosten vertailun helpottamiseksi esitetään seuraavassa lyhyt katsaus kunkin paikkakunnan laskenta-alueeseen.

Helsinki. Laskenta-alueeseen kuului ennen kaikkea kaupungin rajain sisällä oleva alue. Tähän on vuoden 1920 väestölaskennan jälkeen liitetty Ruskeasuon, Uusipelto ja osia Korpaksesta (asumaton alue), jotka on siirretty Huopalahden kunnasta kaupungin rajain sisälle, sekä Suomenlinna, jota aikaisemmin on käsitelty erillisinä, kaupungin rajain ulkopuolella olevana alueena.

genom den exakthet och precision, med vilken folkräkningsmaskinen arbetade. De med den manuella metodens förbundna tidsödande kollations- och kontrollarbetena kunde vid den maskinella bearbetningen så gott som helt och hållet inbesparas. Speciellt stor var arbetsbesparingen i fråga om yrkesstatistiken, vid vilken en avsevärt mer detaljerad yrkesindelning än tidigare kom till användning och där för första gången en kombination av ålder och yrke kunde tillämpas. Det oaktat var inbesparingen av tid i jämförelse med den tidigare anlitade manuella metodens synnerligen beaktansvärd. Även i övrigt var materialet väl lämpat för maskinell bearbetning. Detta kom framför allt till synes vid sorteringen och adderingen av de större städernas material.

4. Räkningssområdena å de olika orterna.

Vid fastställandet av räkningssområdenas omfattning har Statistiska centralbyrån i allmänhet sökt följa den principen, att i räkningen skulle medtagas utom själva räkningssorten även de utom dess gränser uppkomna förorter och samhällen, vilkas invånare till största delen ha sin verksamhet förlagd till vederbörande stad eller köping. Denna princip tillämpades även vid fastställandet av räkningssområdena i samtliga städer utom Uleåborg och Raumo. I sistnämnda stad är förortsbosättningen dock av ringa betydelse. En särställning intog Riihimäki köping, vars område har en totalareal av 125.4 km², till en stor del av landsbygdskarakter. Av detta har endast den tätast bebyggda delen, där dock huvuddelen av köpingens befolkning är bosatt, beaktats vid räkningen.

Från räkningssorterna insändes till Centralbyrån kartor över orterna och deras närmaste omgivning och fastställdes områdenas gränser enligt de lokala räkningssmyndigheternas önskemål.

För underlättandet av en jämförelse mellan resultatet av de tidigare folkräkningarna meddelas i det följande en kortare översikt av räkningssområdena å de olika orterna.

Helsingfors. Räkningssområdet omfattade främst området inom stadens rår. Detta har sedan folkräkningen år 1920 ökat med Brunakärr, Nyåker och delar av Korpas (obebott område), vilka från Hoplaks kommun överförts till stadsområdet, samt Sveaborg, vilket tidigare behandlats som ett särskilt område utom stadsgränsen. Vidare ingick i räkningssområdet Hoplaks kom-

Lisäksi kuului laskenta-alueeseen Huopalahden kunta, jonka alue on pienentynyt edellä mainituilla alueilla, sekä Haagan kauppala, joka on edellisen väestölaskennan jälkeen erotettu Huopalahden kunnasta. Viime-mainittuun kuntaan on liitetty Helsingin maalaiskunnasta Melkki, joka nyt ensimmäisen kerran oli mukana laskennassa. Lisäksi kuului laskenta-alueeseen Oulunkylän kunta, Brändön huvilakaupunki (Kulosaari) — vuonna 1920 kuului tämä Helsingin maalaiskuntaan — osia Helsingin maalaiskunnasta ja Espoon kunnasta sekä Grankullan kauppala. Helsingin maalaiskunnasta kuului laskenta-alueeseen samat alueet kuin edellisessä laskennassa. Tähän yhdistettiin nyt Santahamina, joka vuonna 1920 yhdessä Suomenlinnan kanssa muodosti yhden alueen. Espoon kunnasta kuului laskenta-alueeseen vuonna 1920 laskettujen osien lisäksi Hagalund, Otaniemi, Björnvik sekä siihen kuuluvat saaret.

Turku. Laskenta-alueeseen kuului koko kaupunkialueen lisäksi läheisiä osia Maarian, Kaarinan ja Raision kunnista. Vuoden 1920 alueiden lisäksi on tullut kaksi pientä aluetta Kaarinasta: Puistomäki ja Uittamo. Kaupunkialueessa ei ole tapahtunut mitään muutoksia edellisen väestölaskennan jälkeen.

Viipuri. Laskenta-alueeseen kuului varsinaisen kaupunkialue sekä siihen rajoittuvia laajoja alueita Viipurin maalaiskunnasta, Vahvialan ja Johanneksen kunnista. Kaupunkialue on suuresti laajentunut vuoden 1920 jälkeen, kun itäiset lähialueet on liitetty kaupunkiin. Liitetyt alueet olivat: Talikkala (ent. Tiiliruukki ja Rosuvoi), Patterinmäki, Kolikkoinmäki, Käremäki, Kelkkala, Kangasranta, Imatra (ent. Papulan tila ja Huusniemi), Karjala (ent. Karjalan esikaupunki) — kaikki nämä alueet olivat mukana vuoden 1920 laskennassa — sekä nyt ensimmäisen kerran laskettuina Maaskola ja Liimatta. Kaupungin rajain ulkopuolella oleva laskenta-alue on pienentynyt edellämmainituilla alueilla, kun taas siihen on uusina kuulunut: Viipurin maalaiskunnasta Tammisuo, Kärstilä (osittain), Kostiala, Jyttilä, Laiharanta, Herttuala, Tuuttiala, Ykspää (osittain), Hietala, Naulasaari (osittain), Ronkaa, Leppäsaari, Pappinsaari y. m. saaret, Pappila, Hevossaari, Huhtiala, sekä Uraan alueesta Suonionsaari ja Mantsinsaari, Vahvialan kunnasta Kattilansaari ja Mustasaari sekä Johanneksen kunnasta Ihola, Monola, Pukinsaari, Suikkila ja Uuras (osittain).

Tampere. Laskenta-alueeseen kuului varsinaisen kaupunkialueen lisäksi läheisiä osia Pohjois-Pirkkalan ja Ylöjärven kunnista. Kaupunkiin on edellisen väestölaskennan jälkeen liitetty Järvensivu, joka vuoden 1920 laskennassa kuului kaupungin rajain ulkopuolella olevaan alueeseen. Kaupungin rajain ulkopuolella on laskenta-alue käsittänyt vuonna 1920 laskettujen alueiden lisäksi Rahola-Villilän, Pitkäniemen ja Lamminkylän Pohjois-Pirkkalasta ja Lielahden Ylöjärveltä.

mun, vars område minskats med nyssnämnda områden, samt Haga köping, vilken sedan föregående folkräkning avskiltats från Hoplaks kommun. Till sistnämnda kommun har från Helsing kommun överförs Melkö, som nu för första gången medräknats. Vidare omfattade räkningområdet Äggelby kommun, kommunen Brändö villastad — år 1920 tillhörde denna Helsing kommun — delar av Helsing och Esbo kommuner samt Grankulla köping. I Helsing kommun var räkningområdet detsamma som vid föregående folkräkning. Till detsamma hänfördes nu Sandhamn, som år 1920 med Sveaborg bildade ett område för sig. I Esbo hade räkningområdet jämfört med år 1920 ökat med Hagalund, Otnäs, Björnvik och därtill hörande holmar.

Abo. Räkningområdet omfattade utom hela stadsområdet angränsande delar av S:t Marie, S:t Karins och Reso kommuner. Sedan år 1920 ha tillkommit tvenne smärre områden i S:t Karins: Puistomäki och Uittamo. Några förändringar i stadsområdets utsträckning ha icke ägt rum sedan föregående folkräkning.

Viborg. I räkningområdet ingick det egentliga stadsområdet samt angränsande vidsträckta områden av Viborgs landskommun, Vahviala och S:t Johannes kommuner. Stadsområdet har starkt utvidgats sedan år 1920, i det de östra förorterna införlivats med staden. De inkorporerade områdena voro: Talikkala (f. d. Tiiliruukki och Rosuvoi), Patterinmäki, Kolikkoinmäki, Käremäki, Kelkkala, Kangasranta, Imatra (f. d. Papula hemman och Huusniemi), Karjala (f. d. Karelska förstaden) — alla dessa områden medräknades år 1920 — samt de nu för första gången medräknade Maaskola och Liimatta. Den utom stadens rår belägna delen av räkningområdet har sedan föregående räkning minskats med förstnämnda områden, medan som nya tillkommit: i Viborgs landskommun Tammisuo, Kärstilä (delvis), Kostiala, Jyttilä, Laiharanta, Herttuala, Tuuttiala, Ykspää (delvis), Hietala, Naulasaari (delvis), Ronkaa, holmarna Leppäsaari, Pappinsaari m. fl., Pappila, Hevossaari och Huhtiala, samt å Trångsundsområdet holmarna Suonionsaari och Mantsinsaari, i Vahviala kommun Kattilansaari och Mustasaari samt i S:t Johannes kommun Ihola, Monola, Pukinsaari, Suikkila och Trångsund (delvis).

Tammerfors. Räkningområdet omfattade utom det egentliga stadsområdet angränsande delar av Norr-Birkala och Ylöjärvi kommuner. Med staden har sedan föregående räkning införlivats Järvensivu, som år 1920 medräknades utom stadsgränsen. Utom stadens rår har räkningområdet utöver år 1920 medtagna områden utsträckts till Rahola-Villilä, Pitkäniemi och Lamminkylä i Norr-Birkala och Lielähti i Ylöjärvi.

Vaasa. Laskenta-alueeseen kuului kaupungin rajain sisällä oleva alue sekä osia Mustasaaren kunnasta. Edelliseen laskentaan verrattuna on tapahtunut vain se muutos, että lääninsairaala, joka vuoden 1920 laskennassa kuului Vanhaan Vaasaan, on jätetty laskennasta pois.

Kuopio. Laskenta-alueeseen kuului kaupunkialue sekä pieniä lähialueita Kuopion maalaiskunnasta. Vuoden 1920 laskentaan verrattuna ei ole tapahtunut mitään muutoksia kaupunkialueen eikä laskenta-alueen laajuuteen nähden.

Lahti. Laskenta-alue, johon kuului varsinainen kaupunkialue sekä laajoja alueita Hollolan kunnasta, oli sama kuin edellisessä laskennassa.

Oulu. Laskenta-alueeseen kuului tällä kertaa vain kaupungin rajain sisällä oleva alue. Tämä oli sama kuin vuonna 1920 ja käsitti myös Alalaanilan ja Työväensiirtolan, jotka vuoden 1920 laskennassa virheellisesti luettiin kaupungin rajain ulkopuolella olevaan alueeseen. Oulunjoen kunnassa olevat lähialueet, Korvenkylä ja Oulunsuu, jotka kuuluivat edellisen laskennan laskenta-alueeseen, ovat täten nyt jääneet laskematta.

Kotka. Laskenta-alueeseen kuului kaupunkialue sekä seuraavat lähialueet Kymen kunnasta: Tiutinen, Hallansaari, Elisabetinsaari, Kuusinen ja Mäntysaari. Kaikki kaupungin rajain ulkopuolella olevat alueet olivat nyt ensimmäisen kerran mukana laskennassa.

Raumo. Laskenta-alueeseen kuului vain kaupungin rajain sisällä oleva alue. Tämä kaupunki samoin kuin kaksi seuraavaa paikkakuntaa laskettiin nyt ensimmäisen kerran.

Pietarsaari. Laskenta-alueeseen kuului varsinaisen kaupunkialueen lisäksi Nypermo, Svedjenabba ja Skutnäs Pietarsaaren maalaiskunnasta.

Riihimäki. Laskenta-alueeseen kuului vain kauppalaan taajimmin asuttu osa.

Vasa. I räkningsområdet ingick området inom stadens rår samt delar av Korsholms kommun. Sedan föregående räkning har endast den förändringen inträffat, att länssjukhuset, vilket år 1920 medräknades i Gamla Vasa, denna gång bortlämnats ur räkningen.

Kuopio. Räkningsområdet omfattade stadsområdet samt smärre angränsande områden i Kuopio landskommun. Sedan 1920 års räkning ha inga förändringar inträffat i stadsområdets och räkningsområdets utsträckning.

Lahti. Räkningsområdet, som omfattade det egentliga stadsområdet samt vidsträckt förorter i Hollola kommun, var detsamma som vid föregående räkning.

Uleåborg. Endast området inom stadens rår medtog denna gång i räkningen. Detta hade samma utsträckning som år 1920 och omfattade även Alalaanila och Työväensiirtola, vilka vid 1920 års räkning felaktigt hänförs till området utanför stadens rår. De i Oulujoki kommun belägna förortsområdena Korvenkylä och Oulunsuu, vilka ingingo i räkningsområdet vid föregående folkräkning, ha sålunda nu bortlämnats.

Kotka. I räkningsområdet ingick stadsområdet samt följande förortsområden i Kymi (Kymmene) kommun: Tiutinen, Hallansaari, Elisabetinsaari, Kuusinen och Mäntysaari. Samtliga områden utom stadens rår medtogos nu för första gången i räkningen.

Raumo. I räkningsområdet ingick endast området inom stadens rår. Denna stad likasom de tvenne följande orterna medtogos år 1930 för första gången i räkningen.

Jakobstad. Räkningsområdet omfattade utom det egentliga stadsområdet Nypermo, Svedjenabba och Skutnäs i Pedersöre kommun.

Riihimäki. I räkningen medtogos endast den tätast bebyggda delen av köpingen.

B. Väestöolot.

1. Väkiluku.

Väestölaskennassa todettuun väestöön kuuluu asutuksen kannalta katsottuna erilaisia väestöaineksia. Pääosana on paikkakunnalla *asuva* väestö, joka tällä kertaa on otettu yksityiskohtaisen käyttelyn lähtökohdaksi. Paikkakunnalla asuvaan väestöön kuuluvat osaksi paikkakunnalla asuvat ja laskentahetkellä *läsnäolevat* henkilöt, osaksi taas paikkakunnalla asuvat, mutta kyseessä olevalla hetkellä *poissaolevat* henkilöt. Tämän lisäksi on koottu summittaisia tietoja — lukumäärää ja sukupuolijaoitusta koskevia — myös laskenta-alueella

B. Befolkningsförhållandena.

1. Folkmängden.

Den vid folkräkningen konstaterade folkmängden omfattar från bosättnings synpunkt taget olikartade befolkningsmoment. Huvuddelen utgöres av den å vederbörande ort *bosatta* befolkningen, vilken vid denna folkräkning tagits till utgångspunkt vid detaljbearbetningen. Den bofasta befolkningen består dels av å vederbörande räkningsområde *bosatta* och vid räkningstillfället *närvarande* personer, dels åter av å detsamma *bosatta* men vid ifrågavarande tidpunkt *frånvarande* personer. Därutöver ha summariska uppgifter — om

tilapäisesti oleskelevista henkilöistä, jotka asuivat jollakin muulla paikkakunnalla.

Tässä väestölaskennassa on siis tehty huomattava poikkeus aikaisemmin noudatetuista periaatteista. Aikaisemmissa laskennoissa on todelliseksi väestöksi katsottu laskentahetkellä paikkakunnalla oleskeleva väestö, s. o. paikkakunnalla asuvat, laskentahetkellä läsnäolevat henkilöt sekä siellä tilapäisesti oleskelevat henkilöt. Viimeksimainitun ryhmän tilapäisesti paikkakunnalla oleskelevien henkilöiden sijasta on siis nyt, vuoden 1930 laskennassa, otettu huomioon paikkakunnalla asuvat, mutta laskentahetkellä poissaolevat henkilöt. Viimeksimainitun väestöaineksen on epäilemättä katsottava muodostavan tärkeämmän osan paikkakuntien väestöstä kuin tilapäisesti läsnäolevien henkilöiden, joihin kuuluu melkein yksinomaan matkustajia, laivojen miehistöä y. m. »Poissaolevien» määrittely on ohjeissa laskijoille, kohdassa 8. Molemmat viimeksimainitut väestöryhmät ovat sitäpaitsi varsin pieniä verrattuna paikkakunnalla asuvaan ja laskennassa läsnäolevaan väestöön. Tämä selviää seuraavasta taulukosta, joka käsittää kaikki laskentapaikkakunnat.

antal och fördelning efter kön — insamlats även över å räkningsorten tillfälligtvis vistande personer, vilka varit bosatta å annan ort.

Vid denna folkräkning har alltså gjorts ett betydelsefullt avsteg från tidigare följda principer. Vid föregående räkningar har som faktisk befolkning tagits den vid räkningstillfället å orten närvarande befolkningen, d. v. s. å orten bosatta vid tidpunkten för räkningen närvarande personer samt därstädes tillfälligtvis vistande personer. Den sistnämnda kategorien, de tillfälligtvis vistande personerna, har alltså nu, vid 1930 års räkning ersatts med de å orten bosatta, men vid räkningstillfället frånvarande personerna. Sistnämnda befolkningselement måste otvivelaktigt anses intaga ett viktigare rum i vederbörande orters befolkning än de tillfälligtvis vistande, vilka nästan uteslutande utgöras av resande, fartygsbesättningar m. fl. Definitionen av »frånvarande» personer framgår av instruktionen för räknare, punkt 8. De bägge sistnämnda kategorierna äro för övrigt rätt så obetydliga i förhållande till den å orten bosatta och vid räkningen närvarande befolkningen. Detta framgår av följande tabell, som omfattar samtliga de orter räkningen gällde.

	Väestölaskennassa läsnäolevia henkilöitä — Vid folkräkningen närvarande personer — <i>Présents</i>							Poissaolevia laskenta-alueen asukkaita		Yhteensä laskenta-alueella asuvaa väestöä Å räkningsområdet bosatt befolkning inalles <i>Population domiciliée</i>		
	Laskenta-alueella asuvia Å räkningsområdet bosatta <i>Domiciliés</i>		Satunnaisesti oleskelevia Tillfälligt vistande <i>Non domiciliés</i>		Yhteensä läsnäolevaa väestöä Närvarande befolkning inalles <i>Population présente</i>			Frånvarande av å räkningsområdet bosatt befolkning <i>Absents de la population domiciliée</i>				
	Mp.	Np.	Mp.	Np.	Mp.	Np.	Yht.	Mp.	Np.	Mp.	Np.	Yht.
	Mk.	Kvk.	Mk.	Kvk.	Mk.	Kvk.	Bk.	Mk.	Kvk.	Mk.	Kvk.	Bk.
Helsinki — Helsingfors	106 917	144 355	2 039	1 779	108 956	146 134	255 090	2 590	1 324	109 507	145 679	255 186
Turku — Åbo	32 051	41 347	579	366	32 630	41 713	74 343	1 066	524	33 117	41 871	74 988
Viipuri — Viborg ...	31 160	39 484	966	543	32 126	40 027	72 153	1 076	519	32 236	40 003	72 239
Tampere — Tammerfors	24 967	35 128	298	223	25 265	35 351	60 616	818	371	25 785	35 499	61 284
Vaasa — Vasa	10 600	13 891	159	105	10 759	13 996	24 755	310	145	10 910	14 036	24 946
Kuopio	10 049	12 376	255	201	10 304	12 577	22 881	344	204	10 393	12 580	22 973
Lahti	8 588	10 942	100	84	8 688	11 026	19 714	348	152	8 936	11 094	20 030
Oulu — Uleåborg ...	8 362	11 011	273	202	8 635	11 213	19 848	289	163	8 651	11 174	19 825
Kotka	8 954	9 926	350	76	9 304	10 002	19 306	222	112	9 176	10 038	19 214
Rauma — Raumo	3 655	4 449	76	36	3 731	4 485	8 216	134	71	3 789	4 520	8 309
Pietarsaari — Jakobstad	2 971	4 051	20	14	2 991	4 065	7 056	130	57	3 101	4 108	7 209
Riihimäki	3 521	4 162	65	46	3 586	4 208	7 794	116	93	3 637	4 255	7 892

Vuoden 1930 väestölaskenta käsitti kaikkiaan 594 095 laskenta-alueilla asuvaa henkilöä.

Paikkakunnilla asuvan väestön jakaantumista läsnäolevaan ja poissaolevaan väestöön valaisee prosentteina seuraava taulukko.

Folkräkningen år 1930 omfattade inalles 594 095 å respektive räkningsområden bosatta personer.

Den bofasta befolkningens fördelning på närvarande befolkning och frånvarande, uträknad i procent, belyses i det följande.

	Vakinaisesti asuva väestö Bofast befolkning Population domiciliée					
	Läsnäolevat Närvarande Présents			Poissaolevat Frånvarande Absents		
	Mp.	Np.	Yht.	Mp.	Np.	Yht.
	Mk.	Kvk.	Bk.	Mk.	Kvk.	Bk.
Helsinki — Helsingfors	97.6	99.1	98.5	2.4	0.9	1.5
Turku — Åbo	96.8	98.7	97.9	3.2	1.3	2.1
Viipuri — Viborg	96.7	98.7	97.8	3.3	1.3	2.2
Tampere — Tammerfors	96.8	99.0	98.1	3.2	1.0	1.9
Vaasa — Vasa	97.2	99.0	98.2	2.8	1.0	1.8
Kuopio	96.7	98.4	97.6	3.3	1.6	2.4
Lahti	96.1	98.6	97.5	3.9	1.4	2.5
Oulu — Uleåborg	96.7	98.5	97.7	3.3	1.5	2.3
Kotka	97.6	98.9	98.3	2.4	1.1	1.7
Rauma — Raumo	96.5	98.4	97.5	3.5	1.6	2.5
Pietarsaari — Jakobstad	95.8	98.6	97.4	4.2	1.4	2.6
Riihimäki	96.8	97.8	97.4	3.2	2.2	2.6

Kuten taulukosta selviää, on poissaolevien luku hyvin pieni ja vaihtelevat eri paikkakuntia koskevat prosenttiluvut varsin vähän.

Satunnaisesti paikkakunnalla oleskelevia oli prosentteina läsnäolevasta väestöstä:

Som synes är antalet frånvarande mycket litet och variera procentsiffrorna rätt obetydligt för de olika städernas vidkommande.

De tillfälligtvis vistande utgjorde i procent av den å räkningsorterna närvarande befolkningen:

	Miesp. Mank.	Naisp. Kvinnk.	M. s. p. B. k.
Helsinki — Helsingfors	1.9	1.2	1.5
Turku — Åbo	1.7	0.9	1.3
Viipuri — Viborg	3.0	1.4	2.1
Tampere — Tammertors	1.2	0.6	0.9
Vaasa — Vasa	1.5	0.7	1.1
Kuopio	2.5	1.6	2.0
Lahti	1.1	0.8	0.9
Oulu — Uleåborg	3.2	1.8	2.4
Kotka	3.8	0.8	2.2
Rauma — Raumo	2.0	0.8	1.3
Pietarsaari — Jakobstad	0.6	0.3	0.5
Riihimäki	1.8	1.1	1.4

Satunnaisesti paikkakunnalla oleskelemaan väestöön nähden ovat prosenttiluvut vielä pienempiä kuin poissaolevaan nähden ja vaihtelevat ne samoin hyvin ahtaissa rajoissa.

Kuten edellä mainittiin, otetaan seuraavassa huomioon vain eri paikkakunnilla asuva väestö. Tämä koskee myös vertailua varten esitettyjä yleiskatsauksia, jotka siis tarkoittavat vuoteen 1930 nähden paikkakunnilla asuvaa, edellisiin laskentoihin nähden sitävastoin läsnäolevaa väestöä.

Neljässä viime väestölaskennassa oli eri paikkakuntien väkiluku seuraava:

Procentsiffrorna för den tillfälligtvis närvarande befolkningen äro ännu lägre än för de frånvarandes vidkommande och växla de likaså inom mycket snäva gränser.

Såsom här ovan framhölls, kommer i det följande endast den bofasta befolkningen å vederbörande orter att beaktas. Detta gäller även de retrospektiva översiktterna, vilka alltså för år 1930 avse den bofasta, för de föregående räkningarna däremot den närvarande befolkningen.

Vid de fyra senaste folkräkningarna var folkmängden å de olika orterna följande:

	1900	1910	1920	1930
Helsinki — Helsingfors	93 217	136 497	186 078	255 186
Turku — Åbo	41 920	54 687	60 524	74 988
Viipuri — Viborg	36 808	49 007	53 564	72 239
Tampere — Tammerfors	38 778	44 147	47 865	61 284
Vaasa — Vasa	—	19 370	21 273	24 946
Kuopio	—	—	16 839	22 973
Lahti	—	—	12 556	20 030
Oulu — Uleåborg	—	16 114	19 269	19 825
Kotka	—	—	11 424	19 214
Rauma — Raumo	—	—	—	8 309
Pietarsaari — Jakobstad	—	—	—	7 209
Riihimäki	—	—	—	7 892

Väkiluvun lisäys on täten ollut eri väestölaskentojen välisinä aikoina absoluuttisesti ja prosentteina seuraava:

Ökningen i folkmängden under perioderna mellan de olika folkräkningarna har alltså absolut taget och i procent varit följande:

	1900—10		1910—20		1920—30	
	Henkilöitä Personer	%	Henkilöitä Personer	%	Henkilöitä Personer	%
Helsinki — Helsingfors	43 280	46.4	49 581	36.3	69 108	37.1
Turku — Åbo	12 767	30.5	5 837	10.7	14 464	23.9
Viipuri — Viborg	12 199	33.1	4 557	9.3	18 675	34.9
Tampere — Tammerfors	5 369	13.8	3 718	8.4	13 419	28.0
Vaasa — Vasa	—	—	1 903	9.8	3 673	17.3
Kuopio	—	—	—	—	6 134	36.4
Lahti	—	—	—	—	7 474	59.5
Oulu — Uleåborg	—	—	3 155	19.6	556	2.9
Kotka	—	—	—	—	7 790	68.2

Esitetyt eri väestölaskentoja koskevat luvut eivät aina ole tarkalleen verrannollisia siitä syystä, että laskenta-alueet ovat aikojen kuluessa useimmissa tapauksissa laajentuneet. Tavallisesti on laskenta-alueen laajentuminen kuitenkin johtunut kaupunkimaisen asutuksen levenemisestä suuremmalle alueelle. Tällöin ei ole voitu ottaa huomioon vain varsinaisten kaupunkialueiden kasvamista, joka vain harvoin on pysynyt asutuksen levenemisen tasalla, vaan on otettu huomioon myös uudet lähiasutukset kaupunkien rajojen ulkopuolella. Muutamina ajanjaksoina on kehityksen painopiste siirtynyt viimeksimainituille alueille, toisina taas kaupunkien rajojen sisällä oleville alueille. Eri ajanjaksoina tapahtunutta väestönlisäystä koskevista luvuista kuvastuu täten verraten hyvin kyseessä olevien väestökokoutumien kehitys.

Kahden viimeksi toimitetun väestölaskennan tuloksista esitetään seuraavassa taulukossa yksityiskohtainen vertailu. Siinä otetaan huomioon myös näiden laskentojen välisenä aikana laskenta-alueissa tapahtuneet muutokset.

De ovan anförda siffrorna för de olika folkräkningarna äro noga taget icke alltid jämförbara av den anledningen, att räkningsområdena i flertalet fall utvidgats under tidernas lopp. Vanligtvis har utvidgningen i räkningsområdet dock betingats just av utbredningen av den stadsmässiga bosättningen över ett större område. Härvidlag har man icke kunnat beakta endast de egentliga stadsområdenas tillväxt, vilken sällan hållit jämna steg med bosättningens utbredning, utan ha även nypplkomna förortsområden utanför stadsgränserna medtagits. Under vissa perioder har tyngdpunkten i utvecklingen förskjutits till sistnämnda områden, under andra åter till områden inom stadsgränserna. De siffror, som angiva folkökningen under de olika tioårsperioderna, giva därför en rätt god helhetsbild av ifrågavarande befolkningsagglomerationers utveckling.

Beträffande resultatet av de tvenne senaste folkräkningarna, 1920 och 1930, skall en mer ingående jämförelse dock anställas här nedan. I denna skola även de förändringar beaktas, som vederbörande räkningsområden undergått under tiden mellan dessa räkningar.

	Väkiluku 8/12 1920	Folkmängd 27/11 1930	Lisäys (+) tai vähennys (-)
<i>Helsinki — Helsingfors</i>			
Koko laskenta-alue — Hela räkningsområdet	186 078	255 186	+ 69 108
Kaupungin rajain sisällä — Inom stadens rår	160 921	219 842	+ 58 921
Kaupungin rajain ulkop. — Utom stadens rår	23 846	35 196	+ 11 350
Ruskeasu—Brunakär, Uusipelto—Nyäker, Suomenlinna—Sveaborg ¹⁾ ..	1 311	—	— 1 311
Alueita, joita ei otettu lukuun v. 1920 — Områden, som icke medräknades år 1920:			
Hagalund, Otaniemi—Otnäs, Björnvik y. m.—m. fl.	—	148	+ 148
<i>Turku — Åbo</i>			
Koko laskenta-alue — Hela räkningsområdet	60 524	74 988	+ 14 464
Kaupungin rajain sisällä — Inom stadens rår	45 612	55 171	+ 9 559
Kaupungin rajain ulkop. — Utom stadens rår	14 912	19 192	+ 4 280
Alueita, joita ei otettu lukuun v. 1920 — Områden, som icke medräknades år 1920:			
Puistomäki, Uittamo	—	625	+ 625
<i>Viipuri — Viborg</i>			
Koko laskenta-alue — Hela räkningsområdet	53 564	72 239	+ 18 675
Kaupungin rajain sisällä — Inom stadens rår	25 159	51 917	+ 26 758
Alueita, joita ei otettu lukuun v. 1920 — Områden, som icke medräknades år 1920:			
Maaskola, Liimatta	—	336	+ 336
Kaupungin rajain ulkopuolella — Utom stadens rår	8 981	12 855	+ 3 874
Talikkala (Tiiliruukki, Rosuvoi), Kolikkoinmäki, Kelkkala, Kangasranta, Imatra (Papulan tila ja Huusniemi — Papula hemman o. Huusniemi), Karjala (Karjalan esikaupunki — Karelska förstaden) ¹⁾	19 424	—	— 19 424
Alueita, joita ei otettu lukuun v. 1920 — Områden, som icke medräknades år 1920:			
Tammisuo, Kärstilä, Kostiala, Jytilä, Laiharanta, Herttuala, Tuutiala, Ykspää, Hietala, Naulasaari, Ronkaa, Leppäsaari y. m. — m. fl., Pappila, Hevossaari, Huhtiala, Uuras (osaksi) — Trängsund (delvis)	—	7 131	+ 7 131
<i>Tampere — Tammerfors</i>			
Koko laskenta-alue — Hela räkningsområdet	47 865	61 284	+ 13 419
Kaupungin rajain sisällä — Inom stadens rår	40 713	47 793	+ 7 080
Kaupungin rajain ulkop. — Utom stadens rår	5 940	9 766	+ 3 826
Järvensivu ¹⁾	1 212	—	— 1 212
Alueita, joita ei otettu lukuun v. 1920 — Områden, som icke medräknades år 1920:			
Rahola — Villilä, Pitkaniemi, Lamminkylä, Lielähti	—	3 725	+ 3 725
<i>Vaasa — Vasa</i>			
Koko laskenta-alue — Hela räkningsområdet	21 273	24 946	+ 3 673
Kaupungin rajain sisällä — Inom stadens rår	17 700	19 445	+ 1 745
Alueita, joita ei otettu lukuun v. 1930 — Områden, som icke medräknades år 1930:			
Lääninsairaala (Vanha Vaasa) — Länssjukhuset (Gamla Vasa)	158	—	— 158
Kaupungin rajain ulkop. — Utom stadens rår	3 415	5 501	+ 2 086

¹⁾ V. 1930 kaup. raj. sisällä — År 1930 inom stadens rår.

<i>Kuopio</i>	Väkiluku 8/12 1920	Folkmängd 27/11 1930	Lisäys (+) tai vähenys (-)
Koko laskenta-alue — Hela räkningområdet	16 839	22 973	+ 6 134
Kaupungin rajain sisällä — Inom stadens rår	16 309	22 253	+ 5 944
Kaupungin rajain ulkop. — Utom stadens rår	530	720	+ 190

Lohti

Koko laskenta-alue — Hela räkningområdet	12 556	20 030	+ 7 474
Kaupungin rajain sisällä — Inom stadens rår	6 287	10 500	+ 4 213
Kaupungin rajain ulkop. — Utom stadens rår	6 269	9 530	+ 3 261

Oulu — Uleåborg

Koko laskenta-alue — Hela räkningområdet	19 269	19 825	+ 556
Kaupungin rajain sisällä — Inom stadens rår	15 985	19 825	+ 3 840
Kaupungin rajain ulkop. — Utom stadens rår	—	—	—
Alueita, joita ei otettu lukuun v. 1930 — Områden, som icke medräknades år 1930	3 284	—	— 3 284

Kotka

Koko laskenta-alue — Hela räkningområdet	11 424	19 214	+ 7 790
Kaupungin rajain sisällä — Inom stadens rår	11 424	16 813	+ 5 389
Kaupungin rajain ulkop. — Utom stadens rår	—	—	—
Alueita, joita ei otettu lukuun v. 1920 — Områden, som icke medräknades år 1920:			
Tiutinen, Hallansaari, Elisabetinsaari, Kuusinen, Mäntysaari	—	2 401	+ 2 401

Lukuumattamatta todellisessa väestölaskennassa saatuja väkilukutietoja on olemassa kaksi muuta asianomaisia paikkakuntia koskevaa väestölukua, nimittäin kirkonkirjoihin ja siviilirekisteriin merkittyä väestöä sekä henkilöluetteloen mukaista väestöä koskevat luvut. Alempana esitetään näitä eri lähteistä saatuja tietoja koskeva vertailu:

Utom de folkmängdsuppgifter, som erhållits vid den faktiska folkräkningen, föreligga tvenne andra folkmängdssiffror för vederbörande orter, nämligen den i kyrkböckerna och civilregistret inskrivna befolkningen samt den mantalsskrivna befolkningen. En jämförelse mellan dessa ur olika källor erhållna uppgifter göres här nedan:

	Väestö: Befolkningen enligt:		
	todellisen väestölaskennan mukaan den faktiska folkräkningen (27. XI. 1930)	kirkonkirj. ja siviilirekisteria mukaan kyrkböckerna och civilregistret (31. XII. 1930)	henkilöluetteloen mukaan mantalssängderna (1. I. 1931)
Helsinki — Helsingfors	255 186	243 560	209 378
Turku — Åbo	74 988	66 654	54 165
Viipuri — Viborg	72 239	55 750	50 601
Tampere — Tammerfors	61 284	55 967	47 298
Vaasa — Vasa	24 946	26 101	18 297
Kuopio	22 973	24 082	21 060
Lahti	20 030	10 868	9 883
Oulu — Uleåborg	19 825	24 186	19 030
Kotka	19 214	17 376	16 457
Rauma — Raumo	8 309	9 002	7 935
Pietarsaari — Jakobstad	7 209	7 738	5 916
Riihimäki	7 892	9 146	10 766

Nämä tiedot eroavat, kuten taulukosta selviää, toisistaan huomattavasti. Tämä onkin luonnollista, sillä ne periaatteet, joita on noudatettu todellisessa väestölaskennassa, poikkeavat huomattavasti niistä määräyksistä, jotka koskevat henkikirjoitusta ja kirkonkirjoihin merkittämistä, niin että tulokset eivät voi eivätkä saa käydä yhteen. Jotta saataisiin verrannollisia lukusarjoja, pitäisi esitettyyn yhdistelmään tehdä joitakin muutoksia.

Ennen kaikkea on tällaista vertailua tehtäessä väestölaskennassa todetusta väkiluvusta vähennettävä kaikki ne henkilöt, jotka asuivat kaupungin rajain ulkopuolella olevalla osalla laskenta-alueella, koska nämä henkilöt henkiluetteloiden mukaan ja usein myös kirkonkirjojen mukaan kuuluvat maaseudun väestöön. Samoin on laskenta-alueella asuvat ulkomaalaiset otettu huomioon väestölaskennassa, mutta ei henkiluetteloissa eikä kirkonkirjoissa. Toiselta puolen on taas näiden kaupunkien kirkonkirjoihin merkitty henkilöitä, jotka laskentahetkellä asuivat muualla kuin vastaavassa kaupungissa ja jotka eivät kuuluneet väestölaskennassa todettuun väestöön.

Myös henkiluetteloihin merkittyyn väestöön kuuluu sellaisia henkilöitä, joita ei otettu huomioon väestölaskennassa, nimittäin ennen kaikkea kaikki henkilöt, jotka oleskelivat ulkomailla passilla. — Tarkkoja tietoja kaikista näihin ryhmiin kuuluvista henkilöistä ei ole olemassa, joten eri lähteistä saatujen väkilukutietojen lähempi vertaileminen on mahdoton.

2. Väestön ryhmitys sukupuolen, iän ja siviilisäädyn mukaan.

Väestön luonnolliset demograafiset jaoitukset, nimittäin sukupuolen ja iän mukaan, osoittavat huomattavia eroavaisuuksia kaupunkien ja maaseudun väestöön nähden. Sama koskee myös siviilisäätystä, osittain seurauksena ikäjaoituksen erilaisuudesta.

Sukupuoleen nähden kaupunkien väestö vuoden 1930 yleisen, kirkonkirjoihin ja siviilirekisteriin perustuvan n. s. väestölaskennan mukaan jakaantui siten, että väestön kutakin 1 000 miespuolista kohden tuli 1 188 naispuolista, kun vastaava luku maaseudun väestöön nähden oli vain 994. Myös todellisen väestölaskennan tulokset osoittavat hyvin suurta naisten enemmyyttä useimpiin paikkakuntiin nähden. Sukupuolen mukaan laskenta-alueella asuva väestö jakaantui seuraavalla tavalla:

Dessa uppgifter avvika, såsom av ovanstående framgår, avsevärt från varandra. Detta är även naturligt, ty de principer, vilka följts vid den faktiska folkräkningen, avvika så avsevärt från de bestämmelser, som gälla för mantalsskrivning och kyrkskrivning, att resultaten icke kunna, ja, icke få överensstämma. Om man önskar erhålla sinsemellan jämförbara sifferserier, borde i den nyss anförda sammanställningen göras en del ändringar.

Först och främst bör vid anställandet av en dylik jämförelse från den vid folkräkningen fastställda folkmängden avdragas alla de personer, vilka vistades på den utom stadens rår belägna delen av räkningsområdet, enär dessa personer enligt mantalslängderna och ofta även enligt kyrkböckerna tillhöra landsbygdens befolkning. Även ha de på räkningsområdet vistande utlänningarna medtagits vid folkräkningen men icke i mantalslängderna eller kyrkböckerna. Å andra sidan åter finnas i respektive städers kyrkböcker upptagna personer, vilka vid tidpunkten för räkningen voro bosatta annorstädes än i vederbörande stad och såhunda icke medtogos i den vid folkräkningen fastställda folkmängden.

Även till den mantalsskrivna befolkningen höra sådana personer, vilka icke medtogos i folkräkningen, nämligen först och främst alla personer som vistades utomlands på pass. — Noggrannare uppgifter om alla till dessa grupper hörande personer stå icke till buds, varför en närmare jämförelse mellan de ur olika källor erhållna folkmängdsuppgifterna är omöjlig.

2. Befolkningens fördelning efter kön, ålder och civilstånd.

Den naturliga demografiska indelningen av befolkningen, nämligen efter kön och ålder, uppvisar anmärkningsvärda skiljaktigheter mellan städernas och landsbygdens befolkning. Detta gäller även civilståndet, delvis såsom en följd av avvikelserna i åldersfördelningen.

Efter *kön* fördelade sig befolkningen i städerna enligt 1930 års allmänna, på kyrkböckerna och civilregistret grundade folkräkning såhunda, att av befolkningen per 1 000 mankön kom 1 188 kvinnkön, under det motsvarande relationstal för landsbygdens befolkning var endast 994. Även resultaten av den faktiska folkräkningen förete ett mycket stort överskott av kvinnor på de flesta orter. Efter *kön* fördelade sig den å räkningsområdet bosatta befolkningen på följande sätt:

	Miespuolisia Mankön	Naispuolisia Kvinnkön	Yhteensä Summa	Naisten enemmisyys Överskott av kvinnor
Helsinki — Helsingfors	109 507	145 679	255 186	36 172
Turku — Åbo	33 117	41 871	74 988	8 754
Viipuri — Viborg	32 236	40 003	72 239	7 767
Tampere — Tammerfors	25 785	35 499	61 284	9 714
Vaasa — Vasa	10 910	14 036	24 946	3 126
Kuopio	10 393	12 580	22 973	2 187
Lahti	8 936	11 094	20 030	2 158
Oulu — Uleåborg	8 651	11 174	19 825	2 523
Kotka	9 176	10 038	19 214	862
Rauma — Raumo	3 789	4 520	8 309	731
Pietarsaari — Jakobstad	3 101	4 108	7 209	1 007
Riihimäki	3 637	4 255	7 892	618

Naisten luku 1 000 miestä kohden oli vuoden 1930 väestölaskennan tulosten mukaan sekä kolmessa edellisessä laskennassa, seuraava:

Antalet kvinnor på 1 000 män var enligt resultaten av folkräkningen år 1930 och vid de tidigare folkräkningarna följande:

	1900	1910	1920	1930
Helsinki — Helsingfors	1 137	1 220	1 330	1 330
Turku — Åbo	1 136	1 258	1 282	1 264
Viipuri — Viborg	966	1 184	1 233	1 241
Tampere — Tammerfors	1 287	1 353	1 398	1 377
Vaasa — Vasa	—	1 348	1 351	1 287
Kuopio	—	—	1 243	1 210
Lahti	—	—	1 233	1 241
Oulu — Uleåborg	—	1 257	1 254	1 292
Kotka	—	—	1 009	1 094
Rauma — Raumo	—	—	—	1 193
Pietarsaari — Jakobstad	—	—	—	1 325
Riihimäki	—	—	—	1 170

Ylläolevista lukusarjoista ilmenevät erilaisuudet jottuvat suuresti paikallisista olosuhteista. Naisten enemmisyys on sitä suurempi, mitä enemmän väestöllä on kotipalvelijoita — sillä nehän Suomessa ovat melkein kaikki naisia — toiselta puolen naisten enemmisyys on suuri siellä, missä jokin etupäässä naisia käyttävä elinkeinohaara on runsaasti edustettuna.

Myös väestön erilainen ikärakenne on omansa aiheuttamaan erilaisuuksia sukupuolten väliseen lukusuhteeseen, sillä tunnettuahan on, että poikalapset yleensä ovat tyttölapsia lukuisammat, mutta että edellisten enemmisyys ikävuosi ikävuodelta vähenee muuttuen vihdoin naisten enemmyydeksi, joka taas kasvaa, niin että ylimmissä ikäluokissa on hyvin vähän miespuolisia vanhuk-sia naispuolisiin verrattuna. Tätä valaisevat seuraavat suhdeluvut:

De skiljaktigheter, som framträda i ovanstående sif-ferserier, bero till största delen av lokala förhållanden. Överskottet av kvinnor är desto större, i ju större ut-sträckning befolkningen har hembetjäning, ty i Finland är denna nästan uteslutande kvinnlig. Å andra sidan är överskottet av kvinnor större där, varest någon näringsgren, som företrädesvis använder kvinnlig ar-betskraft, är starkt företrädd.

Även befolkningens varierande åldersstruktur är ägnad att giva upphov åt skiljaktigheter i proportionen mellan könen, ty det är ju bekant, att det i allmänhet födes flere barn av mankön än av kvinnkön, men att överskottet av de förstnämnda från åldersår till åldersår nedgår och slutligen förbrytes i ett överskott av kvinnor, vilket återigen tillväxer, så att det i de högsta ålders-klasserna finnes mycket få åldringar av mankön jämfört med dem av kvinnkön. Detta belyses av följande relationstal:

*Naispuolisia 1 000 miespuolista kohden. — Kvinnön per 1 000 munkön. —
Combien du sexe féminin sur 1 000 du sexe masculin.*

Ikä, vuosia Ålder, år Age, ans	Heikinki Helsingfors	Turku Åbo	Vihuri Viborg	Tampere Tammerfors	Vaasa Vasa	Kuopio	Tahti	Oulu Uleåborg	Kotka	Rauma Raumo	Pietarsaari Jakobstad	Riihimäki
0—14	989	978	1 007	965	975	967	1 046	1 043	1 019	1 012	1 085	1 050
15—19	1 337	1 182	1 220	1 412	1 138	1 292	1 341	1 182	1 116	1 105	1 154	1 403
20—24	1 428	1 266	1 409	1 530	1 361	1 408	1 517	1 514	1 280	1 031	1 215	1 387
25—29	1 260	1 106	1 196	1 405	1 150	1 193	1 246	1 223	955	1 124	1 263	1 049
30—39	1 350	1 229	1 145	1 440	1 289	1 213	1 159	1 270	987	1 129	1 498	1 142
40—49	1 419	1 487	1 325	1 550	1 480	1 252	1 278	1 346	1 171	1 512	1 564	1 252
50—59	1 478	1 544	1 400	1 627	1 598	1 361	1 319	1 542	1 174	1 484	1 834	972
60—	2 143	2 174	2 163	1 963	2 357	1 810	1 539	2 092	1 626	1 967	2 918	1 544

Kaikilla paikkakunnilla oli sukupuolten välinen luku-
suhde eri ikäluokissa suurin pirtein samanlainen. Eri-
koisesti kannattaa panna merkille naisten suuri enem-
myys ikäluokissa 15—19 ja 20—24 kaikilla paikkakun-
nilla. Muista paikkakunnista poikkeava on Kotkan
väestön sukupuolten välinen lukusuhde, siellä kun kai-
kissa ikäluokissa on suhteellisesti vähemmän naisia
kuin muilla paikkakunnilla.

Ikäluokitukseen nähden on niinkään huomattavissa
se, että verraten suuri osa väestöstä kuuluu ikäluokkiin
10—19, 20—29 ja 30—39. Tämä johtuu siitä, että mai-
nittujen paikkakuntien ja varsinkin suurimpien kau-
punkien väestön lisääntymisessä luonnolliset tekijät,
syntyneisyys ja kuolleisuus, ovat vähemmän tärkeitä
kuin sisäänmuutot, joiden runsaus ensi sijassa määrää
väenlisäyksen suuruuden. Siten työkykyisimmät ikä-
luokat, jotka yleensä runsaslukuisimmin ottavat osaa
muuttoliikkeeseen, ovat poikkeuksellisen voimakkaasti
edustetut.

Väestön ikäsuhteet niillä paikkakunnilla, joissa toi-
mitettiin väestölaskenta, käyvätkä seikkaperäisesti ilmi
kutakin paikkakuntaa erikseen koskevan taululitteiden
III taulusta. Yhdistelmänä näistä esitetään alempana
oleva taulukko, joka esittää sekä absoluuttisen että suh-
teellisen ikäluokituksen. Huomattava on, että siitä on
jätetty pois ne henkilöt, joiden iästä ei ollut tietoa; näitä
oli kaikilla 12 paikkakunnalla yhteensä vain 1 807 hen-
keä, niistä 824 miestä ja 983 naista.

På alla orter var proportionen mellan könen inom de
olika åldersklasserna i det stora hela densamma. Sär-
skilt fäster man sig vid ett stort överskott av kvinnor
i åldersklasserna 15—19 och 20—24 på samtliga orter.
En annan än på andra orter är proportionen mellan
könen i Kotka, där det inom alla åldersklasser finnes
proportionsvis färre kvinnor än på andra orter.

Beträffande åldersgrupperingen kan även observeras,
att en relativt stor del av befolkningen tillhör ålders-
klasserna 10—19, 20—29 och 30—39. Detta beror på
att för folkökningen på nämnda orter och i synnerhet i
de större städerna de naturliga faktorerna, nativi-
tet och dödlighet, äro mindre viktiga än inflyttningen,
vars omfattning i främsta rummet bestämmer folkökningens
storlek. Sålunda äro de arbetsdugligaste ålders-
klasserna, vilka i allmänhet talrikast deltaga i flyttningss-
rörelsen, exceptionellt starkt representerade.

Befolkningens åldersförhållanden på de orter, där
folkräkning verkställdes, framgå i detalj ur tabell III
av tabellbilagorna för varje särskild ort. Såsom ett
sammandrag av dessa återges här nedanstående tabell,
i vilken angives åldersgrupperingen såväl i absoluta
som i relativa tal. Observeras bör, att från densamma
lämnats bort de personer, om vilkas ålder icke funnits
uppgift. På samtliga 12 orter funnos sådana till ett
sammanlagt antal av 1807 personer, av vilka 824 män
och 983 kvinnor.

Väestön ikäryhmitys. — Befolkningens åldersgruppering. — Répartition de la population par âge.

Ikä, vuosia Ålder, år Groupes d'âge	Heikinki Helsingfors	Turku Åbo	Vihuri Viborg	Tampere Tammerfors	Vaasa Vasa	Kuopio	Tahti	Oulu Uleåborg	Kotka	Rauma Raumo	Pietarsaari Jakobstad	Riihimäki
<i>A. Absoluuttiset luvut. — Absoluta tal. — Chiffres absolus.</i>												
Miespuoliset — Man- kön — Sexe masculin												
0—9	15 628	5 216	5 472	4 581	2 097	2 115	1 690	1 693	1 845	741	695	692
10—19	17 811	6 282	6 016	4 719	2 198	2 269	1 750	1 827	1 639	795	696	651
20—29	27 453	7 777	7 265	5 999	2 420	2 070	1 901	1 686	2 146	827	536	750
30—39	19 990	5 474	5 660	4 062	1 591	1 519	1 355	1 309	1 574	563	381	632
40—49	13 972	3 627	3 727	2 769	1 071	1 081	1 019	973	976	355	404	412
50—59	8 690	2 656	2 519	2 061	870	772	717	636	631	289	241	331
yli 60 — över 60 ..	5 532	2 035	1 459	1 493	646	550	476	499	345	218	148	156
Yhteensä — Summa	109 076	33 067	32 118	25 684	10 893	10 376	8 908	8 623	9 156	3 788	3 101	3 624

Ikä, vuosia Ålder, år Groupes d'âge	Helsinki Helsingfors	Turku Åbo	Viipuri Viborg	Tampere Tammerfors	Vaasa Vasa	Kuopio	Jyväskylä	Oulu Uleåborg	Kotka	Rauma Raumo	Pietarsaari Jakobstad	Riihimäki
<i>A. Absoluuttiset luvut. — Absoluta tal. — Chiffres absolus.</i>												
Naispuoliset - Kvinn- kön - <i>Sexe féminin</i>												
0—9	15 276	5 182	5 512	4 257	2 006	2 027	1 691	1 748	1 834	733	621	729
10—19	21 357	6 757	6 778	5 899	2 387	2 590	2 201	2 069	1 810	865	745	793
20—29	36 967	9 223	9 470	8 814	3 075	2 695	2 627	2 313	2 370	889	663	912
30—39	26 993	6 729	6 486	5 853	2 052	1 844	1 571	1 663	1 555	636	571	722
40—49	19 839	5 395	4 939	4 292	1 586	1 354	1 303	1 310	1 142	537	632	516
50—59	12 852	4 101	3 529	3 355	1 391	1 051	946	981	741	429	442	322
yli 60 — över 60..	11 857	4 426	3 156	2 931	1 523	996	733	1 044	561	429	432	241
Yhteensä — Summa	145 141	41 813	39 870	35 401	14 020	12 557	11 072	11 128	10 013	4 518	4 106	4 235
Molemmat sukupuol- let — Bägge könen — <i>Les deux sexes</i>												
0—9	30 904	10 398	10 984	8 838	4 103	4 142	3 381	3 441	3 679	1 474	1 316	1 421
10—19	39 168	13 039	12 794	10 618	4 585	4 859	3 951	3 896	3 449	1 660	1 441	1 444
20—29	64 420	17 000	16 735	14 813	5 495	4 765	4 528	3 999	4 516	1 716	1 199	1 662
30—39	46 983	12 203	12 146	9 915	3 643	3 363	2 926	2 972	3 129	1 199	952	1 354
40—49	33 811	9 022	8 666	7 061	2 657	2 435	2 322	2 283	2 118	892	1 036	928
50—59	21 542	6 757	6 048	5 416	2 261	1 823	1 663	1 617	1 372	718	683	653
yli 60 — över 60..	17 389	6 461	4 615	4 424	2 169	1 546	1 209	1 543	906	647	580	397
Yhteensä — Summa	254 217	74 880	71 988	61 085	24 913	22 933	19 980	19 751	19 169	8 306	7 207	7 859
<i>B. Suhteelliset luvut. — Relativa tal. — Chiffres relatifs.</i>												
Miespuoliset — Man- kön — <i>Sexe masculin</i>												
0—9	14.3	15.8	17.0	17.8	19.3	20.4	19.0	19.6	20.1	19.6	22.4	19.1
10—19	16.3	19.0	18.8	18.4	20.2	21.9	19.7	21.2	17.9	21.0	22.4	18.0
20—29	25.2	23.5	22.6	23.4	22.2	20.0	21.4	19.5	23.4	21.8	17.3	20.7
30—39	18.3	16.6	17.6	15.8	14.6	14.6	15.2	15.2	17.2	14.9	12.3	17.4
40—49	12.8	11.0	11.6	10.8	9.8	10.4	11.4	11.3	10.7	9.4	13.0	11.4
50—59	8.0	8.0	7.9	8.0	8.0	7.4	8.0	7.4	6.9	7.6	7.8	9.1
yli 60 — över 60..	5.1	6.1	4.5	5.8	5.9	5.3	5.3	5.8	3.8	5.7	4.8	4.3
Naispuoliset - Kvinn- kön - <i>Sexe féminin</i>												
0—9	10.5	12.4	13.8	12.0	14.3	16.1	15.3	15.7	18.3	16.2	15.1	17.2
10—19	14.7	16.2	17.0	16.7	17.0	20.6	19.9	18.6	18.1	19.1	18.1	18.7
20—29	25.5	22.0	23.8	24.9	22.0	21.5	23.7	20.8	23.7	19.7	16.2	21.5
30—39	18.6	16.1	16.3	16.5	14.6	14.7	14.2	14.9	15.5	14.1	13.9	17.1
40—49	13.7	12.9	12.4	12.1	11.3	10.8	11.8	11.8	11.4	11.9	15.4	12.2
50—59	8.8	9.8	8.8	9.5	9.9	8.4	8.5	8.8	7.4	9.5	10.8	7.6
yli 60 — över 60..	8.2	10.6	7.9	8.3	10.9	7.9	6.6	9.4	5.6	9.5	10.5	5.7
Molemmat sukupuol- let — Bägge könen — <i>Les deux sexes</i>												
0—9	12.2	13.9	15.1	14.5	16.5	18.1	17.0	17.4	19.2	17.8	18.3	18.1
10—19	15.4	17.4	17.8	17.4	18.4	21.2	19.8	19.7	18.0	20.0	20.0	18.4
20—29	25.3	22.7	23.3	24.2	22.0	20.8	22.7	20.3	23.6	20.7	16.6	21.1
30—39	18.5	16.3	16.9	16.2	14.6	14.7	14.6	15.0	16.3	14.4	13.2	17.2
40—49	13.3	12.1	12.0	11.6	10.7	10.6	11.6	11.6	11.0	10.7	14.4	11.8
50—59	8.5	9.0	8.4	8.9	9.1	7.9	8.3	8.2	7.2	8.6	9.5	8.3
yli 60 — över 60..	6.8	8.6	6.5	7.2	8.7	6.7	6.0	7.8	4.7	7.8	8.0	5.1

Erikoista mielenkiintoa on omansa herättämään väestön jakaantuminen ansaitsemiskyvyn mukaan, mikäli se ilmenee iästä. Kuluttaviksi luetaan toiselta puolen lapset aina 20 ikävuoteen asti, toiselta puolen 60 vuotiaat ja sitä vanhemmat henkilöt, tuottaviksi taas näiden rajojen väliset ikäluokat, joiden työstä kaikkien ikäluokkien toimeentulo olennaisesti on riippuvainen. Sovittamalla tämä jaotus vuoden 1930 väestölaskennan tuloksiin saadaan eri paikkakuntiin nähden seuraavat prosenttiluvut:

Av speciellt intresse är befolkningens fördelning efter förvärvsförmåga, i den mån denna framgår av åldern. Såsom »tärande» räknas å ena sidan barn ända till det 20:de åldersåret, å andra sidan 60-åringar och personer över denna ålder, såsom produktiva åter de mellanliggande åldersklasserna, av vilkas arbete alla åldersklassers utkomst är avhängig. Genom en tillämpning av dessa indelningsgrunder på resultatet av 1930 års folkräkning erhållas för de olika orterna följande procentsiffror:

	20 vuotta nuorempia Under 20 år			20—59 vuoden ikäisiä 20—59 år			60 vuotta täyttäneitä 60 år och däröver		
	Mp. Mk.	Np. Kvk.	Yht. Bk.	Mp. Mk.	Np. Kvk.	Yht. Bk.	Mp. Mk.	Np. Kvk.	Yht. Bk.
Helsinki — Helsingfors	30.6	25.2	27.6	64.3	66.6	65.6	5.1	8.2	6.8
Turku — Åbo	34.8	28.6	31.3	59.1	60.8	60.1	6.1	10.6	8.6
Viipuri — Viborg	35.8	30.8	32.9	59.7	61.3	60.6	4.5	7.9	6.5
Tampere — Tammerfors	36.2	28.7	31.9	58.0	63.0	60.9	5.8	8.3	7.2
Vaasa — Vasa	39.5	31.3	34.9	54.6	57.8	56.4	5.9	10.9	8.7
Kuopio	42.3	36.7	39.3	52.4	55.4	54.0	5.3	7.9	6.7
Lahti	38.7	35.2	36.8	56.0	58.2	57.2	5.3	6.6	6.0
Oulu — Uleåborg	40.8	34.3	37.1	53.4	56.3	55.1	5.8	9.4	7.8
Kotka	38.0	36.4	37.2	58.2	58.0	58.1	3.8	5.6	4.7
Rauma — Raumo	40.6	35.3	37.8	53.7	55.2	54.4	5.7	9.5	7.8
Pietarsaari — Jakobstad	44.8	33.2	38.3	50.4	56.3	53.7	4.8	10.5	8.0
Riihimäki	37.1	35.9	36.5	58.6	58.4	58.4	4.3	5.7	5.1

Näistä luvuista voidaan todeta, että tuottavat luokat olivat suhteellisesti voimakkaimmat suurimmissa kaupungeissa, Helsingissä, Turussa, Viipurissa ja Tampereella, kun taas lasten lukumäärä oli näissä kaupungeissa suhteellisen pieni. Tämä kehitys on mennyt pisimmälle Helsingissä, jossa työkuuntoisia oli melkein $\frac{2}{3}$ ja lapsia hiukan enemmän kuin $\frac{1}{4}$ väestöstä. Jos vertaa eri kaupunkien suhdelukuja vastaaviin lukuihin vuodelta 1920, voidaan todeta, että 20 vuotta nuorempien osuus koko väestöstä on huomattavasti pienentynyt, kun taas 20—59 vuotisten osuus on kasvanut vastaavasti.

Kaikille paikkakunnille on yhteistä, että miehistä suurempi osa kuin naisista kuului 20 vuotta nuorempien ryhmään, kun taas nuijissa ryhmissä suhde yleensä oli päinvastainen. Työkuuntoisten ryhmässä oli naisten enemmyys verraten suuri Pietarsaaressa (5.9%), Tampereella (5.0%) ja Vaasassa (3.2%), kun taas Kotkassa ja Riihimäellä oli miesten enemmyyttä 0.2%.

Siviilisäädyn mukaan jakaantui laskenta-alueiden väestö seuraavalla tavalla:

På grund av dessa siffror kan man konstatera att de produktiva klasserna voro proportionsvis starkast företrädda i de största städerna, Helsingfors, Åbo, Viborg och Tammerfors, då däremot i dessa städer barnens antal var relativt litet. Denna utveckling har gått längst i Helsingfors, där de arbetsföra utgjorde nästan $\frac{2}{3}$ och barnen något mera än $\frac{1}{4}$ av befolkningen. Om man jämför procenttalen för de olika städerna med motsvarande tal för år 1920, kan man konstatera, att antalet personer under 20 år avsevärt minskats i proportion till hela befolkningen, medan däremot 20—59-åringarnas antal i motsvarande grad ökats.

Gemensamt för alla orter är, att en större del av männen än av kvinnorna hörde till gruppen under 20 år, medan däremot i de andra grupperna proportionen i allmänhet var den motsatta. Inom de arbetsförsas grupp var överskottet av kvinnor relativt stort i Jakobstad (5.9%), Tammerfors (5.0%) och Vasa (3.2%), medan däremot i Kotka och Riihimäki överskottet av män utgjorde 0.2%.

Enligt civilstånd fördelade sig räkningsområdenas befolkning på följande sätt:

Väestö ryhmitettyä siviilisäädyn mukaan. — Befolkningens fördelning efter civilstånd. —
Répartition de la population d'après l'état civil.

siviilisäätyryhmät Civilståndsgrupper État civil	Helsinki Helsingfors	Turku Åbo	Viipuri Viborg	Tampere Tammerfors	Vaasa Vasa	Kuopio	Lahti	Oulu Uleåborg	Kotka	Rauma Raumo	Pietarsaari Jakobstad	Riihimäki
Miehet — Män — Sere masculin												
Naimattomia — Ogifta . . .	62 087	19 327	18 628	14 699	6 533	6 290	5 138	5 248	5 423	2 292	1 912	2 013
Naimisissa — Gifta	43 878	12 679	12 573	9 953	4 058	3 824	3 534	3 097	3 533	1 373	1 115	1 525
Leskiä — Änklingar	2 534	852	820	704	275	242	233	246	179	111	66	83
Erotettuja — Franskilda	876	187	167	99	42	20	27	38	25	13	8	15
Siviilisääty tuntematon — Okänt civilstånd	132	72	48	330	2	17	4	22	16	—	—	1
Naiset — Kvinnor — Sere féminin												
Naimattomia — Ogifta	85 155	24 345	22 371	21 587	8 333	7 536	6 490	6 975	5 535	2 580	2 416	2 358
Naimisissa — Gifta	44 417	12 719	12 519	10 218	4 104	3 798	3 564	3 076	3 560	1 386	1 219	1 534
Leskiä — Änkor	14 074	4 400	4 700	3 415	1 491	1 166	971	1 027	897	528	447	350
Erotettuja — Franskilda	1 758	354	293	213	96	48	64	58	36	23	21	10
Siviilisääty tuntematon — Okänt civilstånd	275	53	120	66	12	32	5	38	10	3	5	3

Väestön suhteellinen ryhmitys siviilisäädyn mukaan, kun ne henkilöt, joiden siviilisäädystä puuttuu tietoja, jätetään syrjään, oli eri paikkakunnilla promilleinä seuraava:

Befolkningens relativa fördelning efter civilstånd, med frånseende av de personer, vilkas civilstånd var okänt, var i de olika städerna följande i promille:

	Naimattomia Ogifta			Naimisissa Gifta			Leskiä Änklingar och änkor			Erotettuja Franskilda		
	Mp. Mk.	Np. Kvk.	Yht. Bk.	Mp. Mk.	Np. Kvk.	Yht. Bk.	Mp. Mk.	Np. Kvk.	Yht. Bk.	Mp. Mk.	Np. Kvk.	Yht. Bk.
Helsinki — Helsingfors	568	586	578	401	305	347	23	97	65	8	12	10
Turku — Åbo	585	582	584	383	304	339	26	105	70	6	9	7
Viipuri — Viborg	579	561	569	391	314	348	25	118	77	5	7	6
Tampere — Tammerfors	577	609	596	391	289	331	28	96	68	4	6	5
Vaasa — Vasa	599	594	596	372	293	327	25	106	71	4	7	6
Kuopio	606	600	603	369	303	333	23	93	61	2	4	3
Lahti	575	585	581	396	321	354	26	88	60	3	6	5
Oulu — Uleåborg	608	627	619	359	276	312	29	92	64	4	5	5
Kotka	592	552	571	386	355	370	19	89	56	3	4	3
Rauma — Raumo	605	571	587	362	307	332	29	117	77	4	5	4
Pietarsaari — Jakobstad	617	589	601	360	297	324	21	109	71	2	5	4
Riihimäki	554	555	554	419	361	388	23	82	55	4	2	3

Suurin pürtein on siviilisäätyjaoitus kaikilla näillä paikkakunnilla samanlainen, vaikka niiden välillä onkin huomattavissa tuntuvia eroavaisuuksia. Naimattomia miehiä, joiden luku tietenkin on suuresti riippuvainen väestön ikärakenteesta, oli enimmin ja naimisissa olevia miehiä taas vähimmin Pietarsaareissa ja Oulussa, kun taas Riihimäki ja Helsinki edustavat päinvastaista äärimmäisyyttä. Naimattomia naisia oli enimmin ja naimisissa olevia naisia vähimmin Oulussa, kun taas naimattomiin naisiin nähden pienimmät suhdeluvut

I stort sett är fördelningen efter civilstånd på alla dessa orter likartad, ehuru emellan dem även kan förmärkas betydligare skiljaktigheter. De ogifta mäns antal, som naturligtvis i hög grad är beroende av befolkningens åldersstruktur, var högst och antalet gifta män åter lägst i Jakobstad och Uleåborg, medan åter Riihimäki och Helsingfors representera den motsatta ytterligheten. Antalet ogifta kvinnor var högst och antalet gifta minst i Uleåborg, medan åter de för de ogifta kvinnor minsta proportionstalen förekomma

esiintyivät Kotkassa ja Riihimäellä. Naimisissa olevia naisia oli enimmäkseen Riihimäellä ja Kotkassa.

Naimattomien ja naimisissa olevien ryhmiin kuului melkein kaikilla paikkakunnilla suhteellisesti suurempi osa miehistä kuin naisista. Sitävastoin olivat naisten suhdelluvut melkoista suuremmat erotettujen ja varsinkin leskien ryhmässä. Tämä johtuu tietenkin miesten suuremmasta kuolleisuudesta, jonka johdosta leskien ryhmässä, jotka yleensä kuuluvat korkeampiin ikäluokkiin kuin muut siviilisäädetyt, on niin paljon enemmän naisia kuin miehiä. Jos kuhunkin siviilisäättyyn nähden lasketaan, montako naista tuli kutakin 1 000 miestä kohden, saadaan selvempi kuva mainitusta ilmiöstä. Sitä valaisevat seuraavat lukusarjat:

i Kotka och Riihimäki. Störst var antalet ogifta kvinnor i Riihimäki och Kotka.

Till grupperna ogifta och gifta hörde nära nog på alla orter en förhållandevis större del av männen än av kvinnorna. Däremot voro proportionstalen för kvinnorna avsevärt högre bland de fränskilda och i symnerhet bland änkorna än motsvarande tal för änklingarna. Detta beror uppenbarligen på den större dödligheten bland männen, på grund varav bland änklingar och änkor, vilka i allmänhet tillhöra högre åldersklasser än övriga civilståndsgupper, finnas så mycket flere kvinnor än män. Om för varje civilståndsgrupp uträknas, huru många kvinnor det kom per 1 000 män, erhålles en tydligare bild av nämnda företeelse. Detta belyses av följande sifferserier:

	Naimattomia Ogifta	Naimisissa Giffta	Leskiä Änkor	Erotettuja Fränskilda
Helsinki — Helsingfors	1 372	1 012	5 554	2 007
Turku — Åbo	1 260	1 003	5 164	1 893
Viipuri — Viborg	1 201	996	5 732	1 754
Tampere — Tammerfors	1 469	1 027	4 851	2 152
Vaasa — Vasa	1 276	1 011	5 422	2 286
Kuopio	1 198	993	4 818	2 400
Lahti	1 263	1 008	4 167	2 370
Oulu — Uleåborg	1 329	993	4 175	1 526
Kotka	1 021	1 008	5 011	1 440
Rauma — Raumo	1 126	1 009	4 757	1 769
Pietarsaari — Jakobstad	1 264	1 093	6 773	2 625
Riihimäki	1 171	1 006	4 217	667

Koska siviilisäättyjaoitus on hyvinkin erilainen eri ikäluokissa, esitetään taulullitteissä julkaistujen absoluuttisten lukujen lisäksi seuraava taulukko, joka osoittaa, moniko kuhunkin ikäluokkaan kuuluvasta 1 000 henestä oli naimisissa.

Enär civilståndsfördelningen är mycket olikartad inom olika åldersklasser, meddelas utöver de i tabellerna publicerade absoluta siffrorna i det följande en tabell, ur vilken framgår, huru många som voro gifta av 1 000 personer inom varje ålderskategori.

Naimisissa olevien suhteellinen luku kussakin ikäryhmässä, ‰. — De gifta personernas relativa antal inom varje åldersklass, ‰.
Nombre relatif des mariés par classes d'âge, ‰.

Ikävuosi Åldersår Age, ans	Helsinki Helsingfors	Turku Åbo	Viipuri Viborg	Tampere Tammerfors	Vaasa	Kuopio	Lahti	Oulu Uleåborg	Kotka	Rauma Raumo	Pietarsaari Jakobstad	Riihimäki
	<i>A. Miehiä. — Män. — Hommes.</i>											
20—24	117	137	133	134	141	149	129	150	141	122	109	144
25—29	433	431	473	493	502	505	517	465	514	496	584	538
30—34	667	645	699	721	711	635	752	665	718	740	797	755
35—39	760	761	486	796	792	804	831	766	815	817	782	869
40—44	802	821	820	826	829	837	859	780	826	863	786	865
45—49	826	847	823	803	869	855	887	820	846	867	853	574
50—54	804	814	841	839	804	872	869	831	857	826	887	853
55—59	797	817	817	822	840	880	847	811	819	811	880	888
Keskimäärin — I medeltal — <i>Moyen</i>	570	574	599	597	602	626	637	596	615	602	652	664

Ikävuosi Åldersår Age, ans	Helsinki Helsingfors	Turku Åbo	Viipuri Viborg	Tampere Tammerfors	Vaasa Vasa	Kuopio	Lahti	Oulu Uleåborg	Kotka	Rauma Raumo	Pietarsaari Jakobstad	Riihimäki
	<i>B. Naisia. — Kvinnor. — Femmes.</i>											
20—24	174	200	223	178	209	207	228	196	296	265	242	266
25—29	418	446	489	427	472	488	516	429	609	520	534	588
30—34	533	530	592	512	569	645	629	543	682	658	586	687
35—39	538	574	619	535	585	649	642	575	734	602	577	710
40—44	542	564	604	531	543	644	662	548	718	592	558	733
45—49	513	541	566	496	515	607	638	549	628	544	543	632
50—54	468	512	476	483	481	417	568	493	587	504	397	657
55—59	402	430	415	422	458	463	505	421	545	467	458	567
Keskimmäin — I medeltal — <i>Moyen</i>	428	454	477	421	456	503	511	444	575	507	484	577

3. Demograafisia erilaisuuksia paikkakunnalla syntyneen ja paikkakunnalle muuttaneen väestön välillä.

Eri väestölaskentojen tuloksista on säännöllisesti ilmennyt, miten suuri eroavaisuus useissa demograafisissa suhteissa on olemassa paikkakunnalla syntyneen ja sinne muuttaneen väestön välillä, miten siis eri paikkakuntien väestön jakaantuminen sukupuolen, iän ja siviilisäädyn mukaan suuresti on riippuvainen siitä, miten suuri osa väestöstä on syntynyt paikkakunnalla, miten suuri osa muualla. Seuraavassa esitetään tärkeimmät suhteet vuoden 1930 väestölaskennan tulosten perustalla.

Kuten myöhemmin esitetään, jakaantui kunkin paikkakunnan väestö paikkakunnalla ja sen ulkopuolella syntyneisiin seuraavalla tavalla ¹⁾:

3. Demografiska olikheter mellan på vederbörande orter född och till dem inflyttad befolkning.

Av resultatens av de olika folkräkningarna har regelbundet framgått, huru i flere demografiska hänseenden stora skiljaktigheter råda mellan på orten född och inflyttad befolkning, alltså huru fördelningen av befolkningen på de olika orterna efter kön, ålder och civilstånd i hög grad är beroende därpå, huru stor del av befolkningen som är född på orten och huru stor del annorstädes. I det följande redogöres för de viktigaste förhållandena enligt resultatens av 1930 års folkräkning.

Befolkningen å de olika orterna fördelade sig mellan på orten födda och utom densamma födda på följande sätt: ¹⁾

	Paikkakunnalla syntyneitä Å orten födda	Paikkakunnan ulkopuolella syntyneitä — Utom orten födda	%
Helsinki — Helsingfors	90 452	164 734	64.6
Turku — Åbo	33 055	41 933	55.9
Viipuri — Viborg	30 521	41 718	57.7
Tampere — Tammerfors	25 603	35 681	58.2
Vaasa — Vasa	11 240	13 706	54.9
Kuopio	10 481	12 492	54.4
Lahti	6 908	13 122	65.5
Oulu — Uleåborg	8 461	11 364	57.3
Kotka	7 599	11 615	60.5
Rauma — Raumo	3 898	4 411	53.1
Pietarsaari — Jakobstad	4 042	3 167	43.9
Riihimäki	2 194	5 698	72.2

¹⁾ Huomattava on, että aineiston laadun takia paikkakunnalla syntyneisiin on laskettu, paitsi varsinaisella kaupunki- tai kauppala-alueella syntyneitä, myös ne henkilöt, jotka ovat syntyneet laskenta-alueeseen kokonaan tai osaksi kuuluneiden naapurikuntien alueella.

¹⁾ Härvid bör observeras, att på grund av materialets beskaffenhet till de på vederbörande ort födda hänförs utom personer födda å det egentliga stads- eller köpingsområdet även sådana, vilka äro födda inom de till räkningsområdet helt eller delvis hörande grannkommunerna.

Ylläolevista lukusarjoista voi päätätä, että paikkakunnan ulkopuolella syntyneen väestön rakenne suurimmassa määrässä on ilmenevä Riihimäellä, Lahdessa ja Helsingissä, pienemmässä määrässä taas Pietarsaareissa.

Sukupuolten välinen lukusuhte oli puheenalaisissa kahdessa väestöaineksessa seuraava:

	Paikkakunnalla syntyneitä A orten födda		Paikkakunnan ulkopuolella syntyneitä — Utom orten födda	
	Mp. — Mk.	Np. — Kvk.	Mp. — Mk.	Np. — Kvk.
Helsinki — Helsingfors	47.5	52.5	40.4	59.6
Turku — Åbo	46.9	53.1	42.0	58.0
Viipuri — Viborg	47.6	52.4	42.4	57.6
Tampere — Tammerfors	47.8	52.2	37.9	62.1
Vaasa — Vasa	48.0	52.0	40.2	59.8
Kuopio	48.4	51.6	42.5	57.5
Lahti	48.6	51.4	42.5	57.5
Oulu — Uleåborg	47.4	52.6	40.8	59.2
Kotka	49.1	50.9	46.9	53.1
Rauma — Raumo	45.4	54.6	45.8	54.2
Pietarsaari — Jakobstad	45.8	54.2	39.5	60.5
Riihimäki	49.1	50.9	45.0	55.0

Ylläolevista lukusarjoista ilmenee, että naiset kaikkialla, paitsi Raumalla, ovat tuntuvasti suurempana enemmistönä paikkakunnan ulkopuolella kuin itse paikkakunnalla syntyneessä väestössä. Tämä on täysin sopusoinnussa sen vanhastaan tunnetun tosiasian kanssa, että naiset suuremmissa määrin kuin miehet ottavat osaa muuttoihin maaseudulta kaupunkiin. Vielä kiintoisempaa tämä erilaisuus esiintyy, jos lasketaan naisten lukusuhte miehiin verrattuna viisivuotislukokittain. Kaikki 15 vuotta nuoremmat saattaa tässä vertailussa haitatta yhdistää yhteen ryhmään sekä samoin 35 vuotta vanhemmat yhteen ryhmään. Näin menetellen saadaan seuraava taulukko, jossa A:lla on merkitty paikkakunnalla ja B:llä sen ulkopuolella syntynyt väestö.

Av ovanstående sifferserie kan man draga den slutsatsen, att den utom orten födda befolkningens struktur mest kommer att framträda i Riihimäki, Lahti och Helsingfors, minst åter i Jakobstad.

Proportionen mellan könen var inom ifrågavarande två befolkningskategorier följande:

De här ovan meddelade siffrorna vidhandengiva, att kvinnorna överallt, utom i Raumo, utgöra en kännbar majoritet av såväl den utom orten födda som den å densamma födda befolkningen. Detta överensstämmer fullt med det av gammalt kända sakförhållandet, att kvinnorna i större utsträckning än männen deltaga i flyttningsrörelsen från landsbygden till städerna. Denna skiljaktighet framträder ännu tydligare, om man beräknar det relativa antalet kvinnor jämfört med antalet män per 5-års åldersgrupper. Samtliga personer under 15 år kunna vid denna jämförelse utan olagenhet sammanföras till en grupp och likaså alla över 35 år till en grupp. På så sätt erhålles följande tabell, i vilken med A avses den å orten födda och med B den utom densamma födda befolkningen.

Naispuolisia 1 000 miespuolista kohden. — Antalet kvinnökön per 1 000 mankön.

Combien du sexe féminin sur 1 000 du sexe masculin de la population domiciliée (A = personnes nées dans la ville; B = personnes nées hors de la ville).

Ikäluokka, vuosia Åldersgrupper, år Groupes d'âge, ans	A		B		A		B		A		B		A		B	
	Helsinki Helsingfors		Turku Åbo		Viipuri Viborg		Tampere Tammerfors		Vaasa Vasa		Kuopio*					
0—14	974	1 039	976	986	996	1 037	939	1 049	947	1 075	933	1 061				
15—19	1 049	1 751	1 043	1 434	980	1 572	1 070	1 908	933	1 517	1 080	1 578				
20—24	1 103	1 633	1 078	1 454	1 040	1 795	1 096	2 014	1 117	1 607	1 111	1 669				
25—29	1 084	1 333	1 050	1 142	1 086	1 260	1 084	1 654	1 041	1 289	1 031	1 290				
30—34	1 142	1 430	1 215	1 186	1 154	1 079	1 297	1 534	1 037	1 359	1 081	1 191				
35—	1 472	1 533	1 629	1 565	1 458	1 428	1 417	1 683	1 729	1 642	1 362	1 396				
	Lahti		Oulu Uleåborg		Kotka		Rauma Raumo		Pietarsaari Jakobstad		Riihimäki					
0—14	994	1 146	1 051	1 028	993	1 088	987	1 106	942	836	1 010	1 112				
15—19	1 127	1 540	930	1 510	905	1 484	1 295	1 084	1 055	1 535	1 206	1 553				
20—24	1 033	1 860	989	2 106	1 079	1 455	1 061	1 014	1 103	1 472	991	1 558				
25—29	920	1 370	988	1 373	1 079	912	1 131	1 121	1 195	1 328	1 048	1 050				
30—34	1 049	1 142	1 076	1 377	1 158	925	1 198	1 059	1 262	1 619	1 095	1 221				
35—	1 289	1 328	1 574	1 492	1 316	1 174	1 870	1 342	2 007	1 750	963	1 189				

Yllä esitetyt erikoisluvut osoittavat m. m. seuraavia poikkeuksia normaalisuhteista. Lukuunottamatta Raumaa oli naisten enemmisyys sisäänmuuttaneessa väestössä verrattuna paikkakunnalla syntyneeseen väestöön erikoisen suuri ikäluokissa 15—19 ja 20—24 v., jotavastoin 35 vuotta vanhemmassa väestössä naisten enemmisyys paikkakunnalla syntyneiden keskuudessa yleensä oli suurempi kuin muualta muuttaneen väestön keskuudessa muualla paitsi Helsingissä, Tampereella, Kuopiossa, Lahdessa ja Riihimäellä.

Ikäryhmittykseen nähden on havaittavissa vieläkin suurempia eroavaisuuksia kuin yllä sukupuolijakoon nähden esitetyt. Katsoen siihen, että muuttaneiden enemmistö on nuorta väkeä parhaassa iässään, on luonnollista, että kaikkein nuorimmat ikäluokat suhteellisesti ottaen ovat huomattavasti runsaslukuisemmin edustetut paikkakunnalla kuin sen ulkopuolella syntyneen väestön keskuudessa. Samoista syistä työkykyisimmät ja vanhemmat ikäluokat päinvastoin ovat paljon suurempana osana paikkakunnan ulkopuolella syntyneessä väestössä. Näitä eroavaisuuksia valaisee seuraava taulukko, jossa A-sarakkeet esittävät paikkakunnalla syntyneen väestön ikäluokitusta, B-sarakkeet taas vastaavat suhteet muualla syntyneeseen väestöön nähden.

Ovan anförda siffror utvisa bl. a. följande avvikelser från de normala förhållandena. Utom i Raumo var inom den inflyttade befolkningen jämfört med den på orten födda befolkningen överskottet av kvinnor särskilt stort inom åldersklasserna 15—19 och 20—24 år, varemot inom den del av befolkningen, som fyllt 35 år, överskottet av kvinnor bland dem, som voro födda på orten, i allmänhet var större än bland de inflyttade, förutom i Helsingfors, Tammerfors, Kuopio, Lahti och Riihimäki.

Beträffande *åldersfördelningen* kunna än större skiljaktigheter förmärkas än de rörande fördelningen efter kön, för vilka redogjorts här ovan. Då man beaktar, att flertalet av de inflyttade äro ungt folk i sina bästa år, är det naturligt, att de allra lägsta åldersklasserna i proportion äro märkbart talrikare företrädda inom den å orten födda än inom den utom densamma födda delen av befolkningen. Av liknande skäl utgöra de arbetskraftigaste och äldre åldersklasserna tvärtom en mycket större del av den utom orten födda befolkningen. Dessa skiljaktigheter belysas i följande tabell, i vilken de med A betecknade kolumnerna beröra den å orten födda befolkningen, de med B betecknade åter den annorstädes födda delen av befolkningen.

Väestön *ikäryhmitys*, promillelukuja. — *Befolkningens åldersgruppering*, promilletal.
Répartition de la population par âge, en ‰. (A = personnes nées dans la ville. — B = personnes nées hors de la ville.)

Ikä, vuosia Alder, år <i>Groupes d'âge</i>	Helsinki Helsingfors		Turku Åbo		Viipuri Viborg		Tampere Tammerfors		Vaasa Vasa		Kuopio	
	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
0—9	272	39	252	50	275	63	277	49	290	62	310	72
10—19	249	102	253	112	240	133	231	133	258	123	255	176
20—29	217	274	214	237	215	246	237	247	211	228	172	238
30—39	118	222	119	198	113	209	117	195	103	182	93	192
40—49	71	167	73	158	73	155	62	154	50	153	68	138
50—59	41	108	46	125	49	109	45	120	43	130	55	100
60—	32	88	43	120	35	85	31	102	45	122	47	84
	Lahti		Oulu Uleåborg		Kotka		Rauma Raumo		Pietarsaari Jakobstad		Riihimäki	
0—9	335	82	315	69	368	77	313	57	281	57	425	86
10—19	273	158	242	164	261	127	245	160	274	106	280	147
20—29	188	247	183	217	208	254	170	239	170	161	159	232
30—39	70	187	100	188	83	216	88	194	81	197	67	213
40—49	51	151	71	149	53	148	62	148	75	232	29	152
50—59	43	104	43	111	22	104	54	115	56	144	24	106
60—	40	71	46	102	5	74	68	87	63	103	16	64

Eroavaisuudet ovat, kuten taulukosta käy ilmi, yhteisiä kaikille paikkakunnille. Pienet vivahduserot johtuvat siitä, että muutot eri paikkakunnille ovat eri aikoina olleet vahvuudeltaan erilaisia.

Skiljaktigheterna äro, såsom av tabellen framgår, gemensamma för alla orter. De smärre avvikelserna bero på att inflyttningen till de olika orterna varit av växlande omfattning vid olika tidpunkter.

Myös siviilisäätyn nähden on havaittavissa melkoinen eroavaisuus toiselta puolen paikkakuntien syntyperäisten, toiselta puolen niihin muualta muuttaneiden väestöainesten välillä.

Laskentapaikkakuntien syntyperäisessä väestössä on naimattomien suhdeluku suurempi, kun sitä vastoin naimisissa olevien, leskien ja erotettujen suhdeluku on suurempi muualla syntyneessä väestössä. Promilleinä oli kunkin paikkakunnan väestön yleinen siviilisäätiryhmitys kumpaisessakin ryhmässä erikseen, joista A tarkoittaa paikkakunnalla ja B sen ulkopuolella syntyneitä väestöä, seuraava.

Även beträffande civilståndet kan observeras en avsevärd skillnad mellan å ena sidan de å respektive orter födda och å andra sidan de inflyttade folkelementen.

Bland den å räkningsorterna födda befolkningen är det relativa antalet ogifta större, medan däremot det relativa antalet gifta, änklingar, änkor och fränskilda är större bland den annorstädes födda befolkningen. Uttryckt i promilletal var den allmänna indelningen efter civilstånd på varje ort, för de båda grupperna särskilt, följande, varvid A avser den på orten och B den utom densamma födda befolkningen.

Väestön siviilisäätiryhmitys, promillelukuja. — Befolkningens fördelning efter civilstånd, promilletal.
Répartition de la population par état civil, en ‰. (A = personnes nées dans la ville. — B = personnes nées hors de la ville).

	Naimattomia Ogifta <i>Non mariés</i>		Naimisissa Gifta <i>Mariés</i>		Leskiä Änklingar o. änkor <i>Veufs et veuves</i>		Erotettuja Fränskilda <i>Divorcés</i>	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Helsinki — Helsingfors	749	484	213	420	32	84	6	12
Turku — Åbo	744	456	216	437	36	97	4	10
Viipuri — Viborg	720	458	229	436	47	98	4	8
Tampere — Tammerfors	760	477	205	423	32	94	3	6
Vaasa — Vasa	764	458	197	435	36	99	3	8
Kuopio	740	488	219	428	39	80	2	4
Lahti	788	472	178	448	33	74	1	6
Oulu — Uleåborg	773	503	186	406	37	85	4	6
Kotka	799	422	182	493	18	81	1	4
Rauma — Raumo	744	447	190	458	62	91	4	4
Pietarsaari — Jakobstad	758	400	197	486	44	106	1	8
Riihimäki	857	437	126	489	16	70	1	4

4. Väestön jakaantuminen syntymäpaikan mukaan.

Edellisessä luvussa esitetyt eroavaisuudet osoittavat, miten tärkeätä on valaista väestön jakaantumista syntymäpaikan mukaan. Kaikissa tähän asti suoritetuissa väestölaskennoissa onkin kerätty tietoja näistä seikoista. Vuoden 1930 tietojen mukaan oli eri paikkakuntien väestöstä seuraava luku miehiä ja naisia syntynyt toiselta puolen asianomaisella paikkakunnalla, toiselta puolen jossain muualla¹⁾.

¹⁾ Vrt. muist. siv. 41.

4. Befolkningens fördelning efter födelseort.

De i det föregående kapitlet berörda avvikelserna ådagalägga, av huru stor vikt det är att belysa befolkningens fördelning efter födelseort. Vid alla de folkräkningar som hittills anordnats, ha även insamlats uppgifter i detta hänseende. Enligt de år 1930 erhållna uppgifterna fördelade sig de olika orternas befolkning på följande sätt på å vederbörande ort född samt utom densamma född befolkning ävensom efter kön.¹⁾

¹⁾ Se anm. på sid. 41.

	Paikkakunnalla syntyneitä Å orten födda <i>Nés dans la ville</i>			Paikkakunnan ulkopuolella syntyneitä Utom orten födda <i>Nés hors de la ville.</i>			Yhteensä Summa <i>Total</i>		
	Mp. Mk.	Np. Kvk.	Yhteensä Bk.	Mp. Mk.	Np. Kvk.	Yhteensä Bk.	Mp. Mk.	Np. Kvk.	Yhteensä Bk.
	<i>S. m.</i>	<i>S. f.</i>	<i>D. s.</i>	<i>S. m.</i>	<i>S. f.</i>	<i>D. s.</i>	<i>S. m.</i>	<i>S. f.</i>	<i>D. s.</i>
Helsinki — Helsingfors	42 945	47 507	90 452	66 562	98 172	164 734	109 507	145 679	255 186
Turku — Åbo	15 487	17 568	33 055	17 630	24 303	41 933	33 117	41 871	74 988
Viipuri — Viborg	14 541	15 980	30 521	17 695	24 023	41 718	32 236	40 003	72 239
Tampere — Tammerfors	12 249	13 354	25 603	13 536	22 145	35 681	25 785	35 499	61 284
Vaasa — Vasa	5 390	5 850	11 240	5 320	8 186	13 706	10 910	14 036	24 946
Kuopio	5 077	5 404	10 481	5 316	7 176	12 492	10 393	12 580	22 973
Lahti	3 361	3 547	6 908	5 575	7 547	13 122	8 936	11 094	20 030
Oulu — Uleåborg	4 013	4 448	8 461	4 638	6 726	11 364	8 651	11 174	19 825
Kotka	3 733	3 866	7 599	5 443	6 172	11 615	9 176	10 038	19 214
Rauma — Raumo	1 769	2 129	3 898	2 020	2 391	4 411	3 789	4 520	8 309
Pietarsaari — Jakobstad	1 850	2 192	4 042	1 251	1 916	3 167	3 101	4 108	7 209
Riihimäki	1 078	1 116	2 194	2 559	3 139	5 698	3 637	4 255	7 892

Prosentteina lausuttuna oli paikkakunnalla syntyneen väestön suhteellinen luku vuoden 1930 sekä kolmessa aikaisemmassa väestölaskennassa seuraava:

Uttryckt i procent var den å orten födda befolkningens relativa antal år 1930 samt vid de tre föregående folk-räkningarna följande:

	1900	1910	1920	1930
Helsinki — Helsingfors	32.3	32.5	37.1	35.4
Turku — Åbo	34.5	34.5	45.4	44.1
Viipuri — Viborg	29.3	32.1	43.8	42.3
Tampere — Tammerfors	32.4	39.1	45.4	41.8
Vaasa — Vasa	—	36.6	44.7	45.1
Kuopio	—	—	40.5	45.6
Lahti	—	—	38.5	34.5
Oulu — Uleåborg	—	42.3	51.0	42.7
Kotka	—	—	40.1	39.5
Rauma — Raumo	—	—	—	46.9
Pietarsaari — Jakobstad	—	—	—	56.1
Riihimäki	—	—	—	27.8

Tiedot eivät joka suhteessa ole täysin verrannollisia, sillä laskenta-alueiden laajentaminen on vaikuttanut häiritsevästi. Myöskään ei laskennoissa ole voitu suhtautua samalla tavalla paikkakunnille sijoitettuun sotaväkeen. Yleisenä ilmiönä näyttää kuitenkin olevan, että paikkakuntien syntyperäisen väestön osuus koko väestöstä viime vuosikymmenenä on hiukan pienentynyt ollen kuitenkin melkoisesti suurempi kuin vuosien 1900 ja 1910 laskennoissa. Tämä johtuu siitä, että syntyperäisen väestön osuus kasvoi vuoteen 1920 mennessä sota-ajan ja siihen liittyvän asunto- ja elintarvepuulan vähentäessä muuttoja laskenta-alueille. — Yksityisiin paikkakuntiin nähden on havaittavissa melkoisia eroavaisuuksia. Riihimäellä oli paikkakunnalla syntyneitä vain 27.8 %, Lahdessa ja Helsingissä vähän yli 1/3 väestöstä, kun näitä taas Pietarsaareissa oli 56 % koko

Uppgifterna äro icke fullt jämförbara sinsemellan, ty utvidningen av räkningsområdena har inverkat störande härvidlag. Ej heller har vid de olika räkningarna kunnat tillämpas samma förfaringsätt beträffande den på de olika orterna förlagda militären. En allmän företeelse synes dock vara, att de på orten föddas andel av hela befolkningen något minskats under det senaste decenniet, men likväl är avsevärt större än vid räkningarna åren 1900 och 1910. Detta beror på att den på orten födda befolkningens andel upp till år 1920 ökades på grund av en av krigstiden och den därmed sammanhängande bostads- och livsmedelskrisen förorsakad minskning av inflyttningen till räkningsområdena. — För de enskilda orternas vidkommande göra sig märkbara skiljaktigheter gällande. I Riihimäki uppgingo de på orten födda till endast 27.8 %, i Lahti och Helsing-

Verrattaessa kotimaisen väestöaineksen ja Suomen ulkopuolella syntyneiden suhdelukuja toisiinsa, huomataan, että edellinen ryhmä suurimmissa kaupungeissa voittaa alaa jälkimmäisen ryhmän kustannuksella. Tämä seikka käy selville seuraavista, mainittujen väestöryhmien suhteellista voimakkuutta osoittavista promilleluvuista.

Suomessa syntyneitä — I Finland födda:

	1900	1910	1920	1930
Helsinki — Helsingfors	917	926	949	957
Turku — Åbo	954	968	977	982
Viipuri — Viborg	849	895	937	947
Tampere — Tammerfors	983	986	989	989

Suomen ulkopuolella syntyneitä — Utom Finland födda:

	1900	1910	1920	1930
Helsinki — Helsingfors	81	68	47	43
Turku — Åbo	42	29	23	18
Viipuri — Viborg	148	102	63	53
Tampere — Tammerfors	15	12	11	11

Näissä kaupungeissa on siis havaittavissa selvä kehitys ulkomaisen väestöaineksen heikkenemiseen. Kun vuonna 1900 $\frac{1}{7}$ Viipurin ja noin $\frac{1}{12}$ Helsingin sekä vielä vuonna 1910 $\frac{1}{10}$ Viipurin väestöstä oli syntynyt Suomen rajojen ulkopuolella, oli tämä väestöaines vuoteen 1930 supistunut niin, että se Viipurissa oli vain $\frac{1}{19}$ ja Helsingissä $\frac{1}{23}$ väestöstä.

Vieraista väestöaineiksista oli venäläinen v. 1930, samaten kuin aikaisemminkin, voimakkaimmin edustettu. Ennen kaikkea on maan rajojen ulkopuolella syntyneiden luvun suhteellinen taantuminen havaittavissa juuri Venäjällä syntyneiden luvussa. Tätä valaisee seuraava yhdistelmä, jossa vuosien 1920 ja 1930 luvut verrannollisuuden vuoksi käsittävät myös Virossa, Latviassa, Liettuassa, Puolassa ja Ukrainassa syntyneet henkilöt. Promillelukuun väestöstä oli tämä väestöaines seuraavan suuruinen:

	1900	1910	1920	1930
Helsinki — Helsingfors	54	47	26	26
Turku — Åbo	20	11	8	8
Viipuri — Viborg	139	93	54	49
Tampere — Tammerfors	5	5	3	6

Ulkomailla syntyneistä on jokunen osa vierailta mailla oleskelleiden suomalaisten perheiden lapsia, mutta päätehtijänä ovat vierasmaalaiset. Näistä on taas osa sittemmin tullut Suomen kansalaisiksi, mutta suurin osa on edelleen jonkun vieraan maan kansalaisia, jotka las-

Vid en jämförelse mellan relationstalen för det inhemska befolkningsselementet och de utom Finland födda, finner man att den förra gruppen i de större städerna vinner terräng på bekostnad av den senare gruppen. Denna omständighet framgår av följande promillesiffror, vilka ådagalägga nämnda befolkningsgruppers relativa styrka.

I dessa städer kan sålunda observeras en tydlig minskning av det utländska befolkningsselementet. Medan år 1900 $\frac{1}{7}$ av befolkningen i Viborg och ca $\frac{1}{12}$ av den i Helsingfors samt ännu år 1910 $\frac{1}{10}$ av Viborgs befolkning var född utom Finlands gränser, hade detta befolkningsselement till år 1920 minskats så, att det i Viborg utgjorde $\frac{1}{19}$ och i Helsingfors $\frac{1}{23}$ av befolkningen.

Av de främmande befolkningsselementen var det ryska år 1930, likasom även tidigare, det starkast företrädade. Den relativa tillbakagången för de utom rikets gränser födda kan framför allt iakttagas beträffande antalet personer födda i Ryssland. Detta belyses av följande sammanställning, i vilken 1920 och 1930 års siffror för jämförelsens skull omfatta jämväl personer födda i Estland, Lettland, Litauen, Polen och Ukraina. Detta befolkningsselement utgjorde i promille av hela befolkningen följande:

Av de utomlands födda utgöres någon del av barn till finska familjer, som vistats utomlands, men huvuddelen bilda dock utlänningarna. Av dessa har åter en del blivit finska medborgare, men största delen är fortfarande något främmande lands medborgare, som

kentahetkenä asuivat täällä (vrt. edempänä esitetystä vieraiden maiden kansalaisista).

Kotimaassa syntyneisiin nähden on mielenkiintoista tutkia, miten pitkälle eri paikkakuntien vetovoima ulottuu ja miten tämä vuosikymmenien kuluessa on kasvanut. Tätä valaisevat allaolevat lukusarjat, jotka promillelukuun ilmaisevat, miten suuri osa neljän suurimman kaupungin väestöstä oli syntynyt kotimaassa, mutta ulkopuolella sen läänin, jossa he nykyään asuvat.

	1900	1910	1920	1930
Helsinki — Helsingfors	388	414	420	448
Turku — Åbo	133	146	167	176
Viipuri — Viborg	321	314	286	257
Tampere — Tammerfors	315	281	286	315

Helsingin vetovoima on, kuten näistä lukusarjoista näkyy, paljon suurempi kuin muiden kaupunkien, sen väestöstä kun lähes puolet on syntyisin Uudenmaan läänin ulkopuolelta. Lähinnä seuraavat Tampere ja Viipuri ja sitten hyvän matkan päässä Turku. Näihin lukuihin on tietenkin vaikuttanut, muuttoliikkeen erilaisuuden ohella, myös kotiläänin suuruus ja asianomaisen kaupungin maantieteellinen asema siinä.

Yleisenä ilmiönä on, että muissa lääneissä syntyneiden suhteellinen luku kasvaa väestölaskennasta seuraavaan. Tästä on kuitenkin eräitä poikkeuksia, jotka osittain ovat saattaneet aiheutua laskenta-alueiden rajoissa tapahtuneista muutoksista, mutta toiselta puolen viittaavat siihen, että asianomaisen kaupungin kasvaminen on hidastunut ja sen vetovoima niin ollen heikentynyt.

vid räkningstillfället bodde här (jmf. redogörelsen rörande utländska medborgare i det följande).

Beträffande de i hemlandet födda är det intressant att undersöka, huru långt de olika orternas dragningskraft sträcker sig och huru denna tillvuxit under decenniernas lopp. Detta belyses av nedanföljande sifferserier, i vilka medelst promillesiffror angives, huru stor del av de fyra största städernas befolkning, som var född i hemlandet men utom det län, där resp. stad är belägen.

Helsingfors dragningskraft är, såsom av dessa siffror framgår, vida större än de övriga städernas, i det av dess befolkning närmare ½ äro födda utom Nylands län. Närmast i ordningen följa Tammerfors och Viborg samt därefter på långt avstånd Åbo. På dessa siffror ha naturligtvis, jämsides med flyttningsrörelsens olikformighet, inverkat även det egna länets storlek och vederbörande stads geografiska läge inom detsamma.

En allmän företeelse är, att det relativa antalet i övriga län födda växer från en folkräkning till den nästföljande. En del undantag finnas dock, vilka dels kunnat föräntas av förändringarna i räkningens områdenas gränser men å andra sidan tyda på, att vederbörande stads tillväxt försiggått långsammare, och att dess dragningskraft på så sätt försvagats.

5. Väestön jakaantuminen kielen mukaan.

Väestön kielisuhteista on koottu tietoja kaikissa tähän asti suoritetuissa väestölaskennoissa. Vuosina 1900, 1910 ja 1920 pyydettiin ilmoittamaan se kieli, »jota parhaiten puhuu» sekä vuonna 1930 »pääkieli». Näissä väestölaskennoissa koetettiin samalla selvittää, miten suuri osa väestöstä osasi puhua molempia kotimaisia kieliä.

Vuoden 1930 väestölaskennassa jakaantui väestö puhekielen mukaan eri paikkakunnilla seuraavasti:

5. Befolkningens fördelning efter språk.

Rörande befolkningens språkförhållanden ha uppgifter insamlats vid alla hittills anordnade folkräkningar. Åren 1900, 1910 och 1920 anhölls om uppgift angående det språk, »som talas bäst» samt år 1930 om »huvudspråket». Vid dessa folkräkningar sökte man samtidigt utreda, huru stor del av befolkningen, som behäskade bägge de inhemska språken.

Vid 1930 års folkräkning fördelade sig befolkningen enligt talspråk å de olika orterna på följande sätt:

	Suomea Finska	Ruotsia Svenska	Venäjää Ryska	Saksaa Tyska	Muita kieliä Övr. språk	Kieli ilmoit- tamaton Ouppgivet
Helsinki — Helsingfors	174 778	74 911	2 114	1 856	1 474	53
Turku — Åbo	62 243	12 252	96	200	196	1
Viipuri — Viborg	67 609	2 103	1 807	439	278	3
Tampere — Tammerfors	59 398	1 574	52	116	143	1
Vaasa — Vasa	13 565	11 280	30	46	24	1
Kuopio	22 699	227	11	5	31	—
Lahti	19 558	386	22	26	38	—
Oulu — Uleåborg	19 138	612	26	20	28	1
Kotka	18 088	969	62	18	77	—
Rauma — Raumo	8 155	135	1	8	10	—
Pietarsaari — Jakobstad	2 307	4 877	2	17	6	—
Riihimäki	7 664	199	11	11	7	—

»Muita kieliä» puhuvat jakaantuivat lähes 30 eri kielien osalle. Lukuisimmin edustettuina olivat näistä viro-, englannin-, tanskan-, puolan- ja ranskankielet sekä juutalaissaksankieli.

Eri kieliryhmien voimakkuuden osoittamiseksi esitetään seuraavat suhdeluvut; ne henkilöt, joiden kielestä puuttuu tietoja, on jätetty pois. Promillelukuina koko väestöstä oli eri kieliä puhuvien henkilöiden luku seuraava:

De personer som tala »övriga språk» fördelade sig på mer än 30 olika språk. Talrikast företrädde voro estniska, engelska, danska, polska och franska samt judisk-tyska språken.

För att yttermera tydliggöra de olika språkgruppernas styrkeförhållanden meddelas följande relativa tal. Härvid ha de personer, om vilkas språk uppgift saknas, icke beaktats. I promillesiffror av hela befolkningen var antalet personer, som talade olika språk, följande:

	Suomea Finska	Ruotsia Svenska	Muita kieliä Övriga språk	Yhteensä Summa
Helsinki — Helsingfors	685	294	21	1 000
Turku — Åbo	830	163	7	1 000
Viipuri — Viborg	936	29	35	1 000
Tampere — Tammerfors	969	26	5	1 000
Vaasa — Vasa	543	453	4	1 000
Kuopio	988	10	2	1 000
Lahti	977	19	4	1 000
Oulu — Uleåborg	965	31	4	1 000
Kotka	941	51	8	1 000
Rauma — Raumo	982	16	2	1 000
Pietarsaari — Jakobstad	320	677	3	1 000
Riihimäki	971	26	3	1 000

Suomenkielinen väestöaines oli enemmistönä kaikilla muilla paikkakunnilla lukuunottamatta Pietarsaarta, nousten useimmissa tuntuvasti yli $\frac{9}{10}$ väkiluvusta. Kielellisesti yhtenäisin näistä paikkakunnista oli Kuopio, jonka väestöstä vain $12 \frac{0}{100}$ puhui muuta kuin paikkakunnan pääkieltä. Tuntuvimmat kielivähemmistöt esiintyivät Vaasassa, Helsingissä ja Turussa, joissa ruotsinkielisten suhdeluvut olivat $453, 294$ ja $163 \frac{0}{100}$ sekä Pietarsaassa, jossa suomenkielisten suhdeluku oli $320 \frac{0}{100}$. Tavallaan monikielisin oli Viipuri, jossa esiintyi ruotsinkielisen vähemmistön ($29 \frac{0}{100}$) lisäksi verratun huomattava muunkielinen väestöaines ($35 \frac{0}{100}$).

På alla andra orter utom i Jakobstad utgjorde det finskspråkiga befolkningselementet majoriteten, i det detsamma på de flesta orter översteg $\frac{9}{10}$ av folkmängden. Enhetligast av dessa orter var i språkligt avseende Kuopio, av vars befolkning blott $12 \frac{0}{100}$ icke talade ortens huvudspråk. De största språkminoriteterna funnos i Vasa, Helsingfors och Åbo, i vilka det relativa antalet svensktalande var $453, 294$ och $163 \frac{0}{100}$ samt i Jakobstad, där det relativa antalet finsktalande var $320 \frac{0}{100}$. På sätt och vis brokigast i språkligt avseende var Viborg, där vid sidan av en svenskspråkig minoritet ($29 \frac{0}{100}$) ett jämförelsevis betydande befolkningselement ($35 \frac{0}{100}$) med annat språk förefanns.

Viime vuosikymmenien aikana tapahtuneiden kielsuhteiden vaihtelujen selvittämiseksi esitetään seuraava taulukko, jossa selvitetään Helsingin, Turun, Viipurin ja Tampereen väestön ryhmitys kielen mukaan vuosina 1900—1930.

För att belysa de förskjutningar i språkförhållandena som under de senaste decennierna ägt rum, återgives följande tabell, som upptager grupperingen av befolkningen i Helsingfors, Åbo, Viborg och Tammerfors efter språk åren 1900—1930.

Répartition de la population des villes selon la langue parlée.

	Helsinki Helsingfors				Turku Åbo				Viipuri Viborg				Tampere Tammerfors			
	Suomen- Kieltä Finnais	Ruotsia Svenska Svedois	Muita kieliä Övriga språk Autres langues	Muita kieliä Finnais	Ruotsia Svenska Svedois	Muita kieliä Övriga språk Autres langues	Suomen- Kieltä Finnais	Ruotsia Svenska Svedois	Muita kieliä Övriga språk Autres langues	Suomen- Kieltä Finnais	Ruotsia Svenska Svedois	Muita kieliä Övriga språk Autres langues	Suomen- Kieltä Finnais	Ruotsia Svenska Svedois	Muita kieliä Övriga språk Autres langues	
1900	47 280	39 593	6 124	29 301	11 471	1 043	27 084	3 198	6 436	36 187	2 179	331				
1910	80 792	47 907	7 612	41 738	11 969	870	39 824	3 195	5 962	41 835	2 058	241				
1920	117 111	64 047	4 920	48 041	11 817	666	47 907	2 764	2 893	45 971	1 655	239				
1930	174 778	74 911	5 497	62 243	12 252	493	67 609	2 103	2 527	59 398	1 574	312				
<i>Prosentteina — I procent — En %.</i>																
1900	50.8	42.6	6.6	70.1	27.4	2.5	73.8	8.7	17.5	93.5	5.6	0.9				
1910	59.3	35.1	5.6	76.5	21.9	1.6	81.3	6.5	12.2	94.8	4.7	0.5				
1920	62.9	34.4	2.7	79.3	19.5	1.2	89.4	5.1	5.5	96.0	3.5	0.5				
1930	68.5	29.4	2.1	83.0	16.3	0.7	93.6	2.9	3.5	96.9	2.6	0.5				
<i>Kasvaminen tai väheneminen (—) — Ökning eller minskning (—) — Accroissement ou diminution (—) des groupes de langue.</i>																
1900—1910 ..	33 512	8 314	1 488	12 437	498	-173	12 740	-3	-474	5 648	-121	-90				
1910—1920 ..	36 319	16 140	-2 692	6 303	-152	-204	8 083	-431	-3 069	4 136	-403	-2				
1920—1930 ..	57 667	10 864	577	14 202	435	-173	19 702	-661	-366	13 427	-81	73				

Viime vuosikymmenen kuluessa on suomenkielisen väestöryhmän osuus kasvanut kaikissa mainituissa kaupungeissa, kun taas ruotsinkielisen väestöryhmän osuus on pienentynyt. Tämä johtuu siitä, että suomenkielinen väestöaines on lisääntynyt nopeammin kuin ruotsinkielinen; suomenkielinen väestöryhmä on viime vuosikymmenen kuluessa kasvanut, laskettuina prosentteina väestöryhmän suuruudesta v. 1920, Helsingissä 49.2, Turussa 29.6, Viipurissa 41.1 ja Tampereella 29.2. Ruotsinkielisessä ryhmässä ilmenee Helsingissä 17.0 %:n ja Turussa 3.7 %:n lisäys, kun taas Viipurissa ja Tampereella esiintyy pienentymistä 23.9 ja 4.9 %. Muita kieliä puhuvan väestöryhmän merkitys on edelleen pienentynyt ollen Helsingissä 2.1 %, Turussa 0.7 %, Viipurissa 3.5 % ja Tampereella 0.5 %.

Kuopiossa, Lahdessa, Oulussa ja Kotkassa on suomenkielinen väestö ollut aina voimakkaimpana väestöaineksena. Viime vuosikymmenen aikana on suomenkielinen väestö edelleen lisääntynyt suhteellisesti nopeammin kuin ruotsinkielinen ja muunkielinen väestöaines. Mainittujen kaupunkien väestön kielisuhteiden muutokset selviävät seuraavasta taulukosta.

Under det senaste decenniet har den finskspråkiga befolkningsgruppens andel ökats i alla de nämnda städerna, medan åter den svenskspråkiga befolkningsgruppens andel minskats. Detta beror på att det finskspråkiga befolkningselementet ökats snabbare än det svenskspråkiga; den finskspråkiga befolkningsgruppen har under det senaste decenniet ökats, uttryckt i procent av befolkningsgruppens storlek år 1920, i Helsingfors med 49.2, i Åbo med 29.6, i Viborg med 41.1 och i Tammerfors med 29.2. Den svenskspråkiga uppvisar i Helsingfors en ökning av 17.0 % och i Åbo 3.7 %, medan åter i Viborg och Tammerfors förekom en minskning på 23.9 och 4.9 %. Den befolkningsgrupp som talade något annat språk har ytterligare minskats och utgjorde i Helsingfors 2.1 %, i Åbo 0.7 %, i Viborg 3.5 % och i Tammerfors 0.5 %.

I Kuopio, Lahti, Uleåborg och Kotka har den finskspråkiga befolkningen alltid bildat det starkaste befolkningselementet. Under det senaste decenniet har den finskspråkiga befolkningen fortfarande ökats proportionsvis snabbare än det element som talar svenska eller något annat språk. Förändringarna i befolkningens i nämnda städer språkförhållanden framgå ur följande tabell.

Répartition de la population des villes selon la langue parlée.

	Kuopio			Lahti			Oulu — Uleåborg			Kotka		
	Suomea Finska Finnois	Ruotsia Svenska Suédois	Muita kieliä Övriga språk Autres langues	Suomea Finska Finnois	Ruotsia Svenska Suédois	Muita kieliä Övriga språk Autres langues	Suomea Finska Finnois	Ruotsia Svenska Suédois	Muita kieliä Övriga språk Autres langues	Suomea Finska Finnois	Ruotsia Svenska Suédois	Muita kieliä Övriga språk Autres langues
1910	—	—	—	—	—	—	14 887	1 084	141	—	—	—
1920	16 500	287	52	12 198	276	82	18 336	861	72	10 268	944	212
1930	22 699	227	47	19 558	386	86	19 138	612	75	18 088	969	157
<i>Prosentteina — I procent — En %.</i>												
1910	—	—	—	—	—	—	92.4	6.7	0.9	—	—	—
1920	98.0	1.7	0.3	97.1	2.2	0.7	95.1	4.5	0.4	89.9	8.2	1.9
1930	98.8	1.0	0.2	97.6	2.0	0.4	96.5	3.1	0.4	94.1	5.1	0.8
<i>Kasvaminen tai väheneminen (—) — Ökning eller minskning (—) — Accroissement ou diminution (—) des groupes de langue.</i>												
1910—20 ...	—	—	—	—	—	—	3 449	—223	—69	—	—	—
1920—30 ...	6 199	—60	—5	7 360	110	4	802	—249	3	7 820	25	—55

Oulun väestölisäys oli viime vuosikymmenen aikana laskenta-alueen supistamisesta johtuen näennäisesti hyvin pieni. Suomenkielisen väestöryhmän lisääntyminen oli vain 4.4 %, kun taas ruotsinkielinen väestöryhmä pieneni 28.9 %. Kuopiossa, Lahdessa ja Kotkassa lisääntyi suomenkielinen väestöryhmä 37.6, 60.3 ja 76.2 prosenttia, kun taas ruotsinkielinen ryhmä pieneni Kuopiossa 20.9 % sekä lisääntyi Lahdessa 40.0 % ja Kotkassa 2.7 %.

Vaasan kielisuhteiden kehitystä selvittää seuraava taulukko.

I Uleåborg var folkökningen skenbart mycket liten under senaste decennium beroende på minskningen i räkningsområdet. Den finskspråkiga befolkningsgruppen ökades med endast 4.4 %, medan åter den svenskspråkiga befolkningsgruppen minskades med 28.9 %. I Kuopio, Lahti och Kotka ökades den finskspråkiga befolkningsgruppen med 37.6, 60.3 och 76.2 procent, medan åter den svenskspråkiga gruppen minskades med 20.9 % i Kuopio samt ökades med 40.0 % i Lahti och 2.7 % i Kotka.

Utvecklingen av språkförhållandena i Vasa belyses av följande tabell.

Répartition de la population de Vaasa (Vasa) selon la langue parlée.

	Suomea Finska Finnois	Ruotsia Svenska Suédois	Muita kieliä Övriga språk Autres langues
1910	9 100	10 062	206
1920	11 164	9 989	120
1930	13 565	11 280	101
<i>Prosentteina — I procent — En %</i>			
1910	47.0	51.9	1.1
1920	52.5	47.0	0.5
1930	54.4	45.2	0.4
<i>Kasvaminen tai väheneminen (—) — Ökning eller minskning (—) — Accroissement ou diminution (—) des groupes de langue.</i>			
1910—20	2 064	—73	—86
1920—30	2 401	1 291	—19

Vaasassa on suomenkielisen väestön osuus koko väestöstä kasvanut viime vuosikymmenen aikana 52.5 %:sta 54.4 %:iin. Täten on suomenkielisen väestöaineksen lisääntyminen 21.5 %, ruotsinkielisen väestöaineksen lisääntymisen ollessa 12.9 %.

Raumalla, Pietarsaaressa ja Riihimäellä toimitettiin ensimmäinen väestölaskenta vuonna 1930, joten näiden paikkakuntien kielisuhteista ei voida esittää vertailevia tietoja.

Edellisessä luvussa on osoitettu, miten suuria demograafisia eroavaisuuksia on olemassa paikkakuntien syntyperäisen ja muualta muuttaneen väestöaineksen välillä. Myös kielisuhteisiin nähden voidaan näiden kahden väestöryhmän välillä havaita eroavaisuuksia, joihin kannattaa kiinnittää huomiota. Näitä valaisee allaoleva taulukko.

I Vasa har den finskspråkiga befolkningens andel av hela befolkningen under senaste decennium ökat från 52.5 % till 54.4 %. Härvid har ökningen av det finskspråkiga befolkningselementet varit 21.5 %, medan det svenskspråkiga elementet ökat med 12.9 %.

I Raumo, Jakobstad och Riihimäki anordnades den första folkräkningen år 1930, varför jämförande uppgifter icke föreligga beträffande språkförhållandenas utveckling å dessa orter.

I föregående kapitel har ådagalagts, huru stora de demografiska olikheterna äro mellan den på orten födda befolkningen och det inflyttade befolkningselementet. Även beträffande språkförhållandena kan mellan dessa bägge befolkningsgrupper iakttagas olikheter, vilka förtjäna uppmärksamhet. Dessa belysas i nedanstående tabell.

Paikkakunnalla ja sen ulkopuolella syntyneen väestön kieliryhmitys. — Den å orten, resp. utom densamma födda befolkningens fördelning efter språk. — Repartition de la population selon la langue.

A = Paikkakunnalla syntyneet. — Å orten födda. — Personnes nées dans la ville.

B = Paikkakunnan ulkopuolella syntyneet. — Utom orten födda. — Personnes nées hors de la ville.

Kieli Språk Langue	Helsinki Helsingfors		Turku Åbo		Viipuri Viborg		Tampere Tammerfors	
	A	B	A	B	A	B	A	B
	<i>Absoluuttiset luvut — Absoluta tal — Chiffres absolus.</i>							
Suomea — Finska	51 928	122 850	27 752	34 491	29 178	38 431	25 206	34 192
Ruotsia — Svenska	37 678	37 233	5 224	7 028	653	1 450	347	1 227
Muita kieliä — Övriga språk	839	4 605	79	413	690	1 834	50	261
Kieli ilmoittamaton — Språket oupp- givet	7	46	—	1	—	3	—	1
Yhteensä — Summa	90 452	164 734	33 055	41 933	30 521	41 718	25 603	35 681
	<i>Prosentteina — I procent — En %</i>							
Suomea — Finska	57.4	74.6	84.0	82.2	95.6	92.2	98.5	95.8
Ruotsia — Svenska	41.7	22.6	15.8	16.8	2.1	3.4	1.4	3.4
Muita kieliä — Övriga språk	0.9	2.8	0.2	1.0	2.3	4.4	0.1	0.8
Kieli ilmoittamaton — Språket oupp- givet	[0.01]	[0.04]	—	[0.01]	—	[0.01]	—	[0.01]

Kieli Språk Langue	Vaasa Vasa		Kuopio		Lahti		Oulu Uleåborg	
	A	B	A	B	A	B	A	B
	<i>Absoluuttiset luvut — Absoluta tal — Chiffres absolus.</i>							
Suomea — Finska	5 039	8 526	10 437	12 262	6 873	12 685	8 256	10 882
Ruotsia — Svenska	6 193	5 087	34	193	26	360	194	418
Muita kieliä — Övriga språk	8	92	10	37	9	77	10	64
Kieli ilmoittamaton — Språket oupp- givet	—	1	—	—	—	—	1	—
Yhteensä — Summa	11 240	13 706	10 481	12 492	6 908	13 122	8 461	11 364
	<i>Prosentteina — I procent — En %</i>							
Suomea — Finska	44.8	62.2	99.5	98.2	99.5	96.7	97.6	95.8
Ruotsia — Svenska	55.1	37.1	0.3	1.5	0.4	2.7	2.3	3.7
Muita kieliä — Övriga språk	0.1	0.7	0.2	0.3	0.1	0.6	0.1	0.5
Kieli ilmoittamaton — Språket oupp- givet	—	[0.01]	—	—	—	—	[0.01]	—

Kieli Språk <i>Langue</i>	Kotka		Rauma Raumo		Pietarsaari Jakobstad		Riihimäki	
	A	B	A	B	A	B	A	B
	<i>Absoluuttiset luvut -- Absoluta tal — Chiffres absolus.</i>							
Suomea — Finska	7 317	10 771	3 863	4 292	824	1 483	2 158	5 506
Ruotsia — Svenska	254	715	32	103	3 215	1 662	36	• 163
Muita kieliä — Övriga språk	28	129	3	16	3	22	—	29
Kieli ilmoittamaton — Språket oppgivet	—	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä — Summa	7 599	11 615	3 898	4 411	4 042	3 167	2 194	5 698
	<i>Prosentteina — I procent — En %.</i>							
Suomea — Finska	96.3	92.8	99.1	97.3	20.4	46.8	98.4	96.6
Ruotsia — Svenska	3.3	6.1	0.8	2.3	79.5	52.5	1.6	2.9
Muita kieliä — Övriga språk	0.4	1.1	0.1	0.4	0.1	0.7	—	0.5
Kieli ilmoittamaton — Språket oppgivet	—	—	—	—	—	—	—	—

Ylläolevista lukusarjoista ilmenee, että suomenkielillä paikkakunnilla ruotsinkielinen ja muunkielinen väestö on voimakkaammin edustettuna muualta muutaneen väestön kuin paikkakunnalla syntyneen väestön keskuudessa. Toisin on varsinaisesti kaksikielisten kaupunkien. Helsinkiin, Vaasaan ja Pietarsaareen nähden osoittavat taulukon luvut, että suomenkielinen aines on tuntuvasti voimakkaammin edustettuna muualla syntyneiden kuin kaupungin syntyperäisten asukkaiden keskuudessa. Turussa on kielijaoitus kumpaankin ryhmään nähden melkein sama.

Koska eri kielten leviäminen eri ikäluokissa on hyvin epätasainen, esitetään seuraavassa tätä seikkaa osoittavia suhdelukuja. Seuraavalla sivulla olevaan taulukkoon on otettu vain varsinaisesti kaksikielisiä kaupunkeja koskevat suomen- ja ruotsinkielisten suhdeluvut. Nämä luvut antavat eräitä viittauksia siihen, mihin suuntaan eri kieliryhmien voimasuhteet ilmeisesti ovat kehitymässä.

Samaten kuin vuosina 1900, 1910 ja 1920 otettiin myös vuoden 1930 väestölaskennassa tutkittavaksi, miten laajalti väestö osaa puhua molempia kotimaisia kieliä. Kaksikieliseksi on luettu kaikki ne suomen- ja ruotsinkieliset, jotka oman ilmoituksensa mukaan ainakin auttavasti puhuivat myös toista kotimaista kieltä.

Kaksikielisyys on levinnyt hyvin eri tavalla eri paikkakunnilla. Yleisin se oli Helsingissä, jonka suomen- ja ruotsinkielisestä väestöstä lähes puolet, 48.4 %, tuli toimeen myös toisella kotimaisella kielellä. Lähinnä seurasivat Vaasa (46.1 %), Pietarsaari (42.3 %) ja Turku (31.3 %). Pääsääntöisesti suomenkielillä paikkakunnilla oli kaksikielisiä huomattavasti vähemmän.

Yleensä on kaksikielisyys yleisempi ruotsinkielisessä kuin suomenkielisessä väestöryhmässä. Tämä on seu-

Av ovanstående sifferserier framgår att på de finskspråkiga orterna den befolkning som talar svenska eller något annat språk är starkare företrädd bland den inflyttade än bland den å orten födda befolkningen. Annorlunda är fallet med de i egentlig mening tvåspråkiga städerna. Såväl för Helsingfors som för Vasa och Jakobstad utvisa siffrorna i tabellen, att det finskspråkiga befolkningselementet är kännbart starkare företrädd bland de utom staden födda personerna än bland den infödda befolkningen. I Åbo är språkfördelningen inom bägge grupperna nära nog densamma.

Enär språken ha en mycket olikartad spridning inom olika åldersklasser, meddelas i det följande relationstal, som belysa denna omständighet. I tabellen på följande sida ha intagits endast relationstal för de finsk- och svenskspråkiga i de i egentlig mening tvåspråkiga städerna. Dessa tal giva vissa antydningar om, i vilken riktning de olika språkgruppernas styrkeförhållanden synbarligen hålla på att utvecklas.

Likasom åren 1900, 1910 och 1920 upptogs även vid 1930 års folkräkning till undersökning, i vilken utsträckning befolkningen behärskade bägge de inhemska språken. Såsom tvåspråkiga ha räknats alla de finsk- och svenskspråkiga, vilka enligt sin egen uppgift åtminstone behjälpligt kunde tala även det andra inhemska språket.

Tvåspråkigheten har en mycket olikartad utbredning på de olika orterna. Allmänast var densamma i Helsingfors, av vars finsk- och svenskspråkiga befolkning nära hälften, 48.4 %, redde sig även med det andra inhemska språket. Närmast därefter följde Vasa (46.1 %), Jakobstad (42.3 %) och Åbo (31.3 %). På de huvudsakligast finskspråkiga orterna fanns det betydligt färre tvåspråkiga.

I allmänhet är tvåspråkigheten vanligare inom den svenskspråkiga än inom den finskspråkiga befolknings-

Väestön kieliryhmitys eri ikäluokissa. — Befolkningens fördelning efter språk inom olika åldersklasser.
Répartition de la population selon la langue parlée dans différentes catégories d'âge en %.

A = Personnes nées dans la ville.

B = Personnes nées hors de la ville.

I k ä Å l d e r Age	Helsinki Helsingfors		Turku Åbo		Vaasa Vasa		Pietarsaari Jakobstad	
	Suomea Finska Finnois	Ruotsia Svenska Suédois	Suomea Finska Finnois	Ruotsia Svenska Suédois	Suomea Finska Finnois	Ruotsia Svenska Suédois	Suomea Finska Finnois	Ruotsia Svenska Suédois
<i>A. Kaupungissa syntyneet — I staden födda</i>								
— 9 v. — år	68.9	29.8	86.8	12.8	55.0	44.9	26.7	73.1
10—19 » »	63.9	35.5	85.9	13.8	56.1	43.9	32.0	68.0
20—29 » »	59.5	39.7	86.8	13.0	47.6	52.4	21.6	78.4
30—39 » »	49.1	50.1	84.4	15.5	31.4	68.6	4.3	95.7
40—49 » »	37.6	61.4	81.9	17.7	16.4	83.6	1.6	98.4
50—59 » »	23.8	74.9	70.2	29.7	4.6	95.4	—	100.0
60— » »	13.8	84.7	58.8	41.1	2.8	97.2	—	100.0
Kaikki — Samtliga	57.4	41.7	84.0	15.8	44.8	55.1	20.4	79.5
<i>B. Kaupungin ulkopuolella syntyneet — Utom staden födda</i>								
— 9 v. — år	77.7	19.4	84.1	15.1	62.9	37.1	49.2	50.8
10—19 » »	75.8	22.0	82.5	17.0	63.8	35.8	42.1	57.3
20—29 » »	79.5	18.5	83.5	15.9	65.0	34.5	43.6	55.4
30—39 » »	76.2	20.8	83.4	15.3	63.3	35.9	48.2	50.4
40—49 » »	74.4	22.4	83.1	15.5	66.2	32.9	57.0	42.7
50—59 » »	69.3	27.0	81.5	17.4	62.9	36.6	45.5	54.1
60— » »	59.6	37.0	76.7	22.4	47.7	51.1	31.4	68.0
Kaikki — Samtliga	74.6	22.6	82.2	16.8	62.2	37.1	46.8	52.5
<i>Koko väestö — Hela befolkningen — Total</i>								
— 9 v. — år	70.7	27.7	86.3	13.3	56.6	43.2	29.8	70.1
10—19 » »	68.9	29.7	84.7	15.0	58.9	40.9	34.3	65.5
20—29 » »	73.5	24.9	84.9	14.7	57.5	42.3	30.9	68.5
30—39 » »	70.2	27.4	83.7	15.4	53.2	46.3	33.0	66.1
40—49 » »	67.4	29.8	82.8	16.0	55.6	43.7	40.9	58.9
50—59 » »	61.5	35.3	79.0	20.2	50.5	49.2	30.3	69.4
60— » »	51.8	45.1	72.7	26.6	37.3	61.7	17.6	82.1
Kaikki — Samtliga	68.5	29.4	83.0	16.3	54.4	45.2	32.0	67.7

rauksena kieliryhmien voimasuhteista. Yleensä voidaan näet todeta, että vähemmistö paljon useammin osaa enemmistön kieltä kuin enemmistö vähemmistön. Tästä poiketen voidaan kuitenkin huomata, että Pietarsaaren suomenkielisen vähemmistön keskuudessa kaksikielisyys on harvinaisempi kuin ruotsinkielisen enemmistön keskuudessa. Kaksikielisten lukua kumpaisessakin kieliryhmässä erikseen valaisee seuraava taulukko.

gruppen. Detta är en följd av språkgruppernas styrkeförhållanden. Man kan nämligen i allmänhet konstatera, att minoriteten mycket oftare behärskar majoritetens språk än majoritetens minoritetens språk. Såsom ett undantag härifrån kan man likväl iakttaga, att bland den finskspråkiga minoriteten i Jakobstad tvåspråkigheten är sällsyntare än bland den svenskspråkiga majoriteten. Antalet tvåspråkiga inom vardera gruppen särskilt belyses av följande tabell.

*Kaksikielisiä suomenkielisessä ryhmässä. — Tvåspråkiga inom den finskspråkiga gruppen. —
Finnois parlant aussi le suédois.*

	Miespuolisia Mankön		Naispuolisia Kvinnkön		Molemmat sukupuolet Bägge könen	
	Absoluuttisesti Absolut	%	Absoluuttisesti Absolut	%	Absoluuttisesti Absolut	%
Helsinki — Helsingfors	24 297	32.3	35 750	35.9	60 047	34.4
Turku — Åbo	4 980	17.8	8 105	23.6	13 085	21.0
Viipuri — Viborg	3 021	9.9	3 762	10.1	6 783	10.0
Tampere — Tammerfors	2 245	8.9	3 204	9.3	5 449	9.2
Vaasa — Vasa	2 243	37.8	2 783	36.5	5 026	37.1
Kuopio	686	6.7	1 034	8.3	1 720	7.6
Lahti	642	7.4	955	8.8	1 597	8.2
Oulu — Uleåborg	838	10.0	1 071	10.0	1 909	10.0
Kotka	738	8.5	956	10.1	1 694	9.4
Rauma — Raumo	532	14.3	501	11.3	1 033	12.7
Pietarsaari — Jakobstad	376	36.9	589	45.7	965	41.8
Riihimäki	358	10.1	475	11.5	833	10.9

*Kaksikielisiä ruotsinkielisessä ryhmässä. — Tvåspråkiga inom den svenskspråkiga gruppen.
Suédois parlant aussi le finnois.*

	Miespuolisia Mankön		Naispuolisia Kvinnkön		Molemmat sukupuolet Bägge könen	
	Absoluuttisesti Absolut	%	Absoluuttisesti Absolut	%	Absoluuttisesti Absolut	%
Helsinki — Helsingfors	26 575	83.5	34 113	79.2	60 688	81.0
Turku — Åbo	4 226	85.6	5 993	81.9	10 219	83.4
Viipuri — Viborg	810	94.7	1 170	93.8	1 980	94.2
Tampere — Tammerfors	571	87.9	833	90.2	1 404	89.2
Vaasa — Vasa	3 044	61.9	3 378	53.1	6 422	56.9
Kuopio	65	94.2	149	94.4	214	94.3
Lahti	155	92.2	189	86.7	344	89.1
Oulu — Uleåborg	220	95.3	364	95.6	584	95.4
Kotka	408	91.0	473	90.1	881	90.9
Rauma — Raumo	48	96.0	77	90.6	125	92.6
Pietarsaari — Jakobstad	1 063	51.3	1 010	36.0	2 073	42.5
Riihimäki	79	91.9	107	94.7	186	93.5

Suomenkielisen väestön keskuudessa oli ruotsinkielen taito yleisin varsinaisesti kaksikielisissä kaupungeissa: Pietarsaareissa, Vaasassa ja Helsingissä sekä sitä lähinnä Turussa, kun se taas pääasiallisesti suomenkielisillä paikkakunnilla oli melkoista pienempi. Ruotsinkielisen väestön keskuudessa oli suhde päinvastainen: Pietarsaareissa osasi vain noin 42 %, Vaasassa 57 % tästä kieliryhmästä puhua suomea, kun taas Helsingissä, Turussa, Lahdessa ja Tampereella yli 80 %, muilla paikkakunnilla yli 90 % ruotsinkielisistä puhui myös suomea.

Mielenkiintoista on tutkia, miten kaksikielisyys on kehittänyt väestölaskentojen välisinä aikoina niissä kaupungeissa, joista on tietoja saatavissa aikaisemmilta

Inom den finskspråkiga befolkningen är kunskapen i svenska allmännast i de i egentlig mening tvåspråkiga städerna, i Jakobstad, Vasa och Helsingfors samt därnäst i Åbo, medan den åter på de huvudsakligen finskspråkiga orterna var betydligt mindre utbredd. För den svenskspråkiga befolkningen var förhållandet det motsatta; i Jakobstad kunde endast omkring 42 %, i Vasa 57 % av denna språkgrupp tala finska, i Helsingfors, Åbo, Lahti och Tammerfors åter ägde över 80 % denna kunskap och på övriga orter talade över 90 % av de svenskspråkiga även finska.

Det är intressant att undersöka, huru tvåspråkigheten utvecklets under de mellan de olika folkräknin garna liggande perioderna i de städer, för vilka dylika

väestölaskentavuosilta. Yleiskatsauksen tähän kehitykseen antaa seuraava taulukko, joka osoittaa kaksikielisten luvun %:ina väestöstä.

uppgifter finnas för tidigare folkräkningar. En översikt av denna utveckling gives i följande tabell, vilken utvisar antalet tvåspråkiga i % av befolkningen.

Nombre relatif des personnes parlant et le finnois et le suédois 1900, 1910, 1920 et 1930.

Kaupungit Städer	Suomenkielisessä ryhmässä Den finskspråkiga gruppen <i>Finnois parlant aussi le suédois</i>				Ruotsinkielisessä ryhmässä Den svenskspråkiga gruppen <i>Suédois parlant aussi le finnois</i>				Molemmissa kieliryhmissä Båge grupperna tillsammans tillsammans <i>Personnes parlant et le finnois et le suédois</i>			
	1900	1910	1920	1930	1900	1910	1920	1930	1900	1910	1920	1930
Helsinki — Helsingfors .	29.6	26.1	33.7	34.4	42.1	50.1	70.8	81.0	35.3	35.0	46.8	48.4
Turku — Åbo	17.6	14.7	19.9	21.0	51.8	53.5	76.2	83.4	27.2	23.4	31.0	31.3
Viipuri — Viborg	8.5	7.7	12.0	10.1	72.5	72.8	89.3	94.2	15.2	12.6	16.2	12.6
Tampere — Tammerfors	6.0	6.2	8.6	9.2	66.1	73.9	81.8	89.2	9.4	9.3	11.1	11.2
Vaasa — Vasa	—	22.5	32.2	37.0	—	28.1	51.3	56.9	—	25.4	41.2	46.1
Kuopio	—	—	7.8	7.6	—	—	91.6	94.3	—	—	9.9	8.4
Lahti	—	—	8.7	8.1	—	—	91.7	89.1	—	—	10.5	9.7
Oulu — Uleåborg	—	8.0	9.4	10.0	—	77.1	81.0	95.4	—	12.7	12.6	12.6
Kotka	—	—	10.8	9.4	—	—	82.4	90.9	—	—	16.9	13.5

Eri ajanjaksoina on yleensä huomattavissa melkoista kaksikielisyyden edistystä molemmissa kieliryhmissä.

Tvåspråkigheten synes under de olika perioderna i allmänhet ha gjort betydliga framsteg inom båda språkgrupperna.

6. Väestön jakaantuminen sivistysasteen mukaan.

Kaikissa tähän asti suoritetuissa väestölaskennoissa on koetettu valaista väestön sivistystasoa tutkimalla, miten henkilöt jakaantuivat luku- ja kirjoitustaitoon nähden. Vuoden 1910 väestölaskennassa pyrittiin seikka-peräisempään sivistysasteen selvittelyyn sikäli, että vaadittiin tietoja siitä, ketkä olivat käyneet ylemmän kansakoulun tai saavuttaneet korkeamman sivistysasteen. Kahdessa viime väestölaskennassa asetettiin kysymykset entistä yksityiskohtaisemmiksi, jotta varmuudella voitaisiin päättää, mikä oli minkin henkilön todellinen sivistystaso, eikä oltaisi pakotettuja perustamaan ryhmittelyä yksinomaan henkilöiden omaan arvosteluun sivistysasteestaan. Aineiston käytetyssä on ylemmän kansakoulun käyneet ja vastaavan sivistyksen saaneet luettu yhteen ryhmään, kun taas korkein sivistysaste on jaettu kahtia, nim. keskikoulun kurssin tai vastaavan oppimäärän suorittaneisiin ja korkeamman sivistyksen saaneisiin. Viimemainittuun ryhmään on luettu vain ylioppilastutkinnon suorittaneet tai vastaavan sivistyksen omaavat henkilöt.

6. Befolkningens fördelning efter bildningsgrad.

Vid alla hittills anordnade folkräkningar har man sökt belysa befolkningens bildningsnivå genom att utreda, huru befolkningen fördelar sig med avseende å läs- och skrivkunnighet. Vid folkräkningen år 1910 införskaffades emellertid en noggrannare utredning om bildningsmätt, i det uppgifter infordrades jämväl om personer, som genomgått högre folkskola eller förvärvat ett större bildningsmätt. Vid de två senaste folkräkningarna ha frågorna gjorts ännu mer ingående än tidigare i syfte att erhålla säkrare uppgifter om varje persons faktiska bildningsnivå, så att grupperingen icke skulle bli beroende enbart av personernas egen uppskattning i detta hänseende. Vid bearbetningen av materialet ha de, som besökt högre folkskola eller erhållit motsvarande bildningsmätt, sammanförts till en grupp, medan åter den högsta bildningsgruppen tudelats, nämligen i sådana, som genomgått mellanskolkurs eller förvärvat motsvarande bildningsmätt samt sådana, som erhållit högre bildning. Till sistnämnda grupp har räknats endast de personer, vilka avlagt studentexamen eller äga motsvarande bildning.

Väestön jakaantuminen sivistysasteen mukaan oli eri paikkakunnilla vuonna 1930, kun vain 15 vuotta täyttäneet henkilöt otetaan huomioon, seuraava:

Befolkningens fördelning efter bildningsgrad var på de olika räkningsorterna år 1930 följande, då endast de personer, som fyllt 15 år, beaktas.

Personnes âgées de 15 ans et plus selon le degré d'instruction.

	Sekä luku- että kirjoitustaidottomia Varken läs- eller skrivkunniga <i>Ne sachant ni lire ni écrire</i>	Lukutaitoisia Läskunniga <i>Sachant lire</i>	Sekä luku- että kirjoitustaitoisia Läs- och skrivkunniga <i>Sachant lire et écrire</i>	Ylemmän kansakoulun käyneitä tai vastaavan siv. saaneita Personer, som genomgått högre folkskola eller med motsv. bildningsmätt <i>Ayant fait les cours de l'école primaire ou les cours d'instruction y correspondant</i>	Keskikoulun kursorin tai vastaavan oppimäärän suorittaneita Personer, som genomgått mellanskola eller med motsv. bildningsmätt <i>Ayant fait les cours de l'école secondaire ou les cours d'instruction y correspondant</i>	Korkeamman sivistyksen saaneita Personer med högre bildningsmätt <i>Degré d'instruction supérieur</i>
				%		
Helsinki — Helsingfors .	0.4	2.4	22.5	53.1	11.5	10.1
Turku — Åbo	0.3	4.4	31.1	51.5	7.5	5.2
Viipuri — Viborg	0.8	3.4	28.7	55.2	8.1	3.8
Tampere — Tammerfors	0.4	4.0	29.7	57.3	5.4	3.2
Vaasa — Vasa	1.3	4.6	27.6	52.7	9.4	4.4
Kuopio	0.6	5.3	28.9	53.1	8.1	4.0
Lahti	0.7	5.2	30.0	55.3	6.0	2.8
Oulu — Uleåborg	0.4	3.6	31.8	50.6	8.9	4.7
Kotka	0.6	3.8	29.7	58.9	4.2	2.8
Rauma — Raumo	0.3	5.0	31.5	51.0	9.2	3.0
Pietarsaari — Jakobstad	0.5	5.9	35.1	48.3	7.6	2.6
Riihimäki	0.8	4.1	23.2	61.9	7.2	2.8

Kuten näistä lukusarjoista näkyy, oli Helsinki sivistysasteeseen nähden melkoisesti edellä muista paikkakunnista sekä sikäli, että ylimpään sivistysluokkaan kuului suhteellisesti enemmän väkeä kuin muilla paikkakunnilla, että myös siinä suhteessa, että alimpiin kuului suhteellisesti vähemmän väkeä. Lähinnä seurasivat Turku, Oulu ja Vaasa.

Kehitys on viime vuosikymmeninä voimakkaasti kulkenut siihen suuntaan, että luku- ja kirjoitustaito käyvät yhä yleisemmiksi. Neljään suurimpaan kaupunkiin nähden tämä näkyy seuraavista prosenttiluvuista, joissa on otettu huomioon vain 15 vuotta täyttäneet henkilöt.

Såsom av dessa sifferserier framgår, stod Helsingfors i fråga om bildningsnivå avsevärt framom alla övriga städer såväl i det avseendet, att till den högsta bildningsgruppen hörde proportionsvis flere personer än på andra orter, som att till de lägsta hörde relativt taget färre personer. Närmast därpå följde Åbo, Uleåborg och Vasa.

Utvecklingen under de senaste årtiondena har gått snabbt framåt i riktning mot en allt allmännare läs- och skrivkunnighet. Beträffande de fyra största städerna framgår detta av följande siffror, vilka avse endast de personer som fyllt 15 år.

	Helsinki Helsingfors	Turku Åbo	Viipuri Viborg	Tampere Tammerfors
<i>Sekä luku- että kirjoitustaitoisia — Både läs- och skrivkunniga.</i>				
1900	85.3 %	78.6 %	79.4 %	78.2 %
1910	90.1 »	84.3 »	85.0 »	83.9 »
1920	93.9 »	89.9 »	91.6 »	90.4 »
1930	97.2 »	95.3 »	95.8 »	95.6 »
<i>Ainoastaan lukutaitoisia — Endast läskunniga.</i>				
1900	13.0 %	20.8 %	16.1 %	21.5 %
1910	8.8 »	15.3 »	12.6 »	15.4 »
1920	5.4 »	9.7 »	7.5 »	8.9 »
1930	2.4 »	4.4 »	3.4 »	4.0 »

Helsinki Helsingfors   Turku Åbo   Viipuri Viborg   Tampere Tammerfors

Sekä luku- että kirjoitustaidottomia — Varken läs- eller skrivkunniga.

1900	1.7 %	0.6 %	4.5 %	0.3 %
1910	1.1 »	0.4 »	2.4 »	0.7 »
1920	0.7 »	0.4 »	0.9 »	0.7 »
1930	0.4 »	0.3 »	0.8 »	0.4 »

Seikkaperäisiä tietoja kunkin paikkakunnan väestön jakaantumisesta sivistystason mukaan on seuraavissa taulukoissa, joissa erottamalla sukupuolet esitetään koko väestöä koskevat suhdeluvut.

Detaljerade uppgifter om befolkningens fördelning på de olika orterna efter bildningsnivå gives i följande tabeller, i vilka meddelas relativa tal, med särskiljande av könen, rörande hela befolkningen.

Répartition de la population totale selon le sexe et le degré d'instruction, en %.

	Sekä luku- että kirjoitustaidottomia Varken läs- eller skrivkunniga <i>Ne sachant ni lire ni écrire</i>			Lukutaitoisia Läskunniga <i>Sachant lire</i>			Sekä luku- että kirjoitustaitoisia Läs- och skrivkunniga <i>Sachant lire et écrire</i>			Ylemmän kansakoulun käyneitä tai vastaavan oppimäärän suorittaneita Personer, som genomgått högre folkskola eller med motsv. bildningsmätt <i>Ayant fait les cours de l'école primaire ou des cours d'instruction y correspondant</i>			Keskikoulun kurssin tai vastaavan oppimäärän suorittaneita Personer, som genomgått mellanskola eller med motsv. bildningsmätt <i>Ayant fait les cours de l'école secondaire ou des cours d'instruction y correspondant</i>			Korkeamman sivistyksen saaneita Personer med högre bildningsmätt <i>Degré d'instruction supérieur</i>		
	Mp.	Np.	Yht.	Mp.	Np.	Yht.	Mp.	Np.	Yht.	Mp.	Np.	Yht.	Mp.	Np.	Yht.	Mp.	Np.	Yht.
Helsinki — Helsingfors	11.0	8.1	9.3	1.5	2.7	2.2	23.4	25.4	24.5	45.5	46.6	46.1	6.9	11.5	9.5	11.7	5.7	8.4
Turku — Åbo	12.1	9.4	10.6	2.4	4.8	3.8	31.0	32.8	32.0	44.5	42.9	43.6	4.7	7.0	5.9	5.3	3.1	4.1
Viipuri — Viborg	13.2	11.2	12.1	1.6	3.7	2.8	29.7	31.3	30.6	46.2	44.7	45.3	5.1	7.2	6.3	4.2	1.9	2.9
Tampere — Tammerfors	13.3	9.2	10.9	2.2	4.3	3.4	30.6	31.3	31.0	46.7	48.7	47.9	3.6	4.7	4.2	3.6	1.8	2.6
Vaasa — Vasa	15.5	11.6	13.3	2.2	5.4	4.0	27.6	30.7	29.3	44.4	41.7	42.9	5.7	8.3	7.2	4.6	2.3	3.3
Kuopio	15.7	12.6	14.0	2.5	5.3	4.1	32.9	29.7	31.1	41.1	42.7	42.0	3.9	7.6	5.9	3.9	2.1	2.9
Lahti	14.7	11.9	13.1	3.8	4.9	4.4	30.8	31.2	31.0	44.5	44.9	44.8	3.4	5.6	4.6	2.8	1.5	2.1
Oulu — Uleåborg	14.8	11.9	13.1	2.2	3.9	3.2	31.7	33.5	32.6	41.3	40.5	40.9	5.5	7.5	6.7	4.5	2.7	3.5
Kotka	15.7	14.5	15.0	2.1	4.2	3.2	30.6	30.3	30.4	46.8	45.6	46.2	2.5	3.6	3.1	2.3	1.8	2.1
Rauma — Raumo	15.4	12.4	13.7	2.1	5.2	3.8	31.2	33.0	32.2	41.4	41.3	41.3	7.3	6.3	6.8	2.6	1.8	2.2
Pietarsaari — Jakobstad	17.0	11.8	14.0	2.8	6.0	4.6	32.6	37.7	35.5	40.6	36.8	38.5	4.1	6.5	5.5	2.9	1.2	1.9
Riihimäki	15.0	13.0	13.9	2.9	3.8	3.4	26.3	27.7	27.1	48.9	47.6	48.2	4.4	6.1	5.3	2.5	1.8	2.1

Väestön sivistyssuhteita selvitettyä on tärkeätä ottaa huomioon väestön ikäryhmitys. Jos verrataan luku- ja kirjoitustaitoisten sekä ylemmän kansakoulun käyneiden ja sitä korkeamman sivistyksen saaneiden yhteissummaa 10—14 ja 15—19 vuotisten ryhmässä vastaaviin summiin 40—49 sekä 60 vuotisten ja vanhempien ryhmässä, saadaan suhteita osoittamaan seuraavat prosenttiluvut:

Vid en utredning av befolkningens bildningsförhållanden är det av vikt att beakta befolkningens åldersfördelning. Om man jämför summan av de läs- och skrivkunniga och dem som genomgått högre folkskola eller innehava högre bildning i 10—14 och 15—19-åringarnas grupp med motsvarande summor för grupperna av 40—49-åringar samt 60-åringar och äldre, belysas förhållandena av följande procenttal.

	10—14 v. — år	15—19 v. — år	40—49 v. — år	60— v. — år
Helsinki — Helsingfors	98.8	99.8	98.0	81.5
Turku — Åbo	98.9	99.7	97.4	72.7
Viipuri — Viborg	98.9	99.7	96.9	72.7
Tampere — Tammerfors	98.7	99.8	97.6	70.5

	10—14 v. — år	15—19 v. — år	40—49 v. — år	60— v. — år
Vaasa — Vasa	97.6	99.5	95.3	73.0
Kuopio	98.1	99.6	94.4	69.0
Lahti	97.3	99.7	95.5	62.7
Oulu — Uleåborg	98.0	99.6	97.1	78.7
Kotka	98.8	99.8	96.1	65.5
Rauma — Raumo	99.6	99.1	96.8	69.9
Pietarsaari — Jakobstad	98.8	99.5	94.3	69.3
Riihimäki	98.9	99.3	96.6	63.9

Näistä luvuista ilmenee se varsin luonnollinen tosiasia, että nuoremmissa ikäluokissa luku- ja kirjoitustaitois- ten sekä ylempään kansakoulun käyneiden ja sitä korkeamman sivistyksen saaneiden luku on suhteellisesti suurempi kuin vanhemmissa ikäluokissa ja että 15—19 vuotisten ryhmä on melkoisesti edellä muista.

Myös eri kieliryhmien sivistyssuhteisiin nähden on havaittavissa mielenkiintoisia eroavaisuuksia.

Alempana olevassa taulukossa on eri kieliryhmät jaettu sivistysasteen mukaan luku- ja kirjoitustaidot- tomiin, yksinomaan lukutaitoisiin ja sekä luku- että kir- joitustaitoisiin kunakin väestölaskentavuotena alkaen vuodesta 1900. Luvut esittävät kunkin ryhmän osuutta prosentteina saman ryhmän koko henkilöluvusta, kun kaikki 10 vuotta nuoremmat lapset on jätetty syrjään.

Av dessa siffror framgår det synnerligen naturliga sakförhållandet, att inom de yngre åldersklasserna natur- ligt personer, som äro läs- och skrivkunniga samt genomgått högre folkskola eller fått högre bildning, är proportionsvis större än inom de äldre åldersklasserna och att 15—19-åringarnas grupp står avsevärt framom de andra.

Även beträffande de olika språkgruppernas bildnings- förhållanden kunna intressanta skiljakigheter konstateras.

I följande tabell ha de olika språkgrupperna indelats efter bildningsgrad i varken läs- eller skrivkunniga, enbart läskunniga samt både läs- och skrivkunniga för varje folkräkningsår från och med år 1910. Siffrorna angiva varje bildningsgrupps andel i procent av hela antalet personer inom respektive språkgrupp, sedan alla barn under 10 år bortlämnats.

Répartition des personnes âgées au-moins de 10 ans selon le degré d'instruction et la langue parlée, en %.

V u o s i Å r Année	Sekä luku- että kirjoitus- taidottomia Varken läs- eller skriv- kunniga <i>Ne sachant ni lire ni écrire</i>				Lukutaitoisia Läskunniga <i>Sachant lire seulement</i>				Sekä luku- että kirjoitus- taitoisia Både läs- och skriv- kunniga <i>Sachant lire et écrire</i>			
	Suomenkieliset Finsktalande Finnois	Ruotsinkieliset Svensktalande Suédois	Munkkieliset Tal. övr. språk Parlant d'autres langues	Kaikki Samtliga Totalt	Suomenkieliset Finsktalande Finnois	Ruotsinkieliset Svensktalande Suédois	Munkkieliset Tal. övr. språk Parlant d'autres langues	Kaikki Samtliga Totalt	Suomenkieliset Finsktalande Finnois	Ruotsinkieliset Svensktalande Suédois	Munkkieliset Tal. övr. språk Parlant d'autres langues	Kaikki Samtliga Totalt
Helsinki — Helsingfors												
1900	0.7	0.5	15.0	1.6	15.3	9.5	3.9	12.0	84.0	90.0	81.1	86.4
1910	0.5	0.4	11.5	1.1	9.4	6.8	2.6	8.1	90.1	92.8	85.9	90.8
1920	0.8	0.6	1.9	0.8	5.4	4.2	1.2	4.9	93.8	95.2	96.9	94.3
1930	0.4	0.3	1.6	0.4	2.4	2.0	0.4	2.2	97.2	97.7	98.0	97.4
Turku — Åbo												
1900	0.5	0.3	18.1	0.7	23.7	7.9	1.1	18.8	75.8	91.8	80.8	80.5
1910	0.4	0.2	7.8	0.5	16.3	6.0	3.7	13.7	83.3	93.8	88.5	85.8
1920	0.5	0.3	2.9	0.5	9.9	3.6	4.2	8.6	89.6	96.1	92.9	90.9
1930	0.3	0.1	2.3	0.3	4.6	1.7	1.1	4.1	95.1	98.2	96.6	95.6
Viipuri — Viborg												
1900	1.0	0.3	17.9	4.2	19.1	4.2	3.7	14.8	79.9	95.5	78.4	81.0
1910	0.8	0.2	13.2	2.3	13.2	2.7	3.3	11.2	86.0	97.1	83.5	86.5
1920	0.8	0.2	4.5	1.0	7.2	1.3	1.6	6.7	92.0	98.5	93.9	92.3
1930	0.7	0.1	3.5	0.8	3.3	0.5	1.0	3.1	96.0	99.4	95.5	96.1

Vuosi År Année	Sekä luku- että kirjoitus- taidottomia Varken läs- eller skriv- kunniga <i>Ne sachant ni lire ni écrire</i>				Lukutaitoisia Läskunniga <i>Sachant lire seulement</i>				Sekä luku- että kirjoitus- taitoisia Både läs- och skriv- kunniga <i>Sachant lire et écrire</i>			
	Suomenkieliset Finskspråkande <i>Finnors</i>	Ruotsinkieliset Svenskspråkande <i>Svenskar</i>	Muunkieliset Tal. övr. språk <i>Porkant d'autres langues</i>	Kalkki Samtliga <i>Total</i>	Suomenkieliset Finskspråkande <i>Finnors</i>	Ruotsinkieliset Svenskspråkande <i>Svenskar</i>	Muunkieliset Tal. övr. språk <i>Porkant d'autres langues</i>	Kalkki Samtliga <i>Total</i>	Suomenkieliset Finskspråkande <i>Finnors</i>	Ruotsinkieliset Svenskspråkande <i>Svenskar</i>	Muunkieliset Tal. övr. språk <i>Porkant d'autres langues</i>	Kalkki Samtliga <i>Total</i>
Tampere — Tammerfors												
1900	0.4	[0.06]	6.6	0.5	20.6	3.8	0.8	19.4	79.0	96.2	92.6	80.1
1910	0.6	0.1	13.5	0.7	14.1	1.7	2.6	13.4	85.3	98.2	83.9	85.9
1920	0.7	0.1	1.2	0.7	7.9	3.4	4.2	7.8	91.4	96.5	94.6	91.5
1930	0.4	0.3	4.2	0.4	3.8	0.6	1.6	3.7	95.8	99.1	94.2	95.9
Vaasa — Vasa												
1910	0.4	0.4	9.0	0.5	15.1	14.9	3.4	14.8	84.5	84.7	87.6	84.7
1920	0.8	0.4	2.7	0.6	8.4	9.3	2.7	8.8	90.8	90.3	94.6	90.6
1930	0.8	2.0	3.3	1.4	4.1	4.4	1.0	4.2	95.1	93.6	95.7	94.4
Kuopio												
1920	1.4	0.7	6.2	1.4	9.1	0.7	—	9.0	89.5	98.6	93.8	89.6
1930	0.7	0.5	12.2	0.7	4.7	1.0	—	4.7	94.6	98.5	87.8	94.6
Lahti												
1920	0.9	0.4	14.5	0.9	10.0	1.6	1.9	9.8	89.1	98.0	83.6	89.3
1930	0.7	0.3	4.1	0.7	4.9	1.5	—	4.8	94.4	98.2	95.9	94.5
Oulu — Uleåborg												
1910	0.7	—	5.3	0.7	12.7	1.1	1.8	11.7	86.6	98.9	92.9	87.6
1920	0.8	0.2	4.8	0.8	12.2	2.9	—	11.6	87.0	96.9	95.2	87.6
1930	0.6	—	4.5	0.5	3.3	0.5	—	3.2	96.1	99.5	95.5	96.3
Kotka												
1920	1.0	0.5	1.9	1.0	7.4	3.6	1.9	7.0	91.6	95.9	96.2	92.0
1930	0.6	0.2	4.0	0.6	3.5	2.0	2.4	3.5	95.9	97.8	93.6	95.9
Rauma — Raumo												
1930	0.4	—	6.2	0.4	4.4	4.8	18.8	4.5	95.2	95.2	75.0	95.1
Pietarsaari — Jakobstad												
1930	0.6	0.6	—	0.6	6.1	4.8	—	5.2	93.3	94.6	100.0	94.2
Riihimäki												
1930	0.8	—	—	0.8	3.7	1.7	—	3.6	95.5	98.3	100.0	95.6

Esitetyt prosenttiluvut osoittavat, että yleisen sivistystason nousu on johdonmukaisesti ja voimakkaasti ilmennyt niin hyvin suomen- ja ruotsinkielisessä väestöryhmässä kuin myöskin muunkielisten ryhmässä. Tämä kehitys on johtanut myöskin siihen, että se suomen- ja ruotsinkielisten sivistystason välinen erilaisuus, joka aikaisemmin oli sängen jyrkkä, edellisten ollessa jäljessä, on alkanut tasaantumistaan tasaantua. Osoitukseksi siitä mainittakoon, että suomen- ja ruotsinkielisiin väestöryhmiin kuuluvien 10 vuotta vanhempien luku- ja kirjoitustaitoisten henkilöiden suhteellisten lukujen välinen erotus oli:

De här meddelade procentsiffrorna utvisa, att en kontinuerlig och kraftig höjning av den allmänna bildningsnivån ägt rum både inom den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningsgruppen samt inom den grupp, som talar något annat språk. Denna utveckling har även medfört, att det rätt avsevärda försprång i bildningsnivå, som de svenskspråkiga tidigare haft, allt mer utjämnats. Detta ådagalägges bl. a. därigenom, att skillnaden mellan de procenttal, som utvisa det relativa antalet läs- och skrivkunniga personer över 10 år, inom de bägge språkgrupperna utgjorde i:

	1910	1920	1930
Helsinki — Helsingfors	2.7	1.4	0.5
Turku — Åbo	10.5	6.5	3.1
Viipuri — Viborg	11.1	6.5	3.4
Tampere — Tammerfors	12.9	5.1	3.3
Vaasa — Vasa	0.2	— 0.5	— 1.5
Kuopio	—	9.1	3.9
Lahti	—	8.9	3.8
Oulu — Uleåborg	12.3	9.9	3.4
Kotka	—	4.3	1.9

Koska edellä oleva selonteko, jossa luku- ja kirjoitustaitoisten ryhmään on luettu kaikki henkilöt, jotka osaavat ainakin lukea ja kirjoittaa huolimatta siitä, millä sivistystasolla he muuten ovat, antaa vain sangen ylimalkaisen kuvan eri kieliryhmien sivistyksestä, esitetään seuraavassa vielä taulu, joka antaa yksityiskohtaisemman kuvan suomen- ja ruotsinkielisten väestöryhmien sivistystasosta eri paikkakunnilla. Koska muunkielisten ryhmä useimmilla paikkakunnilla on sangen pieni, joten siinä vallitsevia sivistyssuhteita esittävät prosenttiluvut olisivat aivan sattuman varassa, ei tätä ryhmää ole otettu ollenkaan mukaan seuraavaan tauluun.

Enär ovanstående sammanställning giver endast en mycket ytlig bild av de olika språkgruppernas bildningsnivå, i det till gruppen läs- och skrivkunniga räknats alla personer, vilka åtminstone kunna läsa och skriva, oberoende av, vilken bildningsgrad de i övrigt inneha, meddelas i det följande ytterligare en tabell, som ger en mera detaljerad bild av de finsk- och svenskspråkiga befolkningsgruppernas bildningsnivå på de olika orterna. Enär de personer, som tala övriga språk, äro rätt fåtaliga på de flesta orter, varigenom de procenttal som ägde belysa bildningsförhållandena inom denna grupp, i stor utsträckning bleve beroende av tillfälligheter, ha de alls icke medtagits i följande tabell.

Population répartie selon le degré d'instruction et la langue, en %.

	Suomenkieliset — Finsktalande <i>Parlant le finnois</i>					Ruotsinkieliset — Svensktalande <i>Parlant le suédois</i>						
	Sekä luku- että kirjoitustalottomia ¹⁾ Varken läs- eller skrivkuniga ¹⁾	Inkultatoisia ²⁾ Läskuniga ²⁾	Sekä luku- että kirjoitustalottomia ³⁾ Läs- och skrivkuniga ³⁾	Viemmän kansakoulun käyneitä tai vastaavaan oppimäärän suoritt ⁴⁾ Personer, som genomgått högre folkskola eller med motsv. bildningsmätt ⁴⁾	Keskikoulun kursin tai vastaavaan oppimäärän suorittaneita ⁵⁾ Personer som genomgått mellanskola eller med motsv. bildningsmätt ⁵⁾	Korkeamman sivistyksen saaneita ⁶⁾ Personer med högre bildningsmätt ⁶⁾	Sekä luku- että kirjoitustalottomia ¹⁾ Varken läs- eller skrivkuniga ¹⁾	Inkultatoisia ²⁾ Läskuniga ²⁾	Sekä luku- että kirjoitustalottomia ³⁾ Läs- och skrivkuniga ³⁾	Viemmän kansakoulun käyneitä tai vastaavaan oppimäärän suoritt ⁴⁾ Personer, som genomgått högre folkskola eller med motsv. bildningsmätt ⁴⁾	Keskikoulun kursin tai vastaavaan oppimäärän suorittaneita ⁵⁾ Personer, som genomgått mellanskola eller med motsv. bildningsmätt ⁵⁾	Korkeamman sivistyksen saaneita ⁶⁾ Personer med högre bildningsmätt ⁶⁾
Helsinki — Helsingfors	0.4	2.4	27.3	54.8	7.2	7.9	0.3	2.0	18.3	49.1	17.9	12.4
Turku — Åbo	0.3	4.6	35.7	51.8	4.4	3.2	0.1	1.7	22.0	45.1	18.7	12.4
Viipuri — Viborg	0.7	3.3	32.5	54.7	6.1	2.7	0.1	0.5	12.5	37.5	30.3	19.1
Tampere — Tammerfors	0.4	3.8	32.4	56.6	4.3	2.5	0.3	0.6	17.6	36.7	26.2	18.6
Vaasa — Vasa	0.8	4.1	35.3	50.7	6.1	3.0	2.0	4.4	25.0	52.2	11.4	5.0
Kuopio	0.7	4.7	32.8	51.4	7.0	3.4	0.5	1.0	11.4	40.1	25.7	21.3
Lahti	0.7	4.9	32.9	54.1	5.2	2.2	0.3	1.5	16.5	47.3	20.0	14.4
Oulu — Uleåborg	0.5	3.4	35.2	50.1	7.1	3.7	0.0	0.5	14.1	32.5	33.3	19.6
Kotka	0.6	3.5	33.1	57.8	3.0	2.0	0.2	2.0	19.6	48.0	17.6	12.6
Rauma — Raumo	0.4	4.4	34.3	50.2	8.1	2.6	0.0	4.8	17.7	51.6	17.0	8.9
Pietarsaari — Jakobstad	0.6	6.1	49.3	40.5	2.6	0.9	0.6	4.8	32.8	50.1	8.6	3.1
Riihimäki	0.8	3.7	28.0	59.1	6.0	2.4	0.0	1.7	16.5	52.0	21.2	8.6

1) Ne sachant ni lire ni écrire. 2) Sachant lire. 3) Sachant lire et écrire. 4) N'ayant fait que les cours de l'école primaire. 5) Ayant fait les cours de l'école secondaire ou les cours d'instruction y correspondant. 6) Degré d'instruction supérieur.

Suurin osa väestöstä kuului luterilaiseen uskontokuntaan. Muihin uskontokuntiin sekä siviilirekisteriin kuuluvia oli suhteellisesti eniten Pietarsaassa, 9.3 % väestöstä, sen jälkeen enimmäin Viipurissa (7.4 %) sekä Helsingissä (6.3 %). Näistä prosenttiluvuista tulee varsin huomattava osa siviilirekisterin osalle. Siviilirekisteriin kuuluvia oli enimmäin Pietarsaassa (7.1 %), sen jälkeen Kotkassa (4.2 %), Vaasassa (3.6 %) sekä Helsingissä (3.5 %). Muihin uskontokuntiin kuuluvista oli enimmäin kreikkalaiskatolisia, joita oli Viipurissa 4.6 % koko väestöstä.

Största delen av befolkningen tillhörde den lutherska trosbekännelsen. Till andra trossamfund samt till civilregistret hörande personer funnos talrikast i Jakobstad, 9.3 % av befolkningen, däreft i Viborg (7.4 %) och Helsingfors (6.3 %). Av dessa procentsiffror gäller en synnerligen betydande del civilregistret. Störst var civilregistret i Jakobstad (7.1 %), däreft i Kotka (4.2 %), i Vasa (3.6 %) samt i Helsingfors (3.5 %). Av dem som tillhörde något annat trossamfund voro de flesta grekisk-katolska. I Viborg utgjorde dessa 4.6 % av hela befolkningen.

8. Paikkakuntien ulkopuolella syntynyt väestö ryhmitettynä sisäänmuuttovuoden mukaan.

Koska useimmat paikkakunnat, joissa laskenta toimitettiin, kasvavat etupäässä muuttoliikkeen aiheuttamasta voitosta, joten paikkakuntien ulkopuolella syntynyt väestö, niinkuin edellä on osoitettu, on tärkeämpänä osana niiden väestöstä, otettiin väestölaskennan yhteydessä erikoisesti selville, milloin paikkakuntien ulkopuolella syntyneet olivat muuttaneet nykyiselle asuinpaikkakunnalleen. Seuraavasta taulukosta käy selville eri vuosina muuttaneiden henkilöiden lukumäärä sisäänmuuttovuoden mukaan.

8. Den utom orten födda befolkningen fördelad efter inflyttningsår.

Enär de flesta av de orter, där räkning anordnats, tillväxa huvudsakligen genom det av inflyttningen uppkomna överskottet, varigenom den utom orten födda befolkningen, såsom tidigare ådagalagts, utgör den viktigare delen av befolkningen i dem, undersöktes i samband med folkräkningen särskilt, när de utom orten födda inflyttat till sin nuvarande boningsort. Av följande tabell framgår antalet av dessa personer, efter inflyttningsår.

Personnes nées hors des villes d'après l'année de l'entrée dans les villes.

Sisäänmuuttovuosi Inflyttningsår <i>Année de l'entrée</i>	Helsinki Helsingfors	Turku Åbo	Viipuri Viborg	Tampere Tammerfors	Vaasa Vasa	Kuopio
1930	21 433	6 249	6 433	3 869	2 016	1 922
1929	13 064	3 707	3 965	2 613	1 188	1 080
1928	12 482	3 762	3 329	2 783	1 009	837
1927	10 452	2 655	2 462	2 220	836	735
1926	8 117	1 899	2 025	1 604	580	564
1925	6 841	1 564	1 757	1 556	491	534
1924	6 159	1 437	1 684	1 244	459	471
1923	5 275	1 138	1 358	1 219	403	487
1922	4 232	1 060	1 337	1 119	315	504
1921	3 355	798	1 136	924	256	260
1916—20	16 525	3 931	4 417	3 807	1 247	1 257
1911—15	12 602	2 920	2 031	2 251	967	757
1901—10	16 909	4 575	3 330	2 854	1 417	982
1891—1900	6 853	2 483	1 768	2 603	1 063	478
1881—90	3 300	1 209	598	985	453	181
Ennen 1881 — Före 1881 — <i>Avant 1881</i>	1 521	732	281	576	205	99
Tuntematon — Okänt — <i>In-</i> <i>connue</i>	15 614	1 814	3 807	3 454	801	1 344
Yhteensä — Summa	164 734	41 933	41 718	35 681	13 706	12 492

Sisäänmuuttovuosi Inflyttningsår Année de l'entrée	Lahti	Oulu Uleåborg	Kotka	Rauma Raumo	Pietarsaari Jakobstad	Riihimäki
1930	2 030	1 891	1 378	606	274	665
1929	1 393	871	1 013	329	127	486
1928	1 347	702	895	227	162	430
1927	1 070	640	853	223	137	292
1926	784	436	763	181	122	271
1925	566	443	673	186	140	246
1924	537	383	643	189	106	303
1923	601	338	566	201	112	195
1922	351	343	449	155	107	182
1921	273	292	248	111	74	175
1916—20	1 143	1 083	1 111	652	297	883
1911—15	745	542	696	560	263	503
1901—10	1 267	963	1 113	308	761	558
1891—1900	327	663	461	203	265	147
1881—90	125	318	154	71	53	30
Ennen 1881 — Före 1881 — Avant 1881	39	204	130	51	15	15
Tuntematon — Okänt — In- connue	524	1 252	469	158	152	317
Yhteensä — Summa	13 122	11 364	11 615	4 411	3 167	5 698

Niiden henkilöiden luku, joiden muuttovuodesta puuttuu tietoja, oli yleensä melkoisen suuri. Näitä henkilöitä oli enimmin Oulussa, 11.0 % kaupungin ulkopuolella syntyneistä, Kuopiossa, 10.8 %, Tampereella, 9.7 % sekä Helsingissä, 9.5 %, kun taas Raumalla oli vain 3.6 % sekä Lahdessa ja Kotkassa 4.0 %. Nämä henkilöt on jätetty huomioonottamatta seuraavassa taulukossa, joka osoittaa eri vuosikymmeninä paikkakunnilla muuttaneiden suhteelliset luvut.

Antalet personer, angående vilkas inflyttningsår uppgifter saknas, var i allmänhet rätt stort. Dessa personer voro talrikast i Uleåborg, 11.0 % av de utom staden födda, i Kuopio, 10.8 %, i Tammerfors, 9.7 %, samt i Helsingfors, 9.5 %, medan de i Raumo utgjorde endast 3.6 % samt i Lahti och Kotka 4.0 %. Dessa personer ha bortlämnats från följande tabell, som utvisar de relativa talen för de under olika årtionden till orten inflyttade personerna.

Personnes nées hors de la ville d'après l'année de l'entrée dans la ville, en %.

Sisäänmuuttovuosi Inflyttningsår Année de l'entrée	Heikinki Helsingfors	Turku Åbo	Vilpuri Viborg	Tampere Tammer- fors	Vaasa Vasa	Kuopio	Lahti	Oulu Uleåborg	Kotka	Rauma Raumo	Pietarsaari Jakobstad	Riihimäki
1921—1930	61.3	60.5	67.2	59.4	58.5	66.3	71.1	62.7	67.1	56.6	45.1	60.3
1911—1920	19.5	17.1	17.0	18.8	17.2	18.1	15.0	16.1	16.2	28.5	18.6	25.7
1901—1910	11.4	11.4	8.8	8.9	11.0	8.8	10.1	9.5	10.0	7.2	25.2	10.4
1891—1900	4.6	6.2	4.7	8.1	8.2	4.3	2.6	6.6	4.1	4.8	8.8	2.7
1881—1890	2.2	3.0	1.6	3.0	3.5	1.6	0.9	3.1	1.4	1.7	1.8	0.6
Ennen 1881 — Före 1881 Avant 1881	1.0	1.8	0.7	1.8	1.6	0.9	0.3	2.0	1.2	1.2	0.5	0.3

Viime vuosikymmenen kuluessa paikkakunnille muuttaneiden luku tuntuu epäilyttävän suurelta. On mahdollista, että tähän on osittain synnä se, että moni on ilmoittanut silloiseen asuntoonsa muuttamisen ajan, eikä milloin hän on muuttanut paikkakunnalle. Tämäkin virheellisyys huomioon otettuna voidaan todeta, että muuttaneiden suuri enemmistö vasta verraten myöhään on asettunut paikkakunnalle ja että niiden luku nopeasti alenee vuosikymmeneltä seuraavalle, ajassa

De under senaste årtionde inflyttades antal förefaller misstänkligt stort. Det är möjligt att detta delvis beror på att många ha uppgivit, när de flyttat till sin dåvarande bostad och icke när de flyttat till orten. Även med beaktande av detta fel kan man konstatera, att det stora flertalet av de inflyttade först jämförelsevis sent bosatt sig på orten och att deras antal snabbt minskas från det ena årtiondet till det andra, då man går bakåt i tiden. I allmänhet kan man märka, att till

taaksepäin mentäessä. Yleensä voidaan huomata, että niille paikkakunnille, joilla muualla syntyneiden lukumäärä on verraten suuri, on viime vuosikymmenen kuluessa muuttanut suhteellisesti enemmän väestöä kuin muille paikkakunnille.

Helsinkiin, Turkuun, Vaasaan ja Pietarsaareen muuttaneiden ryhmittyminen muuttovuoden ja puhekielen mukaan näkyv seuravasta taulukosta.

de orter, där antalet på andra orter födda är stort, under det senaste årtiondet inflyttat proportionsvis flere personer än till andra orter.

Fördelningen av de till Helsingfors, Åbo, Vasa och Jakobstad inflyttade efter inflyttningsår och talspråk framgår av följande tabell.

Personnes nées hors de la ville d'après l'année de l'entrée dans la ville et selon la langue.

Sisäänmuuttovuosi Inflyttningsår <i>Année de l'entrée dans la ville</i>	Helsinki Helsingfors			Turku Åbo			Vaasa Vasa			Pietarsaari Jakobstad		
	Suomen- kielisiä <i>Finnais</i>	Suomen- svenska <i>Suédois</i>	Muita kieliä Övriga språk <i>Autres langues</i>	Suomen- kielisiä <i>Finnais</i>	Suomen- svenska <i>Suédois</i>	Muita kieliä Övriga språk <i>Autres langues</i>	Suomen- kielisiä <i>Finnais</i>	Suomen- svenska <i>Suédois</i>	Muita kieliä Övriga språk <i>Autres langues</i>	Suomen- kielisiä <i>Finnais</i>	Suomen- svenska <i>Suédois</i>	Muita kieliä Övriga språk <i>Autres langues</i>
	<i>Absoluuttiset luvut — Absoluta tal — Chiffres absolus</i>											
1926—1930	49 951	13 502	2 084	15 384	2 685	203	3 491	2 103	34	315	497	10
1921—1925	19 243	5 631	988	4 844	1 067	86	1 200	695	29	246	284	9
1916—1920	11 826	4 076	623	3 132	749	50	737	499	11	122	174	1
1911—1915	9 674	2 737	191	2 336	571	13	718	245	4	132	131	—
1901—1910	12 767	3 911	231	3 813	739	23	932	479	6	480	281	—
1891—1900	4 912	1 851	90	2 021	450	12	676	383	4	100	163	2
1881—1890	2 160	1 094	46	958	240	11	211	240	2	10	43	—
Ennen 1881 — Före 1881												
— <i>Avant 1881</i>	829	671	21	538	191	3	57	147	1	—	15	—
Tuntematon — Okänt												
— <i>Inconnue</i>	11 488	3 760	331	1 465	336	12	504	296	1	78	74	—
Yhteensä — Summa	122 850	37 233	4 605	34 491	7 028	413	8 526	5 087	92	1 483	1 662	22
	<i>Suhteelliset luvut — Relativa tal — Chiffres relatifs</i>											
1926—1930	76.2	20.6	3.2	84.2	14.7	1.1	62.0	37.4	0.6	38.3	60.5	1.2
1921—1925	74.4	21.8	3.8	80.8	17.8	1.4	62.4	36.1	1.5	45.6	52.7	1.7
1916—1920	71.6	24.6	3.8	79.7	19.0	1.3	59.1	40.0	0.9	41.1	58.6	0.3
1911—1915	76.8	21.7	1.5	80.0	19.6	0.4	74.3	25.3	0.4	50.2	49.8	—
1901—1910	75.5	23.1	1.4	83.3	16.2	0.5	65.8	33.8	0.4	63.1	36.9	—
1891—1900	71.7	27.0	1.3	81.4	18.1	0.5	63.6	36.0	0.4	37.7	61.5	0.8
1881—1890	65.5	33.1	1.4	79.2	19.9	0.9	46.6	53.0	0.4	18.9	81.1	—
Ennen 1881 — Före 1881												
— <i>Avant 1881</i>	54.5	44.1	1.4	73.5	26.1	0.4	27.8	71.7	0.5	—	100.0	—
Tuntematon — Okänt												
— <i>Inconnue</i>	73.8	24.1	2.1	80.8	18.5	0.7	62.9	37.0	0.1	51.3	48.7	—
Yhteensä — Summa	74.6	22.6	2.8	82.3	16.8	0.9	62.2	37.1	0.7	46.8	52.5	0.7

Näissä kaupungeissa oli suomenkielisiä suhteellisesti vähimmin ennen vuotta 1881 muuttaneiden keskuudessa. Seuraavina kymmen- ja viisivuotiskausina muuttaneisiin nähden on Helsingissä ja Turussa yleensä huomattavissa suomenkielisten osuuden kasvamista, paitsi Helsingissä vuosina 1916—20 ja Turussa vuosina 1911—20, jolloin ruotsinkielisten osuus on jonkin verran kasvanut. Vaasassa oli suomenkielisten osuus suurin vuosina 1911—15 muuttaneiden keskuudessa ollen myöhemmin muuttaneiden keskuudessa jonkin verran pienempi. Pietarsaareessa oli suomenkielisiä suhteellisesti enimmäkseen vuosina 1901—10 muuttaneisiin nähden, myöhemmin muuttaneisiin nähden taas huomattavasti vähemmän.

I dessa städer voro före år 1881 de finsktalande proportionsvis färre bland de inflyttade. Under de följande tio- och femårsperioderna kan i allmänhet i Helsingfors och Åbo beträffande de inflyttade märkas en ökning av de finsktalandes andel, utom i Helsingfors åren 1916—20 och i Åbo åren 1911—20, då de svensk-språkigas andel något ökades. I Vasa var de finskspråkigas andel störst bland de åren 1911—15 inflyttade men något mindre bland de senare inflyttade. I Jakobstad voro de finskspråkiga relativt talrikast bland de åren 1901—10 inflyttade, bland de senare inflyttade åter betydligt färre.

9. Vieraiden maiden kansalaiset.

Taulussa X on tietoja paikkakunnilla vuoden 1930 väestölaskennan aikana asuneista vieraiden maiden kansalaisista. Nämä henkilöt on ryhmitetty sen mukaan, minkä valtion kansalaisia he olivat sekä sen mukaan, minä vuonna he olivat muuttaneet paikkakunnalle. Seuraavasta taulukosta käy selville näiden henkilöiden lukumäärä sekä osuus %:eina kunkin paikkakunnan väestöstä.

Nombre des sujets étrangers.

	Absoluuttiset luvut — Absoluta tal <i>Chiffres absolus</i>			% väestöstä — I % av befolkningen <i>En % de la population</i>		
	Miespuolisia Mankön <i>Sere masculin</i>	Naispuolisia Kvinnkön <i>Sexe féminin</i>	Yhteensä Bägge könen <i>Les deux sexes</i>	Miespuolisia Mankön <i>Sere masculin</i>	Naispuolisia Kvinnkön <i>Sexe féminin</i>	Yhteensä Bägge könen <i>Les deux sexes</i>
	Helsinki — Helsingfors .	3 174	3 598	6 772	2,9	2,5
Turku — Åbo	433	436	869	1,3	1,0	1,2
Viipuri — Viborg	945	1 117	2 062	2,9	2,8	2,9
Tampere — Tammerfors	183	176	359	0,7	0,5	0,6
Vaasa — Vasa	130	146	276	1,2	1,0	1,1
Kuopio	32	29	61	0,3	0,2	0,3
Lahti	58	75	133	0,6	0,7	0,7
Oulu — Uleåborg	61	63	124	0,7	0,6	0,6
Kotka	184	178	362	2,0	1,8	1,9
Rauma — Raumo	24	24	48	0,6	0,5	0,6
Pietarsaari — Jakobstad	35	30	65	1,1	0,7	0,9
Riihimäki	21	22	43	0,6	0,5	0,5

Kolmessa lähinnä edellisessä väestölaskennassa olivat niihin osaaottaneiden kaupunkien väestöä koskevat vastaavat luvut seuraavat:

Vid de tre nästföregående folkräkningarna voro motsvarande siffror för de vid dem medräknade städerna följande:

	Absoluuttiset luvut — Absoluta tal			% väkiluvusta — I % av befolkningen		
	1900 .	1910	1920	1900	1910	1920
Helsinki — Helsingfors	7 046	9 049	6 196	7,6	6,6	3,3
Turku — Åbo	1 309	1 426	1 029	3,1	2,6	1,7
Viipuri — Viborg	5 584	5 228	2 488	15,3	10,7	4,6
Tampere — Tammerfors	402	477	319	1,1	1,1	0,7
Vaasa — Vasa	—	404	307	—	2,1	1,4
Kuopio	—	—	53	—	—	0,3
Lahti	—	—	114	—	—	0,9
Oulu — Uleåborg	—	237	113	—	1,4	0,6
Kotka	—	—	340	—	—	3,0

Edellä esitetyt luvut osoittavat, että vieraiden valtojen kansalaisten luku on laskentakaupungeissa vuoteen 1910 lisääntynyt, vaikkakaan ei yhtä nopeasti kuin kaupunkien muu väestö. Vuosi 1920 sen sijaan osoittaa jyrkkää käännettä tässä kehityksessä: vieraiden maiden kansalaisten luku on mainitun vuoden jälkeen vähentynyt huomattavasti, ollen sekä absoluuttisesti että suhteellisesti pienempi kuin yhtenäkkään aikaisempana vuotena. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että Venäjän kansalaisten luku on vähentynyt murto-osaan siitä, mitä

Dessa siffror ådagalägga, att antalet utländska medborgare i folkräkningsstäderna ökats ända till år 1910, ehuru icke lika snabbt som den övriga stadsbefolkningen. År 1920 uppvisar däremot en tvär förändring i denna utveckling: antalet utländska medborgare har efter nämnda år nedgått betydligt och var såväl absolut som relativt taget lägre än under något tidigare år. Detta beror huvudsakligen på att antalet ryska medborgare sjunkit till en bråkdel av antalet vid tidigare folkräkningar. Då det i våra största städer tidigare

se oli aikaisemmissa väestölaskennoissa. Kun Venäjän kansalaisia on suurimmissa kaupungeissamme aikaisemmin ollut paljon enemmän kuin muiden maiden kansalaisia yhteensä, on ensinmainittujen luvun suuri aleneminen aiheuttanut vieraiden maiden kansalaisten kokonaismäärän vähenemisen, siitä huolimatta, että useiden vieraiden valtojen kansalaisia oli vuosien 1920 ja 1930 laskennoissa mukana enemmän kuin aikaisemmissa laskennoissa.

Vieraiden maiden kansalaisten jakaantuminen maiden mukaan käy selville alla olevasta taulukosta.

funnits mera ryska medborgare än andra utländska medborgare tillsammansagna, har den stora nedgången i antalet av de förstnämnda försakat en minskning i totalantalet utländska medborgare oberoende därav. att det av ett flertal utländska staters medborgare fanns ett större antal vid 1920 och 1930 års räkningar än vid tidigare folkräkningar.

Fördelningen av de utländska medborgarna efter länder framgår av följande tabell.

Sujets étrangers classés d'après leur nationalité.

	Helsingfors	Helsinki	Abo	Turku	Viborg	Vihuri	Tammertors	Tampere	Vaasa	Vasa	Kuopio	Lahti	Uleaborg	Oulu	Kotka	Raumo	Rauma	Jakobstad	Pietarsari	Riihimäki
Ruotsi — Sverige	1 833	325	60	79	130	2	55	33	41	26	39	6	—	—	—	—	—	—	—	—
Norja — Norge	139	20	19	21	3	—	—	—	112	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tanska — Danmark	410	33	15	18	18	3	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Suur-Britannia — Storbri- tannien	166	10	20	9	8	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Saksa — Tyskland	1 092	162	152	85	32	—	4	5	11	7	15	11	—	—	—	—	—	—	—	—
Itävalta — Österrike	23	1	2	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sveitsi — Schweiz	68	8	3	—	11	2	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ranska — Frankrike	36	2	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Italia — Italien	155	42	16	1	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Viro — Estland	537	30	102	17	7	4	14	12	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Latvia — Lettland	82	17	12	4	4	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Liettua — Litauen	37	9	33	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Puola — Polen	195	11	77	1	6	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Venäjä — Ryssland	1 706	150	1 489	93	48	38	40	63	179	6	1	17	—	—	—	—	—	—	—	—
Muut maat — Övriga länder	293	49	57	24	6	11	12	7	2	9	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä — Summa	6 772	869	2 062	359	276	61	133	124	362	48	65	43	—	—	—	—	—	—	—	—

C. Ammattitilasto.

1. Aineisto ja sen käyttö.

Ammattia koskevia tietoja varten oli huoneistokortin henkilöluetteloon otettu seuraavat kaksi saraketta täytettäväksi: »Ammatti, virka, elinkeino tai toimeentulo (jos Teillä on tärkeä vakinainen sivutoimi, mainitkaa se myös).» — »Nykyinen työnantajanne (jos olette paikkaa vailla, viimeinen työnantajanne). Katso muist. IV.» (Vertaa siv. 18 olevaa henkilöluettelon jäljennöstä).

Nämä kysymykset ovat pääasiallisesti samansisältöiset kuin vastaavat edellisessä laskennossa, joskin ne oli koetettu saada hieman selvempään muotoon. Paitsi väestön jakaantumista ammatin mukaan on myös tässä laskennassa kuten aikaisemmissakin suoritettu jako sukupuolittain sekä ammatissa toimimattoman väestön ja henkilöllisen palveluskunnan jakaantuminen asianomaisten perheenläättäjäin tai päämiesten mukaan. Näiden ryhmitysten lisäksi on tällä kertaa uutena

C. Yrkesstatistik.

1. Materialet och dess bearbetning.

För yrkesuppgifterna hade i lokalkortets personlista intagits följande tvenne kolumner: »Yrke, tjänst, näring eller utkomst, (om Ni har någon viktigare stadigvarande bisyssla, uppgiv även den», — »Eder nuvarande arbetsgivare (om Ni är utan plats, Eder senaste arbetsgivare). Se anm. IV». (Jmfr den å sid. 18 avtryckta personlistan).

Dessa frågor äro huvudsakligen av samma innehåll som i föregående räkning, även om man sökt giva dem en något klarare avfattning. Utom befolkningens fördelning efter yrke har i denna räkning likasom tidigare genomförts en uppdelning efter kön samt en fördelning av den icke yrkesutövande befolkningen och den personliga betjäningen efter vederbörande familjeförsörjare eller huvudmän. Utöver dessa tillkommer denna gång som ny yrkesutövarnas fördelning efter ålder och

ammattinharjoittajien ryhmitys iän ja elinkeinohaarojen mukaan, jollaista jakoa ei aikaisemmin ole suoritettu. — Perheenjäsenet ilman omaa ammattia on jaettu kahteen pääryhmään: vaimot, joilla ei ole omaa ammattia, sekä muut perheenjäsenet. Sen lisäksi on jälkimmäinen pääryhmä jaettu kahteen alaryhmään: 15 vuotta nuorempiin ja 15 vuotta täyttäneihin henkilöihin. Tällä kertaa on henkilöllinen palveluskunta laskettu kuuluvaksi ammattinharjoittajiin, kun heidät tähän asti on yksinomaan luettu päähenkilön talouskuntaan kuuluviksi. Taululiitteissä on sitä paitsi eri sarakkeissa ilmoitettu henkilölliseen palveluskuntaan kuuluvien luku kussakin ammatissa.

Näitä jakoja koskevat absoluuttiset luvut on julkaistu kustakin paikkakunnasta erikseen henkilötilaston taululiitejulkaisuissa.

Kuten aikaisemmin on mainittu, suoritettiin aineiston käyttely ensi kerran koneellista menetelmää käyttäen. Tätä varten jokainen henkilö sai oman korttinsa, johon reijitettiin kaikki tarpeelliset tiedot. Ammattia varten oli varattu seitsemän numerosaraketta (N:ot 28—34 kuvassa sivulla 23.). Jos henkilöllä ei ollut ammattia, reijitettiin korttiin ensimmäisen ammattisarakkeeseen nolla. Eri ammattien merkitseminen tapahtui taas seuraavasti. Ammatti merkittiin aina seitsemännumerisella luvulla, joka oli kokoonpantu siten, että ensimmäinen numero ilmoitti elinkeinon pääryhmän, toinen numero ryhmän ja kolmas ja neljäs yhdessä aliryhmän. Kolmen viimeisen numeron avulla määrättiin sitten mahdollinen erikoisammatti sekä ammattiasema.

Itse merkitsemistöimituksen helpottamiseksi oli valmistettu ammattiluettelo, josta suoraan voitiin saada kunkin elinkeinohaaran alaryhmien neljä ensimmäistä numeroa ja johon sitten ohjeitten mukaisesti liitettiin loput kolme numeroa. Tällaisen järjestelyn avulla syntyi mitä suurimmat yhdistelymahdollisuudet erilaisten ammattien ilmaisemiseksi. Esimerkkinä mainittakoon, että Helsingin ammattitilaston laatimisessa tällä kertaa on käytetty yli 2 000 eri ammattinumeroa, kun vuoden 1920 ammattitilaston nimikkeistö sisälsi vajaa 700 ammattia. Tällaisen järjestelmän etuna on paitsi sen suurta joustavuutta se, että milloin tahansa voidaan tarpeen vaatiessa erottaa määrätyn ammattiryhmän tai ammattiaseman kortit. Samoin on tällaisen aineiston yhdistämismahdollisuudet kovin rikkaat.

Tämän lisäksi on laadittu kaksi erikoistutkimusta: ammatissa toimivien vaimojen ammattijaoitus, johonka liittyy selvitys näiden miesten ammateista, sekä erikoistutkimus Helsingin, Turun, Vaasan ja Pietarsaaren väestön jakautumisessa kielen ja ammatin mukaan. Nämä kaksi tutkimusta julkaistaan Tilastollisen Päätoimiston aikakauskirjassa »Tilastokatsauksia».

näringsgrenar, vilken fördelning icke tidigare tillämpats. — Familjemedlemmarna utan eget yrke ha uppdelats på två huvudgrupper: hustrur utan eget yrke samt övriga familjemedlemmar. Dessutom har den senare huvudgruppen uppdelats på två undergrupper: personer under 15 år och över 15 år. Denna gång har den personliga betjäningen hänfärs till yrkesutövarna, medan den hittills enbart räknats som hörande till huvudmannens hushåll. I tabellbilagorna har därutöver i särskilda kolumner angivits antalet till den personliga betjäningen hörande personer inom varje särskilt yrke.

De absoluta siffror, som beröra dessa uppdelningar, ha publicerats skilt för varje ort i de till personstatistiken hörande tabellbilagorna.

Såsom tidigare omnämmts, tillämpades vid bearbetningen av materialet för första gången maskinella metoder. För detta ändamål reserverades för varje person ett speciellt kort, i vilket perforerades alla nödiga uppgifter. För yrkesuppgifterna voro reserverade 7 sifferkolumner (n:ris 28—34 i det å sid. 23 avbildade kortet). Om personen saknade yrke, perforerades i kortets första yrkeskolumn en nolla. Angivandet av de olika yrkena skedde på följande sätt. Yrket angavs alltid med ett sju-siffrigt tal, som var sammansatt sålunda, att den första siffran angav huvudgruppen av yrket, den andra siffran gruppen samt den tredje och fjärde siffran tillsammans undergruppen. Med tillhjälp av de tre sista siffrorna angavs sedan det eventuella specialyrket samt ställningen inom yrket.

För underlättandet av själva signeringsproceduren hade utarbetats en yrkesnomenklatur, ur vilken direkte kunde erhållas de fyra första siffrorna för varje undergrupp inom vederbörande näringsgrenar och till vilken därefter enligt anvisningarna fogades de återstående siffrorna. Med tillhjälp av en dylik anordning kunde man erhålla synnerligen stora kombinationsmöjligheter för angivandet av olika yrken. Som exempel kan nämnas, att vid utarbetandet av yrkesstatistiken för Helsingfors denna gång användes över 2 000 olika yrkesnumror, medan yrkesnomenklaturen vid 1920 års yrkesstatistik omfattade icke fullt 700 yrken. En fördel vid detta system är utom dess stora smidighet den, att man när som helst kan vid behov avskilja de till en viss yrkesgrupp eller ställning inom yrket hörande korten. Dessutom äro kombinationsmöjligheterna i fråga om ett dylikt material synnerligen rika.

Härutöver ha utarbetats tvänne specialundersökningar: om yrkesutövande hustrurs yrkesfördelning, vartill även ansluter sig en utredning av yrkesfördelningen för dessa hustrurs män, samt en specialundersökning rörande fördelningen efter språk och yrke i Helsingfors, Åbo, Vasa och Jakobstad. Dessa bägge undersökningar publiceras i Statistiska centralbyråns tidsskrift »Statistiska översikter».

Väestön jako ammattin ja elinkeinon mukaan seuraa tälläkin kertaa pääpiirteissään papiston kymmenvuotistaustaloja varten vuoden 1930 laskennassa vahvistettua ammattitaulua. Tämä ammattiluettelo edustaa lähinnä jakoa elinkeinohaaroittain, joiden puitteisiin sitten on sovitettu asianomaiset alajaoitukset erikoisammattiteineen. Käsillä olevassa selvityksessä käytetty alajaoittelu on luonnollisesti ollut paljon yksityiskohtaisempi kuin papiston kymmenvuotistaustaloissa oleva. Ammatit on jaettu seitsemään pääryhmään, joista kuusi ensimmäistä edustaa kaikkia varsinaisia elinkeinohaaroja eli yhtenäisiä ammattiryhmiä. Nämä ovat: 1. maatalous, 2. teollisuus ja käsityö, 3. liikenne, 4. kauppa, 5. julkinen toiminta ja vapaat ammatit, sekä 6. kotitaloustyö sekä muut edellä luettelematta jääneet ammatit. Seitsemänteen pääryhmään oli koottu sellaiset, joita ei voida pitää varsinaisesti ammattia harjoittavina, kuten esim. pääomalla ja koroilla eläjät, talonmestajat, eläkkeenauttijat, laitoshoidokit, opiskelijat y. m., sekä myöskin sellaiset, jotka eivät olleet ilmoittaneet mitään ammattia tai tulolähdettä.

Tällä kerralla on voitu soveltaa ammatissa toimivien jaoitus ammattiaseman mukaan johdonmukaisesti kautta koko aineiston. Edellisessä vuonna 1920 toimeenpannussa väestölaskennassa tämä oli ensi kerran toteutettuna teollisuuden ja käsityön pääryhmässä täydellisemmin ja muissa pääryhmissä osittain. Nyt on tämä jaoittelu toteutettu kauttaaltaan, lukuunottamatta seitsemättä pääryhmää, jossa se on mahdoton ja tarpeetonkin. Jaoituksen on nyt lisätty yksi luokka lisää sen kautta, että entinen päällystön luokka on jaettu kahtia. Ammattiaseman mukaan on siis aineisto jaettu kuuteen ryhmään seuraavasti:

- a. Työnantajat ja itsenäiset ammattiharjoittajat.
- b. Päällystö (johtajat ja isännöitsijät).
- c. Ylempi teknillinen henkilökunta ja ammattikoulutuksen saaneet virkailijat.
- d. Virkamiehet ja konttorihenkilökunta.
- e. Työnjohtajat ja varastonhoitajat.
- f. Työntekijät ja palveluskunta.

Kukin näistä on tarpeen vaatiessa vielä kunkin paikkakunnan yksityiskohtaisissa tauluissa eritelty erikoisammattiteihin.

Sama ammattinimitys voi esiintyä useissa pääryhmissä yhtäaikaan. Ryhmittelyssä on näet ensi sijassa otettu huomioon se elinkeinohaara, jossa erikoisammattissa toimitaan. Siten esiintyy esim. autonkuljettajia, koneenkäyttäjii ja lämmittäjiä useimmissa teollisuudenhaaroissa, liikenteessä, kaupassa j. n. e. Sama asia laita vallitsee myöskin konttorihenkilökuntaan nähden, jota esiintyy useimmissa pääryhmissä. Yleensä on ryhmittelyssä noudatettu samoja periaatteita kuin vuoden

Befolkningens fördelning efter yrke och näring följer även denna gång i huvuddrag den yrkesförteckning, som fastställts för prästerskapets decennietabeller vid 1930 års räkning. Denna yrkesnomenklatur företräder närmast en fördelning efter näringsgrenar, inom vars ram sedan inpassats vederbörande undergrupper jämte specialyrken. Vid den föreliggande utredningen har undergrupperingen givetvis varit mycket mer detaljerad än i prästerskapets decennietabeller. Yrkena ha uppdelats på sju huvudgrupper, av vilka de sex första samtliga företräda egentliga näringsgrenar eller enhetliga yrkesgrupper. Dessa äro: 1. lantbruk, 2. industri och hantverk, 3. samfärdsel, 4. handel, 5. offentlig verksamhet och fria yrken samt 6. huslig verksamhet ävensom övriga ovan icke uppräknade yrken. Till den sjunde huvudgruppen ha hänförts sådana, som icke kunna anses såsom egentliga yrkesutövare, exempelvis personer levande av kapital eller räntor, gårdsägare, pensionstagare, interner i anstalter, studerande m. fl. samt vidare sådana, för vilka icke angivits något yrke eller någon inkomstskälla.

Denna gång har en fördelning av yrkesutövarna efter ställningen inom yrket kunnat tillämpas konsekvent för hela materialets vidkommande. Vid den föregående, år 1920 anordnade folkräkningen, genomfördes en dylik för första gången inom huvudgruppen industri och hantverk i en fullständigare form och inom övriga huvudgrupper delvis. Nu har denna fördelning tillämpats genomgående, med undantag av den sjunde huvudgruppen, inom vilken den är omöjlig och även onödig. Indelningen har denna gång utvidgats med en kategori därigenom, att den tidigare gruppen chefskap tudelats. Enligt ställningen inom yrket har materialet sålunda uppdelats på följande sex grupper:

- a. Arbetsgivare och självständiga näringsidkare.
- b. Chefskap (direktörer och disponenter).
- c. Högre teknisk personal och fackutbildade funktionärer.
- d. Tjänstemän och kontorspersonal.
- e. Arbetsledare och lagerförvaltare.
- f. Arbetare och tjänstepersonal.

Var och en av dessa har vid behov i detaljtabellerna för de olika orterna uppdelats i specialyrken.

En och samma yrkesbenämning kan uppträda samtidigt inom flere huvudgrupper. Vid grupperingen har nämligen i första rummet beaktats den näringsgren, inom vilken specialyrket utövas. Sålunda uppträda exempelvis chaufförer, maskinister och eldare inom de flesta industrigrenar, inom samfärdseln, handeln o. s. v. Detsamma är förhållandet med kontorspersonalen, som förekommer inom de flesta huvudgrupper. I allmänhet har vid grupperingen följts samma principer som vid

1920 laskennassa ja joista on sanotun laskennan tuloksia esittävissä tekstiosastossa yksityiskohtaisesti tehty selkoa.

1920 års räkning, för vilka principer i detalj redogjorts i textredogörelsen för sagda räkning.

2. Koko väestön jakaantuminen elinkeinohaaroittain.

Todellinen väestölaskenta käsitti, kuten tunnettua, yksitoista kaupunkia sekä Riihimäen kauppalan. Näiden väkiluku yhteensä nousi 594 095 henkeen. Papiston kymmenvuotistaulustoihin perustuvan, koko valtakunnan väkiluvun vuoden 1930 päättyessä käsittävän laskennan mukaan oli kyseellisillä paikkakunnilla 519 956 läsnäolevaa asukasta, mikä vastaa yli $\frac{4}{5}$ valtakunnan koko kaupunkiväestöstä. Todellisessa väestölaskennassa kerätty aineisto käsittää niin muodoin pääosan maan kaupunkiväestöstä, minkä vuoksi myös sen jakaantumisen ammatittain voidaan katsoa antavan hyvin edustavan kuvan tuosta jakaantumisesta kaupunkiväestössä yleensä. Väestön jakaantuminen seitsemään pääryhmään elinkeinohaaroittain, jolloin asianomaisiin ryhmiin ei ole luettu ainoastaan varsinaiset ammatinharjoittajat vaan myös kaikki heidän elättäjänsä henkilöt, ilmenee seuraavasta yhdistelmästä.

2. Hela befolkningens fördelning efter yrkesgrenar.

Den faktiska folkräkningen omfattade som bekant elva städer samt Riihimäki köping. Folkmängden i dessa utgjorde sammanlagt 594 095 personer. Enligt den vid utgången av år 1930 verkställda folkräkningen, som stöder sig på prästerskapets decennietabeller och som omfattar hela riket, var den närvarande befolkningen å ifrågavarande orter 519 956 personer, vilket motsvarar över $\frac{4}{5}$ av rikets hela stadsbefolkning. Det vid den faktiska folkräkningen insamlade materialet omfattar sålunda huvuddelen av landets stadsbefolkning, varför även dess fördelning efter yrken kan anses giva en mycket representativ bild av denna fördelning inom stadsbefolkningen överhuvud. Befolkningens fördelning på de sju huvudgrupperna av näringsgrenar, varvid till vederbörande grupper räknats icke allenast de egentliga yrkesutövarna utan även samtliga av dem försörjda personer, framgår av följande sammanställning.

Répartition de la population totale par groupes principales de profession.

Elinkeinohaara Näringsgren Profession ¹⁾	Helsinki Helsingfors	Turku Åbo	Viipuri Viborg	Tampere Tammerfors	Vaasa Vasa	Kuopio	Jalvi	Uleåborg	Kotka	Rauma Raumo	Pietarsaari Jakobstad	Riihimäki	Yhteensä Summa Total
<i>Absoluuttiset luvut — Absoluta tal — Chiffres absolus</i>													
I. Maatalous sivuelinkeinoineen — Lantbruk och dess binnärningar	5 225	1 647	1 499	1 049	352	481	879	283	57	195	183	88	11 938
II. Teollisuus ja käsityö — Industri och hantverk	86 613	31 672	24 789	34 370	10 637	9 517	9 763	7 385	10 575	3 615	3 552	3 422	235 910
III. Liikenne — Samfärdsel	20 792	7 566	10 303	3 487	2 155	1 978	1 729	2 007	3 073	1 221	508	1 544	56 363
IV. Kauppa — Handel	48 222	10 646	11 248	7 248	4 115	3 082	2 396	2 674	1 945	935	746	718	93 975
V. Julkinen toiminta sekä vapaat ammatit — Offentlig verksamhet och fria yrken	33 881	7 561	8 745	4 105	2 562	2 355	1 400	2 470	1 251	603	536	842	66 311
VI. Kotitaloustyö sekä muut edellä luetulematta jääneet ammatit — Huslig verksamhet även som övriga ovan icke uppräknade yrken	35 408	7 210	9 578	5 612	2 307	2 636	2 082	2 447	1 496	700	802	799	71 077
VII. Ilman ammattia tai ammatti tuntematon — Utan yrke eller yrket okänt..	25 045	8 686	6 077	5 413	2 818	2 924	1 781	2 559	817	1 040	882	479	58 521
Yhteensä — Summa — Total	255 186	74 988	72 239	61 284	24 946	22 973	20 030	19 825	19 214	8 309	7 209	7 892	594 095

¹⁾ I. Agriculture et dérivés. — II. Industrie. — III. Communications. — IV. Commerce. — V. Services publics et professions libérales. — VI. Travail domestique et autres professions non mentionnées ci-dessus. — VII. Sans profession et profession inconnue.

Elinkeinohaara Näringsgren (Profession ¹⁾)	Helsingfors	Turku Åbo	Viipuri Viborg	Tampere Tammerfors	Vaasa Vasa	Kuopio	Lahti	Uleåborg	Kotka	Rauma	Pietarsaari Jakobstad	Riihimäki	Yhteensä Summa Total
	<i>Prosenttiluvut — Procental — En %</i>												
Maataloussivuelinkeinoi- neen — Lantbruk och dess binärningar	2.0	2.2	2.1	1.7	1.4	2.1	4.4	1.4	0.3	2.3	2.5	1.1	2.0
Teollisuus ja käsityö — Industri och hantverk	33.9	42.2	34.3	56.1	42.6	41.4	48.7	37.3	55.1	43.5	49.3	43.3	39.7
Liikenne — Samfärdset .	8.1	10.1	14.2	5.7	8.6	8.6	8.6	10.1	16.0	14.7	7.1	19.6	9.4
Kauppa — Handel	19.1	14.2	15.6	11.8	16.5	13.4	12.0	13.5	10.1	11.3	10.4	9.1	15.8
Julkisen toiminta sekä vapaat ammatit — Offentlig verksamhet och fria yrken	13.2	10.1	12.1	6.7	10.3	10.3	7.0	12.5	6.5	7.3	7.4	10.7	11.2
Kotitaloustyö sekä muut edellä luettelematta jääneet ammatit — Huslig verksamhet ävensom övriga ovan icke uppräknade yrken	13.9	9.6	13.3	9.2	9.3	11.5	10.4	12.3	7.8	8.4	11.1	10.1	12.0
Ilman ammattia tai am- matti tuntematon — Utan yrke eller yrket okänt	9.8	11.6	8.4	8.8	11.3	12.7	8.9	12.9	4.2	12.5	12.2	6.1	9.9
Yhteensä—Summa—Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

»Teollisuus ja käsityö» oli kaikilla paikkakunnilla suurin väestöryhmä. Eri paikkakuntien väliset eroavaisuudet ovat silmiinpistävästi suuret. Lukuisin teollisuusväestö, 56.1 % on Tampereella, ja on tämä ryhmä myös Kotkassa, Pietarsaarella ja Lahdessa huomattavasti suurempi kuin muissa kaupungeissa. Helsingissä ja Viipurissa oli teollisuudesta ja käsityöstä elävä väestö huomattavasti harvalukuisempi, tehden vastavasti 33.9 ja 34.3 % koko väestöstä.

Lähinnä huomattavin elinkeinohaara oli »kauppa». Helsingillä ja Viipurilla, joissa oli suhteellisesti harvalukuisin teollisuusväestö, sekä Vaasalla on huomattavasti lukuisampi kauppaväestö kuin muilla paikkakunnilla. Suhteellisesti pienin oli tämä elinkeinohaara Riihimäellä, Kotkassa ja Pietarsaarella.

Kolmantena on pääryhmä »kotitalous sekä muut edellä luettelematta jääneet ammatit», jonka muodostavat alaryhmät »kotitaloustyö», »puhtaanapitotyöt y. m. s.» ja »epätarkasti eriteltyt toimet». Helsingissä, Viipurissa ja Oulussa tämä pääryhmä on suhteellisesti lukuisin ja taas pienin Kotkassa, Raumalla ja Tampereella, joissa työväestö muodostaa huomattavan osan väestöstä. Elinkeinoryhmistä neljäs järjestyksessä oli

»Industri och hantverk» bildade å samtliga orter den största befolkningsgruppen. Skillnaden mellan de olika orterna är iögonenfallande stor. Den talrikaste industribe-folkningen, 56.1 %, har Tammerfors och är denna grupp även i Kotka, Jakobstad och Lahti avsevärt större än i övriga städer. I Helsingfors och Viborg är den av industri och hantverk levande befolkningen betydligt fåtaligare, resp. 33.9 och 34.3 % av hela be-folkningen.

Den närmast mest betydande näringsgrenen är »hand-
del», Helsingfors och Viborg, som hade den relativt taget fåtaligaste industribefolkningen samt Vasa, har en avsevärt talrikare handelsbefolkning än övriga orter. Denna näringsgrupp var proportionsvis minst i Riihi-mäki, Kotka och Jakobstad.

I tredje rummet kommer huvudgruppen »huslig verk-samhet ävensom ovan icke uppräknade yrken» vilken bildas av undergrupperna »huslig verksamhet», »ren-göringsverksamhet» och »otillräckligt specificerade yr-ken». I Helsingfors, Viborg och Uleåborg är denna huvudgrupp relativt taget talrikast, minst åter i Kotka, Raumo och Tammerfors, där arbetarna bilda en avse-värd del av befolkningen. »Offentlig verksamhet och

¹⁾ I. Agriculture et dérivés. — II. Industrie. — III. Communications. — IV. Commerce. — V. Services publics et professions libérales. — VI. Travail domestique et autres professions non mentionnées ci-dessus. — VII. Sans profession et profession inconnue.

»julkinen toiminta ja vapaat ammatit». Lukuisin se oli huomionnollisesti hallintokaupungeissa Helsingissä, Oulussa ja Viipurissa, jotavastoin teollisuuskaupungeilla Kotkalla, Tampereella ja Lahdella oli alhaisimmat numerot tässä pääryhmässä.

Vielä mainitsematta olevat varsinaiset elinkeinoryhmät »liikenne» ja »maatalous sivuelinkeinoinen» ovat merkitykseltään edellisiä vähäisemmät. Näistä on »liikenteeseen» kuuluvien lukumäärät eri paikkakunnilla hyvin erilaiset. Riihimäellä, Kotkassa ja Raumalla tämä ryhmä on toisella sijalla heti teollisuusväestön jälkeen. Lähes $\frac{1}{3}$ Riihimäen väestöstä on liikenteen palveluksessa, minkä käsittää, kun ottaa huomioon paikkakunnan merkityksen rautateiden risteyskohtana. Merenkulku ja lastaus toiminta aiheuttavat taas Kotkan ja Rauman liikenneväestön suhteellisen suuren luvun. Tampereella ja Pietarsaareissa liikenneväestö oli huomattavasti harvalukuisempi kuin muilla paikkakunnilla.

Maatalousväestö oli suhteellisesti lukuisin Lahdessa, jossa laskenta-alueeseen kuului huomattavan laaja maaseutualue, ja suhdeluvut olivat alhaisimmat Kotkassa, Riihimäellä ja Vaasassa. Tämä elinkeinoryhmä on luonnollisista syistä hyvin harvalukuinen kaupungeissa. Sen muodostavat suureksi osaksi meijeriliikkeissä palveleva sekä maanviljelyksestä tai puutarhanhoidosta elävä väestö niillä maaseutualueilla, jotka väestölaskentaan oli otettu mukaan.

Varsinaisista ammatinharjoittajista eroitettuna on VII pääryhmään koottu ilman ammattia olevat sekä ne, joiden ammatti oli tuntematon. Tähän pääryhmään kuuluvat pääomalla ja koroilla eläjät ja talonomistajat, eläkkeennauttijat, eri laitosten hoidokit, varattomat henkilöt, jotka eivät asu omaistensa luona, opiskelijat ja koululaiset, entiset elinkeinonharjoittajat sekä ne, joiden ammattia ei oltu ilmoitettu. Tämä pääryhmä oli suhteellisesti lukuisin Oulussa (12.9 %), Kuopiossa, Raumalla ja Pietarsaareissa.

Molemmat *sukupuolet* jakaantuivat sängen eri tavoin eri elinkeinohaarojen kesken. Kun tämä jakaantuminen suureksi osaksi riippuu ammatissa toimivien suhteellisesta luvusta eri väestöryhmissä, josta tehdään selkoa toisessa paikassa, esitetään seuraavalla sivulla vain yleiskatsaus kaikkiin paikkakuntiin yhteensä.

Ainoastaan pääryhmissä »maatalous» ja »liikenne» oli miehiä hieman enemmän kuin naisia, mutta kaikissa muissa ryhmissä oli naisten enemmisyys enemmän tai vähemmän huomattava. Pääryhmässä »kotitaloustyö» aiheuttavat kotiapulaiset ja muu henkilöllinen palveluskunta naisten erikoisen suuren enemmyyden. Jos taas tarkastetaan molempien sukupuolten suhteellista jakautumista eri elinkeinohaaroihin, huomataan, että suurempi osa miehistä kuin naisista kuuluu kahteen ensiksi mainittuun pääryhmään sekä sen lisäksi teollisuuteen ja käsityöhön». Vielä lisäksi mainittakoon, että

fria yrken» är den fjärde i ordningen av yrkesgrupperna. Den var givetvis talrikast i förvaltningsstäderna Helsingfors, Uleåborg och Viborg, varemot industristäderna Kotka, Tammerfors och Lahti hade de lägsta siffrorna för denna huvudgrupp.

De hittills icke nämnda egentliga näringsgrupperna »samfärdse» samt »lantbruk och dess binärningar» äro av mindre betydelse än de föregående. Av dessa äro siffrorna för »samfärdse» mycket olika för olika orter. I Riihimäki, Kotka och Raumo intager denna grupp andra rummet omedelbart efter industribefolkningen. Inemot $\frac{1}{3}$ av befolkningen i Riihimäki var i samfärdselns tjänst, vilket man förstär, då man beaktar ortens betydelse som järnvägsknutpunkt. Sjöfartens och lastningsverksamheten föranleda de relativt stora siffrorna för den av samfärdse levande befolkningen i Kotka och Raumo. I Tammerfors och Jakobstad var samfärdselbefolkningen avsevärt fåtaligare än på övriga orter.

Lantbruksbefolkningen var relativt taget talrikast i Lahti, där räkningsområdet omfattade ett vidsträckt landsbygdsområde, medan de relativa talen voro lägst i Kotka, Riihimäki och Vasa. Denna näringsgrupp är av naturliga skäl mycket fåtalig i städerna. Den består till en stor del av befolkning levande av mejerirörelse, jordbruk samt trädgårdsskötsel å de landsbygdsområden, som medtogos i folkräkningen.

Avskilt från de egentliga yrkesutövarna har i huvudgrupp VII sammanförts personer utan yrke samt sådana, vilkas yrke varit okänt. Till denna huvudgrupp höra av kapital och räntor levande personer och gårdsägare, pensionstagare, interner i olika inrättningar, medellösa personer, som icke bo hos anhöriga, studerande och skolelever, f. d. yrkesutövare samt sådana, för vilka yrket icke uppgivits. Denna huvudgrupp var relativt taget talrikast i Uleåborg, (12.9 %), i Kuopio, Raumo och Jakobstad.

De bägge *könen* fördelade sig synnerligen olika på de olika näringsgrenarna. Då denna fördelning till en stor del beror på det relativa antalet yrkesutövande inom olika befolkningsgrupper, för vilket redogöres i ett annat sammanhang, meddelas på följande sida endast en översikt för alla orter gemensamt.

Endast huvudgrupperna »lantbruk» och »samfärdse» omfattade något mer män än kvinnor, men i alla övriga grupper voro kvinnorna mer eller mindre avgjort i flertal. I huvudgruppen »huslig verksamhet» föranleda hembiträderna och den övriga personliga betjäningen, att kvinnorna äro i speciellt stor majoritet. Om man åter granskar de bägge könen relativa fördelning efter olika näringsgrenar, kan man iakttaga, att en större del av männen än av kvinnorna tillhör de tvenne förstnämnda huvudgrupperna samt därutöver »industri och hantverk». Ytterligare kan nämnas, att »offentlig verk-

Répartition de la population par groupes principales de profession et par sexe.

Elinkeinohaara Näringsären Profession ¹⁾	Kaikki paikkakunnat — Samtliga orter — Toutes les villes			
	Absoluuttiset luvut Absoluta tal Chiffres absolus		%	
	Miehiä Män Sexe masculin	Naisia Kvinnor Sexe féminin	Miehet Män S. m.	Naiset Kvinnor S. f.
Maatalous sivuelinkeinoineen — Lantbruk och dess binäringar..	6 194	5 744	2.4	1.7
Teollisuus ja käsityö — Industri och hantverk	114 088	121 822	44.0	36.4
Liikenne — Samfärdsel	31 346	25 017	12.1	7.5
Kauppa — Handel	35 965	58 010	13.9	17.3
Julkinen toiminta sekä vapaat ammatit — Offentlig verksamhet och fria yrken	28 972	37 339	11.2	11.2
Kotitaloustyö sekä muut edellä luettelematta jääneet ammatit — Huslig verksamhet ävensom övriga ovan icke uppräknade yrken utan ammatit tai ammatti tuntematon — Utan yrke eller yrket okänt	17 705	53 372	6.8	15.9
	24 968	33 553	9.6	10.0
Yhteensä — Summa — Total	259 238	334 857	100.0	100.0

»julkisessa toiminnassa ja vapaissa ammateissa» oli miehiä ja naisia suhteellisesti yhtä paljon.

Yleiskatsaus ammattilaskentojen tuloksiin alkaen vuodesta 1900 esitetään seuraavalla sivulla. Tällöin on otettu huomioon ainoastaan ne kaupungit, jotka ovat olleet mukana myös vuoden 1920 laskennassa.

Eri väestölaskentavuosien tietojen välinen vertailu on varsin vaikea useistakin syistä. Vuosien 1910 ja 1920 ammatti- ja elinkeinoryhmät pitävät kutakuinkin yhtä vuoden 1930 vastaavien ryhmien kanssa. Sitä vastoin erosi vuonna 1900 toimeenpantu väestölaskenta aineiston ryhmittymisen puolesta huomattavasti seuraavista väestölaskennoista. Jotta saataisiin jaoitus, joka tekisi mahdolliseksi vertailun, on ollut välttämätöntä interpoloimalla jakaa muutamat mainitun vuoden ryhmistä. Tällöin on vuoden 1910 luvut otettu interpoloimisperusteeksi. Sen lisäksi on pääryhmään »julkinen toiminta ja vapaat ammatit» kuuluva puolustuslaitos kolmessa viime väestölaskennassa otettu mukaan vain osittain — vuonna 1910 kieltäytyivät venäläiset sotilasviranomaiset antamasta tietoja varusväkien suurudesta, ja vuosina 1920 ja 1930 otettiin mukaan vain ne sotilashenkilöt, jotka eivät olleet suorittamassa asevelvollisuuttaan. Tästä syystä tämän pääryhmän luvut eivät ole täysin verrannollisia.

Ennenkuin käydään yksityiskohtaisemmin esittämään elinkeinoryhmien kehitystä eri kaupungeissa, viitattakoon tässä vielä siihen erikoiseen poikkeukseen, joka havaitaan vuoden 1930 luvuissa muihin väestölaskentoihin verraten. Pääryhmä »kotitaloustyöt ja muut edellä luettelematta jääneet ammatit» on huomattavasti kasvanut joka kaupungissa. Se johtuu pää-

samhet och fria yrken» uppvissade proportionsvis lika mycket män som kvinnor.

En översikt av resultatet av yrkesräkningarna fr. o. m. 1900 meddelas på följande sida. Härvid ha beaktats endast de städer, som medtagits även i 1920 års räkning.

En jämförelse mellan uppgifterna för de olika folkräkningsåren är mycket vanskelig av flere orsaker. Yrkes- och näringsgrupperna för åren 1910 och 1920 överensstämna något så när med motsvarande grupper för år 1930. Däremot avvek den år 1900 verkställda folkräkningen ifråga om materialets gruppering avsevärt från följande folkräkningar. I syfte att erhålla en indelning, som skulle möjliggöra en jämförelse, har det varit nödvändigt att genom interpolation uppdelas en del av grupperna för nämnda år. Härvid ha siffrorna för år 1910 tagits till utgångspunkt. Därutöver har det till huvudgruppen »offentlig verksamhet» och »fria yrken» hörande försvarsväsendet vid de tre senaste folkräkningarna medtagits endast delvis — år 1910 vägrade de ryska militärmyndigheterna att meddela uppgifter om garnisonernas storlek och åren 1920 och 1930 medtogos endast de militärpersoner, som icke avtjänade sin värnplikt. Av denna orsak äro siffrorna för denna huvudgrupp icke fullt jämförbara.

Innan en detaljerad bild av näringsgruppernas utveckling i de olika städerna gives, må här ännu beröras de speciella avvikelser, som kunna iakttagas i 1930 års siffror jämfört med de övriga folkräkningarna. Huvudgruppen »huslig verksamhet ävensom ovan icke uppräknade yrken» har avsevärt vuxit i alla städer. Detta beror huvudsakligen därpå, att den personliga

¹⁾ Pour la traduction des rubriques, voir page 71.

Répartition de la population totale d'après la profession 1900—1930. 1)

Vuosi År Année	Kotikansioita ja muuta elämää luottelun mukaan jaanet ammatti — Huslig verksamhet även som övriga ovan förko uppräknade yrken											Kotikansioita ja muuta elämää luottelun mukaan jaanet ammatti — Huslig verksamhet även som övriga ovan förko uppräknade yrken																
	Maatalous siveinhököinen Landbruk och dess hjälpare	Teollisuus ja käsityö Industri och handverk	Liikenne Sambandsel	Kauppa Handel	Julkisen toiminta sekä vapaat ammatti Offentliga verksamhet och fria yrken	Kotikansioita ja muuta elämää luottelun mukaan jaanet ammatti — Huslig verksamhet även som övriga ovan förko uppräknade yrken	Yhteensä Samman	Maatalous siveinhököinen Landbruk och dess hjälpare	Teollisuus ja käsityö Industri och handverk	Liikenne Sambandsel	Kauppa Handel	Julkisen toiminta sekä vapaat ammatti Offentliga verksamhet och fria yrken	Yhteensä Samman	Maatalous siveinhököinen Landbruk och dess hjälpare	Teollisuus ja käsityö Industri och handverk	Liikenne Sambandsel	Kauppa Handel	Julkisen toiminta sekä vapaat ammatti Offentliga verksamhet och fria yrken	Yhteensä Samman	Maatalous siveinhököinen Landbruk och dess hjälpare	Teollisuus ja käsityö Industri och handverk	Liikenne Sambandsel	Kauppa Handel	Julkisen toiminta sekä vapaat ammatti Offentliga verksamhet och fria yrken	Yhteensä Samman			
Helsinki — Helsingfors																												
1900	1 490	24 385	7 281	11 898	14 168	22 635	11 360	93 217	1.6	26.1	7.8	12.8	15.2	24.3	12.2													
1910	865	39 784	10 719	14 210	13 858	40 692	16 369	136 497	0.6	29.1	7.9	10.4	10.2	29.8	12.0													
1920	5 438	64 256	21 863	34 018	26 134	14 292	20 077	186 078	2.9	34.5	11.8	18.3	14.0	7.7	10.8													
1930	5 225	86 613	20 792	48 222	33 881	35 408	25 045	255 186	2.0	33.9	8.2	18.9	13.3	13.9	9.8													
Turku — Åbo																												
1900	1 002	12 057	3 437	3 826	4 511	11 231	5 856	41 920	2.4	28.8	8.2	9.1	10.8	26.8	13.9													
1910	577	20 572	4 545	4 333	4 152	12 774	7 734	54 687	1.1	37.6	8.3	7.9	7.6	23.4	14.1													
1920	1 843	26 383	6 680	8 006	6 785	3 324	7 503	60 524	3.0	43.6	11.1	13.2	11.2	5.5	12.4													
1930	1 647	31 672	7 566	10 646	7 561	7 210	8 686	74 988	2.2	42.2	10.1	14.2	10.1	9.6	11.6													
Viipuri — Viborg																												
1900	402	8 162	3 500	4 644	6 730	10 568	2 802	36 808	1.1	22.2	9.5	12.6	18.3	28.7	7.6													
1910	269	12 785	6 376	5 616	4 980	13 516	5 465	49 007	0.5	26.1	13.0	11.5	10.2	27.6	11.1													
1920	1 381	16 364	9 585	9 926	6 894	4 929	4 485	53 564	2.6	30.5	17.9	18.5	12.9	9.2	8.4													
1930	1 499	24 789	10 303	11 248	8 745	9 578	6 077	72 239	2.1	34.3	14.3	15.6	12.1	13.2	8.4													
Tampere — Tammerfors																												
1900	292	14 721	2 068	3 573	1 784	13 566	2 774	38 778	0.7	38.0	5.3	9.2	4.6	35.0	7.2													
1910	263	21 201	3 043	3 680	2 391	9 848	3 721	44 147	0.6	48.0	6.9	8.3	5.4	22.4	8.4													
1920	723	28 797	3 429	5 595	3 640	1 823	3 858	47 865	1.5	60.1	7.2	11.7	7.6	3.8	8.1													
1930	1 049	34 370	3 487	7 248	4 105	5 612	5 413	61 284	1.7	56.1	5.7	11.8	6.7	9.2	8.8													
Vaasa — Vasa																												
1910	227	7 031	2 144	1 984	1 759	3 898	2 327	19 370	1.2	36.3	11.1	10.2	9.1	20.1	12.0													
1920	441	8 810	2 561	3 450	2 469	1 368	2 174	21 273	2.1	41.4	12.1	16.2	11.6	6.4	10.2													
1930	352	10 637	2 155	4 115	2 562	2 307	2 818	24 946	1.4	42.7	8.6	16.5	10.3	9.2	11.3													
Kuopio																												
1920	418	6 762	2 369	2 112	1 981	1 101	2 096	16 839	2.5	40.2	14.1	12.5	11.8	6.5	12.4													
1930	481	9 517	1 978	3 082	2 355	2 636	2 924	22 973	2.1	41.4	8.6	13.4	10.3	11.5	12.7													
Lahti																												
1920	578	5 772	1 563	1 796	777	1 086	984	12 556	4.6	46.0	12.5	14.3	6.2	8.6	7.8													
1930	879	9 763	1 729	2 396	1 400	2 082	1 781	20 030	4.4	48.7	8.6	12.0	7.0	10.4	8.9													
Oulu — Uleåborg																												
1910	204	5 891	1 514	1 355	1 597	3 625	1 928	16 114	1.3	36.5	9.4	8.4	9.9	22.5	12.0													
1920	531	9 004	2 508	2 475	1 931	1 124	1 696	19 269	2.8	46.7	13.0	12.9	10.0	5.8	8.8													
1930	283	7 385	2 007	2 674	2 470	2 447	2 559	19 825	1.4	37.3	10.1	13.5	12.5	12.3	12.9													
Kotka																												
1920	71	6 349	1 691	1 350	881	586	496	11 424	0.6	55.6	14.8	11.8	7.7	5.1	4.4													
1930	57	10 575	3 073	1 945	1 251	1 496	817	19 214	0.3	55.0	16.0	10.1	6.5	7.8	4.3													

1) Pour la traduction des rubriques, voir page 71.

asiallisesti siitä, että henkilöllinen palveluskunta on tällä kertaa otettu huomioon tässä pääryhmässä ammattinharjoittajina, kun he sitävastoin ennen ovat olleet ammattijaoituksen ulkopuolella. Sen lisäksi on tähän samaan pääryhmään nyt entistä tarkemmin viety kaikenlaiset siivoustoiminnan harjoittajat, kuten konttorien siivoojattaret y. m. s.

Maatalousväestö on ollut sängen harvalukuinen kaikissa kaupungeissa. Suhdelukujen suuret vaihtelut johtuvat osittain siitä, että esikaupunkialueet ovat eri väestölaskennoissa olleet eri laajat. Vuodesta 1920 on maatalousväestön lukumäärä kasvanut Viipurissa, Tampereella, Kuopiossa ja Lahdessa ja johtuvat ne pääasiallisesti laskenta-alueiden erilaisesta laajuudesta eri vuosina. Suhteellisesti on vain Tampereella maatalousväestö hieman lisääntynyt.

Teollisuusväestö — käsityöstä elävä väestö siihen luettuna — on yleensä tasaisesti kasvanut useimmissa kaupungeissa näiden väestölaskentojen käsittämien kauden aikana. Tämä nousu on nyt pysähtynyt, sillä vaikka kaikissa muissa kaupungeissa, kuin Oulussa, teollisuusväestön lukumäärä on hieman kasvanut, niin sen suhteellinen merkitys on useimmissa kaupungeissa pienentynyt. Suhteellisesti suurin vähennys oli Oulussa, Tampereella ja Turussa. Sitävastoin teollisuusväestön suhteellinen merkitys nousi Viipurissa, Lahdessa, Vaasassa ja Kuopiossa.

Pääryhmässä »liikenne» tapahtunut kehitys on ollut hyvin epätasainen eri kaupungeissa. Yleensä voidaan havaita hidasta lisääntymistä vuoteen 1910. Seuraava laskenta sitä vastoin osoittaa tämän ryhmän jyrkästi nousseen. Siihen lienee osaksi vaikuttanut tarkemman ammattiryhmittymisen käyttäminen. Viime laskennassa tämän pääryhmän suhteellinen suuruus yleisesti aleni. Ainoastaan Kotkassa on sen osuus kasvanut, mutta muissa kaupungeissa se on pienentynyt eniten Kuopiossa, Lahdessa, Helsingissä ja Viipurissa. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että viime laskennassa rauta- ja raitioteiden kone- ja korjauspajojen henkilökunta on siirretty toiseen pääryhmään »teollisuus ja käsityö».

»Kaupasta» elävä väestö — tähän nimikkeeseen kuuluvat myöskin raha- ja vakuutuslaitoksissa palvelevat henkilöt samoin kuin sellaiset, jotka saavat toimeentulonsa ravintola- ja hotelliliikkeestä — on epäilemättä lisääntynyt suhteellisesti eniten, erittäinkin vuosien 1910 ja 1920 välillä. Kuluneen kymmenvuotiskauden aikana on kaikissa kaupungeissa kauppaväestön lukumäärä noussut, mutta suhteellisesti sen merkitys on pysynyt melkein samana lukuunottamatta Viipuria, Lahtea ja Kotkaa, joissa se on pienentynyt.

»Julkiseen toimintaan ja vapaisiin ammatteihin» kuuluva väestö on absoluuttisesti lisääntynyt jokaisessa väestölaskennassa. Suhteellisesti taas tämä väestö on vähentynyt muina kertoina paitsi vuoden 1920 lasken-

betjänäingen denna gång beaktats inom denna huvudgrupp som yrkesutövare, medan de tidigare stått utanför yrkesfördelningen. Ytterligare har till samma huvudgrupp noggrannare än förut hänförs alla slags utövare av städningsarbete, såsom kontorstäderskor o. dyl.

Lantbruksbefolkningen har varit mycket fåtalig i alla städer. De stora växlingarna i relationstalen beror delvis därpå, att förortsområdena vid de olika folkräkningarna haft en olikartad omfattning. Sedan år 1920 har lantbruksbefolkningens numerär vuxit i Viborg, Tammerfors, Kuopio och Lahti och beror detta huvudsakligen på räkningsområdenas olika utsträckning resp. år. Proportionsvis har endast lantbruksbefolkningen i Tammerfors ökat något.

Industriebefolkningen — den av hantverk levande befolkningen däri inbegripen — har i allmänhet vuxit jämnt i de flesta städer under den period dessa folkräkningar omspänna. Denna stegring har nu avstannat, ty ehuru industriebefolkningens numerär något ökat i samtliga städer utom Uleåborg, har dess relativa betydelse nedgått i flertalet städer. Relativt taget störst är nedgången i Uleåborg, Tammerfors och Åbo. Däremot ökades industriebefolkningens relativa betydelse i Viborg, Lahti, Vasa och Kuopio.

Utvecklingen inom huvudgruppen »samfärdsel» har varit mycket ojämn i de olika städerna. I allmänhet kan en långsam ökning förmärkas till år 1910. Följande räkning utvisar däremot kraftig stegring inom denna grupp. Därtill torde delvis ha bidragit en noggrannare yrkesgruppering. I den senaste räkningen nedgick denna huvudgrupp relativt taget allmänt. Endast i Kotka ökades dess andel, medan den i de övriga städerna minskades, mest i Kuopio, Lahti, Helsingfors och Viborg. Detta beror främst därpå, att vid senaste räkning personalen vid järnvägarnas och spårvägarnas mekaniska och reparationsverkstäder överflyttades till en annan huvudgrupp, »industri och hantverk».

Den av »handel» levande befolkningen — under denna rubrik höra även personer anställda vid penning- och försäkringsinrättningar samt sådana, som erhålla sin utkomst av restaurang- och hotellrörelse — har otvivelaktigt ökat relativt taget mest, speciellt mellan åren 1910 och 1920. Under det gångna decenniet har handelsbefolkningens numerär vuxit i alla städer, men proportionsvis har dess betydelse förblivit nästan oförändrad utom i Viborg, Lahti och Kotka, där den minskats.

Den till »offentlig verksamhet och fria yrken» hörande befolkningen har absolut taget ökat vid varje folkräkning. Relativt taget åter har denna befolkning minskats vid övriga räkningar utom år 1920, då nya

nassa, jolloin maan itsenäistymisen vuoksi perustettiin uusia valtion virastoja sekä jolloin kunnalliselämä tarvitsi lisää työvoimia. Kuluneen vuosikymmenen aikana on julkisen toiminnan ja vapaiden ammattien harjoittajien lukumäärä kasvanut, mutta suhteellisesti taas hieman pienentynyt kaikissa kaupungeissa lukuunottamatta Oulua ja Lahtea.

Kuten oli odotettavissa, oli »kotitaloustyön y. m.» käsittävä pääryhmä vuonna 1930 jokaisessa kaupungissa sekä absoluuttisesti että suhteellisesti suurempi kuin edellisessä laskennassa. Tämä johtuu siitä jo edellä mainitusta seikasta, että nyt on henkilöllinen palveluskunta otettu ammattienharjoittajien luokkaan ja nostaen siis tämän pääryhmän lukua. Samoin vaikuttaa myös se seikka, että siivoustyöntekijät on entistä johdonmukaisemmin siirretty tähän pääryhmään. Vuosien 1900 ja 1910 suhdelukuihin verrattaessa huomataan, ettei nyt saadut suhdeluvut nouse edes puoleenkaan silloin olleista luvuista. Se osoittaa, että tälläkin kertaa, kuten vuonna 1920, aineisto on ollut siksi täydellistä, että epätarkasti eriteltyjen toimien ryhmä on jäänyt sängen pieneksi.

Viimeiseen »ilman ammattia» olevien pääryhmään nähden eivät eri laskentojen tulokset ole täysin toisiinsa verrattavissa. Tämä johtuu siitä, että eri laskennoissa on tähän pääryhmään sijoitettu ne, joita ei muulle ole voitu sovittaa. Kun aineisto viime laskennoissa on ollut täydellisempää, kuin ennen, on tämä seikka aiheuttanut pääryhmän väestön vähenemisen. Suurissa kaupungeissa kuten Helsingissä ja Turussa sekä myöskin Kotkassa on tämä väheneminen jatkunut, joskin lukumäärältään tämä pääryhmä on kasvanut kaikissa vuoden 1930 laskentaan kuuluneissa kaupungeissa. Viipurissa sen suhteellinen merkitys on pysynyt muuttumattomana, muissa taas hieman noussut.

3. Ammatissa toimivat elinkeinohaaroittain.

Koko väestön jakaantuminen elinkeinohaaroittain on riippuvainen varsinaisten ammatissa toimivien vastavasta jakaantumisesta, asianomaisiin elinkeinohaaroihin kun on luettu myös ammatissa toimivien elättämät perheenjäsenet. Jos jätetään huomioon ottamatta viimeainittu ryhmä ja tarkastetaan ainoastaan n. s. päähenkilöitä, joihin paitsi varsinaisia ammatissa toimivia on luettu myös yhteiskunnan elättämät henkilöt sekä sellaiset yksityishenkilöt ja perheenelättäjät, joiden toimeentulolähteistä ei ole saatu tietoa, edelleen eläkkeennauttijat, koroillaan eläjät y. m. s., joita ei voi pitää ammatissa toimivina sanan varsinaisessa mielessä, saadaan seuraavat luvut. Niistä ilmenee ammatissa toimivien jakaantuminen elinkeinohaaroittain sekä absoluuttisin että suhdeluvuin.

statsambetsverk grundades i samband med att landet blev självständigt och då det kommunala livet behövde mer arbetskraft. Under det gångna årtiondet har antalet av offentlig verksamhet och fria yrken levande personer ökats, men proportionsvis åter nedgått i alla städer med undantag av Uleåborg och Lahti.

Såsom man kunde vänta, var den huvudgrupp, som omfattar »huslig verksamhet m. m.», år 1930 i samtliga städer såväl absolut som relativt taget större än vid föregående räkning. Detta beror av den redan tidigare nämnda omständigheten, att den personliga betjäningen nu intagits bland yrkesutövarna och sålunda ökar siffran för denna huvudgrupp. Likaså torde härvidlag inverka, att städningsarbetarna konsekventare än förut överförts till denna huvudgrupp. Vid en jämförelse med relationstalen för åren 1900 och 1910 kan man iakttaga, att de nu erhållna relationstalen icke stiga ens till hälften av de då erhållna siffrorna. Detta ådagalägger, att denna gång likasom år 1920 materialet varit rätt så fullständigt, varför gruppen otillräckligt specificerade yrken hållit sig mycket låg.

Beträffande den sista huvudgruppen »utan yrke» äro resultatet av de olika räkningarna icke fullt jämförbara sinsemellan. Detta beror därpå, att vid de olika räkningarna till denna huvudgrupp hänförs sådana, som icke kunnat placeras på annat håll. Då materialet vid de senaste räkningarna varit fullständigare än förut, har denna omständighet föranlett en minskning i den till huvudgruppen hörande befolkningen. I de stora städerna som Helsingfors och Åbo samt även i Kotka har denna minskning fortgått, ehuru denna huvudgrupps numerär ökats i alla de vid 1930 års räkning medtagna städerna. I Viborg har dess betydelse förblivit proportionsvis oförändrad, medan den i de övriga nägot ökats.

3. Yrkesutövarna efter näringsgrenar.

Fördelningen av befolkningen i dess helhet efter näringsgrenar beror av motsvarande fördelning för de egentliga yrkesutövarnas vidkommande, i det till respektive näringsgrenar räknats även de familjemedlemmar, som yrkesutövarna försörja. Om man frånser från den nämnda gruppen och endast beaktar de s. k. huvudpersonerna, till vilka hänförs utom de egentliga yrkesutövarna även personer, som försörjas på det allmännas bekostnad samt sådana enskilda personer samt familjeförsörjare, vilkas utkomstkällor icke äro kända, vidare pensionstagare, rentierer m. fl., vilka icke kunna betecknas såsom yrkesutövare i egentlig mening, erhållas följande siffror. Ur dem framgår yrkesutövarnas fördelning efter näringsgrenar såväl i absoluta som i relativa tal.

Répartition de la population active d'après la profession.

Elinkeinohaara Näringsgren Profession ¹⁾	Helsinki Helsingfors	Tuusula Åbo	Viihti Viipuri	Tampere Tammerfors	Vasa ÅsÅ	Kuopio	Jyväskylä	Oulu Uleåborg	Kokkola	Rauma Raumo	Pietarsaari Jakobstad	Riihimäki	Yhteensä Summa Total
<i>Absoluuttiset luvut — Absoluta tal — Chiffres absolus.</i>													
Maatalous- ja sivelinkeinoinen — Lantbruk och dess binärningar	2 425	802	683	488	169	197	399	132	32	84	62	34	5 507
Teollisuus ja käsityö — Industri och hantverk	47 963	17 340	13 042	19 763	5 416	4 133	4 909	3 200	4 826	1 651	1 730	1 668	125 641
Liiikenne — Samfärdsel	10 807	3 439	4 563	1 575	955	781	699	872	1 546	508	213	616	26 574
Kauppa — Handel	31 610	6 817	6 746	4 560	2 254	1 706	1 417	1 499	1 148	511	393	430	59 091
Julkisen toiminta sekä vapaat ammatit — Offentlig verksamhet och fria yrken	19 474	3 858	4 633	2 387	1 286	1 197	687	1 312	604	284	290	372	36 384
Kotitaloustyö sekä muut edellä luettelematta jääneet ammatit — Huslig verksamhet ävensom övriga ovan icke uppräknade yrken	27 624	5 258	6 974	4 024	1 771	1 782	1 328	1 786	1 015	520	557	497	53 136
Ilman ammattia tai am- matti tuntematon — Utan yrke eller yrket okänt	20 575	7 132	4 544	4 338	2 152	2 144	1 311	1 932	618	748	590	333	46 417
Yhteensä — Summa — Total	160 478	44 646	41 185	37 135	14 003	11 940	10 750	10 733	9 789	4 306	3 835	3 950	352 750

<i>Prosenttiluvut — Procenttal — En %.</i>													
Maatalous- ja sivelinkeinoinen — Lantbruk och dess binärningar	1.5	1.8	1.7	1.3	1.2	1.7	3.7	1.2	0.3	2.0	1.6	0.9	1.6
Teollisuus ja käsityö — Industri och hantverk	29.9	38.8	31.7	53.2	38.7	34.6	45.7	29.8	49.3	38.3	45.1	42.2	35.6
Liiikenne — Samfärdsel	6.7	7.7	11.1	4.3	6.8	6.5	6.5	8.1	15.8	11.8	5.6	15.6	7.5
Kauppa — Handel	19.7	15.3	16.4	12.3	16.1	14.3	13.2	14.0	11.7	11.8	10.2	10.9	16.7
Julkisen toiminta sekä vapaat ammatit — Offentlig verksamhet och fria yrken	12.2	8.6	11.2	6.4	9.2	10.0	6.4	12.2	6.2	6.6	7.6	9.4	10.3
Kotitaloustyö sekä muut edellä luettelematta jääneet ammatit — Huslig verksamhet ävensom övriga ovan icke uppräknade yrken	17.2	11.8	16.9	10.8	12.6	14.9	12.3	16.7	10.4	12.1	14.5	12.6	15.1
Ilman ammattia tai am- matti tuntematon — Utan yrke eller yrket okänt	12.8	16.0	11.0	11.7	15.4	18.0	12.2	18.0	6.3	17.4	15.4	8.4	13.2
Yhteensä — Summa — Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Jos verrataan näitä suhdeluja aikaisemmin esitettyihin, jotka koskevat koko väestön jakaantumista elinkeinohaaroittain, voidaan huomata verraten suuri yhtäpitävyys. Varsinaisista elinkeinoryhmistä on eroavaisuus suurin teollisuuteen sekä kotitaloustyöhön nähden; edellinen ryhmä on suhteellisesti pienempi osa

Om man jämför de relativa siffrorna med de tidigare meddelade rörande hela befolkningens fördelning efter näringsgrenar, kan man iakttaga en relativt stor överensstämmelse. Av de egentliga näringsgrupperna företedde industrin samt den husliga verksamheten den största avvikelsen; den föregående gruppen utgör en proportions-

¹⁾ Pour la traduction des rubriques, voir page 71.

ammattissa toimivista kuin koko väestöstä, jota vastoin kotitaloustyöhön kuuluu suhteellisesti suurempi luku ammatissa toimivia. Viimeiseen pääryhmään kuuluu suurimmaksi osaksi päähenkilöitä, minkä vuoksi sen suhdeluku on huomattavasti suurempi kuin vastaava koko väestöä koskeva. Alla esitetään kaikkia paikkakuntia yhteensä koskevat keskimääräiset luvut, jotka ilmaisevat, miten suuri osa koko väestöstä eri elinkeino-haaroissa on ammatissa toimivia tai päähenkilöitä, ja on tämä vertailu ulotettu käsittämään myöskin vuodet 1910 ja 1920. Näitä vuosia koskevat suhdeluvut on laskettu nudesta, jotta elinkeinoryhmien kokoonpano olisi sama kuin vuonna 1930. Samoin on henkilöllinen palveluskunta otettu mukaan ammatinharjoittajina.

vis mindre del av yrkesutövarna än av hela befolkningen, varemot till den husliga verksamheten hörde ett relativt taget större antal yrkesutövare. Den sista huvudgruppen består till största delen av huvudpersoner, varför dess relationstal är avsevärt större än motsvarande för hela befolkningen. Här nedan meddelas medeltal för samtliga orter gemensamt, vilka ange huru stor del av hela befolkningen inom de olika näringsgrenarna som utgöres av yrkesutövare eller huvudpersoner, och har denna jämförelse utsträckt även till åren 1910 och 1920. Relationstalen för dessa år ha omräknats i syfte att erhålla en liknande sammansättning av näringsgrupperna som år 1930. Likaledes har den personliga betjäningen medräknats bland yrkesutövarna.

Population active d'après la profession en % de la population totale¹⁾.

Vuosi År Année	Maatalous sitenhu- keinoineen Lantbruk och dess bidragare	Työlämitys ja käsityö Industri och hantverk	Liikenne Sambefordrel	Kauppa Handel	Julkisen toiminta sekä vapaa ammatti Offentlig verksamhet och fria yrken	Kotitaloustyö sekä muut edellä luetteloi- nutta jalanneet ammattit Huslig verksamhet även som övriga ovan icke uppräknade yrken	Työn yrke eller yrket Ökane	Yhteensä — Summa Totalt
1910	41.6	47.6	36.4	47.5	37.9	57.1	73.2	53.9
1920	43.5	49.1	42.0	51.6	48.4	72.9	73.8	55.9
1930	46.1	53.3	47.1	62.9	54.9	74.8	79.3	59.4

Koko väestöstä oli vuonna 1930 niinmuodoin 59.4 % ammatissa toimivia. Alle keskitason jäi ammatissa toimivien luku pääryhmissä maatalous, liikenne, teollisuus sekä julkinen toiminta ja vapaat ammatit, kun sitävastoin se muissa on hyvinkin paljon yli keskitason. Nämä eroavaisuudet riippuvat lähinnä siitä, missä määrin ammatissa toimivat samalla kertaa ovat perheen elättäjiä. Niissä elinkeinoryhmissä, joiden pääosana ovat miespuoliset ammatissa toimivat, ovat perheenjäsenet huomattavampana osana kuin sellaisissa, joissa naispuoliset ammatinharjoittajat, jotka harvemmin ovat perheen elättäjiä, ovat lukuisammin edustettuina.

Vuodesta 1910 lähtien on ammatissa toimivien luku lisääntynyt nopeammin kuin koko väestö. Tämä ei johdu muutamissa yksityisissä elinkeinohaaroissa tapahtuneesta lisäyksestä, vaan on tämä kehitys yhteinen niille kaikille. Erikoisen voimakas se on ollut pääryhmissä kotitaloustyö, julkinen toiminta sekä vapaat ammatit, kauppa ja liikenne. Tämä kehitys on yhteydessä viime vuosina tapahtuneeseen naispuolisten ammatissa toimivien luvun lisääntymiseen, jota seuraavassa kosketellaan. Edelleen on ammatissa toimivien suhteellisen luvun kasvamiseen koko väestöön verrattuna

Av hela befolkningen utgjordes sålunda år 1930 59.4 % av yrkesutövare. Under medelnivån stannade antalet yrkesutövare i huvudgrupperna lantbruk, samfärdsel, industri samt offentlig verksamhet och fria näringar, medan det däremot inom de övriga avsevärt översteg medelnivån. Dessa skiljakigheter bero närmast på, i vilken utsträckning yrkesutövarna samtidigt äro familjeförsörjare. Inom de näringsgrupper, vilka huvudsakligen bestå av manliga yrkesutövare, utgöra familjemedlemmarna en mer betydande del än inom sådana, där de kvinnliga yrkesutövarna, vilka mera sällan äro familjeförsörjare, äro talrikt företrädna.

Sedan år 1910 har antalet yrkesutövare ökat snabbare än hela befolkningen. Detta beror icke av en ökning inom en del enstaka näringsgrenar, utan är denna utveckling gemensam för dem alla. Särskilt stark har den varit inom grupperna huslig verksamhet, offentlig verksamhet och fria yrken, handel och samfärdsel. Denna utveckling bör ställas i relation till det under senare år ökade antalet kvinnliga yrkesutövare, som beröres i det följande. Vidare har på ökningen av det relativa antalet yrkesutövare i förhållande till hela befolkningen inverkat den omständigheten, att

¹⁾ Pour la traduction des rubriques, voir page 71.

vaikuttanut se seikka, että ammatissa toimimaton väestönosa, erikoisesti keskimääräinen lapsiluku perhettä kohden, on vähentynyt syntyneisyyden alenemisen johdosta. Väestön jakaantumista aseman mukaan taloudessa — ammatissa toimivat tai päähenkilöt, vaimot ja muut perheenjäsenet ilman omaa ammattia — samoin kuin tämän jakaantumisen muutoksia käsitellään tämän tekstiesityksen myöhemmissä luvuissa.

Naiset ottivat hyvin vaihtelevassa laajuudessa osaa ammattityöhön eri aloilla. Tämä ilmenee seuraavasta taulukosta, jossa esitetään naispuolisten ammatissa toimivien luku 1000 ammatissa toimivaa henkilöä kohden eri paikkakunnilla, jaettuna seitsemään pääryhmään.

den icke yrkesutövande delen av befolkningen, speciellt antalet barn i genomsnitt per familj, minskats genom den sjunkande nativiteten. Befolkningens fördelning efter ställningen inom hushållet — yrkesutövare eller huvudpersoner, hustrur och övriga familjemedlemmar utan eget yrke — ävensom den utveckling, som denna fördelning undergått, behandlas senare i föreliggande textavdelning.

Kvinnorna deltog i mycket olika utsträckning i yrkesarbetet på olika områden. Detta framgår av följande tabell, i vilken meddelas antalet kvinnliga yrkesutövare per 1000 yrkesutövare å de olika orterna samt med fördelning på de sju huvudkategorierna av näringsgrupper.

Femmes actives de la population active, en ‰.

Elinkeinohaara Näringsgren <i>Profession¹⁾</i>	Heisinki Helsingfors	Turku Åbo	Viipturi Viborg	Tampere Tammerfors	Yvasa Vasa	Kuopio	Lahti	Uleaborg	Kotka	Raumo	Pietarsaari Jakobstad	Riihimäki	Yhteensä Summa Total
Maatalous sivuelinkeinoineen — Lantbruk och dess binäringar..	212	283	277	219	260	269	248	303	375	238	113	176	240
Teollisuus ja käsityö — Industri och hantverk	308	397	349	469	376	274	341	261	258	263	408	287	351
Liikenne — Samfärdsel	204	110	117	133	174	128	99	132	135	142	108	119	157
Kauppa — Handel	590	579	518	556	516	516	564	572	561	595	565	649	572
Julkinen toiminta sekä vapaat am- matit — Offentlig verksamhet och fria yrken	472	416	415	543	458	494	416	556	464	479	559	306	464
Kotitaloustyö sekä muut edellä luettelematta jääneet ammatit — Huslig verksamhet ävensom övriga ovan icke uppräknade yrken	792	782	744	747	833	770	706	824	771	833	671	674	779
Ilman ammattia tai ammatti tun- tematon — Utan yrke eller yrket okänt	549	507	563	561	545	515	605	509	636	500	731	640	546
Kaikki ammatinharjoittajat — Samt- liga yrkesutövare — Ensemble..	490	465	448	508	475	438	433	469	364	412	502	379	473

Tampereella ja Pietarsaassa oli naispuolisten ammatinharjoittajien määrä hieman suurempi kuin miespuolisten. Suhteellisen vähän oli taas ammatissa toimivia naisia Kotkassa, Riihimäellä ja Raumalla. Mitä taas eri elinkeinohaaroihin tulee, niin olivat naispuoliset ammatinharjoittajat hyvinkin suurena enemmistönä kotitaloustöissä sekä enemmistönä kaupassa ja ilman ammattia olevien pääryhmässä. Suhteellisesti vähiten naispuolisia ammatinharjoittajia oli liikenteessä, jossa heitä oli keskimäärin ainoastaan 15.7 % kaikista liikenteen palveluksessa olevista päähenkilöistä.

Teollisuudessa olivat miespuoliset jokaisella paikkakunnalla lukuisimmat. Tampereella ja Pietarsaassa oli naisten osuus huomattavan suuri, mille on selityksenä se, että mainituissa kaupungeissa ovat muita suu-

I Tammerfors och Jakobstad var antalet kvinnliga yrkesutövare något större än antalet manliga. Proportionsvis fåtaliga voro de kvinnliga yrkesutövarna i Kotka, Riihimäki och Raumo. Vad åter de olika näringsgrenarna beträffar, utgjorde de kvinnliga yrkesutövarna en mycket stor majoritet inom gruppen huslig verksamhet samt flertalet inom handeln och »utan yrke». Proportionsvis fåtaligast voro de kvinnliga yrkesutövarna inom samfärdseln, där de utgjorde endast 15.7 % av samtliga i samfärdselns tjänst stående huvudpersoner.

Inom industrin voro de manliga yrkesutövarna i flertal på samtliga orter. I Tammerfors och Jakobstad var kvinnornas andel anmärkningsvärt stor, vilket har sin förklaring däri, att i nämnda städer sådana industri-

¹⁾ Pour la traduction des rubriques, voir page 71.

remmat sellaiset teollisuudenhaarat, joissa on etupäässä naisia työntekijöinä. »Julkisen toiminnan ja vapaiden ammattien» pääryhmässä oli Pietarsaassa, Oulussa ja Tampereella naisia ammatinharjoittajina enemmän kuin miehiä, muilla paikkakunnilla taas he muodostivat huomattavan vähemmistön. Kahdessa viimeisessä pääryhmässä olivat naiset ehdottomana enemmistönä. — Naisten esiintymistä eri pääryhmien ja niihin kuuluvien ammattiryhmien päähenkilöinä käsitellään tarkemmin kutakin eri elinkeinohaaraa erikseen selvittävässä luvussa.

On mielenkiintosta todeta, mihin suuntaan kehitys viime vuosina on käynyt naispuolisten ammatissa toimivien naisten suhdeluksi nähden. Tätä varten esitetään seuraavassa vuosien 1910, 1920 ja 1930 väestölaskentojen suhdeluvut, ottamalla huomioon ainoastaan ne kuusi kaupunkia, jotka ovat sisältyneet kaikkiin kolmeen väestölaskentaan. Samalla on vuosien 1910 ja 1920 laskentojen suhdeluvut laskettu uudestaan ottaen huomioon henkilöllisen palveluskunnan ammatinharjoittajina.

grenar äro större än de andra, som företrädesvis ha kvinnliga arbetare. Inom huvudgruppen »offentlig verksamhet och fria yrken» i Jakobstad, Uleåborg och Tammerfors var antalet kvinnliga yrkesutövare större än de manligas, medan åter på de övriga orterna de förra bildade en betydande minoritet. I de två sista huvudgrupperna voro kvinnorna i avgjord majoritet. — Förekomsten av kvinnor som yrkesutövare inom de olika huvudgrupperna och till dem hörande yrkesgrupper behandlas närmare i de kapitel, vari redogöres för de olika näringsgrenarna var för sig.

Det är av intresse att konstatera, vilken riktning utvecklingen i fråga om proportionen av kvinnliga yrkesutövare tagit under de senaste åren. För detta ändamål meddelas i det följande relativa siffror för folkräkningarna åren 1910, 1920 och 1930, varvid endast de sex städer beaktats, vilka ingingo i samtliga tre folkräkningar. Samtidigt ha relationstalen för räkningarna åren 1910 och 1920 omräknats med beaktande av den personliga betjäningen som yrkesutövare.

Femmes actives de la population active, en %¹⁾.

Vuosi År <i>Année</i>	Maalainsiiveneh- kainnohen Lanbruk och dess Bihäringar	Teollisuus ja käsityö Industri och hantverk	Likenne Sambfärdsel	Kauppa Handel	Julkisen toiminta sekä vapaa ammatti Offentlig verksamhet och fria yrken	Koditalousvätyö sekä muut edellä luettele- matla jäätneet ammatit Hushög verksamhet ävensom övriga ovan teke uppräknade yrken	Utan yrke eller yrket Ökänt	Yhteensä — Summa <i>Total</i>
1910	17.6	40.1	8.9	54.7	35.7	56.0	52.6	46.3
1920	15.8	38.1	15.5	53.3	45.6	83.1	58.9	48.3
1930	23.9	36.0	16.3	57.3	46.5	78.3	54.2	48.1

Kaikkista ammatissa toimivista oli vuonna 1910 naisia 46.3 %. Seuraavassa laskennassa oli naisten osuus lisääntynyt 2.0 % ja taas viime laskennassa pysynyt melkein samana, ollen nyt 48.1 %. Kaikissa muissa elinkeinohaaroissa on naisten osuus kahdenkymmenen vuoden kuluessa lisääntynyt paitsi teollisuudessa, jossa se on kumpanakin laskentojen väliaikana pienentynyt noin 2 %. Erikoisen suuri on ollut liikenteessä tapahtunut nousu, naispuolisten määrä on tullut lähes kaksinkertaiseksi. Syynä siihen lienee suureksi osaksi se, että raitioiteilla on ruvettu käyttämään naispuolisia konduktöörejä vuodesta 1917 alkaen. — Onhan yleisesti runnettu ilmiö, että naistyötä on viime vuosikymmenten aikana alettu laajemmalti käyttää yhä useammilla elinkeinoelämän aloilla. Yllä esitetyt luvut kohdistuvat ainoastaan kolmeen viime väestölaskentaan. Miten pitkälle menevää kehitys on ollut, ilmenee vielä selvemmin, jos verrataan vastaavia oloja kuusikymmentä vuotta sitten. Vuonna 1870, jolloin väestölaskenta käsitteitti Helsingin, Turun, Viipurin ja Oulun kaupungit,

Av samtliga yrkesutövare utgjordes år 1910 46.3 % av kvinnor. Vid följande räkning hade kvinnornas andel ökats med 2.0 % och stannade den vid senaste räkning på ungefär samma nivå, 48.1 %. Inom samtliga övriga näringsgrenar har kvinnornas andel ökats under de tjugu senaste åren utom i industrin, inom vilken den under bägge de mellan räkningarna fallande perioderna nedgått med cirka 2 %. Speciellt stor har stegringen varit inom samfärdseln, där kvinnornas antal i det närmaste fördubblats. Orsaken härtill torde till en stor del vara den, att man vid spårvägarna begynt använda kvinnliga konduktörer sedan år 1917. — Det är ju en allbekant företeelse, att kvinnlig arbetskraft under de senaste årtiondena begynt användas i större utsträckning på allt flere områden av näringslivet. De här anförda siffrorna gälla endast de tre sista folkräkningarna. Huru vittgående utvecklingen varit framgår ännu tydligare vid en jämförelse med motsvarande förhållanden för sextio år tillbaka. År 1870, då städerna Helsingfors, Abo, Viborg och Uleå-

¹⁾ Pour la traduction des rubriques, voir page 71.

oli naispuolisia ammatissa toimivia näissä neljässä kaupungissa keskimäärin ainoastaan 32.0 % kaikista ammattissa toimivista. Siitä lähtien on niin muodoin heidän suhteellinen lukunsa lisääntynyt puolella.

Viime väestölaskennassa käytetty tarkempi ammattiaseman erittely tekee mahdolliseksi verrata myös yhteiskunnallisten ryhmien suuruutta. Seuraava taulu osoittaa ammatissa toimivien ryhmityksen ammattiaseman mukaan prosentteina kullakin paikkakunnalla erikseen. On kuitenkin otettava huomioon se, että näitä suhdelukuja laskettaessa on pääryhmä ilman ammattia tai ammatti tuntematon jätetty laskelman ulkopuolelle, koskapa tähän pääryhmään kuuluvia henkilöitä ei voida ryhmitellä ammattiaseman mukaan. Myöskään ei jako ammattiaseman mukaan ole muissa pääryhmissä täysin samanlainen, vaan pienempi eroavaisuuksia saattaa olla. Mutta siitä huolimatta antaa seuraava taulu havainnollisen yleiskatsauksen olosuhteista eri paikkakunnilla.

borg medtogos i folkräkningen, utgjorde de kvinnliga yrkesutövarna i dessa fyra städer i genomsnitt endast 32.0 % av samtliga yrkesutövare. Sedan dess har deras relativa antal alltså ökat med hälften.

Den vid senaste folkräkning tillämpade noggrannare fördelningen efter ställningen inom yrket möjliggör även en jämförelse mellan olika sociala grupper storlek. I följande tabell anges yrkesutövarnas gruppering efter ställningen inom yrket i procent för de olika orterna var för sig. Härvid bör dock beaktas, att vid uträkningen av dessa relationstal huvudgruppen »utan yrke» eller »yrket okänt» lämnats åsido, enär de till denna huvudgrupp hörande personerna icke kunna grupperas enligt ställningen inom yrket. Ej heller är indelningen efter ställningen inom yrket fullt likartad inom de övriga huvudgrupperna, utan kunna mindre skiljaktigheter förefinnas. Det oaktat giver emellertid följande tabell en åskådlig bild av förhållandena på olika orter.

Population active par la position sociale.

	Yhteensä — Summa Total	Työntekijöitä ja palvelus- kuntaa Arbetare och tjänstepersonal Ouvriers, personnel salublerne	Työntekijä ja esimielitä Arbetsledare och förmän Contremaitres	Virkamielitä ja konttori- henkilöitä Tjänstemän och kontors- personal Personnel de bureau, employés	Ylempää teknillistä henkilö- kuntaa ammattikoulutuksen saaneita virkaallijoita Högre teknisk personal, fack- utbildade funktionärer Personnel technique supérieurs, employés spécialistes	Päällystöä (johtajia ja isän- nohjohtajia) Chefskap (direktörer och disponenter) Employés supérieurs (directeurs, gérants)	Isenäisiä elinkeino- harjoittajia Självständiga näringsidkare Personnes indépendantes exer- çant une profession
Helsinki — Helsingfors	10.3	1.1	4.2	21.4	2.0	61.0	100.0
Turku — Åbo	12.5	0.8	3.4	15.7	2.4	65.2	100.0
Viipuri — Viborg	10.8	0.9	3.4	16.2	3.5	65.2	100.0
Tampere — Tammerfors	8.0	0.8	2.9	12.8	2.1	73.4	100.0
Vaasa — Vasa	10.9	0.9	3.1	17.8	2.4	64.9	100.0
Kuopio	11.5	1.0	3.3	17.2	2.8	64.2	100.0
Lahti	12.7	0.9	2.1	13.1	3.0	68.2	100.0
Oulu — Uleåborg	12.0	0.9	5.1	18.6	2.5	60.9	100.0
Kotka	6.4	0.6	1.7	12.1	3.2	76.0	100.0
Rauma — Raumo	13.8	0.9	3.2	13.9	2.7	65.5	100.0
Pietarsaari — Jakobstad	11.8	0.6	2.5	12.5	2.2	70.4	100.0
Riihimäki	9.9	0.9	1.7	12.3	4.5	70.7	100.0
Kaikki paikkakunnat — Samtliga orter — Ensemble	10.5	1.0	3.6	18.0	2.4	64.5	100.0
		Sukupuolen mukaan — Efter kön — Par sexe.					
Miespuoliset — Mankön — S. m.	10.6	1.6	3.9	13.2	4.2	66.5	100.0
Naispuoliset — Kvinnkön — S. f.	10.4	0.2	3.4	23.5	0.3	62.2	100.0

Lähes 2/3 kaikista ammatissa toimivista kuului työväestön ja palveluskunnan luokkaan. Seuraavana oli virkamiesten ja konttorihenkilöiden ryhmä ja vasta kolmantena itsenäisten elinkeinonharjoittajien luokka. Eri sukupuoliin nähden oli yhteiskuntaryhmien suuruusjärjestys sama, joskin suhdeluvut hieman erosivat toisistaan.

Inemot 2/3 av samtliga yrkesutövare tillhörde gruppen arbetare och tjänstepersonal. Därpå följde kategorin tjänstemän och kontorspersonal och först som tredje i ordningen gruppen självständiga näringsidkare. Beträffande de bägge könen är storleksordningen för de sociala grupperna densamma, ehuru relationstalen något avvika inbördes.

4. Teollisuus ja käsityö.

Teollisuudesta ja käsityöstä elävä väestö oli keskimäärin melkein $\frac{2}{5}$ niiden paikkakuntien väkiluvusta, jotka vuoden 1930 laskenta käsitti. Siihen tärkeään asemaan katsoen, joka tällä elinkeinohaaralla on nykyaikaisissa kaupungeissa, on syytä panna erikoista huomiota teollisuusväestön kokoomukseen. Tässä yhteydessä käsitellään kuitenkin ainoastaan ammatissa toimivaa teollisuusväestöä. Tietoja ammatissa toimivien perheenjäsenistä esitetään sitä vastoin, samoin kuin muihin elinkeinonhaaroihin nähden, selostettaessa väestön jakaantumista henkilöiden talouskunta-aseman mukaan.

4. Industri och hantverk.

Den av industri och hantverk levande befolkningen utgjorde i medeltal $\frac{2}{5}$ av folkmängden på de orter 1930 års räkning omfattade. Med hänsyn till den viktiga ställning denna näringsgren intager i de moderna städerna är det skäl att ägna industribefolkningens sammansättning särskild uppmärksamhet. I detta sammanhang kommer dock endast den yrkesutövande industribefolkningen att beaktas. Uppgifter angående yrkesutövarnas familjemedlemmar komma däremot, likasom för övriga näringsgrenar, att lämnas i samband med utredningen om befolkningens fördelning efter ställningen inom hushållet.

Population industrielle active par différentes branches d'industrie.

Teollisuudenbaara Industrigren <i>Branche d'industrie¹⁾</i>	Helsinki Helsingfors	Turku Åbo	Vihuri Viborg	Tampere Tammertfors	Vaasa Vasa	Kuopio	Tahti	Oulu Uleaborg	Kotka	Rauma Raumo	Pietarsaari Jakobsbad	Riihimäki	Yhteensä Summa <i>Total</i>
1. Sulatot ja metallien jalostuslaitokset — Smält- och metallförädlingsverk	2 171	631	486	549	141	180	139	69	28	56	29	130	4 609
2. Konepajat ja kone-teollisuus — Mekaniska verkstäder och maskinindustri	10 276	2 689	1 611	1 707	860	486	303	415	424	149	306	139	19 365
3. Kivi-, savi-, lasi- ja turveteollisuus — Sten-, ler-, glas- och torvindustri . . .	1 429	633	188	319	41	22	181	32	12	12	2	461	3 332
4. Kemiallinen teollisuus — Kemisk industri	444	165	338	273	55	261	102	17	99	—	—	76	1 830
5. Nahka-, kumi- ja karvateollisuus — Läder-, gummi- och hårindustri	847	443	152	603	36	91	98	235	17	115	7	17	2 661
6. Kutomateollisuus — Textilindustri	506	1 444	29	5 720	1 024	11	69	68	2	29	51	—	8 953
7. Vaatetusteollisuus — Beklädnadsindustri	8 317	3 313	3 197	5 304	1 088	593	987	656	268	269	104	182	24 278
8. Paperiteollisuus — Pappersindustri	1 301	440	165	1 344	37	32	24	16	345	145	2	4	3 855
9. Puuteollisuus — Träindustri	2 332	1 527	1 952	818	215	1 115	1 867	337	2 551	481	236	300	13 731
10. Rakennusteollisuus — Byggnadsindustri	10 715	2 713	2 450	1 802	924	880	632	754	597	217	147	191	22 022
11. Ravinto- ja naufintoaineteollisuus — Närings- och nytjningsmedelsindustri . .	4 000	2 244	1 665	599	733	230	340	365	340	107	784	79	11 486
12. Valaistus-, voimansiirto- ja vesijohtoteollisuus — Belysnings-, kraftöverförings- och vattenledningsindustri	1 176	381	310	236	22	55	47	74	71	24	26	51	2 473
13. Graafillinen teollisuus — Grafisk industri	3 739	495	385	410	221	150	97	146	63	33	28	34	5 801
14. Muu teollisuus — Övrig industri	592	214	107	68	19	22	23	16	9	14	8	4	1 096
15. Luokittelematon teollisuus — Oklassificerad industri	118	8	7	11	—	5	—	—	—	—	—	—	149
Yhteensä — Summa — Total	47 963	17 340	13 042	19 763	5 416	4 133	4 909	3 200	4 826	1 651	1 730	1 668	125 641

¹⁾ 1. Métallurgie. — 2. Ateliers mécaniques. — 3. Industries de la pierre, de l'argile, du verre et de la tourbe. — 4. Industrie chimique. — 5. Industries de cuir, de caoutchouc et de poils. — 6. Industrie textile. — 7. Industrie de vêtements. — 8. Industrie du papier. — 9. Industrie du bois. — 10. Construction. — 11. Industrie des comestibles et des excitants. — 12. Eclairage, transmission de force, service d'eau. — 13. Industrie graphique. — 14. Autres industries. — 15. Non classifiés.

Teollisuudenhaara Industrigren <i>Branche d'industrie¹⁾</i>	Helsinki Helsingfors	Turku Åbo	Viipuri Viborg	Tampere Tammerfors	Vasa Vasa	Kuopio	Lahti	Oulu Uleåborg	Kokka	Rauma Raumo	Pietarsaari Jakobstad	Riihimäki	Yhteensä Summa <i>Total</i>
	Prosenttiluvut — Procenttal — En %.												
Sulatot ja metallien jalostuslaitokset — Smält- och metallförädlingsverk	4.5	3.7	3.7	2.8	2.6	4.4	2.8	2.2	0.6	3.4	1.7	7.8	3.7
Konepajat ja kone-teollisuus — Mekaniska verkstäder och maskinindustri	21.4	15.5	12.3	8.6	15.9	11.8	6.2	13.0	8.8	9.0	17.7	8.3	15.4
Kivi-, savi-, lasi- ja turveteollisuus — Sten-, ler-, glas- och torvindustri	3.0	3.7	1.4	1.6	0.7	0.5	3.7	1.0	0.2	0.7	0.1	27.7	2.7
Kemiallinen teollisuus — Kemisk industri	0.9	0.9	2.6	1.4	1.0	6.3	2.1	0.5	2.0	—	—	4.6	1.5
Nahka-, kumi- ja karvateollisuus — Läder-, gummi- och härindustri	1.8	2.6	1.2	3.1	0.7	2.2	2.0	7.3	0.3	7.0	0.4	1.0	2.1
Kutomateollisuus — Textilindustri	1.1	8.3	0.2	29.0	18.9	0.3	1.4	2.1	[0.04]	1.8	2.9	—	7.1
Vaate-teollisuus — Beklädnadsindustri	17.3	19.1	24.5	26.8	20.1	14.3	20.1	20.5	5.5	16.3	6.0	10.9	19.3
Paperiteollisuus — Pappersindustri	2.7	2.5	1.3	6.8	0.7	0.8	0.5	0.5	7.2	8.8	0.1	0.2	3.1
Puuteollisuus — Träindustri	4.9	8.8	15.0	4.1	4.0	27.0	38.0	10.5	52.9	29.1	13.7	18.0	10.9
Rakennusteollisuus — Byggnadsindustri	22.3	15.6	18.8	9.1	17.1	21.3	12.9	23.6	12.4	13.1	8.5	11.5	17.5
Ravinto- ja nautintoaineteollisuus — Närings- och nyttningsmedelsindustri	8.3	12.9	12.8	3.0	13.5	5.6	6.9	11.4	7.1	6.5	45.3	4.7	9.1
Valaistus-, voimansiirto- ja vesijohtoteollisuus — Belysnings-, kraftöverförings- och vattenledningsindustri	2.5	2.2	2.4	1.2	0.4	1.3	0.9	2.3	1.5	1.5	1.5	3.1	2.0
Graafillinen teollisuus — Grafisk industri	7.8	2.9	2.9	2.1	4.1	3.6	2.0	4.6	1.3	2.0	1.6	2.0	4.6
Muu teollisuus — Övrig industri	1.2	1.2	0.8	0.3	0.3	0.5	0.5	0.5	0.2	0.8	0.5	0.2	0.9
Luokittelematon teollisuus — Oklassificerad industri	0.3	0.1	0.1	0.1	—	0.1	—	—	—	—	—	—	0.1
Yhteensä — Summa — Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Yllä esitetään alustavasti yleiskatsaus ammatissa toimivaan teollisuusväestöön eri paikkakunnilla teollisuushaaroittain sekä absoluuttisin luvuin että prosentteina kunkin paikkakunnan teollisuusväestöstä.

Helsingissä oli rakennusteollisuus ensimmäisellä sijalla. Melkein yhtä tärkeä oli kone-teollisuus ja kolmantena seurasi vaate-teollisuus. Turussa olivat vaate-teollisuus sekä rakennus- ja konepajateollisuus tärkeimmät teollisuudenhaarat. Viipurissa oli teollisuusväestö, kuten aikaisemmin on huomautettu, verraten harvalukuinen. Eri ammattihaaroista olivat vaate-teollisuus-, rakennus- ja puuteollisuus ensimmäisillä

Här ovan meddelas inledningsvis en översikt av den yrkesutövande industribefolkningen på de olika orterna efter industrigrenar absolut taget och i procent av vederbörande orters industribefolkning.

I Helsingfors intog byggnadsindustrin första rummet. Nästan lika viktig var maskinindustrin och som den tredje i ordningen följde beklädnadsindustrin. I Åbo utgjorde beklädnadsindustrin samt byggnads- och maskinindustrierna de mest betydande industrigrenarna. I Viborg var industribefolkningen, såsom tidigare framhållits, jämförelsevis fåtalig. Av de olika grenarna intogo beklädnads-, byggnads- och träindustrierna

¹⁾ 1. Métallurgie. — 2. Ateliers mécaniques. — 3. Industries de la pierre, de l'argile, du verre et de la tourbe. — 4. Industrie chimique. — 5. Industries de cuir, de caoutchouc et de poils. — 6. Industrie textile. — 7. Industrie de vêtements. — 8. Industrie du papier. — 9. Industrie du bois. — 10. Construction. — 11. Industrie des comestibles et des excitants. — 12. Eclairage, transmission de force, service d'eau. — 13. Industrie graphique. — 14. Autres industries. — 15. Non classifiés.

sijoilla. Tampereella työskenteli yli puolet ammatissa toimivasta teollisuusväestöstä kutoma- ja vaatetus-teollisuudessa, molemmissa jokseenkin yhtä paljon. Muut teollisuushaarat olivat huomattavasti pienempiä. Vaasassa oli jakaantuminen eri teollisuushaarihin jonkun verran tasaisempaa; tärkeimmät olivat vaatetus-, kutoma- ja rakennusteollisuudet. Kuopioon nähden on huomattava puu- ja rakennusteollisuuden ylivoimaisuus sekä se, että siellä kemiallinen teollisuushaara on suhteellisesti merkittävämpi kuin muissa kaupungeissa. Kotkassa, Lahdessa ja Raumalla oli puuteollisuus ehdottomasti ensi sijalla; Kotkassa sai yli puolet teollisuudessa toimivista ansionsa siitä. Oulussa taas rakennusteollisuus oli voimakas. Pietarsaaren oloissa tuntuu suuren tupakkatehtaan vaikutus: lähes puolet teollisuusväestöstä työskenteli ravinto- ja nautinto-aineteollisuudessa. Riihimäellä taas toimi kivi-, savi-, lasi- ja turveteollisuudessa yli $\frac{1}{4}$ kaikista teollisuudessa toimivista.

Seuraavalla sivulla esitetään yleiskatsaus ammatissa toimivan teollisuusväestön jakaantumiseen teollisuushaaroittain eri väestölaskennoissa vuodesta 1910 lähtien. Tästä yleiskatsauksesta on jätetty pois ne kaupungit, joissa ei väenlaskentoja ole toimitettu ennen vuotta 1930. — Eri teollisuudenhaarojen merkitys eri paikkakunnilla on monella lailla muuttunut tähänastisten väenlaskentojen välikausina. Useimmille kaupungeille yhteistä on teollisuuselämän yhä suurempi moninaistuminen (differentsoituminen), joten muutamien harvojen erikoisteollisuuksien sijaan, joissa työskentelee suurin osa asianomaisten kaupunkien teollisuusväestöstä, esiintyy yhä useampia tasaväkisempiä teollisuudenhaaroja.

Ammatissa toimivan teollisuusväestön *jakaantuminen sukupuolen mukaan* on erittäin vaihteleva. Useimmissa teollisuudenhaaroissa ovat miespuoliset ammatissa toimivat enemmistönä. Poikkeuksena ovat vaatetus-teollisuus, kutomateollisuus, ravinto- ja nautintoaineteollisuus sekä paperiteollisuus, joissa haaroissa naispuoliset ammatissa toimivat ovat enemmistönä, kun lasketaan keskimäärät kaikille laskennassa mukana-olleille paikkakunnille yhteensä. Muun teollisuuden ryhmässä oli miesten ja naisten lukumäärä yhtäsuuri ja kemiallisessa teollisuudessa käytettiin naispuolisia ammatissa toimivia jokseenkin yhtä paljon kuin miehiä. Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa esitetään tietoja naispuolisten ammatissa toimivien luvusta prosentteina ammatissa toimivien kokonaismäärästä eri teollisuudenhaaroissa, kultakin paikkakunnalta erikseen.

Eri paikkakunnat eroavat toisistaan suhteellisen vähän naispuolisen työvoiman yleisyyteen nähden eri teollisuudenhaaroissa. Eroavaisuudet johtuvat etupäässä siitä, että absoluuttiset luvut muutamissa tapauksissa ovat olleet hyvin pienet tai että jollain paikkakunnalla on harjoitettu ainoastaan yhtä kyseessä olevan teollisuuden erikoishaaraa.

Ensimmäisessä rummet. I Tammerfors arbetade över hälften av den yrkesutövande industribefolkningen inom textil- och beklädnadsindustrierna, inom bägge ungefär en lika stor del. Övriga industrigrenar voro avsevärt mindre. I Vasa är fördelningen mellan de olika industrigrenarna något jämnare; de viktigaste voro beklädnads-, textil- och byggnadsindustrierna. I Kuopio kan man observera trä- och byggnadsindustriernas dominerande ställning samt att den kemiska industrin är relativt taget mer betydande än i övriga städer. I Kotka, Lahti och Raumo var träindustrin avgjort den första; i Kotka erhöj över hälften av yrkesutövarna inom industrin sin utkomst av denna. I Uleåborg åter var byggnadsindustrin den starkast företrädda. I Jakobstad kan man spåra inverkan av den stora tobaksfabriken: närmare hälften av industribefolkningen arbetade i närings- och njutningsmedelsindustrin. I Riihimäki åter arbetade i sten-, ler-, glas- och torvindustrin över $\frac{1}{4}$ av samtliga industriella yrkesutövarne.

På följande sida meddelas en översikt av den yrkesutövande industribefolkningens fördelning efter industrigrenar vid de olika folkräkningarna sedan år 1910. Ur denna översikt ha de städer, i vilka folkräkningar icke anordnats före år 1930, bortlämnats. — De enskilda industrigrenarnas betydelse på de olika orterna har undergått talrika förändringar under tidsperioderna mellan de hittills anordnade folkräkningarna. Gemensam för de flesta städer är industrilivet allt starkare differentiering, i det i stället för några få specialindustrier, vilka sysselsätta större delen av industribefolkningen i respektive städer, uppträda allt flere olika grenar av jämnstarkare betydelse.

Den yrkesutövande industribefolkningens *fördelning efter kön* är synnerligen varierande. Inom de flesta industrigrenar äro de manliga yrkesutövarna i majoritet. Undantag bilda beklädnadsindustrin, textilindustrin, närings- och njutningsmedelsindustrin samt pappersindustrin, inom vilka grenar de kvinnliga yrkesutövarna äro i flertal, om man uträknar medeltal för alla i räkningen medtagna orter sammanlagt. Inom gruppen övrig industri är antalet män och kvinnor lika stort och även i den kemiska industrin användes kvinnliga yrkesutövarne i ungefär lika stor utsträckning som manliga. I tabellen på följande sida meddelas uppgifter om antalet kvinnliga yrkesutövarne i procent av hela antalet yrkesutövarne inom de olika industrigrenarna särskilt för varje ort.

De olika orterna uppvisa rätt små skilljaktigheter i fråga om frekvensen av kvinnlig arbetskraft inom resp. industrigrenar. Dessa bero främst av att de absoluta talen i en del fall kunna vara mycket små, eller av att på någon ort endast någon speciell gren av vederbörande industri idkats.

Population industrielle active par différentes

Teollisuudenhaara Industrigren Branche d'industrie ¹⁾	Helsinki Helsingfors			Turku Åbo		
	1910	1920	1930	1910	1920	1930
1. Sulatot ja metallien jalostuslaitokset — Smält- och metallförädlingsverk	13.7	3.5	4.5	12.1	2.7	3.7
2. Konepajat ja koneiteollisuus — Mekaniska verkstäder och maskinindustri		13.5	21.4		16.4	15.5
3. Kivi-, savi-, lasi- ja turveteollisuus — Sten-, ler-, glas- och torvindustri	2.6	2.4	3.0	4.4	3.8	3.7
4. Kemiallinen teollisuus — Kemisk industri	0.1	1.3	0.9	1.1	2.1	0.9
5. Nahka-, kumi- ja karvateollisuus — Läder-, gummi- och härindustri	0.6	0.7	1.8	2.2	1.8	2.6
6. Kutomateollisuus — Textilindustri	2.8	1.5	1.1	12.5	11.4	8.3
7. Vaatetusteollisuus — Beklädnadsindustri	24.0	18.2	17.3	23.7	17.6	19.1
8. Paperiteollisuus — Pappersindustri	4.3	4.7	2.7	2.0	3.3	2.5
9. Puuteollisuus — Träindustri	4.9	6.3	4.9	8.4	9.1	8.8
10. Rakennusteollisuus — Byggnadsindustri	19.6	19.2	22.3	14.8	10.6	15.6
11. Ravinto- ja nautintoaineteollisuus — Närings- och njutningsmedelsindustri	14.2	9.6	8.3	12.0	10.2	12.9
12. Valaistus-, voimansiirto- ja vesijohtoteollisuus — Belysnings-, kraftöverförings- och vattenledningsindustri	2.7	4.5	2.5	1.2	2.8	2.2
13. Graafillinen teollisuus — Grafisk industri	8.0	9.6	7.8	3.1	3.8	2.9
14. Muu teollisuus — Övrig industri	2.5	4.1	1.2	2.5	3.1	1.2
15. Luokittelematon teollisuus — Oklassificerad industri		0.9	0.3		1.3	0.1
Yhteensä — Summa — Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Femmes actives de la population active dans les différentes branches d'industrie, en %.

Teollisuudenhaara Industrigren Branche d'industrie ¹⁾	Helsinki Helsingfors	Turku Åbo	Viipuri Viborg	Tampere Tammerfors	Vaasa Vasa	Kuopio	Lahti	Oulu Uleåborg	Kotka	Rauma Raumo	Pietarsaari Jakobsstad	Riihimäki	Yhteensä Summa Total
Sulatot ja metallien jalostuslaitokset — Smält- och metallförädlingsverk	13.2	13.9	8.6	6.7	2.8	20.6	2.2	4.3	—	1.8	—	23.8	11.5
Konepajat ja koneiteollisuus — Mekaniska verkstäder och maskinindustri	8.6	5.4	2.1	2.0	3.5	2.1	4.6	1.7	4.5	0.7	8.5	—	6.2
Kivi-, savi-, lasi- ja turveteollisuus — Sten-, ler-, glas- och torvindustri	37.5	26.1	9.6	6.9	4.9	4.5	4.4	3.1	33.3	—	—	41.2	28.4
Kemiallinen teollisuus — Kemisk industri	41.4	33.9	42.9	56.0	21.8	69.0	54.9	23.5	26.3	—	—	71.1	47.5
Nahka-, kumi- ja karvateollisuus — Läder-, gummi- och härindustri	28.1	45.1	11.2	36.0	2.8	17.6	24.5	16.2	—	34.8	28.6	11.8	29.9
Kutomateollisuus — Textilindustri	73.9	77.6	65.5	70.1	77.6	81.8	78.3	80.9	50.0	86.2	86.3	—	72.7
Vaatetusteollisuus — Beklädnadsindustri	76.9	78.5	77.0	70.2	72.2	61.9	76.2	65.9	67.9	63.9	51.9	61.0	74.3
Paperiteollisuus — Pappersindustri	69.9	74.8	60.6	39.1	45.9	68.8	70.8	25.0	23.8	15.2	—	75.0	52.7
Puuteollisuus — Träindustri	10.6	17.6	14.0	6.2	7.4	26.6	26.2	7.7	29.9	17.0	11.0	9.3	18.7
Rakennusteollisuus — Byggnadsindustri	7.0	4.3	5.7	3.2	4.0	3.3	4.1	5.6	4.7	6.5	2.7	4.7	5.7
Ravinto- ja nautintoaineteollisuus — Närings- och njutningsmedelsindustri	52.7	64.8	62.4	42.1	35.5	40.0	52.9	46.3	32.1	45.8	68.1	38.0	54.6
Valaistus-, voimansiirto- ja vesijohtoteollisuus — Belysnings-, kraftöverförings- och vattenledningsindustri	8.2	7.3	13.5	5.9	4.5	14.5	10.6	6.8	8.5	12.5	11.5	3.9	8.7
Graafillinen teollisuus — Grafisk industri	37.5	37.0	43.1	38.3	32.1	40.0	39.2	25.3	41.3	48.5	35.7	52.9	37.6
Muu teollisuus — Övrig industri	53.7	59.8	43.9	27.9	21.1	9.1	30.4	68.8	—	64.3	37.5	—	50.0
Luokittelematon teollisuus — Oklassificerad industri	57.6	25.0	28.6	27.3	—	40.0	—	—	—	—	—	—	51.7
Kaikki — Samtliga — Ensemble	30.8	39.7	34.9	46.9	37.6	27.4	34.1	26.1	25.8	26.3	40.8	28.7	35.1

1) Pour la traduction des rubriques, voir page 83.

branches d'industrie 1910—1930, en %.

Viipuri Viborg			Tampere Tammerfors			Vaasa Vasa			Kuopio		Lahti		Oulu Uleåborg			Kotka	
1910	1920	1930	1910	1920	1930	1910	1920	1930	1920	1930	1920	1930	1910	1920	1930	1920	1930
11.7	3.2	3.7	8.4	2.2	2.8	11.7	1.8	2.6	2.6	4.4	2.8	2.8	11.4	0.4	2.2	0.5	0.6
	6.4	12.3		9.5	8.6		12.4	15.9	5.5	11.8	8.2	6.2		6.8	13.0	10.7	8.8
2.8	0.9	1.4	1.4	0.9	1.6	3.5	1.4	0.7	0.5	0.5	1.1	3.7	1.6	0.9	1.0	0.3	0.2
2.0	3.0	2.6	[0.03]	0.7	1.4	1.1	1.8	1.0	13.0	6.3	1.0	2.1	0.6	0.8	0.5	2.0	2.0
0.9	0.9	1.2	0.9	1.7	3.1	0.6	0.6	0.7	1.4	2.2	2.2	2.0	16.8	20.0	7.3	0.1	0.3
1.8	1.7	0.2	47.4	36.8	29.0	30.5	24.7	18.9	0.9	0.3	2.1	1.4	3.2	3.3	2.1	0.8	[0.04]
31.5	24.8	24.5	16.3	19.4	26.8	16.2	16.6	20.1	16.8	14.3	14.0	20.1	31.8	23.0	20.5	7.1	5.5
1.1	1.4	1.3	6.3	8.0	6.8	0.5	1.3	0.7	1.9	0.8	1.0	0.5	0.7	0.6	0.5	12.4	7.2
5.8	19.4	15.0	4.7	4.2	4.1	4.0	3.7	4.0	26.6	27.0	42.4	38.0	10.7	17.9	10.5	38.4	52.9
19.7	15.6	18.8	6.9	7.8	9.1	12.2	12.0	17.1	13.6	21.3	13.1	12.9	10.9	12.5	23.6	12.6	12.4
15.0	10.4	12.8	3.6	2.6	3.0	14.0	13.4	13.5	5.3	5.6	5.6	6.9	6.6	5.2	11.4	8.7	7.1
1.4	3.4	2.4	1.0	1.9	1.2	0.8	1.6	0.4	1.7	1.3	2.0	0.9	0.9	2.8	2.3	2.8	1.5
3.7	4.4	2.9	2.2	2.4	2.1	3.5	5.2	4.1	6.7	3.6	2.8	2.0	3.0	3.7	4.6	2.0	1.3
2.6	3.7	0.8	0.9	1.2	0.3	1.4	1.8	0.3	2.6	0.5	1.4	0.5	1.8	1.7	0.5	1.4	0.2
	0.8	0.1	0.9	0.7	0.1	—	1.7	—	0.9	0.1	0.3	—	1.8	0.4	—	—	0.2
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Aikaisemmin on jo huomautettu, että tällä kertaa on ammatissa toimivien jaotus ammattiaseman mukaan voitu suorittaa entistä täydellisemmin. Vuonna 1920 oli ainoastaan teollisuudessa tämä jaotus suoritettu yksityiskohtaisemmin. Silloin toimitetun jaotuksen lisäksi on nyt päällystön ryhmä jaettu kahteen ryhmään, joten johtajat ja isännöitsijät on erotettu omaksi ja ylempään teknilliseen henkilökuntaan kuuluvat eri ryhmäksi. Seuraavalla sivulla esitetään aluksi yleiskatsaus ammatissa toimivan teollisuusväestön jakaantumiseen aseman mukaan ammatissa eri teollisuudenhaaroissa; sen prosenttiluvut tarkoittavat laskentaan kuuluneiden paikkakuntain väestöä yhteensä.

Eri teollisuudenhaaroja koskevista suhdeluista ilmenee näiden haarojen luonne, se, harjoitetaanko niitä käsityömaisesti ja pienteollisuutena vai suurteollisuutena. Ensinmainittuun luokkaan kuuluvat lähinnä «muun teollisuuden» ryhmä ja vaatetusteollisuus sekä edelleen sulatto- ja metallienjalostusteollisuus sekä nahka-, kumi- ja karvateollisuus. Vastakkaista äärimäisyyttä edustavat valaistus-, voimansiirto- ja vesijohtoteollisuus, kutomateollisuus, kemiallinen teollisuus, paperiteollisuus sekä konepaja- ja koneiteollisuus. Ominaisista niille teollisuudenhaaroille, joissa toimintaa harjoitetaan laajassa mittakaavassa, on myös suhteellisen lukuisa konttorihenkilökunta, näissä teollisuudenhaaroissa sovelletun työn suuremman erikoistumisen ilmaisu. Niissä teollisuudenhaaroissa, joissa käsityö oli vallitsevana, suorittaa tavallisesti työnantaja tai itsenäinen

Tidigare har redan framhållits, att yrkesutövarnas fördelning enligt ställningen inom yrket denna gång kunnat genomföras fullständigare än förut. År 1920 oli ainoastaan teollisuudessa tämä jaotus suoritettu yksityiskohtaisemmin. Silloin toimitetun jaotuksen lisäksi on nyt päällystön ryhmä jaettu kahteen ryhmään, joten johtajat ja isännöitsijät on erotettu omaksi ja ylempään teknilliseen henkilökuntaan kuuluvat eri ryhmäksi. Seuraavalla sivulla esitetään aluksi yleiskatsaus ammatissa toimivan teollisuusväestön jakaantumiseen aseman mukaan ammatissa eri teollisuudenhaaroissa; sen prosenttiluvut tarkoittavat laskentaan kuuluneiden paikkakuntain väestöä yhteensä.

Ur de relativa siffrorna för de olika industrigrenarna framgår dessa grenars karaktär av hantverks- och småindustri eller av storindustri. Till den förra kategorin hör främst gruppen övrig industri, beklädnadsindustrin, vidare smält- och metallförädlingsindustrin samt läder-, gummi- och härindustrin. Den motsatta ytterligheten företräda belysnings-, kraftöverförings- och vattenledningsindustrin, textilindustrin, kemiska industrin, pappersindustrin samt mekaniska verkstäderna och maskinindustrin. Utmärkande för de industrigrenar, inom vilka verksamheten drives i stor skala, är även den relativt talrika kontorspersonalen, ett utslag av den större arbetsspecialisering, som tillämpas inom dessa grenar. Inom de grenar, där den hantverksmässiga driften var övervägande, utföres kontorsgöromålen vanligtvis av arbetsgivaren eller av

Population active industrielle par branches d'industrie et selon la position professionnelle, en %.

Personnel de bureau et ouvriers par 100 patrons dans les différentes branches d'industrie.

Teollisuudenhaara Industrigren Branche d'industrie ¹⁾	Päällystöä (johtajia ja isännöitsijöitä) Chefskap (direktörer och disponenter)	Ylempää teknillistä henkilökuntaa, ammattikoulutuksen saaneita virkailijoita — Högre teknisk personal, fackutbildade funktionärer — Personnel technique supérieure, employés spécialisés	Virkamiehiä ja konttorihenkilöitä Tjänstemän och kontorspersonal	Työnjohtajia ja esimiehiä Arbetsledare och förmän	Työntekijöitä ja palveluskuntaa Arbetare och tjänstepersonal	Ouvriers, personnel subalterne	Yhteensä — Summa Total	Konttorihenkilöitä ja työntekijöitä väkeä 100 itsenäistä ammatinharjoittajan kohden Kontorspersonal och arbetare per 100 arbetsgivare Personnel de bureau ainsi que ouvriers par 100 patrons	
								Konttorihenkilöitä Kontorspersonal Personnel de bureau	Yhteiskäyttöä Arbetare Ouvriers
Sulatot ja metallien jalostuslaitokset — Smält- och metallförädlingsverk	11.6	0.9	0.6	2.6	2.7	81.6	100.0	22	702
Konepajat ja koneeteollisuus — Mekaniska verkstäder och maskinindustri	2.0	0.8	3.7	3.9	4.0	85.6	100.0	196	4 332
Kivi-, savi-, lasi- ja turveteollisuus — Sten-, ler-, glas- och torvindustri	3.8	1.5	1.5	5.4	3.1	84.7	100.0	144	2 239
Kemiallinen teollisuus — Kemisk industri	1.5	2.6	3.0	9.1	4.6	79.2	100.0	596	5 179
Nahka-, kumi- ja karvateollisuus — Läder-, gummi- och härindustri	11.4	1.0	0.5	4.0	3.0	80.1	100.0	35	704
Kutomateollisuus — Textilindustri	1.1	0.5	0.7	3.6	2.5	91.6	100.0	324	8 198
Vaate- ja tekstiiliteollisuus — Beklädnadsindustri	26.3	0.6	0.1	1.5	1.5	70.0	100.0	6	266
Paperiteollisuus — Pappersindustri	1.6	1.1	1.0	3.5	3.4	89.4	100.0	227	5 743
Puuteollisuus — Träindustri	5.1	1.1	0.3	4.0	5.3	84.2	100.0	78	1 635
Rakennusteollisuus — Byggnadsindustri	5.5	0.1	4.3	0.7	1.5	87.9	100.0	13	1 589
Ravinto- ja nautintoaineteollisuus — Närings- och nyttningsmedelsindustri	5.8	1.2	0.4	5.6	3.5	83.5	100.0	97	1 432
Valaistus-, voimansiirto- ja vesijohtoteollisuus — Belysnings-, kraftöverförings- och vattenledningsindustri	—	0.5	4.6	14.8	5.9	74.2	100.0	—	—
Graafillinen teollisuus — Grafisk industri	4.0	1.5	0.9	6.2	3.3	84.1	100.0	154	2 094
Muu teollisuus — Övrig industri	28.1	1.2	3.3	2.4	1.0	64.0	100.0	8	228
Luokittelematon teollisuus — Oklassificerad industri	3.4	1.3	24.2	4.0	1.3	65.8	100.0	120	1 960
Yhteensä — Summa — Total	8.8	0.8	1.8	3.4	2.9	82.3	100.0	39	935

ammattinharjoittaja itse konttoritehtävät. — Näitä seikkoja valaisee tarkemmin tällä sivulla oleva yhdistelmä, jossa on laskettuna konttorihenkilöiden sekä työntekijäin luku 100 työnantajaa ja muuta itsenäistä ammatinharjoittajaa kohden.

Sukupuolen mukaan jakaantuivat teollisuuden eri yhteiskunnalliset ryhmät seuraavalla tavalla.

den självständiga yrkesutövaren i egen person. — Dessa omständigheter belysas tydligare i sammanställningen å denna sida, i vilken uträknats antalet till kontorspersonalen hörande personer samt arbetare per 100 arbetsgivare o. a. självständiga yrkesutövare.

Efter kön fördelade sig de olika sociala grupperna av yrkesutövare inom industrin på följande sätt.

Différentes groupes professionnelles de la population active industrielle par sexe, en %.

	Mp.—Mk.—S.m.	Np.—Kvk.—S.f.
Itsenäisiä elinkeinonharjoittajia — Självständiga näringsidkare	54.0	46.0
Päällystöä (johtajia ja isännöitsijöitä) — Chefskap (direktörer och disponenter)	94.1	5.9
Ylempää teknillistä henkilökuntaa, ammattikoulutuksen saaneita virkailijoita — Högre teknisk personal, fackutbildade funktionärer	95.9	4.1
Virkamiehiä ja konttorihenkilöitä — Tjänstemän och kontorspersonal	40.7	59.3
Työnjohtajia ja esimiehiä — Arbetsledare och förmän	91.0	9.0
Työntekijöitä ja palveluskuntaa — Arbetare och tjänstepersonal	65.2	34.8
Kaikki ryhmät — Sammanlagt — Total	64.9	35.1

¹⁾ Pour la traduction des rubriques, voir page 83.

Ammatissa toimivasta teollisuusväestöstä oli 64.9 % miehiä ja 35.1 % naisia. Ne eri ryhmät, joihin se jakaantuu aseman mukaan ammatissa, ovat kuitenkin kokoomukseltaan erittäin vaihtelevat sukupuolijakoon nähden. Työnantajia ja muita itsenäisiä ammatinharjoittajia tosin oli melkein yhtä paljon kumpaakin sukupuolta. Tämä johtuu kuitenkin yksinomaan vaatetusteollisuudessa vallitsevista suhteista, koska kaikista naispuolisista työnantajista ja muista itsenäisistä ammatinharjoittajista kokonaista 88.0 % kuului tähän teollisuudenhaaraan. Useimmat heistä olivat ompelijattaria. Ellei tätä teollisuudenhaaraa oteta mukaan, tulee suhde olemaan aivan toinen, kuin äsken esitetty taulukko ilmaisee. Työnantajista ja muista itsenäisistä ammatinharjoittajista muissa teollisuudenhaaroissa yhteensä oli näet ainoastaan 13.0 % naisia. Päälystöröryhmässä on tämä suhde vieläkin epätasaisempi. Sitä vastoin kuului konttorihenkilökuntaan etupäässä naisia, minkä tosiasian muuten voi todeta vallitsevan tähän ryhmään nähden muissakin elinkeinohaaroissa. Työnjohtajien ja päällystymiesten ryhmästä oli naisia myös vain pieni osa. — Työväki jakaantuu sukupuolittain suunnilleen samalla tapaa kuin ammatissa toimiva teollisuusväestö kokonaisuudessaan, mitä muuten saat toikin odottaa, koska se on sen pääosana.

5. Liikenne.

Liikennetoiminnasta elatuksensa saava väestö oli kaikkien laskentapaikkakuntien yhteisestä väestöstä 9.4 %. Liikenteen palveluksessa oli taas näiden paikkakuntien ammatinharjoittajista 7.5 %. Tässä yhteydessä tullaan käsittelemään yksistään ammatissa toimivia. Ammatissa toimivien jakaantuminen eri liikennehaarojen mukaan kullakin paikkakunnalla erikseen ilmenee yhdistelmästä seuraavalla sivulla.

Olosuhteet eri paikkakunnilla ovat suuresti toisistaan poikkeavia. Niinpä Riihimäellä oli liikenneväestöstä rautateiden palveluksessa suhteellisesti suurin osa, 85.9 %; seuraavina olivat Tampere, 46.9 %, ja Lahti, 44.8 %. Tämä ryhmä muodostikin suurimman ryhmän liikenneväestöstä kaikilla muilla paikkakunnilla, paitsi Kotkassa, Raumalla, Viipurissa, Pietarsaaressa ja Turussa, joissa taas lastaus-, purkaus, y. m. s. toiminta oli ensi sijalla. Pohjanlahden rantakaupunkien suhdeluhiin lienee jonkun verran vaikuttanut merenkulun keskeyksissä olo laskenta-aikana. Raitiotieliikennettä

Av den yrkesutövande industribefolkningen voro 64.9 % mänkön och 35.1 % kvinnkön. De olika grupper, i vilka den sönderfaller enligt ställningen inom yrket, fördela sig emellertid på ett synnerligen varierande sätt på de bägge könen. Antalet arbetsgivare o. a. självständiga yrkesutövare var visserligen nästan jämnt fördelat på de bägge könen. Detta beror dock enbart på förhållandena inom beklädnadsindustrin, enär av samtliga kvinnliga arbetsgivare o. a. självständiga yrkesutövare icke mindre än 88.0 % tillhörde denna industrigren. Flertalet av dessa var sömmerskor. Om man fränser från denna industrigren, blir förhållandet ett helt annat än vad nyss anförda tabell giver vidhanden. Av arbetsgivare o. a. självständiga yrkesutövare inom övriga industrigrenar tillsamman tagna voro nämligen endast 13.0 % kvinnkön. Inom gruppen chefskap är denna proportion ännu mer växlande. Däremot rekryterades kontorspersonalen till en övervägande del bland kvinnorna, ett sakförhållande som för övrigt kan konstateras för denna grupps vidkommande även inom övriga näringsgrenar. Av gruppen arbetsledare och förmän utgjorde det kvinnliga elementet likaså endast en mindre del. — Arbetarna fördela sig efter kön nära nog på samma sätt som den yrkesutövande industribefolkningen i dess helhet, vilket ju även är att vänta, då de utgöra huvudmassan av densamma.

5. Samfärdsel.

Den av samfärdsel levande befolkningen utgjorde 9.4 % av de i räkningen medtagna orternas sammanlagda befolkning. I samfärdselns tjänst åter stodo 7.5 % av dessa orters yrkesutövare. I detta sammanhang komma endast de yrkesutövande personerna att behandlas. Yrkesutövarnas fördelning på de olika grenarna av samfärdsel för varje ort särskilt framgår av sammanställningen på följande sida.

Förhållandena på de olika orterna avvika avsevärt inbördes. Sälunda var i Riihimäki den relativt taget största delen, 85.9 %, i järnvägarnas tjänst; därpå följde Tammerfors med 46.9 % och Lahti med 44.8 %. Denna grupp bildade även den största kategorin inom samfärdselsbefolkningen på alla övriga orter utom Kotka, Raumo, Viborg, Jakobstad och Åbo, där gruppen lastning, lossning o. a. d. verksamhet kom i första rummet. På relationstalen för kuststäderna vid Bottniska viken torde sjöfartens inställande vid tidpunkten för räkningen ha inverkat något. Spårvägstrafik förekom endast i tre

Population active au service des communications.

	Liikennehaara — Kommunikatlogsgren — Branche de communication									
	Rautateet — Järnvägar <i>Chemins de fer</i>	Railtoet — Spårvägar <i>Tranvays</i>	Auto- ja ajurliikenne Bil- och åkarrörelse <i>Services de automobiles, voitures</i>	Luotsi-, majakka- ja satamalaitos Lots-, fyr- och hamnväsande <i>Pilotage, phares et ports</i>	Merenkulku — Sjöfart <i>Navigaton</i>	Lastaus-, purkaus-, säilytys- y. m. sellainen toiminta. Lastning, lossning, uppbevaring o. a. d. verksamhet. — <i>Chargement, dechargement etc.</i>	Posti-, lennätin- ja puhelinlaitokset — Post-, telegraf- och telefonväsende — <i>Postes, télégraphes et téléphones</i>	Lentoliikenne — Flygtrafik <i>Aéronauton</i>	Kanavaliikenne — Kanalväsende <i>Canaux</i>	Yhteensä — Summa <i>Total</i>
Helsinki — Helsingfors	2 947	1 030	2 175	257	990	1 579	1 810	19	—	10 807
Turku — Åbo	698	46	719	144	719	719	393	1	—	3 439
Viipuri — Viborg	1 408	109	630	60	368	1 535	437	—	16	4 563
Tampere — Tammerfors	739	—	443	11	77	46	259	—	—	1 575
Vaasa — Vasa	341	—	171	13	67	228	135	—	—	955
Kuopio	305	—	179	7	124	30	136	—	—	781
Lahti	313	—	169	—	39	73	105	—	—	699
Oulu — Uleåborg	341	—	138	14	69	162	148	—	—	872
Kotka	137	—	99	18	181	1 043	68	—	—	1 546
Rauma — Raumo	79	—	53	20	136	175	45	—	—	508
Pietarsaari — Jakobstad	37	—	43	8	30	55	40	—	—	213
Riihimäki	529	—	37	—	3	—	47	—	—	616
Kalkki — Samtliga — Ensemble	7 874	1 185	4 856	552	2 803	5 645	3 623	20	16	26 574
%	29.6	4.5	18.3	2.1	10.5	21.2	13.6	0.1	0.1	100.0
<i>Näistä naisia — Därav kvinnor — Dont femmes:</i>										
Absol.	1 238	583	86	38	94	587	1 530	3	—	4 159
%	15.7	49.2	1.8	6.9	3.4	10.4	42.2	15.0	—	15.7

harjoitettiin vain kolmessa kaupungissa, Helsingissä yksin sen palveluksessa oli huomattavampi määrä liikenneväestöstä (9.3%). Auto- ja ajurliikenteen laajuus eri paikkakunnilla oli jokseenkin tasainen, lukuunottamatta Raumaa, Kotkaa ja Riihimäkeä. Satamakaupungeissa on luonnollisesti lastaus-, purkaus- y. m. s. toiminnalla tärkeä asema. Kotkassa sen suhdeluku oli suurin, 67.5%, kun seuraavina olevien Rauman ja Viipurin suhdeluvut olivat vain puolet siitä (34.4 ja 33.6%). Samoissa kaupungeissa on myös merenkulusta ansionsa saavien määrä suurempi kuin muilla paikkakunnilla. — Posti-, lennätin- ja puhelinlaitokset ovat suunnilleen tasaisesti edustettuina eri paikkakunnilla. Luotsi-, majakka- ja satamalaitosten, lento- ja kanavaliikenteen ryhmien merkitys on varsin pieni, kahteen viimeksi mainittuun ryhmään kuuluikin ammatissa toimivia vain parilla paikkakunnalla.

Verrattaessa tuloksia edellisen laskennan tietoihin on huomattavissa muutamia selviä muutoksia kehityksessä. Rautateiden merkitys työnantajana on kaikilla paikkakunnilla pienentynyt, ollen nyt keskimäärin vain 2/3 entisestä. Tämä muutos on kuitenkin etupäässä näennäinen, sillä se johtuu siitä, että nyt suoritettussa

städ: blott i Helsingfors stod i dess tjänst en mer betydande del av samfärdselsbefolkningen (9.3%). Bil- och åkarrörelsen var på de olika orterna av en ungefär lika stor betydelse utom i Raumo, Kotka och Riihimäki. I hamnstäderna intog givetvis lastning, lossning o. a. d. verksamhet en viktig ställning. I Kotka var dess relationstal störst, 67.5%, medan åter relationstalen för de därpå följande, Viborg och Raumo, voro blott hälften därav (34.4 och 33.6%). I samma städer var även antalet sådana, som erhöles sin utkomst av sjöfart, större än på övriga orter. — Post, telegraf och telefon voro rätt så jämnt företrädda på de olika orterna. Grupperna lots-, fyr- och hamnväsande samt flygtrafik och kanaltrafik äro av mycket ringa betydelse: till de två sistnämnda grupperna hörande yrkesutövare funnos endast på ett par orter.

Vid en jämförelse av resultatena med uppgifterna för föregående räkning kan man observera en del tydliga ändringar i utvecklingen. Järnvägarnas betydelse som arbetsgivare har nedgått på samtliga orter och utgör nu i genomsnitt endast 2/3 mot tidigare. Denna förändring är dock huvudsakligen skenbar, ty den beror därpå, att

ammattiryhmittelyssä on rautateiden ja raitioteiden kone- ja korjauspajoissa työskentelevät siirretty elinkeinohaaraan »teollisuus ja käsityö». Myöskin merenkulun suhteellinen merkitys on pienentynyt. Sensijaan ovat lastaus-, purkaus-, y. m. s. toiminnan sekä luotsi-, majakka- ja satamalaitosten ryhmien suhdeluvut nousseet huomattavasti, posti-, lennätin- ja puhelinlaitosten ryhmän pysyessä jökseenkin ennallaan.

Naispuolisten ammatissa toimivien luku oli kulkulaitoksissa 15.7 % kaikista tällä alalla toimivista. Seuraava asetelma, jossa ilmoitetaan myös vastaavat luvut vuosilta 1910 ja 1920, osoittaa, paljonko kaikista kussakin liikennehaaarassa toimivista oli naispuolisia. Prosenttiluvut koskevat tällöin kaikkia kunkin vuoden väestölaskentaan kuuluneita paikkakuntia.

vid den nu tillämpade yrkesgrupperingen de vid järnvägarnas och spårvägarnas mekaniska och reparationsverkstäder anställda nu överförs till näringsgrenen »industri och hantverk». Även sjöfartens relativa betydelse har minskats. Däremot ha relationstalen för grupperna lastning, lossning o. a. d. verksamhet samt lots-, fyr- och hamnväsende stegrats avsevärt, medan gruppen post, telegraf och telefon bibehållit sig någorlunda oförändrad.

Antalet kvinnliga yrkesutövare utgjorde inom samfärdseln 15.7 % av samtliga yrkesutövare inom denna bransch. Följande sammanställning, i vilken även meddelas motsvarande siffror för åren 1910 och 1920, angiver, huru många av de inom olika grenar av samfärdseln sysselsatta som voro kvinnor. Procentsiffrorna gälla härvid samtliga vid resp. folkräkningar medtagna orter gemensamt.

Femmes actives de la population active au service des communications en 1910, 1920 et 1930.¹⁾

	Rautatiet — Järnvägar	Raitiotiet — Spårvägar	Auto- ja ajuriliikenne Bil- och åkarrörelse	Luotsi-, majakka- ja satama- laitos Lots-, fyr- och hamnväsende	Merenkulku — Sjöfart	Lastaus-, purkaus-, säilytys- y. m. s. toiminta Lastning, lossning, uppbevaring o. a. d. verksamhet	Posti-, lennätin- ja puhelin- laitokset Post-, telegraf- och telefon- väsende	Lentoliikenne — Flygföratik	Yhteensä — Summa
1910	4.5 %	0.0 %	1.1 %	1.9 %	3.1 %	2.9 %	49.5 %	—	8.8 %
1920	10.9 »	37.8 »	1.5 »	3.3 »	10.0 »	12.7 »	47.0 »	—	15.3 »
1930	15.7 »	49.2 »	1.8 »	6.9 »	3.4 »	10.4 »	42.2 »	15.0 %	15.7 »

Naisten merkitys liikenteen alalla on varhaisempiin vuosiin verraten huomattavasti kasvanut, ennen kaikkea vuosien 1910 ja 1920 välisenä aikana. Ylläolevissa suhdeluvuissa huomataan myöskin rautateiden ja raitioteiden ryhmissä suoritettuna kone- ja korjauspajoissa toimivien siirron vaikutus, onhan naispuolisten ammatissa toimivien suhdeluvut kohonneet huomattavasti. Naisten osuus on lisääntynyt vielä ajuriliikenteessä ja luotsi-, majakka- ja satamalaitosten ryhmässä, muissa se on sen sijaan pienentynyt. Merenkulussa tapahtunut naisten suuri vähennys lienee merimiesten työoloja järjestelevän lain vaikutusta. Muissa ryhmissä vähennys onkin pienempi.

Liikenteen pääryhmässä kokonaisuudessaan on molempien sukupuolten jakaantuminen aseman mukaan ammatissa varsin erilainen, mikä ilmenee seuraavista luvuista.

Kvinnornas betydelse inom samfärdseln har i jämförelse med tidigare år ökat i betydande grad, speciellt under tiden mellan åren 1910 och 1920. I ovanstående relativa tal kan även spåras inverkan av den överföring som ägt rum i fråga om de inom grupperna järnvägar och spårvägar vid mekaniska och reparationsverkstäder anställda personerna, i det relationstalen för de kvinnliga yrkesutövarna ökat avsevärt. Kvinnornas andel har ytterligare stegrats inom åkarrörelsen samt gruppen lots-, fyr- och hamnväsende, medan den däremot minskats i de övriga. Den stora minskningen av kvinnorna inom sjöfarten torde utgöra en följd av den lag som reglerar sjömännens arbetsförhållanden. Inom övriga grupper är även nedgången mindre.

Inom huvudgruppen samfärdsel i dess helhet uppvisa de bägge könen en rätt olikartad fördelning efter ställningen inom yrket, vilket framgår av följande siffror.

¹⁾ Pour la traduction des rubriques, voir page 90.

Population active au service des communications par sexe et par position professionnelle, en %. ¹⁾

	Miehet Mankön S. m.	Naiset Kvinnkön S. f.	Mol. sukup. Bägge könen L. d. s.
Itsenäisiä elinkeinonharjoittajia — Självständiga näringsidkare..	12.2	0.5	10.4
Päällystää — Chefskap	0.4	—	0.3
Ylempää teknillistä henkilökuntaa — Högre teknisk personal..	3.5	0.2	2.8
Virkamiehiä ja konttorihenkilöitä — Tjänstemän och kontorspersonal	8.4	41.2	13.5
Työnjohtajia ja esimiehiä — Arbetsledare och förmän	3.5	0.1	3.0
Työntekijöitä ja palveluskuntaa — Arbetare och tjänstepersonal	72.2	58.0	70.0
Yhteensä — Summa — Total	100.0	100.0	100.0

Naiset ovat etupäässä virkailijoina ja konttorihenkilöinä rautateillä ja posti-, lennätin- ja puhelinlaitoksissa sekä palveluskuntana edellämainituissa laitoksissa sekä raitioteilla. Muissa ryhmissä oli miesten lukuun verraten naisia varsin vähän.

Rautateillä toimivasta väestöstä oli suurin osa, 78.2 %, palveluskuntaan kuuluvia ja virkamiehiä ja konttorihenkilöitä oli vain 19.4 % eli vajaa 1/5 kaikista. Raitioteiden palveluksessa olevista oli vielä suurempi osa, 96.4 %, palveluskuntaan kuuluvia. Ainoa liikenneryhmä, jossa itsenäisten ammatinharjoittajien merkitys oli huomattava, oli auto- ja ajuri-liikenne. Siihen luetusta väestöstä suurempi osa, 54.6 %, harjoitti liikettä omaan laskuunsa muun osan ollessa pääasiallisesti epäitsenäisiä autonkuljettajia ja ajurinrenkejä. — Merenkulkua itsenäisesti harjoittavia henkilöitä oli hyvin vähän, 2.8 %, kun sen sijaan ylempään teknilliseen päällystöön kuuluvia (merikapteenoja ja perämiehiä) oli yli 1/5 kaikista merenkulussa toimivista. Lastaus-, purkaus- y. m. s. toiminnan ryhmässä oli konttorihenkilöiden ryhmä 11.6 %, työntekijäin ollessa 82.1 % sen ryhmän kaikista ammattissa toimivista. Posti-, lennätin- ja puhelinlaitoksissa oli taas virkamiesten ja konttorihenkilöiden suhteellinen luku sangen suuri, 31.1 %, mutta palveluskunnan suhdeluku oli yli kaksinkertainen, 66.2 %.

Kvinnorna förekomma i huvudsak som tjänstemän och kontorspersonal vid järnvägarna samt vid post-, telegraf- och telefonväsendet ävensom i egenskap av tjänstepersonal vid nyssnämnda inrättningar samt spårvägarna. I övriga grupper funnos jämförelsevis få kvinnor i proportion till männens antal.

Av den vid järnvägarna anställda befolkningen var största delen, 78.2 %, tjänstepersonal mot endast 19.4 % eller knappt 1/5 tjänstemän och kontorspersonal. Av de vid spårvägarna anställda tillhörde en ännu större del, 96.4 %, tjänstepersonalen. Den enda grupp inom samfärdseln, där de självständiga yrkesidkarnas betydelse var större, var bil- och åkarrörelsen. Av den därtill hörande befolkningen utövade större delen, 54.6 %, rörelse för egen räkning, medan återstoden huvudsakligen utgjordes av osjälvständiga chaufförer och åkardrängar. — De självständiga yrkesutövarna inom sjöfarten voro mycket fåtaliga, 2.8 %, medan däremot antalet till den högre tekniska personalen hörande (sjökaptener och styrmän) utgjorde över 1/5 av samtliga inom sjöfarten anställda. Av gruppen lastning, lossning o. a. d. verksamhet utgjorde kontorspersonalen 11.6 %, medan arbetarna voro 82.1 % av samtliga yrkesutövarna inom denna kategori. Post-, telegraf- och telefonväsendet företedde ett rätt stort relationstal för tjänstemännens och kontorspersonalens vidkommande, 31.1 %, men var dock relationstalet för tjänstepersonalen över dubbelt större, 66.2 %.

6. Kauppa.

Kaupasta elävä väestö muodosti toiseksi suurimman ryhmän laskentapaikkakuntien koko väestöstä. Kaupasta elävien ammatissa toimivien jakaantuminen kau-

6. Handel.

Den av handel levande befolkningen utgjorde till storleken den andra i ordningen av den totala befolkningen å räkningsorterna. De av handel levande yrkesutövarnas

¹⁾ Pour la traduction des rubriques, voir page 82.

pan eri haarojen mukaan kullakin eri paikkakunnalla käy ilmi seuraavasta yhdistelmästä.

fördelning på olika grenar av handeln för varje ort särskilt framgår ur följande sammanställning.

Population active commerciale.

	Kaupanhaara — Handelsbransch — Branche de commerce							
	Rahatalokset Penningväsende Banques	Vakuutuslaitokset Försäkringsanstalter Assurance	Asiointi- ja välityshallitukset Agentur- och kommissions- företag Agences et bureaux de commission	Ravintola- ja hotellliikkeet Värdshus- och hotellföretag Restaurants et hotels	Kirjakauppa- ja kustannus- liikkeet Bokhandels- och förlägarföretag Livreries, maisons d'éditions	Osuuskauppareihin Andelshandelsverksamhet Coopératives commerciales	Luokittelematon kauppa Oklassificerad handel Commerce non classifié	Yhteensä — Summa Totalt
Helsinki — Helsingfors	1 753	1 615	3 460	6 171	1 067	2 892	14 652	31 610
Turku — Åbo	264	306	536	1 229	98	392	3 992	6 817
Viipuri — Viborg	214	101	565	1 081	113	635	4 037	6 746
Tampere — Tammerfors	191	84	384	861	92	410	2 538	4 560
Vaasa — Vasa	107	49	155	326	31	180	1 406	2 254
Kuopio	86	31	50	238	44	143	1 114	1 706
Lahti	65	20	47	230	32	39	984	1 417
Oulu — Uleåborg	78	41	62	199	21	284	814	1 499
Kotka	38	13	21	211	15	179	671	1 148
Rauma — Raumo	25	5	16	93	10	33	329	511
Pietarsaari — Jakobstad	26	4	43	73	10	25	212	393
Riihimäki	19	10	8	99	16	14	264	430
Kaikki — Samtliga — Ensemble	2 866	2 279	5 347	10 811	1 549	5 226	31 013	59 091
%	4.9	3.9	9.0	18.3	2.6	8.8	52.5	100.0
<i>Näistä naisia — Därav kvinnor — Dont femmes:</i>								
Absol.	1 619	1 282	1 214	9 829	914	2 729	16 208	33 795
%	56.5	56.3	22.7	90.9	59.0	52.2	52.3	57.2

»Luokittelemattoman kaupan» haara oli lukuisin kaikilla paikkakunnilla. Siihen kuului kaikkialla muualla yli puolet kaupan alalla toimivasta väestöstä paitsi Helsingissä, jossa tähän haaraan kuului 46.4 % kauppaväestöstä. Toisella sijalla oli ravintola- ja hotelliliikkeiden haara. Sitä seuraavina olivat asiointi- ja välityshallitusten sekä osuuskauppatoiminnan haarat, jotka antoivat työtä melkein yhtä monelle henkilölle.

Kaupan eri haarojen laajuus riippuu suurin piirtein paikkakunnan suuruudesta. Suuremmissa kaupungeissa on kauppa jakaantunut enemmän erikoisliikkeisiin kuin pienemmissä. Niinpä raha- ja vakuutuslaitosten ryhmät esiintyivät Helsingissä suurempina kuin muualla. Tällöin ei kuitenkaan ole otettu huomioon Pietarsaarta, jossa absoluuttisten lukujen pienuudesta johtuneen, että suhdeluvut poikkeavat huomattavasti muiden paikkakuntien suhdeluvuista. Samoin oli Helsingissä asiointi- ja välityshallitusten alalla työskenteleviä suhteellisesti eniten. Muista paikkakunnista olivat Viipuri, Tampere, Turku ja Vaasa ainoat, joissa tällä ryhmällä on merkitystä. — »Ravintola- ja hotelliliikkeen» ryhmä oli sangen tasaisesti edustettuna suuremmissa kaupun-

Gruppen »oklassificerad handel» var den talrikaste å samtliga orter. Till densamma hörde på alla andra orter över hälften av den inom handeln sysselsatta befolkningen utom i Helsingfors, där till denna gren hörde 46.4 %. I andra rummet kom värdshus- och hotellrörelsen. Därefter följde agentur- och kommissionsrörelsen samt andelshandelsverksamheten, vilka gävo arbete åt ett ungefär lika stort antal personer.

Frekvensen av de olika grenarna av handeln beror i stora drag av ortens storlek. I de större städerna har handeln mer fördelat sig på specialgrenar än i de mindre. Sälunda äro grupperna penningväsende och försäkringsanstalter större i Helsingfors än annorstädes. Härvid har dock icke beaktats Jakobstad, där det torde hero av de låga absoluta siffrorna, att relationstalen avsevärt avvika från talen för de övriga orterna. Likaså fanns det i Helsingfors proportionsvis mest personer anställda vid agentur- och kommissionsrörelsen. Av de övriga orterna voro Viborg, Tammerfors, Åbo och Vasa de enda, där denna grupp var av betydelse. — Gruppen »värdshus- och hotellrörelse» var rätt jämnt företrädd i de större städerna, varemot skiljaktigheterna å de mindre

geissa, jotavastoin pienemmissä olivat eroavaisuudet huomattavammat. — Kirjakauppa- ja kustannusliikkeet, mikä ryhmä nyt ensi kerran esiintyy erillisenä, antavat työtä pienimmälle kauppaväestön osalle. — Osuuskauppatoiminta antaa useimmille toimeentulon Oulussa ja Kotkassa. Muilla paikkakunnilla on tämän ryhmän merkitys hieman pienempi. Osuuskauppahaara oli huomattavan pieni Riihimäellä ja Lahdessa. — Luokittelemattomaan kauppaan kuuluu kaikki varsinaiset tukku- ja vähittäisliikkeet sekä kaupustelun y. m. harjoittajat. Se olikin kaupan haaroista suurin.

Naispuolisten ammatissa toimivien luku oli kaupassa tuntuvasti suurempi kuin teollisuudessa ja kululaitoksissa. Kaikilla paikkakunnilla yhteensä oli naisten suhdeluku 57.2 %. Myöskin kullakin paikkakunnalla erikseen muodostivat naispuoliset ammatinharjoittajat säännöllisesti yli puolet kaikista tällä alalla toimivista. Kaupan eri haaroihin nähden on yleensä sama ilmiö todettavissa. Tämä käy selville seuraavasta asetelmasta, johon myöskin on otettu vastaavat suhdeluvut vuosilta 1910 ja 1920.

Femmes actives de la population active commerciale.¹⁾

	Raho- ja vakuutus- laitokset Pankit ja sääntöasemat	Asiointi- ja välitys- liikkeet Agentit- ja kom- missionäre	Ravintola- ja hotelliliikkeet Ystävä- ja hotellireise	Muu kauppalike Övrig handels- reise	Koko kauppa Handel i allt
1910	42.0 %	6.1 %	78.8 %	53.4 %	54.5 %
1920	57.8 »	14.5 »	86.2 »	46.7 »	52.9 »
1930	56.4 »	22.7 »	90.9 »	52.5 »	57.2 »

Kauppan alalla on naispuolisen aineksen merkitys kuluneen kymmenvuotiskauden aikana kasvanut. Oltuaan aikaisempien laskentojen välillä nousemassa, voitiin vuosien 1910—1920 välillä havaita kehityksen tilapäisesti pysähtyneen. Tämä muutos saattaa myös olla seurauksena vuoden 1910 numeroiden epävarmuudesta. Aineistoa ei silloin oltu jaoteltu kaikissa suhteissa vastaavasti kuin kahden viime väenlaskennan kauppaväestö. — Seuraavalla sivulla olevasta asetelmasta ilmenee laskentapaikkakuntien yhteenlasketun kauppaväestön jakaantumisen ammattiaseman mukaan sekä kaikkiaan että molemmat sukupuolet erikseen.

Sekä miespuolisten että naispuolisten kaupasta elävien keskuudessa on suurimpana ryhmänä virkamiesten ja konttorihenkilöiden ryhmä. Tämä johtuu siitä, että liikkeenhoitajat ja kauppa-apulaiset on laskettu tähän ryhmään. Toisena suuruudeltaan seuraava työntekijäin ja palveluskunnan ryhmä, johon kuuluu yli 1/4 kaikista ammatinharjoittajista. Vasta kolman-

orterna voro mer betydande. — Bokhandels- och förlagsrörelsen, vilken grupp nu för första gången framträder särskilt, gav arbete åt den minsta delen av handelsbefolkningen. Andelshandelsverksamheten var betydligast som arbetsgivare i Ulcåborg och Kotka. På de övriga orterna var denna grupp av något mindre betydelse. Speciellt obetydlig var andelshandelsverksamheten i Riihimäki och Lahti. — Till den oklassificerade handeln höra alla egentliga parti- och detaljaffärer samt månglare o. dyl. Den var även den största grenen inom handeln.

Antalet kvinnliga yrkesutövare var inom handeln kännbart större än inom industrin och samfärdseln. På alla orter sammanlagt var relationstalet för kvinnorna 57.2 %. Även på de olika orterna var för sig utgjorde de kvinnliga yrkesutövarna regelbundet över hälften av alla inom denna gren anställda. I fråga om de olika grenarna av handel kan i allmänhet samma företeelse konstateras. Detta framgår av följande sammanställning, i vilken även medtagits motsvarande relationstal för åren 1910 och 1920.

Inom handeln har det kvinnliga inlagets betydelse vuxit under det gångna decenniet. Sedan densamma mellan de tidigare räkningarna ökat, kunde man under åren 1910—1920 iakttaga, att utvecklingen temporärt avstannat. Denna förändring kan även vara en följd av osäkerheten i siffrorna för år 1910. Materialet var icke då fördelat på fullständigt motsvarande sätt som handelsbefolkningen vid de två senaste folkräkningarna. — Ur sammanställningen på följande sida framgår fördelningen av räkningssorternas sammanlagda handelsbefolkning efter ställningen inom yrket såväl för bägge könen var för sig som sammanlagt.

Såväl bland de manliga som de kvinnliga inom handeln anställda utgjordes den största gruppen av tjänstemännen och kontorspersonalen. Detta beror därpå, att affärsföreståndarna och handelsbiträdena räknats till denna grupp. Som andra i ordningen följer gruppen arbetare och tjänstepersonal, till vilken hörde över 1/4 av alla yrkesutövare. Först i tredje rummet kommer grup-

¹⁾ Pour la traduction des rubriques, voir page 93.

Population active commerciale par sexe et par position professionnelle, en %.¹⁾

	Mp. Mk. S. m.	Np. Kvk. S. f.	Mol. sp. B. k. L. d. s.
Itsenäisiä elinkeinonharjoittajia — Självständiga näringsidkare	21.0	12.4	16.1
Päällystöä (johtajia ja isännöits.) — Chefskap (direktörer o. disponenter)	5.6	0.4	2.6
Ylempää teknillistä henkilökuntaa — Högre teknisk personal..	0.9	0.0	0.4
Virkamiehiä ja konttorihenkilöitä — Tjänstemän o. kontorspersonal	42.2	57.7	51.0
Työnjohtajia ja esimiehiä — Arbetsledare o. förmän	2.1	0.1	1.0
Työntekijöitä ja palveluskuntaa — Arbetare o. tjänstepersonal	28.2	29.4	28.9
Yhteensä — Summa — Total	100.0	100.0	100.0

nella sijalla on itsenäisten elinkeinonharjoittajien, s. o. liikkeenomistajien ja kauppiaiden ryhmä. Muut ammattiryhmät ovat vähempiarvoisia. Naispuolisista ammattinharjoittajista toimi itsenäisinä elinkeinonharjoittajina suhteellisesti paljon vähemmän kuin miespuolisista. Sensijaan kuului naispuolisista suurempi osa virkamiesten ja konttorihenkilöiden ryhmään.

Edellisen väestölaskennan jälkeen näkyy itsenäisten elinkeinonharjoittajien suhteellinen määrä huomattavasti pienentyneen, kun sitävastoin päällystön osuus on huomattavasti kasvanut. Tämä viittaa siihen, että yhtiömuoto ja osuustoiminta on tullut entistä yleisemmäksi kaupan alalla. Liikkeenhoitajat ja kauppa-apulaiset muodostivat 24.3 % suuruisen ryhmän koko kaupaväestöstä ja oli heistä noin $\frac{2}{3}$ naispuolisista. — Jos taas otetaan huomioon kunkin ammattiasemaryhmän jakaantuminen sukupuolittain, nähdään, että ainoastaan virkamiesten ja konttorihenkilöiden sekä työntekijäin ja palveluskuntain ryhmässä oli naispuolisilla ammattinharjoittajilla enemmistö; muissa asemissa heitä olikin hyvin vähän, lukuunottamatta itsenäisten elinkeinonharjoittajien ryhmää, jossa naispuolisista oli 44.0 %. Päällystön ryhmästä oli naisia vain $\frac{1}{10}$, jotavastoin virkamiehistä ja konttorihenkilöistä noin $\frac{2}{3}$ ja työntekijöistä ja palveluskunnasta hieman yli puolet.

Eri kaupanhaaroissa on jakaantuminen ammattiaseman mukaan hyvin erilainen. Raha- ja vakuutuslaitosten eikä tietenkään osuuskauppatoiminnan ryhmässä ole itsenäisiä elinkeinonharjoittajia. Näissä haaroissa muodostaa virkamiesten ja konttorihenkilöiden ryhmä pääosan (rahalaitoksissa 78.4 %, vakuutuslaitoksissa 88.5 % ja osuuskauppatoiminnassa 68.2 % kunkin haaran ammatissa toimivista). — Luokittelemattoman kaupan ryhmässä oli itsenäisten elinkeinonharjoittajien määrä suurin, noin $\frac{1}{4}$ ryhmän ammatissa toimivista oli itsenäisiä. Virkamiesten ja konttorihenkilöiden määrä oli myös suhteellisen suuri, 56.9 %. — Asioimis ja välityslikkeiden ryhmässä olivat itsenäiset elinkeinonharjoittajat verraten lukuisat, lähes $\frac{1}{5}$ ammatissa

pen självständiga näringsidkare, d. v. s. affärsinnehavare och handlande. De övriga yrkesgrupperna äro av mindre betydelse. Av de kvinnliga yrkesutövarna fungerade som självständiga näringsidkare en proportionsvis mycket mindre del än av de manliga. Däremot tillhörde av de kvinnliga yrkesutövarna större delen gruppen tjänstemän och kontorspersonal.

Sedan föregående folkräkning synes det relativa antalet självständiga näringsidkare ha avsevärt minskats, medan däremot chefskapets andel i betydande grad ökats. Detta tyder därpå, att bolagsformen och andelsverksamheten blivit allmänare än förut inom handeln. Affärsföreståndarna och handelsbiträdena utgjorde 24.3 % av hela handelsbefolkningen och voro av dem cirka $\frac{2}{3}$ kvinnliga. — Om man åter beaktar fördelningen av varje social grupp efter kön kan man iakttaga, att endast bland tjänstemännen och kontorspersonalen samt arbetarna och tjänstepersonalen de kvinnliga yrkesutövarna voro i flertal; inom de övriga grupperna, som angiva ställningen inom yrket, voro de mycket fåtaliga utom bland de självständiga näringsidkarna, av vilka 44.0 % voro av kvinnkön. Av chefskapet utgjorde kvinnorna endast $\frac{1}{10}$ mot cirka $\frac{2}{3}$ av tjänstemännen och kontorspersonalen samt något öfver hälften av arbetarna och tjänstepersonalen.

Inom de olika grenarna av handeln var fördelningen efter ställningen inom yrket mycket olikartad. Inom grupperna penningväsende och försäkringsanstalter samt självfallet inom andelshandelsverksamheten finnas inga självständiga näringsidkare. Inom dessa grenar bilda tjänstemännen och kontorspersonalen huvuddelen (i penninginrättningarna 78.4 %, i försäkringsanstalterna 88.5 % och i andelshandelsverksamheten 68.2 % av yrkesutövarna inom resp. grenar). Inom gruppen »oklassificerad handel» var antalet självständiga näringsidkare störst, cirka $\frac{1}{4}$ av yrkesutövarna inom denna grupp. Antalet tjänstemän och kontorspersonal var även relativt stort, 56.9 %. — Inom gruppen agentur- och kommissionsrörelse voro de självständiga näringsidkarna

¹⁾ Pour la traduction des rubriques, voir page 82.

toimivista. Muuten oli tässä samoin kuin kirjakauppa- ja kustannusliikkeiden ryhmässä ammattiaseman mukainen jakaantuminen jokseenkin sama kuin kaupassa yleensä. — Ravintola- ja hotelliliikkeissä taas tämä jako poikkesi suuresti muiden ryhmien vastaavasta jaosta. Siinä oli työntekijäin ja palveluskunnan ryhmä suurin, 83,0 %, mikä johtuu siitä, että tarjoiluhenkilökunta on laskettu tähän ryhmään. Itsenäisiä ammattinharjoittajia oli 9,9 %.

Osuuskauppatoiminnan ja luokittelemattoman kaupan haarat ovat kunkin paikkakunnan taululiitteissä jaettu tukku- ja vähittäiskaupan alaryhmiin. Jos verrataan näitä kahta viimeksimainittua ryhmää toisiinsa, niin huomataan, että vähittäiskaupassa on enemmän itsenäisiä elinkeinonharjoittajia, mutta tukku-kaupassa taas johtajia ja palveluskuntaa eniten. Suhteellisesti suurin merkitys oli tukkukaupalla Vaasassa, jossa 24,5 % kaupassa toimivasta väestöstä oli tukku-liikkeiden palveluksessa. Seuraavilla sijoilla olivat Viipuri, Kuopio, Kotka ja Helsinki. — Pikkukaupungeissa oli vähittäiskaupaliikkeiden merkitys paljon suurempi. Kaikilla muilla paikkakunnilla paitsi Vaasassa ja Helsingissä sen palveluksessa oli yli puolet kaupaväestöstä.

relatiivt talrika, inemot 1/5 av yrkesutövarna. I övrigt var fördelningen efter ställningen inom yrket inom denna likasom inom bokhandels- och förlagsrörelsen ungefär densamma som inom handeln överhuvudtaget. — I restaurang- och hotellrörelsen avvek denna indelning däremot i hög grad från de övriga grupperna. Inom densamma var gruppen arbetare och tjänstepersonal störst, 83,0 %, vilket beror därpå, att serveringspersonalen räknats till denna grupp. De självständiga yrkesutövarna utgjorde 9,9 %.

Andelshandelsverksamheten och grenarna inom den klassificerade handeln ha i tabellbilagorna för varje ort indelats i undergrupperna parti- och detaljhandel. Om man jämför dessa bägge sistnämnda grupper, kan man observera, att inom detaljhandeln finnes mer självständiga näringsidkare, men inom partihandeln däremot mest chefer och tjänstepersonal. Den relativt taget största betydelsen hade partihandeln i Vasa, där 24,5 % av den inom handeln anställda befolkningen stod i parti-aförarnas tjänst. De följande platserna intogs av Viborg, Kuopio, Kotka och Helsingfors. — I de mindre städerna var detaljaffärernas betydelse mycket större. På alla övriga orter utom Vasa och Helsingfors stod i deras tjänst över hälften av handelsbefolkningen.

Population active aux services

	Julkinen toiminta — Offentlig verksamhet — Services publiques								Yhteensä — Summa Total
	Kirkko — Kyrka Culte	Oikeuslaitos ja vankeinhoido — Rättsväsende o. fängelsevärd — Justice et administration des prisons	Sivilihallinto Givförvaltning Administration civile	Kunnallishallinto Kommunalförvaltning Administration communale	Poivustuslaitos Försvärsväsende Défense	Polislaitos Polisväsende Police	Brandväsende Service du feu	Palohios Brandväsende Service du feu	
Helsinki — Helsingfors	254	399	2 929	957	1 847	989	134	7 509	
Turku — Åbo	94	364	340	212	273	324	71	1 678	
Viipuri — Viborg	83	164	347	225	1 080	351	68	2 318	
Tampere — Tammerfors	56	32	77	206	16	191	41	619	
Vaasa — Vasa	43	102	194	57	82	93	25	596	
Kuopio	20	50	133	71	150	67	17	508	
Lahti	12	11	22	47	144	35	9	280	
Oulu — Uleåborg	24	48	184	62	64	73	18	473	
Kotka	18	4	50	67	15	73	17	244	
Rauma — Raumo	9	7	18	27	1	28	5	95	
Pietarsaari — Jakobstad	15	4	16	22	4	20	12	93	
Riihimäki	5	44	7	7	139	17	1	220	
Kaikki — Samtliga — Ensemble	633	1 229	4 317	1 960	3 815	2 261	418	14 633	
%	1.7	3.4	11.9	5.4	10.5	6.2	1.1	40.2	
<i>Näistä naisia</i>									
Absol.	98	160	1 650	882	162	120	1	3 073	
%	15.5	13.0	38.2	45.0	4.2	5.3	0.2	21.0	

7. Julkinen toiminta ja vapaat ammatit.

Julkisissa toimissa olevain ja vapaiden ammattien harjoittajain muodostama väestönosa oli suuruudeltaan neljäs pääammattiryhmistä. Väenlaskentapaikkakuntien yhteenlasketusta väestöstä sai 11,2 % toimeentulonsa näistä ammateista. Ammatinharjoittajista taas kuului 10,3 % tähän pääryhmään. Esillä olevassa luvussa tullaan käsittelemään yksinomaan ammatinharjoittajia. Nämä jakaantuivat eri toimintahaarojen kesken kullakin paikkakunnalla alempana olevan taulun mukaisesti.

Kun tämän pääryhmän eri haarat ovat sangen erilaiset kokoonpanoltaan, selvittellään seuraavassa kukin haara erikseen.

Julkisen toiminnan ryhmä ei käsittänyt kaikkia valtion ja kunnan palveluksessa olevia ammatissa toimivia. Valtion ja kunnan teknillisissä ja teollisuuslaitoksissa palvelevia, edelleen kulkulaitoksissa — rautateillä, luotsilaitoksessa — sekä opetuslaitoksissa ja terveydenhoidossa palvelevia ei näet ole luettu mukaan, vaikka heidän työnantajanaan onkin valtio tai kunta. Julkiseen toimintaan on siten viety ainoastaan kirkon, oikeuslaitoksen, siviilihallinnon, kunnallishallinnon ja puolustuslaitoksen sekä poliisi- ja palolaitoksen palve-

7. Offentlig verksamhet och fria yrken.

Den del av befolkningen, som utgjordes av de offentliga verksamhet och fria yrken anställda, var till storleken den fjärde i ordningen av huvudgrupperna. Av räkningsorternas sammanlagda befolkning erhöi 11,2 % sin utkomst av dessa yrken. Av yrkesutövarna åter tillhörde 10,3 % denna huvudgrupp. I föreliggande avsnitt kommer att behandlas endast yrkesutövarna. Tabellen här nedan visar deras fördelning efter verksamhetsgrenar å de olika orterna.

Då de olika grenarna av denna huvudgrupp äro mycket olikartade till sin sammansättning, redogöres i det följande för varje gren för sig.

Kategorin offentlig verksamhet omfattade icke samtliga i statens och kommunens tjänst stående yrkesutövar. Sådana anställda vid stats- och kommunala inrättningar av teknisk och industriell art, vidare vid kommunikationerna — järnvägar, lotsverk — samt vid undervisningsväsendet och hälsovården anställda äro nämligen icke medräknade, ehuru de ha staten eller någon kommun till arbetsgivare. Till offentlig verksamhet ha sålunda hänförs endast i kyrkans, rättsförvaltningens, civilförvaltningens, kommunalförvaltningens

publics et professions libérales.

Opetuslaitos — Undervisningsväsende Enseignement					Terveydenhoito — Hälsovård Service sanitaire					Yhteensä Summa Total	
Yhteensä — Summa Total	Yksitysoikeutet Privatläroanstalt Maites privées	Yksitysoikeutet Privatläroanstalt Ecoles privées	Kunnalliset koulu Kommunala skolor Ecoles des communes	Valtion koulu Statens skolor Ecoles de l'Etat	Valtion — Statens De l'Etat	Kunnan Kommunens Commune	Yksityinen — Privat Privé	Apteekkilaitos Apotheksväsende Pharmacie	Yhteensä — Summa Total		
706	803	598	236	2 343	982	1 044	1 996	380	4 402	5 220	19 474
121	241	201	29	592	166	220	295	95	776	812	3 858
99	250	95	46	490	446	233	344	104	1 127	698	4 633
91	236	63	16	406	290	226	235	90	841	521	2 387
52	107	37	10	206	21	134	89	38	282	202	1 286
75	127	33	6	241	104	38	98	38	278	170	1 197
16	70	56	6	148	9	50	67	19	145	114	687
79	88	27	10	204	101	134	190	37	462	173	1 312
18	92	22	3	135	—	50	59	21	130	95	604
37	29	9	2	77	—	15	30	17	62	50	284
18	43	5	2	68	—	64	26	13	103	26	290
—	30	16	2	48	10	12	36	13	71	33	372
1 312	2 116	1 162	368	4 958	2 129	2 220	3 465	865	8 679	8 114	36 384
3.6	5.8	3.2	1.0	13.6	5.9	6.1	9.5	2.4	23.9	22.3	100.0

— Därav kvinnor — Dont femmes:

438	1 580	773	300	3 091	1 699	1 772	2 889	562	6 922	3 814	16 900
33.4	74.7	66.5	81.5	62.3	79.8	79.8	83.4	65.0	79.8	47.0	46.4

luksessa olevat. Taululitteissa on sitäpaitsi erotettu lähetystöjen ja konsulaattien henkilökunta, kaikkiaan 211 henkeä, jotka kuitenkin tässä esityksessä on viety siviilihallinnon palveluksessa olevien ryhmään.

Eri ryhmistä olikin siviilihallinto suurin. Sitten seurasivat puolustuslaitos, poliisilaitos, kunnallishallinto sekä oikeuslaitos ja vankeinhoito. Pienimmät ryhmät olivat kirkko ja palolaitos. Eri paikkakunnilla näiden haarojen suuruus vaihteli hyvinkin suuresti. Niinpä Helsingissä ja läänien hallintokaupungeissa oli siviilihallintoon kuuluvia runsaasti. Samoin oli Helsingissä sekä niissä kaupungeissa, joissa hovi-oikeudet ovat, oikeuslaitoksen ja vankeinhoidon alalla toimivien luku huomattavasti suurempi kuin muualla. Puolustuslaitoksen ryhmä oli erikoisen suuri Helsingissä ja Viipurissa. — Kunnallishallintoa varten tarvittava virkailijamäärä oli sängen tasainen eri paikkakunnilla, kun Riihimäkeä ei oteta huomioon.

Naispuolisten ammatissa toimivien luvusta julkisen toiminnan eri alaryhmissä vuosina 1920 ja 1930 antaa seuraava taulukko selvityksen. Siinä on naispuolisten ammatissa toimivien luku ilmaistu %:na ammatissa toimivien koko luvusta julkisen toiminnan vastaavissa haaroissa.

Femmes actives aux services publics.¹⁾

Vuosi År	Kirkko Kyrika	Oikeuslaitos ja vankeinhoito Rättsväsende och fängvärd	Siviili- hallinto Civillför- valtning	Kunnallis- hallinto Kommunal- förvaltning	Puolustus- laitos Försvars- väsende	Poliisi- laitos Polis- väsende	Palolaitos Brand- väsende	Koko julkinen toiminta Offentlig verk- samhet inalles
1920	10.7	13.6	36.1	46.0	9.4	6.6	0.9	22.6
1930	15.5	13.0	38.2	45.0	4.2	5.3	0.2	21.0

Kuluneen kymmenvuotiskauden kuluessa on naispuolisten ammatissa toimivien suhdeluku julkisen toiminnan alalla hieman vähentynyt. Edellisinä vuosikymmeninä oli kehitys ollut päinvastainen. Edelleenkin oli naispuolisten suhdeluku suurin kunnallishallinnon ja siviilihallinnon alalla. Muissa haaroissa on naispuolista työvoimaa esiintynyt etupäässä kanslia- ja toimistohenkilökuntana.

Eri paikkakuntiin nähden voidaan todeta verraten suuria poikkeuksia edellä esitetyistä keskimääristä. Nämä epätasaisuudet ovat kuitenkin suurimmat niissä haaroissa, joissa naisten merkitys oli verraten vähäinen, jota vastoin naispuolisten ammatissa toimivien suhdeluku kunnallishallinnossa ja siviilihallinnossa vaihtelee verraten vähän eri kaupungeissa.

Aseman mukaan ammatissa jakaantuivat tämän ryhmän ammatissa toimivat seuraavalla tavalla.

och försvarsväsendets jämte polis- och brandväsendets tjänst stående. I tabellbilagorna har dessutom avskiltats personalen vid beskickningar och konsulat, inalles 211 personer, vilken dock i den följande framställningen sammanslagits med de vid eivilförvaltningen anställda.

Av de olika grupperna var eivilförvaltningen den största. Därefter följde försvarsväsendet, polisen, kommunalförvaltningen samt rättsväsendet och fängvärdens. De minsta grupperna bildade kyrkan och brandväsendet. På de olika orterna växlade dessa grenars storlek i avsevärd grad. Sålunda funnos talrika till eivilförvaltningen hörande i Helsingfors och i läneresidensen. Likaså var antalet personer anställda vid rättsväsendet och fängvärdens i Helsingfors samt i de städer, där det fanns hovrätter, avsevärt större än annorstädes. Gruppen försvarsväsende var speciellt stor i Helsingfors och Viborg. — Det antal befattningshavare, som erfordrades för kommunalförvaltningen, var rätt så jämnt på de olika orterna, om Riihimäki icke beaktas.

Angående de kvinnliga yrkesutövarna inom de olika undergrupperna av den offentliga verksamheten åren 1920 och 1930 giver följande tabell upplysning. I densamma har antalet kvinnliga yrkesutövare angivits i procent av hela antalet yrkesutövare inom motsvarande grenar av den offentliga verksamheten.

Under det gångna decenniet har relationstalet för de kvinnliga yrkesutövarna inom den offentliga verksamheten minskats något. Under de föregående årtiondena har utvecklingen varit motsatt. Allt fortfarande var relationstalet för kvinnorna störst inom kommunalförvaltningen och eivilförvaltningen. Inom övriga grenar har den kvinnliga arbetskraften framträtt främst såsom kansli- och byråpersonal.

För de enskilda orterna kunna konstateras rätt stora avvikelser från de nyssmeddelade genomsnittssiffrorna. Dessa ojämnheter äro dock störst för de kategorier, där det kvinnliga elementet var av mindre betydelse, medan inom kommunalförvaltningen och eivilförvaltningen de kvinnliga yrkesutövarnas relativa antal uppvisar jämförelsevis små växlingar i de olika städerna.

Enligt ställningen inom yrke fördelade sig yrkesutövarna inom denna grupp på följande sätt.

¹⁾ Pour la traduction des rubriques, voir page 96.

*Population active aux services publics par sexe et par position professionnelle, en 1901*¹⁾

	Mp. Mk. S. m.	Np. Kvk. S. f.	Mol. sp. B. k. L. d. s.
Päällystöä — Chefskap	0.2	—	0.2
Ylempää teknillistä henkilökuntaa, ammattikoulutuksen saaneita virkailijoita — Högre teknisk personal, fackutbildade funktionärer	3.3	5.5	3.8
Virkamiehiä ja konttorihenkilöitä — Tjänstemän och kontorspersonal	40.9	87.7	50.7
Työnjohtajia ja esimiehiä — Arbetsledare o. förmän	16.6	0.0	13.1
Työntekijöitä ja palveluskuntaa — Arbetare och tjänstepersonal	39.0	6.8	32.2
Kaikki ryhmät — Sammanlagt — Total	100.0	100.0	100.0

Suurimman ryhmän muodostivat virkamiehet ja konttorihenkilöt, toisena oli palveluskunnan ryhmä. Muilla ryhmillä onkin pienempi merkitys. Miespuolisten ammatissa toimivien keskuudessa olivat virkamiesten ja konttorihenkilöiden sekä palveluskunnan ryhmät melkein yhtä suuria, kun sen sijaan naispuolisista ammattiharjoittajista melkein $\frac{9}{10}$ kuului edelliseen ryhmään ja muut ryhmät olivat hyvin pieniä ja merkityksettömiä. Oikeuslaitoksen ja vankineuhdon palveluksessa oli sangen suurilukuinen palveluskunta, samoin poliisi- ja palolaitoksen palveluksessa olevista oli $\frac{1}{5}$ palveluskuntaan kuuluvia poliiseja ja palosotilaita. Kanta-ali-päällystön runsaslukuisuus puolustuslaitoksessa, jossa ei asevelvollista miehistöä otettu ollenkaan huomioon, aiheuttaa, että työnjohtajien, asemassa olevien suhdelu on tavallista suurempi.

Opetuslaitoksen ryhmä on lukumäärältään huomattavasti pienempi kuin muut tämän pääryhmän osastot. Siihen kuuluvat ammatissa toimivat on jaettu tämän luvun alussa olevassa taulukossa neljään alaluokkaan. Väestölaskentapaikkakuntien yhteenlasketusta opetuslaitoksissa toimivasta väestöstä oli suurin ryhmä kuntien palveluksessa olevat. Tähän kuului näet 42.7 % kaikista opetustoimen palveluksessa olevista. Valtion ja yksityiskoulujen toimissa oli huomattavasti vähemmän, 26.5 % valtion ja 23.4 % yksityiskouluissa toimivia. Näiden lisäksi harjoitti 7.4 % yksityistä opetustoimintaa.

Suurin osa ammatissa toimivista oli opettajina eri oppilaitoksissa. Virkamiehinä ja kansliahenkilöinä toimi vain 167 henkeä ja koulujen vahtimestareita y. m. palveluskuntaa oli 306 henkeä eli 6.2 % kaikista opetuslaitosten palveluksessa olevista. Opettajat on seuraavalla sivulla jaoteltu erilaatuisten oppilaitosten mukaan kullakin paikkakunnalla.

Suurimman yhtenäisen luokan muodostivat niinmuodin kansakoulunopettajat, joita oli 35.9 % koko opettajakunnassa kyseessä olevilla paikkakunnilla.

Den största gruppen bildade tjänstemännen och kontorspersonalen, medan som den andra i ordningen kom tjänstepersonalen. De övriga grupperna ha en mindre betydelse. Bland de manliga yrkesutövarna voro tjänstemännen och kontorspersonalen samt tjänstepersonalen nästan lika talrika, medan däremot av de kvinnliga yrkesutövarna inemot $\frac{9}{10}$ tillhörde den förra gruppen och de övriga grupperna voro mycket små och betydelselösa. I rättsväsendets och fängvårdens tjänst var en rätt talrik tjänstepersonal; likaså var av de vid polis- och brandväsendet anställda $\frac{4}{5}$ till tjänstepersonalen hörande poliser och brandsoldater. Det stamanställda underbefällets talrikhet inom försvarsväsendet, vari det värnpliktiga manskapet icke beaktats, förorsakar, att relationstalet för personer i arbetsledares ställning är större än vanligt.

Gruppen *undervisningsväsen* är till numerären betydligt mindre än de övriga kategorierna inom denna huvudgrupp. Yrkesutövarna inom densamma ha i den i början av detta kapitel meddelade tabellen indelats i fyra grupper. Av räkningsorternas vid undervisningsanstalter anställda totala befolkning bildades den största gruppen av i kommunal tjänst stående. Till denna hörde nämligen 42.7 % av samtliga personer anställda vid undervisningsväsendet. De vid stats- och privata skolor anställda voro avsevärt fåtaligare, 26.5 % vid stats- och 23.4 % vid privatskolor. Härtöver idkade 7.4 % privat undervisningsverksamhet.

Den största delen av yrkesutövarna utgjordes av lärare vid olika läroverk. Som tjänstemän och kansli-personal fungerade endast 167 personer och som vaktmästare o. a. tjänstepersonal vid skolorna 306 personer eller 6.2 % av alla vid undervisningsanstalterna anställda. Lärarna ha i tabellen på följande sida uppdelats på olika läroverk skilt för vederbörande orter.

Den största enhetliga gruppen bilda sålunda folkskollärarna, vilka voro 35.9 % av hela lärarkåren å ifrågasvarande orter. Lärdomskskollärarna utgjorde 26.7 %

¹⁾ Pour la traduction des rubriques, voir page 82.

Personnel enseignant.

	Korkeakoulun- opettajia Höskollärare	Oppikoulun- opettajia Lärdomskol- lärare	Kansakoulun- opettajia Folkskollärare	Muita koulun- opettajia Övriga skol- lärare	Yksityisopet- taja Privatlärare
Helsinki — Helsingfors	260	540	573	464	236
Turku — Åbo	46	148	192	105	29
Viipuri — Viborg	—	124	215	73	46
Tampere — Tammerfors	—	97	175	90	16
Vaasa — Vasa	—	57	76	48	10
Kuopio	—	60	98	60	6
Lahti	—	38	56	36	6
Oulu — Uleåborg	—	54	71	55	10
Kotka	—	27	64	33	3
Rauma — Raumo	—	18	22	25	2
Pietarsaari — Jakobstad	—	17	33	13	2
Riihimäki	—	14	29	2	2
Yhteensä — Summa	306	1 194	1 604	1 004	368

Oppikouluopettajia oli 26.7% ja korkeakoulujen opettajia 6.8%. Muut koulunopettajat, kuten erilaisten ammattikoulujen, muodostivat 22.4% suuruisen ryhmän kaikista opettajista. Jällellä olevan määrän, 8.2%, muodostavat itsenäiset yksityisopettajat. — Opettajakunnassa ovat naiset jo kauan aikaa olleet hyvin huomattavana osana. Niinpä ainoastaan korkeakoulujen opettajistosta oli miespuolisten lukumäärä paljon suurempi. Kansakoulunopettajista oli 74.1% naisia, muiden koulujen opettajista melkein yhtä paljon, 73.5%, sekä oppikoulujen opettajistakin oli yli puolet, 56.9% naispuolisilla. Yksityisopettajista eivät miespuoliset opettajat olleet edes 1/5. — Tämän vuosisadan alusta on naisia ollut opetuslaitoksen alalla noin 3/5 ammatissa toimivista. Erityisesti on kunnallisissa oppilaitoksissa naisia ollut lukuisasti, noin 3/4. Yksityisiin oppilaitoksiin nähden oli vastaava suhdeluku hiukan alhaisempi eli 66.5%. Valtion koulujen ryhmässä naisia ei ollut 33.4%:a enempää, kaikkien paikkakuntien yhteenlasketusta valtion kouluissa toimivien määrästä, mutta viidellä paikkakunnalla naisten luku oli jo nyt ainakin yhtä suuri kuin miesten.

Terveystenhoitosta elatuksensa saavien henkilöiden luku oli julkisen toiminnan ryhmän jälkeen suurin. Luvun alussa olleessa taulukossa on tämä ryhmä jaettu neljään alaryhmään siten, että apteekkilaitos muodostaa oman ja muut kolme alaryhmää osoittavat, onko kysymyksessä valtion vai kunnan ylläpitämä vaiko yksityisen ammattina harjoittama toimi. Viimemainitussa alaryhmässä oli suhteellisesti suurin osa terveydenhoidon toimissa olevista eli 39.9%. Näistä oli yli puolet itsenäisiä ammatinharjoittajia. Valtion ja kunnan järjestämä terveydenhoito vaati lähes yhtä paljon henkilökuntaa, edellinen 24.5% ja jälkimmäinen 25.5%

och höskollärarna 6.8%. Övriga skollärare, såsom lärare vid olika yrkesskolor, bildade 22.4% av samtliga lärare. Återstoden, 8.2%, utgjordes av självständiga privatlärare. — Inom lärarkåren ha kvinnorna redan länge bildat en mycket avsevärd del. Sålunda var antalet manliga lärare endast inom högskolornas lärarkår avsevärt större. Av folkskollärarna voro 74.1% kvinnor, av de övriga skolornas lärare nästan lika mycket, 73.5%, samt av lärdomskolornas lärare över hälften, 56.9%, kvinnliga. Av privatlärarna voro de manliga lärarna icke ens 1/5. — Från början av detta århundrade ha kvinnorna inom undervisningsväsendet utgjort cirka 3/5 av yrkesutövarna. Speciellt vid de kommunala läroanstalterna ha kvinnorna varit talrika, ungefär 3/4. Beträffande de privata läroverken var motsvarande relationstal något lägre eller 66.5%. Inom gruppen statsskolor utgjorde kvinnorna icke mer än 33.4% av det sammanlagda antalet vid statsskolorna anställda å olika orter, men var antalet kvinnor på fem orter redan nu åtminstone lika stort som antalet män.

Antalet personer, som erhöi sin utkomst av *hälsovård*, var näst efter gruppen offentlig verksamhet den största. I tabellen i början av kapitlet har denna grupp indelats i fyra undergrupper sålunda, att apoteksväsendet bildar en egen och de övriga tre undergrupperna angiva, huruvida det är fråga om i statens, kommunens eller i privat tjänst anställda. Den sistnämnda undergruppen omfattade den relativt största delen av yrkesutövarna inom hälsovården eller 39.9%. Av dessa voro över hälften självständiga yrkesutövare. Statens och kommunernas hälsovård erfordrade nästan lika stor personal, den förra 24.5 och den senare 25.6% av räknings-

laskentapaikkakuntien yhteenlasketusta terveydenhoitoväestöstä. Loput eli 10.6% oli apteekkien palveluksessa.

Seuraava taulukko osoittaa erilaisten ammattikoulutuksen saaneiden terveydenhoitohenkilöiden lukumäärän eri paikkakunnilla.

orternas totala hälsovårdsbefolkning. Återstoden eller 10.6% var anställd vid apoteken.

Följande tabell utvisar antalet vid hälsovården anställda personer å de olika orterna, som erhållit yrkesutbildning.

Service sanitaire: employés spécialistes.

	Lääkärit Fakare Mäestens	Hammaslääkäreitä Tandläkare Dentistes	Eiänkääreitä Djurläkare Väerinares	Hammaslääkäreitä Tandtekniker Technologises des dents	Sairasvoimistelijoita ja hieroja — Sjukskrmm. o. massörer — Gymnastas medicales et massagers	Sairanhoidajia ja hoitajattaria Sjukskötare och sköterskor — Infirmeras	Kätilöitä Barnmorskor Söageslemmes	Apoteekareita Apotekare Pharmaciens	Provisoreita Gérants de pharmacie	Farmaceutteja Farmaceutter Élèves en pharmacie
Helsinki — Helsingfors	309	179	19	58	555	1 511	157	37	60	154
Turku — Åbo	44	25	6	7	103	288	24	10	9	40
Viipuri — Viborg	62	27	4	9	136	462	17	12	14	35
Tampere — Tammerfors	31	31	6	7	103	316	16	8	9	30
Vaasa — Vasa	10	7	4	5	34	105	9	4	3	15
Kuopio	15	6	4	2	55	83	7	6	4	13
Lahti	9	7	2	2	37	38	8	2	3	7
Oulu — Uleåborg	13	5	1	1	60	210	9	4	3	18
Kotka	6	5	1	—	39	34	5	2	3	8
Rauma — Raumo	3	2	1	1	10	13	4	2	2	6
Pietarsaari — Jakobstad	5	2	1	—	12	29	4	2	1	6
Riihimäki	4	5	2	—	12	16	8	2	—	8
Kaikki — Samtliga — Ensemble	511	301	51	92	1 156	3 105	268	91	111	340
<i>Näistä naisia — Därav kvinnor — Dont femmes:</i>										
Absol.	60	192	1	11	1 057	2 945	268	3	37	265
%	11.7	63.8	2.0	12.0	91.4	94.8	100.0	3.3	33.3	77.9

Ammatissa toimivista on terveydenhoidon alalla aina ollut naisia suurempi osa kuin missään aikaisemmissa ammattiryhmissä. Kaikkien laskentapaikkakuntien yhteenlasketusta terveydenhoitoväestöstä oli naispuolisia ammatissa toimivia 79.8%. Tässäkin ryhmässä havaitaan samanlainen kehitys kuin se, mikä on todettu useimpiin muihin edellä kosketeltuihin elinkeino- ja ammattiryhmiin nähden: naispuolisten ammatissa toimivien suhdeluku on huomattavasti noussut. Vuonna 1910 oli naisia terveydenhoidon alalla 69.2%, vuonna 1920 se oli jo 76.5% ja nyt 79.8%. — Tärkeimmistä erikoisammateista, joissa naispuolisten määrä oli erittäin suuri, mainittakoon sairaanhoitajat, -hoitajattaret ja diakonissat (94.8%), sairausvoimistelijat ja hierojat (91.4%), hammaslääkärit (63.8%) sekä apteekkihenkilökunta (56.3% ammatissa toimivista).

Molemmat sukupuolet jakaantuivat ammattiaseman mukaan samalla tavalla, mikä ilmenee seuraavalla sivulla olevasta asetelmasta.

Huomattavampi eroavaisuus on siinä, että miehistä suurempi osa on itsenäisiä kun taas naisista kuuluu suhteellisesti enemmän palveluskuntaan. Lähes ¼ kaikista ammatissa toimivista oli itsenäisiä ja lähes puolet kuului

Av yrkesutövarna vid hälsovården ha kvinnorna alltid utgjort en större del än av någon tidigare yrkesgrupp. Av alla räkningsorters totala hälsovårdsbefolkning var antalet kvinnliga yrkesutövare 79.8%. Även inom denna grupp kan man iakttaga en liknande utveckling som den, vilken konstaterats i fråga om flere andra här berörda närings- och yrkesgrupper: relationstalet för de kvinnliga yrkesutövarna har avsevärt stigit. År 1910 utgjorde kvinnorna inom hälsovården 69.2%, år 1920 var siffran redan 76.5% och nu 79.8%. — Av de viktigaste specialyrkena, inom vilka antalet kvinnor var särskilt stort, kan nämnas sjukskötare, -sköterskor och diakonissor (94.8%), sjukgymnaster och massörer (91.4%), tandläkare (63.8%) och apotekspersonal (56.3% av yrkesutövarna).

De bägge könen fördelade sig efter ställningen inom yrket såsom ur sammanställningen på följande sida framgår.

En mer betydande skillnad framträder däri, att av männen en större del bestod av självständiga, medan åter av kvinnorna en relativt större del tillhörde tjänstepersonalen. Inemot ¼ av samtliga yrkesutövare voro

Population active vivant des professions sanitaires selon la position professionnelle, en %¹⁾

	Mp. Mk. S. m.	Np. Kvk. S. f.	Mol. sp B. k. L. d. s.
Itsenäisiä elinkeinonharjoittajia — Självständiga näringsidkare	30.4	22.4	24.0
Päälystöä — Cheskäp	0.9	—	0.2
Ylemp. teknillistä henkilökuntaa — Högre teknisk personal	43.1	49.6	48.3
Virkamiehiä ja konttorihenkilöitä — Tjänstemän och kontorspersonal	5.6	5.5	5.6
Työnjohtajia ja esimiehiä — Arbetsledare och förmän	0.5	0.1	0.1
Työntekijöitä ja palveluskuntaa — Arbetare o. tjänstepersonal	19.5	22.4	21.3
Yhteensä — Summa — Total	100.0	100.0	100.0

teknilliseen — ammattikouluista saaneeseen — henkilö-kuntaan.

Tähän pääryhmään on tällä kertaa liitetty *vapaiden ammattien harjoittajat* ja niiden palveluksessa olevat. Seuraava taulukko valaisee tämän ryhmän kokoonpanoa kaikilla laskentapaikkakunnilla yhteensä.

självständiga och nära hälften tillhörde den tekniska — yrkesutbildade — personalen.

Till denna huvudgrupp har denna gång hänförs utövarna av *fria yrken* och i deras tjänst anställda. Följande tabell belyser sammansättningen av denna grupp å alla räkningsorter sammanlagt.

Professions libérales.

	Pähenkilöitä Huvudmän <i>Chefs de famille</i>			Ammattiasema — Ställning inom yrket <i>Position sociale</i> ¹⁾						
	Mp. Mk. S. m.	Np. Kvk. S. f.	Mol. sp. B. k. L. d. s.	Itsenäisiä Självstän- diga	Päälystöä Cheskäp	Teknill. henkilök. Teknisk personal	Konttori- henkilök. Kontors- personal	Konttori- henkilök. Arbets- ledare	Työnjoh- tajia	Palvelus- kuntaa Tjänste- personal
Teknilliset y. m. toimistot — Tekniska m. fl. byråer — <i>Bureaux techniques</i> ..	638	323	961	147	46	175	410	12	171	
Asianajotoimistot — Advokatbyråer — <i>Bureaux des avocats</i>	430	378	808	262	13	—	492	—	41	
Sanomalehtien toimitukset ja konttorit — Tidningsredaktioner och -kontor — <i>Presse</i>	785	784	1 569	—	8	492	556	1	512	
Teatterit ja oopperat — Teatrar och operor — <i>Théâtres</i>	281	234	515	—	24	368	27	10	86	
Elokuvat ja filmiyhtiöt — Biograter och filmbolag — <i>Cinemas</i>	234	134	368	18	20	5	116	5	204	
Kirjailijoita — Författare — <i>Auteurs</i>	81	51	132	132	—	—	—	—	—	
Taiteilijoita — Konstnärer — <i>Artistes</i> ...	973	257	1 230	592	—	638	—	—	—	
Musiikin, käsityö- y. m. opettajia — Lärare i musik, handarbete o. a. d. — <i>Maîtres de la musique etc.</i>	67	541	608	291	—	317	—	—	—	
Isännöitsijöitä — Disponenter — <i>Gérants</i>	131	41	172	—	172	—	—	—	—	
Pelastusarmeijan palveluksessa — I Frälsningsarméns tjänst — <i>Personnel de l'Armée de salut</i>	59	220	279	—	—	—	256	—	23	
Työväenjärjestöjen palveluksessa — I arbetarorganisationers tjänst — <i>Personnel des syndicats</i>	46	29	75	—	—	—	65	—	10	
Muiden yhdistysten palveluksessa — I övriga föreningsars tjänst — <i>Personnel d'autres sociétés</i>	480	665	1 145	—	—	24	903	2	216	
Muita — Övriga — <i>Autres</i>	95	157	252	181	—	44	26	—	1	
Yhteensä — Summa — Total	4 300	3 814	8 114	1 623	283	2 063	2 851	30	1 264	

Kuten ylläolevasta selviää, ei tähän ryhmään kuulu kaikki n. s. vapaiden ammattien harjoittajat, vaan esim. terveydenhoitoväki muodostaa oman ryhmänsä. Yllä-

Såsom av det ovanstående framgår, hör till denna grupp icke samtliga s. k. fria yrkesutövare, utan bildar t. ex. hälsovårdsbefolkningen en särskild grupp. Av de

¹⁾ Pour la traduction des rubriques, voir page 82.

olevista vapaiden ammattien harjoittajista asui lähes $\frac{2}{3}$ Helsingissä ja muilla paikkakunnilla olevien ammattiharjoittajien luku oli sängen vähäinen sekä heidän kokoonpanonsa vaihteli hyvin paljon. Naisten osuus tässäkin ryhmässä oli merkittävän suuri, 47.5 % ammatissa toimivista. Eniten heitä oli Helsingissä, lähes $\frac{3}{4}$ ammatissa toimivista, sekä Pietarsaareissa ja Raumalla, kun sen sijaan Riihimäellä, Tampereella, Lahdessa ja Viipurissa miespuoliset ammatissa toimivat olivat naispuolisia ammatissa toimivia lukuisimmat. — Kun tämän ryhmän kokoomus on muutettu edellisessä laskennassa käytetystä, ei voida suorittaa mitään yksityiskohtaista vertailua edellisten väestölaskentojen vastaavan ryhmän kanssa.

8. Muut elinkeinohaarat.

Mitä muihin elinkeinohaaroihin tulee, ei niihin nähden kannata suorittaa yksityiskohtaisempaa erittelyä, koska niiden merkitys on edellisiä elinkeinohaaroja paljon pienempi.

Pääryhmällä »*maatalous sivuelinkeinoineen*» ei luonnollisesti ole niinkään tärkeätä sijaa tämän väestölaskennan tulosten selostuksessa, kun se koskee yksinomaan kaupunkiväestön ammattijaoitusta. Maatalouden pääryhmän kokoomus on hyvin epätasainen eri paikkakunnilla, riippuen siitä, missä laajuudessa kaupunkia ympäröiviä alueita, joilla maanviljelyksen harjoittaminen on ollut mahdollista, on otettu mukaan. Ammattiharjoittajien jakaantuminen maatalouden eri haaroihin ilmenee seuraavasta taulukosta.

ovanberörda utövarna av fria yrken bodde inemot $\frac{2}{3}$ i Helsingfors och var antalet yrkesutövarne på de övriga orterna mycket lågt och varierade deras fördelning rätt avsevärt. Kvinnornas andel var även inom denna grupp anmärkningsvärt stor, 47.5 % av yrkesutövarna. Störst var deras antal i Helsingfors, närmare $\frac{3}{4}$ av yrkesutövarna, samt i Jakobstad och Raumo, medan däremot antalet manliga yrkesutövarne översteg de kvinnliga i Riihimäki, Tammerfors, Lahti och Viborg. — Då sammansättningen av denna grupp förändrats sedan föregående räkning, kan man icke verkställa någon detaljerad jämförelse med motsvarande grupp i de föregående folkräkningarna.

8. Övriga näringsgrenar.

Beträffande de övriga näringsgrenarna, lönar det sig icke att i detalj analysera dem, enär deras betydelse är avsevärt mindre än de föregående näringsgrenarna.

Huvudgruppen »*lantbruk och dess binäringsar*» intager givetvis icke något mer betydande rum i redogörelsen för resultatet av denna folkräkning, enär den sistnämnda gäller enbart stadsbefolkningens yrkesfördelning. Sammansättningen av huvudgruppen lantbruk är mycket ojämn på de olika orterna beroende därpå, i vilken utsträckning städernas omgivning medtagits, där idkandet av lantbruk varit möjligt. Yrkesutövarnas fördelning på de olika grenarna av lantbruket framgår av följande tabell.

Population active à l'agriculture et derivés.

	Maanviljelys ja kainhoidon jorntuotus ja boskapskötsel <i>Agriculture et élevage</i>	Puutarhainhoito Trädgårdsskötsel <i>Horticulture</i>	Meijerilike Mejeriförelse <i>Laiterie</i>	Meisänhoito Sjögsvård <i>Spicerulture</i>	Meisäns Jakt <i>Chasse</i>	Kalastus Fiske <i>Pêche</i>	Yhteensä Summa <i>Total</i>
Helsinki — Helsingfors	1 361	683	237	43	—	101	2 425
Turku — Åbo	536	211	35	13	—	7	802
Viipuri — Viborg	396	125	82	21	—	59	683
Tampere — Tammerfors	244	152	61	30	1	—	488
Vaasa — Vasa	104	45	6	5	2	7	169
Kuopio	102	32	22	35	—	6	197
Lahti	316	34	37	11	—	1	399
Oulu — Uleåborg	77	18	16	21	—	—	132
Kotka	7	19	1	2	—	3	32
Raumo — Raumo	37	18	5	1	1	22	84
Pietarsaari — Jakobstad	44	10	3	3	—	2	62
Riihimäki	24	9	—	1	—	—	34
Kaikki — Samtliga — Ensemble	3 248	1 356	505	186	4	208	5 507
%	59.0	24.6	9.1	3.4	0.1	3.8	100.0
<i>Näistä naisia — Därav kvinnor — Dont femmes:</i>							
Absol.	687	357	258	8	—	9	1 319
%	21.2	26.3	51.1	4.3	—	4.3	24.0

Naisia oli meijeriliikkeiden palveluksessa enemmän kuin miehiä, puutarhatoimessa $\frac{1}{4}$ sekä maanviljelysalalla $\frac{1}{5}$ ammatissa toimivista. Mitä taas tulee ammatinharjoittajien ammattiaseman mukaiseen jaoitukseen, niin mainittakoon, että heistä oli noin puolet työntekijöitä ja vain 31.7 % itsenäisiä ammatinharjoittajia. Naisista kuului enemmän edelliseen ryhmään, miehistä taas oli suurempi määrä itsenäisiä elinkeinonharjoittajia.

»Kotitaloustyön ja muiden edellä luettelematta jääneiden ammattien» muodostamassa pääryhmässä on nyt ensi kerran ammatinharjoittajina otettu huomioon myös henkilöllinen palveluskunta. Itse pääryhmä on jaettu kolmeen alaryhmään, joista ensimmäiseen kuuluvat henkilöllisen palveluskunnan lisäksi ne palvelijattaret, jotka laskentahetkenä olivat ilman paikkaa tai joilla oli oma asunto sekä henkilöllistä käyttöä varten pidetyt autonkuljettajat ja hevosmiehet. Vielä siihen on viety kunnallis-, lastenkotien y. m. laitosten palveluskunta. Toisen ryhmän pääosan muodostavat talonmiehet, pesu-, siivous-, sauna- ja parturitoiminnan suorittajat sekä kaupunkien puhtaanapitolaitosten työväestö. Kolmannen ryhmään on sitten kerätty sellaiset ammatinharjoittajat, joiden ammatti-ilmoitus on ollut niin vajavainen, ettei heitä ole voitu lukea mihinkään edelläolleeseen pääryhmään. Ammatissa toimivien jakaantuminen käsillä olevassa pääryhmässä selviää seuraavasta asetelmasta.

Antalet kvinnor vid mejeriföreelsen var större än antalet män, inom trädgårdsskötseln utgjorde de $\frac{1}{4}$ samt inom jordbruket $\frac{1}{5}$ av yrkesutövarna. Vad åter yrkesutövarnas indelning efter ställningen inom yrket beträffar, kan nämnas, att av dem cirka hälften var arbetare och endast 31.7 % självständiga yrkesutövare. Av kvinnorna tillhörde flere den förstnämnda gruppen, av männen åter en större del de självständiga näringsidkarna.

I den huvudgrupp, som bildas av »huslig verksamhet ävensom övriga ovan icke uppräknade yrken» har nu för första gången beaktats såsom yrkesutövare även den personliga betjäningen. Själva huvudgruppen har indelats i tre undergrupper, av vilka till den första båda utom den personliga betjäningen de tjänarinnor, vilka vid tidpunkten för räkningen saknade plats eller vilka hade egen bostad samt privatchaufförer och -kuskar. Ytterligare har till dessa hänförs tjänstepersonalen vid kommunal- och barnhem samt andra inrättningar. Huvuddelen av den andra gruppen bildas av gårdskarlar, personer som utföra tvätt- och städningsarbeten, anställda vid badstugor och barberaraffärer samt arbetspersonalen vid städernas renhållningsverk. Till den tredje gruppen har slutligen hänförs alla de yrkesutövare, vilkas yrkesuppgifter varit så ofullständiga, att de icke kunnat hänföras till någon tidigare huvudgrupp. Yrkesutövarnas fördelning inom föreliggande huvudgrupp framgår av följande sammanställning.

Population active vivant du travail domestique et d'autres professions non mentionnées ci-dessus.

	Kotitaloustyö Huslig verksamhet <i>Travail domestique</i>	Puhtaanapitotyöt y. m. s. Rengöringsverksamhet o. dyl. <i>Nettoyage etc.</i>	Epätarkasti eritellety toimet Otillräckligt specificerade yrken <i>Professions non suffisamment spécifiées</i>	Yhteensä Summa <i>Total</i>
Helsinki — Helsingfors	14 359	8 090	5 175	27 624
Turku — Åbo	2 688	1 724	846	5 258
Viipuri — Viborg	3 381	1 596	1 997	6 974
Tampere — Tammerfors	2 044	1 120	860	4 024
Vaasa — Vasa	1 054	486	231	1 771
Kuopio	1 059	363	360	1 782
Lahti	665	301	362	1 328
Oulu — Uleåborg	1 049	403	334	1 786
Kotka	528	226	261	1 015
Rauma — Raumo	327	130	63	520
Pietarsaari — Jakobstad	256	115	186	557
Riihimäki	241	84	172	497
Kaikki — Samtliga — Ensemble	27 651	14 638	10 847	53 136
%	52.0	27.6	20.4	100.0
<i>Abstol.</i>	27 549	11 068	2 760	41 377
%	99.6	75.6	25.4	77.9

Ensimmäisen alaryhmän pääosan muodostaa kotitalouksissa käytetty palveluskunta, 26 382 henkeä eli 95.4 % ammatissa toimivista. Kaikista heistä oli 1 318

Huvuddelen av den första undergruppen bildas av den i hemhushållen använda betjäningen, 26 382 personer eller 95.4 % av yrkesutövarna. Av samtliga dessa

naista emännöitsijöinä ja taloudenhoitajina sekä 11 miespalvelijaa. Vielä kuuluu tähän ryhmään 70 yksityisautonkuljettajaa ja 9 hevosiästä. Edellisten lisäksi on tässä ryhmässä laitosten henkilökuntaa 963 henkeä, joista 234 lastenhoitajaa, 52 emännöitsijää ja loput keittiö- y. m. palveluskuntaa.

Henkilöllisen palveluskunnan luku eri väestölaskenta- paikkakunnilla ilmenee seuraavasta asetelmasta, jossa palveluskuntaa myös on verrattu kaikkien ammatissa toimivien lukuun asianomaisilla paikkakunnilla, henkilöllinen palveluskunta itsekkin mukaan luettuna.

Nombre des domestiques dans les différentes villes ainsi que leur nombre en % du nombre total des personnes exerçant une profession.

	Absol.	%		Absol.	%
Helsinki — Helsingfors	11 931	7.4	Lahti	558	5.2
Turku — Åbo	2 170	4.9	Oulu — Uleåborg	847	7.0
Viipuri — Viborg	2 942	7.1	Kotka	430	4.4
Tampere — Tammerfors	1 732	4.7	Rauma — Raumo	257	6.0
Vaasa — Vasa	883	6.3	Pietarsaari — Jakobstad	175	4.6
Kuopio	875	7.8	Riihimäki	215	5.4
Kaikki paikkakunnat — Samtliga orter — Ensemble			23 015	6.5	

Prosenttilukujen keskinäiset eroavaisuudet ovat huomattavan suuret. — Henkilöllisen palveluskunnan käyttäminen perheessä on yleensä suhteellisen hyvinvoinnin merkki. Sellaisissa kaupungeissa, joissa varattomimmat yhteiskuntakerrokset ovat erikoisen runsaasti edustettuina, kuten Kotkassa, Pietarsaareissa ja Tampereella, siis luonteenomaisissa teollisuuskeskuksissa, on myös henkilöllisen palveluskunnan suhdeluku paljon pienempi kuin muissa kaupungeissa. Korkeimmat suhdeluvut taas ovat Oulussa, Helsingissä ja Kuopiossa, missä varakkaammat yhteiskuntaluokat näyttävät olevan lukuisammin edustettuina.

Viime vuosikymmenen kuluessa on kehitys tässä suhteessa jatkunut edelleenkin siihen suuntaan, että henkilöllisen palveluskunnan luku on pienentynyt. Osittain on siihen vaikuttanut kaupunkien väestön kokoonpanossa parin vuosikymmenen ajalla tapahtunut muutos, kun lisääntyneen kaupunkiinmuuton johdosta työntekijäin suhdeluku on suurentunut. Luonnollinen seuraus siitä on ollut, että henkilöllisen palveluskunnan luku kaikkiin ammatissa toimiviin verrattuna on suuresti vähentynyt, kun työläisperheillä harvemmin on palveluskuntaa. Tämän kehityksen tulos ilmenee seuraavalla sivulla olevasta katsauksesta henkilöllisen palveluskunnan absoluuttiseen ja suhteelliseen lukuun niissä kaupungeissa, jotka on otettu mukaan vuosien 1910, 1920 ja 1930 väestölaskennoissa.

Henkilöllisen palveluskunnan osa kunkin paikkakunnan päähenkilöiden määrästä on pienentynyt huomattavasti. Ainoastaan Viipurissa se vuonna 1920 oli hieman noussut laskeutuakseen sitten vuonna 1930

voro 1318 hushällsföreståndarinnor och hushällerskor samt 11 manliga betjänter. Ytterligare hörde till denna grupp 70 privatehafförer och 9 kuskar. Utöver dessa fanns i denna grupp tjänstepersonal vid inrättningar till ett antal av 963 personer, av vilka 234 barnsköterskor, 52 hushällsföreståndarinnor och återstoden köks- o. a. tjänstepersonal.

Den personliga betjäningens antal i de olika folkräkningsorterna framgår ur följande sammanställning, där betjäningen även ställts i relation till totalantalet yrkesutövare å resp. orter inklusive den personliga betjäningen.

Procentsiffrorna uppvisa iögonenfallande stora inbördes avvikelser. — Förekomsten av personlig betjäning i en familj utgör i allmänhet tecken på relativt välstånd. I sådana städer, där de mindre bemedlade samhällslagren äro särskilt starkt representerade, såsom i Kotka, Jakobstad och Tammerfors, alltså typiska industriorter, är även den personliga betjäningens relativa antal mycket lägre än i övriga städer. De högsta relativa siffrorna förete åter Uleåborg, Helsingfors och Kuopio, där de burgnare samhällsklasserna synas vara talrikare företrädda.

Under senaste årtionde har utvecklingen i detta hänseende fortfarande gått i den riktningen, att den personliga betjäningens antal minskats. Delvis har därtill bidragit den under ett par decenniers tid i stadsbefolkningens sammansättning inträffade förändringen, i det arbetarnas relativa antal vuxit i samband med den ökade inflyttningen till städerna. En naturlig följd härav har varit, att den personliga betjäningens antal i förhållande till samtliga yrkesutövare i hög grad minskats, då arbetarfamiljer mera sällan hålla betjäning. Resultatet av denna utveckling kommer till synes i följande retrospektiva översikt av den personliga betjäningens absoluta och relativa antal i de städer, som medtagits i folkräkningarna 1910, 1920 och 1930.

Den personliga betjäningens relativa andel av resp. orters huvudpersoner har minskats avsevärt. Endast i Viborg steg den något för att sedan år 1930 sjunka ännu kännbarare. Tjänstepersonalens antal absolut

Nombre des domestiques ainsi que leur nombre en % de la population active totale en 1910, 1920 et 1930.

	1910		1920		1930	
	Absol. luvut Absoluta tal	%	Absol. luvut Absoluta tal	%	Absol. luvut Absoluta tal	%
Helsinki — Helsingfors	7 935	10.0	10 634	9.7	11 931	7.4
Turku — Åbo	2 070	7.1	2 269	6.8	2 170	4.9
Viipuri — Viborg	2 221	9.0	2 674	9.3	2 942	7.1
Tampere — Tammerfors	1 453	6.5	1 471	5.3	1 732	4.7
Vaasa — Vasa	872	8.9	873	7.9	883	6.3
Kuopio	—	—	726	8.7	875	7.3
Lahti	—	—	424	7.2	558	5.2
Oulu — Uleåborg	964	11.3	880	9.0	847	7.9
Kotka	—	—	285	4.9	430	4.4
Pori — Björneborg	595	7.3	501	5.2	—	—
Rauma — Raumo	—	—	—	—	257	6.0
Pietarsaari — Jakobstad	—	—	—	—	175	4.6
Riihimäki	—	—	—	—	215	5.4
Kaikki paikkakunnat — Samtliga orter — Ensemble	16 110	8.9	20 737	8.8	23 015	6.5

vielä tuntuvammin. Palveluskunnan absoluuttinen määrä on kuitenkin noussut muutamaa poikkeusta lukuunottamatta. — Tässä henkilöllisen palveluskunnan suhdelyvyn vähenemisessä voidaan edelleenkin havaita muuttuneiden taloudellisten suhteiden vaikutusta muuttamiin yhteiskuntaluokkiin, joiden elinkanta on laskenut rahanarvon alenemisen ja palkkojen pienyyden johdosta. Sellaisissa tapauksissa on ensi sijassa ilmennyt pyrkimys koettaa tulla toimeen ilman henkilöllistä palveluskuntaa tai supistamalla sitä.

Kunkin paikkakunnan taululitteissä oli henkilöllinen palveluskunta myös ryhmitetty päähenkilön ammatin mukaan. Seuraava taulukko osoittaa, montako palvelijaa keskimäärin tuli kussakin elinkeinoryhmässä sataa samassa ammattiasemassa olevaa päähenkilöä kohden.

taget har dock stegrats på några undantag när. — I denna nedgång i den personliga betjäningens relativa antal kan ytterligare spåras en inverkan av de förändrade ekonomiska förhållandena för en del samhällsklasser, vilkas levnadsstandard sjunkit på grund av nedgången i penningvärdet och den låga lönenivån. I sådana fall har stråvan att söka komma till rätta utan personlig betjäning eller med inskränkning av densamma främst gjort sig gällande.

I tabellbilagorna för resp. orter har den personliga betjäningen även grupperats efter huvudpersonens yrke. Följande tabell utvisar för vederbörande näringsgrupper antalet personlig betjäning per hundra huvudpersoner i samma yrkesställning.

Nombre des domestiques par 100 personnes actives d'après la profession et la position sociale.¹⁾

Ammattiasema Ställning inom yrket Position sociale	Maatalous sivelinkeinoihin Lantbruk och dess bibränningar	Työllisuus ja käsityö Industri och hantverk	Liikenne — Samfärdsel	Kauppa — Handel	Julkehen toiminta sekä vapaat ammatit Orjentidig verksamhet och lra yrken	Kotitalousiätyö sekä muut edellä lueteltamatta jääneet ammatit Huslig verksamhet ävensom öv- riga ovan lcke uppräknade yrken	Utan yrke eller yrket okant	Ihman ammattia tai ammatit hantverken	Kaikki — Samtliga Totalt
Itsenäiset elinkeinonharjoittajat — Självständiga näringsidkare	20	11	7	26	29	5	—	17	
Päällystö — Chefskap	72	77	101	85	68	44	—	81	
Ylempi tekn. henkilökunta — Högre tekn. per- sonal	19	25	15	32	13	2	—	16	
Virkamiehet ja konttorihenkilökunta — Tjänste- män och kontorspersonal	6	11	15	7	24	[0.4]	—	12	
Työnjohtajat — Arbetsledare	8	8	7	6	6	12	—	7	
Työntekijät — Arbetare	1	2	3	1	4	1	—	2	
Itsenäiset ammatittomat — Självständiga per- soner utan yrke	—	—	—	—	—	—	5	5	
Kaikki päähenkilöt — Samtliga huvudpersoner — — Ensemble	10	4	6	11	18	1	5	7	

¹⁾ Pour traduction des rubriques, voir pages 71 et 82.

Ylläolevista suhdeluista ilmenee, että henkilöllisen palveluskunnan käyttö on huomattavasti yleisempi päällystön keskuudessa kuin muissa ryhmissä. 81 sataa päähenkilöä kohden. Seuraavina ovat itsenäisten elinkeinonharjoittajien sekä ylempien teknillisten henkilökunnan ryhmät, joissa oli 17—16 henkilöä palvelijaa 100 päähenkilöä kohden. Oudolta tuntuu, että päällystön ja itsenäisten elinkeinonharjoittajien ryhmän suhdelukujen välillä on niin suuri ero. Tämä seikka johtuu siitä, että jälkimmäiseen kuuluvat itsenäiset käsityöharjoittajat ja pikkuyrittäjät, jotka harvemmin ovat tilaisuudessa pitämään henkilöpalvelijaa. Vähävaraisemalla väestöosalla on henkilöllistä palveluskuntaa vieläkin harvemmin, niistä hallinnollisen alan ja opetuslaitoksen palveluskunnalla yleisimmin. Eri elinkeinoryhmiin nähden on olemassa eroavaisuuksia yksityiskohdissa, mutta kussakin ryhmässä käyvät yhteiskunnallisten luokkien väliset vaihtelut samaan suuntaan.

Puhtaanapöytätyön ryhmästä oli $\frac{1}{3}$ siivoustoimen harjoittajia; jotenkin yhtäsuuret keskenään, kukin n. 18 %, olivat pesulaitoksissa toimivat, parturi- ja käherrysalalla toimivat sekä talonmiesten ja -lämmittäjien muodostama ryhmä. Naispuolisten ammatissa toimivien luku oli tässäkin ryhmässä huomattavan suuri, yli $\frac{3}{4}$ eli 75.2 % kaikista ammatissa toimivista. Itsenäisiä ammatinharjoittajia oli naisista 21.9 %, etupäässä pesulaitosten ja parturiliikkeiden omistajia, sekä miehistä vain 7.4 %.

Kolmas ryhmä *»epätarkasti eritellyt toimet»* on kokoonpantu hyvin erilaisista aineksista. Pääosan muodostavat kuitenkin sekä y. m. ulkotyöläiset sekä hätäaputyöläiset. Viimemainittuja oli 986 miespuolista ja 858 naispuolista työntekijää, mutta todellisuudessa heidän lukunsa oli suurempi, koskapa työttömiksi joutuneet on viety vakinaisen työskentelyalansa mukaiseen ammattiryhmään, milloin vain entinen ammatti on ilmoitettu. Sekatyöläisiä ja muita ulkotyöläisiä oli laskentapaikkakunnilla yhteensä 6 282 miestä ja 1 366 naista.

Mitä tulee viimeiseen pääryhmään *»ilman ammattia tai ammatti tuntematon»*, niin siitä ei voida yleensä suorittaa yksityiskohtaista erittelyä. Siihenhän kuuluu etupäässä sellaisia itsenäisiä henkilöitä, joita ei voida pitää ammatinharjoittajina ja joilla yleensä ei ole ansaintamahdollisuuksiakaan. Poikkeuksen muodostavat kuitenkin sen kaksi ensimmäistä ryhmää *»pääomalla ja koroilla eläjiä, talonmistajia»* sekä *»eläkkeenauttijoita»*. Seuraavalla sivulla oleva asetelma antaa kuitenkin jonkinlaisen käsityksen näiden erilaisten väestöryhmien lukuisuudesta, kun siinä on laskettu näiden lukumäärä eri paikkakunnilla tuhatta ammatissa toimivaa kohden.

Kahteen ensimmäiseen alaryhmään nähden on huomautettava, että niihin on viety ainoastaan sellaiset korollaelijät ja talonmistajat, jotka eivät sen ohessa harjoita mitään ammattia. Heitä onkin joka paikka-

Av ovanstående relationstal framgår, att användningen av personlig betjäning är avsevärt allmänare bland chefskapet än bland övriga grupper, 81 per 100 huvudpersoner. De följande i ordningen äro de självständiga näringsidkarna samt den högre tekniska personalen. Inom vilka det fanns 17—16 tjänare per 100 huvudpersoner. Det kan förefalla egendomligt att skillnaden är så stor mellan relationstalen för grupperna chefskap och självständiga näringsidkare. Denna omständighet beror därpå, att till den senare höra självständiga hantverkare och smärre företagare, som mera sällan äro i tillfälle att hålla personlig betjäning. Bland den mindre bemedlade befolkningen är personlig betjäning ännu sällsyntare. allmänast är den inom tjänstepersonalen vid civiltjänstverksamheten och undervisningsväsendet. Beträffande de olika näringsgrupperna förefinnes en del skillfaktigheter i detalj, men de växlingarna mellan de olika sociala klasserna inom vederbörande grupper i samma riktning.

Inom gruppen *»engöringsverksamhet»* utgjordes $\frac{1}{3}$ av personer utförande städningsarbeten, medan grupperna tvättinrättningar, barberar- och frisersalonger samt gårdskarlar och eldare voro ungefär lika stora, envar omkring 18 %. Antalet kvinnliga yrkesutövare var även inom denna grupp avsevärt stort, öfver $\frac{3}{4}$ eller 75.6 % av samtliga yrkesutövare. Av kvinnorna voro självständiga näringsidkare 21.9 %, av dessa främst innehavare av tvättinrättningar och barberaraffärer, samt av männen endast 7.4 %.

Den tredje gruppen *»otillräckligt specificerade yrken»* är till sin sammansättning mycket heterogen. Huvuddelen bildas dock av grov- o. a. utarbetare samt nödhjälpsarbetare. Till de sistnämnda hörde 986 manliga och 858 kvinnliga arbetare, men i verkligheten var deras antal större, enär de arbetare, vilka uppgivits som arbetslösa, hänförts till sin egentliga bransch, i den mån blott det tidigare yrket angivits. Grovarbetare o. a. utarbetare funnos på räkningsorterna till ett antal av 6 282 män och 1 366 kvinnor.

Beträffande den sista huvudgruppen *»utan yrke eller yrket okänt»* kan någon mer detaljerad uppdelning i allmänhet icke verkställas. Till densamma höra ju främst sådana självständiga personer, vilka icke kunna anses som yrkesutövare och vilka i allmänhet icke ens ha förtjänstmöjligheter. Ett undantag bilda dock den första och den andra gruppen *»personer som leva av kapital eller räntor, gårdsägare»* samt *»pensionstagare»*. Sammanställningen på följande sida giver emellertid en ungefärlig uppfattning om dessa olika befolkningsgrupper talrikhet, då i densamma uträknats deras antal på de olika orterna per tusen yrkesutövare.

I fråga om de tvenne första undergrupperna bör framhållas, att till dem hänförts endast sådana räntetägarer och gårdsägare, som icke därjämte utöva något yrke. De voro även relativt fåtaliga på varje ort. Gårdsägarna

Rentiers, pensionnés etc. et personnes dont la profession était inconnue en ‰₀₀ de la population active.

	Helsinki Helsingfors	Turku — Åbo	Vihuri Viborg	Tampere Tammerfors	Vasa — Vasa	Kuopio	Jyväskylä	Oulu Uleåborg	Kokka	Rauma Raumo	Pietarsaari Jakobstad	Riihimäki	Yhteensä Summa
Koroillaeläjiä — Råntetogare — <i>Rentiers</i>	7	7	2	2	4	4	3	3	1	2	2	1	5
Talonomistajia — Gårdsägare — <i>Propriétaires des maisons</i>	4	10	16	10	19	21	21	22	6	31	39	19	10
Eläkkeennauttijoita — Pensionstogare — <i>Pensionnés</i>	13	14	12	17	17	13	11	11	9	10	23	17	14
Henkilöitä ilman ammattia, laitoksissa — Personer utan anställning, i anstalter — <i>Personnes sans profession (prisonniers, pensionnaires des asiles des pauvres etc.)</i>	35	62	38	45	54	46	12	70	16	17	39	6	40
Varattomia henkilöitä (ei perheenjäseniä) — Medellösa personer (icke familjemedlemmar) — <i>Personnes sans ressources (n'étant pas membres d'une famille)</i>	4	4	6	3	5	2	3	3	4	3	3	5	4
Opiskelijoita ja koululaisia — Studerande och skolelever — <i>Étudiants et élèves</i>	40	30	16	21	31	62	52	46	13	84	13	20	34
Ent. elinkeinonharjoittajia — F. d. näringsidkare — <i>Retraités</i>	8	12	5	6	7	9	4	8	2	7	15	3	8
Ammatti tuntematon — Yrket okänt — <i>Profession inconnue</i>	17	21	15	13	17	23	16	17	12	20	20	13	17
Koko pääryhmä — Hela huvudgruppen — Total	128	160	110	117	154	180	122	180	63	174	154	84	132

kunnalla verraten vähän. Talonomistajia oli suhteellisesti eniten pikkukaupungeissa, kuten Pietarsaareissa ja Raumalla. Vielä pienempi oli koroillaeläjien ryhmä — laskentapaikkakunnilla yhteensä 366 miespuolista ja 1 357 naispuolista — ja oli heistä suurin osa Helsingissä ja Turussa. Viimeksi kuluneen kymmenen vuoden aikana ovat nämä ryhmät taas kasvaneet jonkun verran, oltuaan v. 1920 hyvinkin pienet. Niinpä oli vuonna 1910 kuudessa suurimmassa kaupungissa yhteensä 2 357 talonomistajaa ja koroillaeläjää vastaten 1 764 vuoden 1920 laskennassa sekä 4 181 vuonna 1930 samoissa kaupungeissa. Eläkkeennauttijoiden lukumäärän muutokset ovat jokseenkin samanlaiset. Samoissa kaupungeissa oli vuonna 1910 heitä 1 985, vuonna 1920 oli heidän lukunsa pienentynyt 1 632 ja nyt se oli noussut 4 246 henkeen. — Muissa alaryhmissä taas tuntuvat eri paikkakuntien väliset eroavaisuudet. Niinpä on laitoksissa olevien henkilöiden luku huomattavan suuri niillä paikkakunnilla, joissa on joku suurempi hoitolaitos tai vankila. Vielä on merkille pantava, että niiden luku, joiden ammattia ei ole saatu tietoon, on supistunut entistä pienemmäksi.

Naisia kuului kaikilla muilla paikkakunnilla, paitsi Raumalla enemmän tähän pääryhmään kuin miehiä. Viimemainittuja oli enemmän laitoksissa olevien, opiskelien sekä ent. elinkeinonharjoittajien ryhmissä, kun otetaan näiden paikkakuntien yhteenlasketut luvut huomioon. Eri paikkakunnilla tämä suhde on taas hyvin vaihteleva.

voro relativt taget talrikast i de smärre städerna såsom Jakobstad och Raumo. Änu mindre var gruppen råntetogare — å räkningsorterna inalles 366 män och 1 357 kvinnor, — och fanns största delen av dem i Helsingfors och Åbo. Under det sist förflutna decenniet ha dessa grupper åter ökats något, sedan de år 1920 varit mycket fåtaliga. Sålunda fanns det år 1910 i de sex största städerna sammanlagt 2 357 gårdsägare och råntetogare mot 1 764 vid räkningen år 1920 och 4 181 år 1930 i samma städer. Förändringarna i antalet pensionstogare äro ungefär likadana. I samma städer var deras antal år 1910 1 985, år 1920 hade deras antal nedgått till 1 632 och nu stegrats till 4 246 personer. — I de övriga undergrupperna åter framträda olikheter mellan de olika orterna. Sålunda är antalet personer i anstalter betydande på de orter, å vilka finnes någon större anstalt eller något fängelse. Ytterligare kan observeras, att antalet sådana, rörande vilkas yrke icke erhållits uppgift, ytterligare nedgått mot förr.

Till denna huvudgrupp hörde flere kvinnor än män på alla övriga orter utom Raumo. De sistnämnda voro talrikare bland grupperna personer i anstalter, studerande samt f. d. yrkesutövare, om man beaktar total-siffrorna för dessa orter. Å de olika orterna var denna proportion däremot mycket varierande.

9. Väestö ryhmitettynä talouskunta- aseman mukaan.

Edellä olevissa luvuissa on huomio kohdistettu ammattissa toimivan väestöosan eli päähenkilöiden jaotukseen ja jätetty käsittelemättä elätettävät perheenjäsenet. Seuraavassa taas vuorostaan valaistaan laskenta-paikkakuntien koko väestön jakaantumista talouskunta-aseman mukaan. Niissä taululiitteissä, joissa väestölaskennan yksityiskohtaiset tulokset on julkaistu¹⁾, on kokonaisväestö, samaten kuin jokaiseen clinkeinoon ja ammattiin kuuluvat henkilöt erikseen, tämän näkökohdan mukaan jaettu neljään ryhmään. Nämä ovat: 1) perheiden päähenkilöt ynnä yksityiset päähenkilöt, 2) näiden vaimot, joilla ei ole omaa ammattia, 3) muut perheenjäsenet, joilla ei ole omaa ammattia, alle 15 vuoden iässä olevat, sekä 4) ammatittomat, vähintään 15 vuoden ikäiset perheenjäsenet. Tämän lisäksi on taulustoihin merkitty henkilöllisen palveluskunnan määrät päähenkilön ammatin mukaan. Kussakin näistä ryhmistä on sitäpaitsi erotettu sukupuoli toisistaan.

Kun tahdotaan saada selville, miten väestö jakaantui ammatissa toimiviin ja ammatittomiin, ei kuitenkaan voida suorastaan noudattaa mainittua ryhmitystä, vaan on tehtävä siihen pari oikaisua. Ryhmät 2), 3) ja 4) ovat kaikki ammatittomia, mutta tässä asemassa on myös jokunen määrä 1) ryhmään luettua väestöä. Siihen kuuluvista henkilöistä on näet osa sellaisia, joita ei saata pitää varsinaisessa mielessä ammatissa toimivina, vaikka he ovatkin itsenäisiä päähenkilöitä. Tämä koskee ennenkaikkea ammattiluokituksen viimeiseen pääryhmään kuuluvia henkilöitä. Näistä ovat kylläkin pääomalla tai koroilla eläjät, talonmistajat sekä eläkkeennauttijat vähän toisessa asemassa kuin varsinaiset ammatissa toimivat, sillä eihän heidän kuulumisensa näihin ryhmiin edellytä varsinaista ammatitointaa. Tältä kannalta katsoen heidät olisi luettava ammatittomiksi. Koska kuitenkin on luultavaa, että osa puheenalaisista päähenkilöistä, vaikka he saavatkin tärkeimman tulonsa pääomasta tai eläkkeestä, sitäpaitsi harjoittaa jotakin tointa tarpeellisen lisäansion saamiseksi, on heidät seuraavassa luettu ammatissa toimiviksi. — Sitävastoin eivät muut VII pääryhmään kuuluvat päähenkilöt ole rinnastettavissa ammatissa toimivien kanssa. Senvuoksi onkin heidät yhdistetty erikoiseksi itsenäisten ammatittomien luokaksi, joka on katsottu kuuluvan elätettävään väestöön. Suurimman ryhmän näistä muodostavat ne ylioppilaat ja koululaiset, jotka eivät asu kotonaan eivätkä vielä harjoita mitään ammattia. Lisäksi kuuluu tähän luokassa olevat hoidokit sekä varattomat henkilöt, jotka eivät voi harjoittaa varsinaista ammattia. Samaten on tähän luokkaan laskettu sellaiset entiset ammatinharjoittajat, joilla ei

¹⁾ S. V. T. VI; 71: 1—12.

9. Befolkningen fördelad efter ställningen inom hushållet.

I de föregående kapitlen har uppmärksamhet ägnats åt den yrkesutövande befolkningen eller huvudpersonernas fördelning och ha de försörjda familjemedlemmarna lämnats åsido. I det följande åter skall i sin tur belysas fördelningen av räkningsorternas totala befolkning efter ställningen inom hushållet. I de tabellbilagor, i vilka de detaljerade resultatet av yrkesräkningen publicerats¹⁾, har totalbefolkningen likasom skilt för sig alla personer tillhörande vederbörande näringsgren och yrke med beaktande av denna fördelningsgrund uppdelats på fyra grupper. Dessa äro: 1) huvudmän för familj och enskilda huvudmän, 2) dessas hustrur utan eget yrke, 3) övriga familjemedlemmar utan eget yrke, under 15 år, 4) samt de över 15 år. Hårutöver har i tabellbilagorna angivits antalet personlig betjäning efter huvudpersonens yrke. Inom var och en av dessa grupper har dessutom en uppdelning på kön genomförts.

Då man önskar utreda, huru befolkningen fördelar sig på yrkesutövare och personer utan yrke, kan man dock icke utan vidare följa denna gruppering, utan bör i densamma göras en del korrigeringar. Grupperna 2), 3) och 4) äro alla icke yrkesutövande, men till denna kategori hör även en del personer, som räknats till gruppen 1). Av de till denna hörande utgöres nämligen en del av sådana, som icke kunna anses såsom yrkesutövare i egentlig mening, ehuru de äro självständiga huvudmän. Detta gäller framför allt de personer, som tillhöra den sista huvudgruppen i yrkesnomenklaturen. Av dessa voro visserligen de, som leva av kapital eller räntor, gårdsägare samt pensionstagare i en något annan ställning än de egentliga yrkesutövarna, ty den omständigheten, att de tillhöra dessa grupper, förutsätter ju icke någon verklig yrkesverksamhet. Från denna synpunkt sett borde de tvärtom räknas till icke yrkesutövande. Enär det dock är antagligt, att en del av de ifrågavarande huvudpersonerna, ehuru de erhålla huvuddelen av sina inkomster av kapital eller pension, därutöver utöva något yrke för förskaffandet av nödig extra förtjänst, ha de i det följande räknats till de yrkesutövande. — Däremot kunna de övriga till huvudgrupp VII hörande huvudpersonerna icke jämnställas med yrkesutövarna. Därför ha de även sammanförts till en speciell grupp av självständiga personer utan yrke, som ansetts höra till den »stärande befolkningen». Den största kategorin av dessa bilda de studerande och skolelever, som icke bo i sitt hem och icke ännu idka något yrke. Ytterligare hör hit interner i anstalter samt medellösa personer, som icke kunna utöva något egentligt yrke. Likaså har till denna grupp räknats sådana f. d.

¹⁾ F. O. S. VI; 71: 1—12.

Répartition de la population totale en personnes exerçant une profession, leurs familles et personnes indépendantes sans profession.

	Absoluuttiset luvut — Absoluta tal <i>Chiffres absolus</i>			%		
	Varsinaisia ammatissa toimivia Egentliga yrkesutövare <i>Personnes exerçant une profession</i>	Perheenjäseniä Familjemedlemmar <i>Membres de famille</i>	Itsenäisiä päähenkilöitä ilman ammattia Självständiga personer utan yrke <i>Personnes indépendantes sans profession</i>	Varsinaisia ammatissa toimivia Egentliga yrkesutövare <i>Personnes exerçant une profession</i>	Perheenjäseniä Familjemedlemmar <i>Membres de famille</i>	Itsenäisiä päähenkilöitä ilman ammattia Självständiga personer utan yrke <i>Personnes indépendantes sans profession</i>
Miehet — Mankön — <i>Sexe masculin</i>						
Helsinki — Helsingfors .	73 902	27 582	8 023	67.5	25.2	7.3
Turku — Åbo	20 795	9 240	3 082	62.8	27.9	9.3
Viipuri — Viborg	21 245	9 491	1 500	65.9	29.4	4.7
Tampere — Tammerfors	16 798	7 516	1 471	65.1	29.2	5.7
Vaasa — Vasa	6 600	3 553	757	60.5	32.6	6.9
Kuopio	5 869	3 686	838	56.5	35.5	8.0
Lahti	5 761	2 843	332	64.5	31.8	3.7
Oulu — Uleåborg	4 938	2 950	763	57.1	34.1	8.8
Kotka	6 068	2 952	156	66.1	32.2	1.7
Rauma — Raumo	2 232	1 256	301	58.9	33.2	7.9
Pietarsaari — Jakobstad	1 807	1 191	103	58.3	38.4	3.3
Riihimäki	2 399	1 185	53	66.0	32.6	1.4
Yhteensä — Summa —						
<i>Total</i>	168 414	73 445	17 379	65.0	28.3	6.7
Naiset — Kvinnkön — <i>Sexe féminin</i>						
Helsinki — Helsingfors .	69 810	67 126	8 743	47.9	46.1	6.0
Turku — Åbo	18 071	21 102	2 698	43.2	50.4	6.4
Viipuri — Viborg	16 624	21 563	1 816	41.6	53.9	4.5
Tampere — Tammerfors	17 090	16 633	1 776	48.1	46.9	5.0
Vaasa — Vasa	5 811	7 390	835	41.4	52.7	5.9
Kuopio	4 370	7 347	863	34.7	58.4	6.9
Lahti	4 051	6 437	606	36.5	58.0	5.5
Oulu — Uleåborg	4 250	6 142	782	38.0	55.0	7.0
Kotka	3 258	6 473	307	32.4	64.5	3.1
Rauma — Raumo	1 510	2 747	263	33.4	60.8	5.8
Pietarsaari — Jakobstad	1 684	2 183	241	41.0	53.1	5.9
Riihimäki	1 367	2 757	131	32.1	64.8	3.1
Yhteensä — Summa —						
<i>Total</i>	147 896	167 900	19 061	44.2	50.1	5.7
Molemmat sukupuolet — Bägge könen — <i>Les deux sexes</i>						
Helsinki — Helsingfors .	143 712	94 708	16 766	56.3	37.1	6.6
Turku — Åbo	38 866	30 342	5 780	51.8	40.5	7.7
Viipuri — Viborg	37 869	31 054	3 316	52.4	43.0	4.6
Tampere — Tammerfors	33 888	24 149	3 247	55.3	39.4	5.3
Vaasa — Vasa	12 411	10 943	1 592	49.7	43.9	6.4
Kuopio	10 239	11 033	1 701	44.6	48.0	7.4
Lahti	9 812	9 280	938	49.0	46.3	4.7
Oulu — Uleåborg	9 188	9 092	1 545	46.3	45.9	7.8
Kotka	9 326	9 425	463	48.5	49.1	2.4
Rauma — Raumo	3 742	4 003	564	45.0	48.2	6.8
Pietarsaari — Jakobstad	3 491	3 374	344	48.4	46.8	4.8
Riihimäki	3 766	3 942	184	47.7	50.0	2.3
Yhteensä — Summa —						
<i>Total</i>	316 310	241 345	36 440	53.3	40.6	6.1

enää ole varsinaista ammattia, sekä sellaiset, joiden toimi tai ammatti on jäänyt tuntemattomaksi. Viimeksimainituista muodostavat pääosan neidit, vaimot ja lesket, joiden ammattia ei ole ilmoitettu ja joista luultavasti suurinta osaa omaiset ylläpitävät.

Näin menetellen saadaan väestö jaetuksi kolmeen luokkaan, joista yksi, varsinaiset ammatissa toimivat on elättävää ja kaksi muuta, perheenjäsenet ja itsenäiset ammatittomat, taas elätettäviä. Eri paikkakuntien väestön jakaantumista näiden perusteiden mukaan valaisee siv. 110 oleva taulukko, jossa sukupuolet on erotettu.

Niinkuin tämän taulukon viimeisestä rivistä ilmenee, oli varsinaisten ammatissa toimivien luku huomattavasti suurempi kuin perheenjäsenet: edellisiä oli yli puolet koko väestöstä. Itsenäisiä ammatittomia henkilöitä oli hyvin vähän, vain 6.1 %. Miehiin ja naisiin nähden oli tämä jaotus aivan erilainen. Miespuolisista oli lähes $\frac{2}{3}$ varsinaisia ammatissa toimivia ja hieman yli $\frac{1}{4}$ perheenjäseniä, kun taas naispuolisesta väestöstä yli $\frac{2}{5}$ kuului edelliseen ja noin puolet jälkimmäiseen ryhmään. Itsenäisiä ammatittomia henkilöitä oli miespuolisesta väestöstä jonkun verran enempi kuin naispuolisesta. — Eri paikkakuntien välillä on näissä suhteissa olemassa melkoisia eroavaisuuksia, jotka selviävät tarkastettaessa edellä olevaa taulukkoa.

Väestön jakaantumisessa talouskunta-aseman mukaan on myöhemmin aikoina tapahtunut erimäisiä muutoksia. Osittain tämä tosin on johtunut siitä, että eri väestölaskennoissa kerätty aineisto ei ole täysin verrannollista. Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa ilmenevät vaihtelut tässä suhteessa eri paikkakunnilla kahdenkymmenen viime vuoden kuluessa.

Tarkastettaessa tässä esitettyjä lukusarjoja havaitaan muutoksia tapahtuneen erikoisesti kahden viime vuosikymmenen aikana. Niissä voidaan lisäksi todeta sangen suurta yhdenmukaisuutta eri kaupunkeihin nähden. Läpikäyvä ilmiö on näet varsinaisten ammatissa toimivien suhteellisen luvun kasvaminen, mikä varsinkin Turun ja Tampereen miespuolisen väestön keskuudessa on tuntuva. Toiselta puolen taas ovat perheenjäsenien suhdelluvut kauttaaltaan pienentyneet, mikä tietysti suureksi osaksi on seurausta syntyneisyyden alenemisen aiheuttamista ikärakenteen muutoksista. Useimmille kaupungeille on edelleen yhteistä itsenäisten ammatittomien suhteellisen luvun väheneminen. — Samanlainen kehitys on ominainen myös edellisille vuosikymmenille, vaikka satunnaiset seikat osittain peittävät sen näkyvistä. Selvemmin se tulee näkyviin, jos tarkastelun esineeksi otetaan kaikkien väestölaskentapaikkakuntien yhteenlasketun väestön vastaava jaotus. Aivan täsmällinen ei tällainen vertailu tosin ole, koska väestölaskennat eivät aina käsitä samoja kaupunkeja, mutta suurin piirtein se kuitenkin antaa oikean

yrkesutövare, som icke mer ha något verkligt yrke samt sådana, vilkas befattning eller yrke varit oiekant. Av de sistnämnda bildas huvuddelen av fröknar, hustrur och änkor, vilkas yrke icke uppgivits och av vilka antagligen största delen underhållas av anhöriga.

Genom detta förfaringssätt får man befolkningen uppdelad på tre kategorier, av vilka en, de egentliga yrkesutövarna, är »närande», och de två övriga, familjemedlemmar och icke yrkesutövande självständiga, »stärande». Fördelningen av befolkningen på de olika orterna efter dessa grunder framgår av tabellen på sid. 110, i vilken även en uppdelning på kön genomförts.

Såsom av de nedersta raderna i denna tabell framgår, var antalet egentliga yrkesutövare avsevärt högre än antalet familjemedlemmar; de förra utgjorde öfver hälften av hela befolkningen. Antalet självständiga personer utan yrke var mycket litet, endast 6.1 %. Beträffande männen och kvinnorna var denna fördelning helt olikartad. Av männen voro inemot $\frac{2}{3}$ egentliga yrkesutövare och något öfver $\frac{1}{4}$ familjemedlemmar, medan åter av den kvinnliga befolkningen öfver $\frac{2}{5}$ tillhörde den förra och cirka hälften den senare gruppen. Antalet självständiga personer utan yrke var inom den manliga befolkningen något större än inom den kvinnliga. — Mellan de olika orterna förefinnas i dessa hänseenden betydliga skilljaktigheter, vilka framgå vid en granskning av förestående tabell.

Befolkningens fördelning enligt ställningen inom hushållet har på senare tider undergått vissa förändringar. Delvis har detta emellertid berott därpå, att det vid de olika folkräkningarna insamlade materialet icke är fullt likartat. I tabellen på följande sida framgå växlingarna i detta hänseende mellan de olika orterna under de tjugu senaste åren.

Vid en granskning av de här meddelade sifferserierna kan man observera, att förändringar inträffat speciellt under de två senaste decennierna. Man kan i dem ytterligare konstatera en mycket stor enhetlighet beträffande de olika städerna. En genomgående företeelse utgör ökningen i det relativa antalet egentliga yrkesutövare, vilken är speciellt kännbar inom den manliga befolkningen i Åbo och Tammerfors. Å andra sidan åter har relationstalen för familjemedlemmarna genomgående sjunkit, vilket givetvis till en stor del är en följd av de förändringar i åldersstrukturen, som nedgången i nativiteten föranlett. Gemensam för de flesta städer är vidare minskningen i antalet självständiga personer utan yrke. — Denna utveckling är karaktäristisk även för de föregående årtiondena, ehuru tillfälliga omständigheter förhindra den att komma till synes. Den gör sig tydligare gällande, om man till föremål för granskningen tager den fördelning den sammanlagda folk mängden för alla folkräkningsorter företer. En dylik jämförelse är visserligen icke fullkomligt korrekt, enär folkräkningarna icke alltid beröra samma städer, men

Répartition de la population totale en personnes exerçant une profession, leurs familles et personnes indépendantes sans profession 1910—1930, en %.

Vuosi — År Année	Miehet — Mankön Sexe masculin ¹⁾			Naiset — Kvinnkön Sexe féminin ¹⁾			Molemmat sukupuolet Bägge könen — Les deux sexes ¹⁾		
	Varsinaisia ammattissa toimivia Egentliga yrkes- utövare	Perheen- jäseniä Familje- medlem- mar	Itsen. pää- henkilöitä ilman ammattia Självstän- diga personer utan yrke	Varsinaisia ammattissa toimivia Egentliga yrkes- utövare	Perheen- jäseniä Familje- medlem- mar	Itsen. pää- henkilöitä ilman ammattia Självstän- diga personer utan yrke	Varsinaisia ammattissa toimivia Egentliga yrkes- utövare	Perheen- jäseniä Familje- medlem- mar	Itsen. pää- henkilöitä ilman ammattia Självstän- diga personer utan yrke
Helsinki — Helsingfors									
1910	60.9	30.3	8.8	41.7	51.6	6.7	50.3	42.0	7.7
1920	63.1	30.3	6.6	43.3	49.3	7.4	51.8	41.1	7.1
1930	67.5	25.2	7.3	47.9	46.1	6.0	56.3	37.1	6.6
Turku — Åbo									
1910	52.5	36.3	11.2	37.1	55.5	7.4	43.9	47.0	9.1
1920	56.6	32.7	10.7	38.1	54.7	7.2	46.2	45.1	8.7
1930	62.8	27.9	9.3	43.2	50.4	6.4	51.8	40.5	7.7
Viipuri — Vi- borg									
1910	57.3	36.1	6.6	33.2	60.6	6.2	44.2	49.4	6.4
1920	62.4	33.3	4.3	37.6	56.4	6.0	48.7	46.1	5.2
1930	65.9	29.4	4.7	41.6	53.9	4.5	52.4	43.0	4.6
Tampere — Tammerfors									
1910	55.0	40.4	4.6	39.4	56.0	4.6	46.0	49.3	4.7
1920	62.8	33.4	3.8	45.5	49.1	5.4	52.7	42.5	4.8
1930	65.1	29.2	5.7	48.1	46.9	5.0	55.3	39.4	5.3
Vaasa — Vasa									
1910	52.3	40.9	6.8	37.9	55.6	6.5	44.0	49.4	6.6
1920	56.7	38.2	5.1	37.8	55.2	7.0	45.9	47.9	6.2
1930	60.5	32.6	6.9	41.4	52.7	5.9	49.7	43.9	6.4
Kuopio									
1920	54.4	38.1	7.5	31.4	60.6	8.0	41.7	50.5	7.8
1930	56.5	35.5	8.0	34.7	58.4	6.9	44.6	48.0	7.4
Lahti									
1920	57.5	39.3	3.2	30.0	63.9	6.1	42.3	52.9	4.8
1930	64.5	31.8	3.7	36.5	58.0	5.5	49.0	46.3	4.7
Oulu — Uleå- borg									
1910	54.5	36.6	8.9	37.2	55.6	7.2	44.8	47.2	8.0
1920	56.3	38.4	5.3	36.1	57.8	6.1	45.0	49.2	5.8
1930	57.1	34.1	8.8	38.0	55.0	7.0	46.3	45.9	7.8
Kotka									
1920	64.0	33.3	2.7	31.6	64.6	3.8	47.7	49.0	3.3
1930	66.1	32.2	1.7	32.4	64.5	3.1	48.5	49.1	2.4

kuvan niistä muutoksista, jotka ovat tapahtuneet suurimpien kaupunkien väestön jakaantumisessa talouskunta-aseman mukaan. Kehitystä molemmissa sukupuolissa yhteensä sekä kummassakin erikseen valaisee seuraava asetelma, joka käsittää vuodet 1910, 1920 ja 1930.

giver den dock i stora drag en riktig bild av de förändringar, som inträffat i fördelningen av de största städernas befolkning efter ställningen inom hushållet. Utvecklingen för de bägge könen gemensamt och var för sig belyses i följande sammanställning, vilken gäller åren 1910, 1920 och 1930.

¹⁾ Pour la traduction des rubriques, voir page 110.

Répartition de la population totale en personnes exerçant une profession, leurs familles et personnes indépendantes sans profession 1910—1930, en %¹⁾

Vuosi — År <i>Année</i>	Varsinaisia ammattissa toimivia Egentliga yrkesutövare	Perheenjäseniä Familjemed- lemmar	Itsenäisiä ammattittomia henkilöitä Självständiga personer utan yrke	Kaikkiaan Summa Total
<i>Miehet — Mankön — Sexe masculin</i>				
1910	57.1	34.9	8.0	100.0
1920	61.0	32.8	6.2	100.0
1930	65.0	28.3	6.7	100.0
<i>Naiset — Kvinnkön — Sexe féminin</i>				
1910	38.5	55.1	6.4	100.0
1920	40.3	52.9	6.8	100.0
1930	44.2	50.1	5.7	100.0
<i>Molemmat sukupuolet — Bägge könen — Les deux sexes</i>				
1910	46.8	46.1	7.1	100.0
1920	49.3	44.1	6.6	100.0
1930	53.3	40.6	6.1	100.0

Kehitys on, niinkuin ylläolevista lukusarjoista näkyy, ollut erilainen eri sukupuolissa. Miespuolisen väestön jakaantumisessa on huomattava seuraavaa. Vuoden 1910 jälkeen perheenjäsenten suhteellinen luku on taantunut, ilmeisesti syntyneisyyden alenemisen johdosta, ja ammatissa toimivien luku taas lisääntynyt. Vastaa-avista naisten talouskunta-asemaa valaisevista lukusarjoista ilmenee erinomaisen selvästi se kehitys, jonka alaisena naisten osanotto ammatittyyöhön viime vuosikymmenien aikana on ollut. Varsinaisten ammatissa toimivien suhteellinen luku on tässä sukupuoleessa säännöllisesti kasvanut, kun suhteellinen luku perheenjäsen-ten ryhmässä on ollut vähenemässä.

Jos tahtoo tarkastaa väestön jakaantumista silmällä pitäen sitä näkökohtaa, miten suuri osa siitä kuului *elättäviin*, miten suuri taas *elätettäviin*, on edellisessä esitettyä jaoitusta muutettava sikäli, että varsinaiset ammatissa toimivat luetaan elättäviksi, perheenjäsenet ja itsenäiset ammatittomat elätettäviksi. Näin menetellen saadaan seuraavalla sivulla esitetyt lukusarjat.

Kaikkien laskentapaikkakuntien väestöstä oli siis yli puolet eli 53.3 % »elättäviä» ja siis enemmän kuin »elätettäviä». Vielä kymmenen vuotta sitten oli elätettäviä vähän enemmän kuin puolet väestöstä. Miespuolisesta väestöstä kuului lähes $\frac{2}{3}$, ja naispuolisesta yli $\frac{2}{5}$ elät-
tävien luokkaan. Verrattuna vuoden 1920 vastaaviin suhteisiin, voidaan todeta elättävien suhdeluvun kasvaneen kaikkialla sekä miespuolisen että naispuolisen väestön keskuudessa.

Utvecklingen har, såsom framgår ur dessa sifferserier, varit olikartad för de bägge könen. Om fördelningen av räkningsorternas totala manliga befolkning efter ställningen inom hushållet må beaktas följande. Efter år 1910 har relationstalet för familjemedlemmarna gått tillbaka, uppenbarligen på grund av minskningen i nativitet, och har antalet yrkesutövare åter ökat. Av motsvarande sifferserier rörande kvinnornas ställning inom hushållet framgår med anmärkningsvärd tydlighet den utveckling, som kvinnornas deltagande i yrkesarbetet under de senaste decennierna genomgått. Det relativa antalet egentliga yrkesutövare inom detta kön har regelbundet ökat, medan antalet familjemedlemmar avtagit.

Om man önskar granska befolkningens fördelning med hänsyn till huru stor del av densamma, som tillhörde kategorin *närande*, huru stor del åter *de tärande*, bör den i det föregående tillämpade uppdelningen ändras så tillvida, att de egentliga yrkesutövarna räknas till *de närande*, familjemedlemmarna och självständiga personer utan yrke åter till *de tärande*. Härigenom erhållas på följande sida framställda sifferserier.

Av samtliga räkningsorters befolkning voro sålunda över hälften eller 53.3 % »närande» och sålunda flere än *de tärande*. Ännu för tio år sedan voro *de tärande* något mer än hälften av befolkningen. Av den manliga befolkningen tillhörde nära $\frac{2}{3}$ och av de kvinnliga över $\frac{2}{5}$ *de närande*. I jämförelse med motsvarande förhållanden år 1920 kan man konstatera, att *de närandes* relationstal ökat överallt såväl bland den manliga som den kvinnliga befolkningen.

¹⁾ Pour la traduction des rubriques, voir page 110.

Répartition de la population totale en personnes productives et personnes improductives.

	Elättäviä — Närande — Productives						Elätettäviä — Tärande — Improductives					
	Absoluuttiset luvut Absoluta tal			%			Absoluuttiset luvut Absoluta tal			%		
	1910	1920	1930	1910	1920	1930	1910	1920	1930	1910	1920	1930
Miehet — Man- kön — <i>Sexe</i> <i>masculin</i>												
Helsinki — Hel- singfors	37 421	50 398	73 902	60.9	63.1	67.5	24 064	29 457	35 605	39.1	36.9	32.5
Turku — Åbo . . .	12 719	15 005	20 795	52.5	56.6	62.8	11 505	11 517	12 322	47.5	43.4	37.2
Viipuri — Viborg	12 853	14 958	21 245	57.3	62.4	65.9	9 585	9 031	10 991	42.7	37.7	34.1
Tampere — Tam- merfors	10 313	12 532	16 798	55.0	62.8	65.1	8 452	7 432	8 987	45.0	37.2	34.9
Vaasa — Vasa . . .	4 312	5 133	6 600	52.3	56.7	60.5	3 938	3 917	4 310	47.7	43.3	39.5
Kuopio	—	4 086	5 869	—	54.4	56.5	—	3 422	4 524	—	45.6	43.5
Lahti	—	3 233	5 761	—	57.5	64.5	—	2 391	3 175	—	42.5	35.5
Oulu — Uleåborg	3 889	4 816	4 938	54.5	56.4	57.1	3 250	3 731	3 713	45.5	43.7	42.9
Kotka	—	3 640	6 068	—	64.0	66.1	—	2 046	3 108	—	36.0	33.9
Rauma — Raumo	—	—	2 232	—	—	58.9	—	—	1 557	—	—	41.1
Pietarsaari — Ja- kobstad	—	—	1 807	—	—	58.3	—	—	1 294	—	—	41.7
Riihimäki	—	—	2 399	—	—	66.0	—	—	1 238	—	—	34.0
Kalkki kaupungit Samtliga städer <i>Ensemble . . . . .</i>	85 638	118 585	168 414	57.1	61.0	65.0	64 374	75 776	90 824	42.9	39.0	35.0
Naiset — Kvinn- kön — <i>Sexe</i> <i>féminin</i>												
Helsinki — Hel- singfors	31 314	45 982	69 810	41.8	43.3	47.9	43 698	60 241	75 869	58.3	56.7	52.1
Turku — Åbo . . .	11 292	12 941	18 071	37.1	38.1	43.2	19 171	21 061	23 800	62.9	61.9	56.8
Viipuri — Viborg	8 823	11 105	16 624	33.2	37.6	41.6	17 746	18 470	23 379	66.8	62.5	58.4
Tampere — Tam- merfors	10 000	12 697	17 090	39.4	45.5	48.1	15 382	15 204	18 409	60.6	54.5	51.9
Vaasa — Vasa . . .	4 210	4 623	5 811	37.9	37.8	41.4	6 910	7 600	8 225	62.1	62.2	58.6
Kuopio	—	2 931	4 370	—	31.4	34.7	—	6 400	8 210	—	68.6	65.3
Lahti	—	2 077	4 051	—	30.0	36.5	—	4 855	7 043	—	70.0	63.5
Oulu — Uleåborg	3 336	3 865	4 250	37.2	36.1	38.0	5 639	6 857	6 924	62.8	64.0	62.0
Kotka	—	1 813	3 258	—	31.6	32.4	—	3 925	6 780	—	68.4	67.6
Rauma — Raumo	—	—	1 510	—	—	33.4	—	—	3 010	—	—	66.6
Pietarsaari — Ja- kobstad	—	—	1 684	—	—	41.0	—	—	2 424	—	—	59.0
Riihimäki	—	—	1 367	—	—	32.1	—	—	2 888	—	—	67.9
Kalkki kaupungit Samtliga städer <i>Ensemble . . . . .</i>	72 132	101 846	147 896	38.5	40.3	44.2	115 144	150 749	186 961	61.5	59.7	55.8
Molemmat suku- puolet — Bägge könen — <i>Les</i> <i>deux sexes</i>												
Helsinki — Hel- singfors	68 735	96 380	143 712	50.4	51.8	56.3	67 762	89 698	111 474	49.6	48.2	43.7
Turku — Åbo . . .	24 011	27 946	38 866	43.9	46.2	51.8	30 676	32 578	36 122	56.1	53.8	48.2
Viipuri — Viborg	21 676	26 063	37 869	44.2	48.7	52.4	27 331	27 501	34 370	55.8	51.3	47.6
Tampere — Tam- merfors	20 313	25 229	33 888	46.0	52.7	55.3	23 834	22 636	27 396	54.0	47.3	44.7
Vaasa — Vasa . . .	8 522	9 756	12 411	44.0	45.9	49.7	10 848	11 517	12 535	56.0	54.1	50.3
Kuopio	—	7 017	10 239	—	41.7	44.6	—	9 822	12 734	—	58.3	55.4
Lahti	—	5 310	9 812	—	42.3	49.0	—	7 246	10 218	—	57.7	51.0
Oulu — Uleåborg	7 225	8 681	9 188	44.8	45.1	46.3	8 889	10 588	10 637	55.2	55.0	53.7
Kotka	—	5 453	9 326	—	47.7	48.5	—	5 971	9 888	—	52.3	51.5
Rauma — Raumo	—	—	3 742	—	—	45.0	—	—	4 567	—	—	55.0
Pietarsaari — Ja- kobstad	—	—	3 491	—	—	48.4	—	—	3 718	—	—	51.6
Riihimäki	—	—	3 766	—	—	47.7	—	—	4 126	—	—	52.3
Kalkki kaupungit Samtliga städer <i>Ensemble . . . . .</i>	157 770	220 431	316 310	46.8	49.3	53.3	179 518	226 525	277 785	53.2	50.7	46.7

Erikoisen mielenkiintoista on tutkia, miten *perheenjäsenten luokka* on kokoonpanttu. Tämän valaisemiseksi on puheenalainen luokka jaoitettu; on näet erotettu ammattitoimintaa vailla olevat vaimot eri ryhmäksi ynnä luokiteltu muut perheenjäsenet sukupuolen mukaan sekä 15 vuotta nuorempiin ja mainittua ikää vanhempain henkilöihin. Perheenjäsenten jakaantuminen näihin luokkiin eri kaupungeissa näkyy seuraavasta asetelmasta.

Av särskilt intresse är att undersöka, huru kategorin *familjemedlemmar* är sammansatt. I detta syfte har den ifrågavarande kategorin uppdelats i smärre grupper sålunda, att hustrur utan yrke förts till en särskild grupp, medan övriga familjemedlemmar utan yrke fördelats efter kön samt i två ålderskategorier, under 15 år och över denna ålder. Huru familjemedlemmarna fördelade sig på dessa grupper, framgår för de olika städerna ur följande sammanställning.

Membres de famille sans profession, chiffres relatifs.

	Vainoita ilman omaa ammattia — Hustrur utan eget yrke <i>Femmes sans profession</i>		Muita perheenjäseniä ilman omaa ammattia Övriga familjemedlemmar utan eget yrke <i>Autres membres de famille sans profession</i>				Kaikkiaan Summa <i>Total</i>		
			alle 15 vuoden under 15 år <i>au-dessous de 15 ans</i>		yli 15 vuoden över 15 år <i>au-dessus de 15 ans</i>				
			Np. Kvk. S. f.	Mp. Mk. S. m.	Np. Kvk. S. f.	Mp. Mk. S. m.	Np. Kvk. S. f.	Mp. Mk. S. m.	Np. Kvk. S. f.
Helsinki — Helsingfors	35.6	23.1	22.9	6.0	12.4	29.1	70.9	100.0	
Turku — Åbo	33.3	24.9	24.6	5.6	11.6	30.5	69.5	100.0	
Viipuri — Viborg	32.4	25.2	25.0	5.4	12.0	30.6	69.4	100.0	
Tampere — Tammerfors	32.6	26.1	25.0	5.1	11.2	31.2	68.8	100.0	
Vaasa — Vasa	29.4	26.9	26.0	5.6	12.1	32.5	67.5	100.0	
Kuopio	29.2	27.6	26.1	5.8	11.3	33.4	66.6	100.0	
Lahti	32.8	25.4	26.1	5.2	10.5	30.6	69.4	100.0	
Oulu — Uleåborg	27.9	25.3	26.4	7.1	13.3	32.4	67.6	100.0	
Kotka	31.9	26.2	26.7	5.1	10.1	31.3	68.7	100.0	
Rauma — Raumo	29.6	25.9	25.6	5.5	13.4	31.4	68.6	100.0	
Pietarsaari — Jakobstad	25.5	29.2	26.9	6.1	12.3	35.3	64.7	100.0	
Riihimäki	34.0	25.4	25.8	4.7	10.1	30.1	69.9	100.0	
Kaikki — Samtliga — Ensemble	33.2	24.7	24.4	5.7	12.0	30.4	69.6	100.0	

Niinkuin näistä lukusarjoista näkyy, oli suurin osa perheenjäsenistä lapsia alle 15 vuoden, jotka ikänsä puolesta eivät yleensä vielä voi ottaa osaa ammattityöhön. Näitä oli kaikkiaan 49.1 % ryhmän koko henkilöluvusta, ja olivat niiden keskuudessa sukupuolet yhtä voimakkaasti edustetut. Lähinnä seurasivat amatittomat vaimot, joita oli 33.2 % perheenjäsenten luvusta. Mikäli kotityö luettaisiin ammattitoiminnaksi, olisi tietysti melkein kaikki nämä naiset luettava ammatissa toimivaan väestöön. 15 vuotta vanhempia perheenjäseniä oli 17.7 % perheenjäsenten kokonaisluvusta. Näistä kävi tietenkin suuri osa vielä koulua tai valmistautui muulla tavoin vastaista toimintaansa varten. Mielenkiintoista on todeta, miten paljon suurempi naisten luku oli miesten lukua tässä ryhmässä. Koska miesten opiskeluaika yleensä on yhtä pitkä tai pitempikin kuin naisten, voi siis näistä numeroista päätätä, että huomattava määrä naisia, jotka iän puolesta jo olivat saavuttaneet mahdollisuuden ottaa osaa ammattitoimintaan, muista syistä oli tällaista

Såsom synes, utgjordes största delen av familjemedlemmarna av barn under 15 år, vilka på grund av sin låga ålder i allmänhet icke ännu kunna utföra yrkesarbete. Sådana funnos till ett antal av 49.1 % av hela antalet personer inom gruppen och voro bägge könen lika talrikt företrädda bland dem. Därefter följde hustrur utan yrke, vilka voro 33.2 % av hela antalet familjemedlemmar. Om arbetet i hemmet skulle anses såsom yrkesverksamhet, borde naturligtvis nästan alla dessa kvinnor räknas till den yrkesutövande delen av befolkningen. Familjemedlemmar över 15 år funnos till ett antal av 17.7 % av samtliga familjemedlemmar. Av dessa besökte säkerligen ännu en stor del skola eller förberedde sig på något sätt för sin blivande verksamhet. Det är intressant att konstatera, huru avsevärt antalet kvinnor översteg antalet män inom denna grupp. Enär männens studietid i allmänhet är lika lång eller längre än kvinnornas, kan man alltså av dessa siffror draga den slutsatsen att ett betydande antal kvinnor, vilka på grund av sin

toimintaa vailla. Suurin osa heistä oli epäilemättä kotinsa talouden hoitajina, osa oli kaikesti ylikäisyyden takia kyvyttömiä ammattitoimintaan.

On mielenkiintoista todeta, mihin suuntaan kehitys on käynyt viime vuosina elätettävien perheenjäsenten ryhmän kokoonpanossa. Tätä varten esitetään seuraava asetelmassa vuosien 1920 ja 1930 väestölaskentojen suhdeluvut, ottamalla huomioon ainoastaan ne yhdeksän kaupunkia, jotka sisältyivät molempiin väestölaskentoihin.

ålder redan nått möjlighet att deltaga i yrkesarbete, av ett eller annat skäl sakna sådant. En stor del av dem deltagar utan tvivel i vården av sitt hem, medan en annan del antagligen på grund av hög ålder är oförmögen till yrkesverksamhet.

Det är intressant att konstatera, i vilken riktning utvecklingen gått under de senaste åren med avseende på sammansättningen av gruppen försörjda familjemedlemmar. För detta ändamål anföras i följande sammanställning relationstal för folkräkningarna åren 1920 och 1930 med beaktande endast av de nio städer, vilka medtogos i bägge räkningarna.

Membres de famille sans profession 1920—30, en %.

Vuosi År Année	Vaimoja ilman omaa ammattia Hustrur utan eget yrke <i>Femmes sans pro- fession</i>	Muuta perheenjäseniä ilman omaa ammattia Övriga familjemedlemmer utan eget yrke <i>Autres membres de famille sans profession</i>				Kaikkiaan — Summa <i>Total</i>		
		alle 15 vuoden under 15 år <i>au-dessous de 15 ans</i>		yli 15 vuoden över 15 år <i>au-dessus de 15 ans</i>		M. — Mk. <i>S. m.</i>	N. — Kvk. <i>S. f.</i>	M. s. — Bk. <i>L. d. s.</i>
		N. — Kvk. <i>S. f.</i>	M. — Mk. <i>S. m.</i>	N. — Kvk. <i>S. f.</i>	M. — Mk. <i>S. m.</i>			
1920	30.2	28.7	28.5	3.7	8.9	32.4	67.6	100.0
1930	33.4	24.6	24.4	5.7	11.9	30.3	69.7	100.0

Verrattaessa elätettävien väestöosan kokoonpanoa vastaavaan ryhmään vuonna 1920 havaitaan, että miespuolisten määrä on pienentynyt ja naispuolisten taas suurentunut, ollen heitä nyt lähes $\frac{7}{10}$ kaikista. Elätettävien eri ryhmistä taas on ammattia harjoittamattomien vaimojen suhdeluku huomattavasti noussut. Samoin on etenkin naispuolisten yli 15 vuotiaiden ammatittomien perheenjäsenten määrä lisääntynyt. Sitä vastoin ovat nyt alle 15 vuotiaiden perheenjäsenten suhdeluvut huomattavasti pienemmät kuin vuonna 1920. Tämä on helposti ymmärrettävissä, kun otetaan huomioon viime vuosikymmenen kuluessa tapahtunut syntyväsyyden pieneminen.

Yllä esitettyjä lukuja arvosteltaessa on muistettava, että ne vain osoittavat, minkälainen perheenjäsenistön kokoonpano eri paikkakunnilla on ollut; ne siis eivät ilmaise mitään siitä, suuriko määrä ammatittomia lapsia ja 15 vuotta vanhempia perheenjäseniä, aviovaimot mukaanluetuina, tuli yleensä kutakin elättävää tai kutakin perheellistä elättävää kohden.

Kun tarkastaa eri elinkeinoryhmiin kuuluvan väestön jakaantumista talouskunta-aseman mukaan, ei voi käyttää edellisessä sovellettua kolmijakoa, vaan on, koska ammatittomat itsenäiset ovat eräiden elinkeinoryhmien päähenkilöitä, luonnostaan tutkimuksen esi-

Då man jämför den tärande befolkningens sammansättning med motsvarande fördelning år 1920 kan man iakttaga, att de manligas andel nedgått, medan de kvinnligas åter vuxit så, att de senare nu äro nära $\frac{7}{10}$ av samtliga. Av de olika grupperna av de tärande har relationstalet för hustrur utan yrke märkbart stigit. Likaså har främst antalet kvinnliga familjemedlemmar utan yrke i en ålder av över 15 år ökat. Däremot äro relations-siffrorna för familjemedlemmarna under 15 år nu avsevärt lägre än år 1920. Detta är förståeligt, då man beaktar den under det senaste decenniet inträffande nativitetminsningen.

Då det gäller att kommentera dessa siffror bör man ihågkomma, att de endast angiva, huru gruppen familjemedlemmar på de olika orterna varit sammansatt. Ur dem framgår sålunda icke, huru många barn samt familjemedlemmar över 15 år, hustrurna inbegripna, det i allmänhet kom per varje närande eller per varje närande person med familj.

Då man undersöker den till olika näringsgrupper hörande befolkningens fördelning efter ställningen inom hushållet, kan man icke tillämpa den i det föregående använda fördelningen på tre kategorier, utan bör, enär självständiga personer utan yrke utgöra huvudpersoner

neenä oleva jaotus kahteen ryhmään: päähenkilöihin eli ammatissa toimiviin ja perheenjäseniin.

Aluksi esitettäköön tässä, mihin suuntaan kahdenkymmenen viime vuoden kuluessa ovat ne keskimääräiset luvut muuttuneet, jotka ilmaisevat paljonko kussakin elinkeinoryhmässä oli elätettäviä 100 päähenkilöä kohden. Tällöin on otettu huomioon vain ne kuusi kaupunkia (Helsinki, Turku, Viipuri, Tampere, Vaasa ja Oulu), jotka ovat sisältyneet kaikkiin kolmeen laskentaan. Seuraavassa on vuosien 1910 ja 1920 laskentojen aineistoa täytynyt osaksi uudestaan ryhmitellä, mikä selittänee kahdessa viimeisessä elinkeinoryhmässä esiintyvät vaihtelut.

Nombre des membres de famille par 100 personnes actives d'après la profession 1910—1930.

Elinkeino — Näring — Profession ¹⁾	1910	1920	1930
Maatalous — Lantbruk	119	114	114
Teollisuus ja käsityö — Industri och hantverk	105	96	83
Liikenne — Samfärdsel	167	136	104
Kauppa — Handel	86	75	57
Julkisen toiminta sekä vapaat ammatit — Offentlig verksamhet och fria yrken	126	89	78
Kotitaloustyö sekä muut luettelematta jääneet ammatit — Huslig verksamhet ävensom övriga ovan icke uppräknade yrken	97	79	32
Ilman ammattia tai ammatti tuntematon — Utan yrke eller yrket okänt	28	28	24
Koko väestö — Hela befolkningen — Population totale	92	84	65

Ensimmäisenä yleisenä havaintona on sanottava, että elätettävien luku sataa päähenkilöä kohti on sanottuna aikana pienentynyt lähes $\frac{1}{2}$. Mitä taas tulee eri elinkeinoryhmiin, niin on niissä huomattavia eroavaisuuksia havaittavissa. Maataloudessa ainoastaan on elätettävien luku pysynyt melkein samana ja sängen suurena. Teollisuuden ja käsityön ryhmässä ei pienentyminen ole ollut kovinkaan suuri, kun sitävastoin se on ollut sängen tuntuva liikenteessä ja julkisen toiminnan ja vapaiden ammattien ryhmässä. Kotitaloustyön y. m. käsittävässä ryhmässä tapahtunut väheneminen on osaksi näennäinen, kun vuonna 1930 henkilöllinen palveluskuntakin on laskettu päähenkilöiden ryhmään. — Tämä yleinen elätettävien luvun väheneminen ei johdu kuitenkaan yksinomaan perheiden suuruudessa tapahtuneista muutoksista, vaan siihen on vaikuttamassa myös se, että sellaisten päähenkilöiden lukumäärä on lisääntynyt, jotka eivät perusta perhettä; s. o. naispuolisten ammatissa toimivien lukumäärä on lisääntynyt. Sivulla 118 olevassa asetelmassa on yleiskatsauksen saamiseksi laskettu, montako elätettävää kussakin elinkeinoryhmässä tuli 100 päähenkilöä kohden; taulukossa on esitetty sekä eri paikkakuntien että niiden yhteenlaskettua väestöä koskevat luvut.

inom en del näringsgrupper, som utgångspunkt för undersökningen tagas följande två grupper: huvudpersoner eller yrkesutövare samt familjemedlemmar.

Till en början må här belysas, i vilken riktning de relativa tal förändrats under de tjugu senaste åren, som ange antalet tärande per 100 huvudpersoner inom resp. näringsgrupper. Härvid har beaktats endast de sex städer (Helsingfors, Åbo, Viborg, Tammerfors, Vasa och Uleåborg), vilka ingått i samtliga tre räkningar. I det följande har det varit nödvändigt att delvis omgruppera materialet för 1910 och 1920 års räkningar, vilket torde förklara de växlingar, som framtråda i de två sista näringsgrupperna.

Som en första allmän iakttagelse kan sägas, att antalet tärande per hundra huvudpersoner under sagda tid minskats med nära $\frac{1}{2}$. Vad åter de olika näringsgrupperna vidkommer, kan man iakttaga märkbara skiljaktigheter i dem. Endast i lantbruket har antalet tärande hållit sig nästan oförändrat och rätt så stort. Inom gruppen industri och hantverk är minskningen icke särskilt stor, medan den däremot varit mycket kännbar inom grupperna samfärdsel samt offentlig verksamhet och fria yrken. Den inom gruppen huslig verksamhet etc. inträffade minskningen är delvis kännbar, enär år 1930 även den personliga betjäningen medräknats bland huvudpersonerna. — Denna allmänna minskning i antalet tärande beror emellertid icke enbart på förändringarna i familjernas storlek, utan har därtill bidragit även det, att antalet sådana huvudpersoner ökats, vilka icke grunda familj, d. v. s. antalet kvinnliga yrkesutövare har ökats. I sammanställningen å sid. 118 har för översiktighetens skull uträknats, huru många tärande det kom inom vederbörande näringsgrupper på 100 huvudpersoner; i tabellen meddelas siffror såväl för de olika orterna som för deras sammanlagda befolkning.

¹⁾ Pour la traduction des rubriques, voir page 71.

Nombre des membres de famille par 100 personnes actives d'après la profession.

Elinkeino — NÄring — Profession ¹⁾	Helsingfors	Helsinki	Turku Åbo	Viipuri Viborg	Tampere Tammerfors	Yläsaari Åsa	Kuopio	Lahti	Uleåborg	Onni Uleåborg	Kotka	Rauma Raumo	Järköstad	Pietarsari Jämskä	Riihimäki	Yhteensä Summa
Maatalous — Lantbruk	116	105	120	115	108	144	120	114	114	78	132	195	159	117	117	117
Teollisuus ja käsityö — Industri o. hantverk	81	83	90	74	96	130	99	131	119	119	105	105	105	88	88	88
Liikenne — Samfärdsel	92	120	126	121	126	153	147	130	99	140	139	139	151	112	112	112
Kauppa — Handel	53	56	67	59	83	81	69	78	69	83	90	90	67	59	59	59
Julkisen toiminta sekä vapaat ammatit — Offentlig verksamhet o. fria yrken	74	96	89	72	99	97	104	88	107	112	85	126	82	82	82	82
Kotitaloustyö sekä muut luettelematta jää- neet ammatit — Huslig verksamhet även- som övriga ovan icke uppräknade yrken ..	28	37	37	40	30	48	57	37	47	35	44	61	34	34	34	34
Ilman ammattia tai ammatti tuntematon — Utän yrke eller yrket okänt	22	22	34	25	31	36	36	33	32	39	50	44	26	26	26	26
Koko väestö — Hela befolkningen — Popu- lation totale	59	68	75	65	78	92	86	85	96	93	88	100	68	68	68	68

Kaikkien paikkakuntien yhteenlasketussa väestössä tuli 100 päähenkilöä kohden keskimäärin 68 elätettävää. Suurin oli elätettävien luku niissä väestöryhmissä, jotka saavat toimeentulonsa maataloudesta ja liikenteestä. Yläpuolella keskimäärin olivat edelleen teollisuuden ja käsityön harjoittajat sekä julkisen toiminnan ja vapaiden ammattien palveluksessa olevat. Muut elinkeinoryhmät jäivät melko paljon keskimäärää pienemmäksi, ollen kaupan palveluksessa olevien keskuudessa 59 elätettävää, kotitalouden y. m. 34 ja ilman ammattia tai ammatiltaan tuntemattomien joukossa vain 26 elätettävää sataa päähenkilöä kohden.

Eri paikkakuntien välillä on näissä suhteissa olemassa osin hyvinkin suuria eroavaisuuksia. Varsinkin koskee tämä niitä elinkeinoryhmiä, joihin eri paikkakunnilla kuuluu verraten pieni henkilöluku, joten sattuman vaikutus siis on suuri. Mutta myös tärkeimmissä elinkeinoryhmissä esiintyy melkoisia eroavaisuuksia. Niinpä oli elätettävien keskiluku teollisuudessa ja käsityössä suurin Oulussa, Kuopiossa, Kotkassa ja Raumalla, joissa sataa mainitun elinkeinoryhmän päähenkilöä kohden tuli 131—119 elätettävää, kun taas vastaava suhdeluku oli vain 74 Tampereella ja 81 Helsingissä. Liikenteen palveluksessa olevien keskuudessa oli elätettävien luku yli 120 kaikilla muilla paikkakunnilla kuin Helsingissä ja Kotkassa, joissa ne olivat 92 ja 99. Muissakin elinkeinoryhmissä olivat eri paikkakuntien olosuhteet vaihtelevat. Jos taas verrataan eri paikkakuntien koko väestöä toisiinsa, edustavat Riihimäki ja Kotka huippulukuja, joissa sataa päähenkilöä kohti tuli 100 ja 96 elätettävää, kun taas Helsingissä ja Tampereella keskiluvut olivat vain 59 ja 65.

Näihin eroavaisuuksiin ovat useat syyt vaikuttaneet, toiset voimakkaammin, toiset heikommin. Lä-

Inom den sammanlagda befolkningen å alla ifrågasvarande orter kom det per 100 huvudpersoner i genomsnitt 68 tärände. Antalet sådana var störst i de befolkningsgrupper, som erhålla sin utkomst av lantbruk och samfärdsel. Över medeltalet höja sig vidare industri och hantverk samt offentlig verksamhet och fria yrken. Övriga näringsgrupper ligga avsevärt under genomsnittssiffran, i det antalet tärände för handelsvidkommande var 59, för huslig verksamhet etc. 34 för gruppen utan yrke eller yrket okänt endast 26 tärände per 100 huvudpersoner.

Mellan de olika orterna råda i detta hänseende delvis mycket stora skiljaktigheter. Detta gäller i synnerhet de yrkesgrupper, till vilka på de olika orterna hör ett jämförelsevis litet antal personer, varigenom slumpen kan få ett stort spelrum. Men även inom de viktigaste näringsgrupperna förekomma avsevärda skiljaktigheter. Sålunda var genomsnittssiffran för industri och hantverk störst i Uleåborg, Kuopio, Kotka och Raumo, där per 100 huvudpersoner inom nämnda näringsgrupp kom 131—119 tärände, medan åter motsvarande relationsantal var endast 74 i Tammerfors och 81 i Helsingfors. Bland de i samfärdselns tjänst stående översteg antalet tärände 120 på alla övriga orter utom Helsingfors och Kotka, där det var resp. 92 och 99. Även inom övriga näringsgrupper voro förhållandena på de olika orterna växlande. Om man åter jämför de olika orternas hela befolkning, företräda Riihimäki och Kotka maximisiffror, i det därstädes per 100 huvudpersoner kom resp. 100 och 96 tärände, medan åter medeltalen för Helsingfors och Tammerfors voro endast 59 och 65.

Till dessa skiljaktigheter ha flere orsaker bidragit, en del i större, en annan del åter i mindre grad. Närmast

¹⁾ Pour la traduction des rubriques, voir page 71.

hinnä on ajatus, että ne kuvastaisivat erilaisia toimeentulosuhteita. Onhan näet ilmeistä, että edullisten toimeentulosuhteiden vallitessa suurempi osa ammatissa toimivista muodostaa perheen ja tekee sen nuoremmalla iällä, kuin jos totutun elinkannan ylläpitäminen tulojen niukkuuden takia käy vaikeaksi. Siten perheenjäsenten suhteellinen luku epäilemättä on omansa määrätyissä rajoissa valaisemaan toimeentulosuhteita. Tässä suhteessa äsken esitettyjä keskilukuja kuitenkin on käytettävä suurella varovaisuudella, sillä niiden soveltuvaisuutta mainittuun tarkoitukseen häiritsevät useat seikat. Tärkein on eri elinkeinoryhmiin kuuluvien ammattissa toimivien erilainen kokoonpano sukupuolen mukaan. Koska naiset harvemmin esiintyvät perheen pähenkilönä — milloin molemmat aviopuolisot ottavat osaa ammattitoimintaan, on perhe tilastoaineistoa käytettäessä sitäpaitsi luettu miehen ammattiin kuuluvaksi — on elätettävien luku säännöllisesti pienempi niissä elinkeinoissa, joissa käytetään paljon naistyövoimaa. Häiritsevästi vaikuttaa myös se tosiasia, että ammatissa toimivien ikäluokitus eri elinkeinoissa vaihtelee tuntuvasti: toisissa käytetään paljon nuorta väkeä, kun taas toisiin yleensä siirrytään vasta myöhemmällä iällä. Tämän johdosta elätettävien erilainen keskiluku kahdessa elinkeinossa saattaa johtua niissä toimivan väestön erilaisesta ikä- ja sukupuolijaoituksesta, jolloin siis keskiluvut eivät vielä ilmaise mitään elinkeinon tarjoamista toimeentulomahdollisuuksista. Myöhemmin palataan vielä näihin seikkoihin.

Lienee mielenkiintoista verrata perheenjäsenten ja henkilöpalvelijain yleisyyttä eri elinkeinohaaroissa. Aikaisemmin (siv. 106) on jo esitetty, montako henkilöpalvelijaa tulee kussakin elinkeinohaarassa aina sataa pähenkilöä kohden. Niistä elinkeinohaaroista, joissa perheenjäsenten keskiluku on yleistä keskimäärää suurempi, oli julkisen toiminnan ja vapaiden ammattien sekä maatalouden ryhmissä myöskin henkilöpalvelijain luku keskilukua suurempi. Sitävastoin teollisuuden ja käsityön sekä liikenteen palveluksessa olevaan väestöön nähden oli asianlaita hieman toisin. Niissä oli henkilöpalvelijain keskimäärä yleistä keskilukua pienempi. Näiden ryhmien suuri perheenjäsenten keskiluku viittaa siis siihen, että niissä ovat suurilukuiset perheet yleisiä. Päinvastaisessa asemassa on kaupasta elävä väestö: siellä on henkilöpalvelijoita keskimäärää enemmän ja elätettävien luku pieni perheenjäsenten luvun pienuuden takia.

Seuraavassa koetetaan selvittää, suuriko osa eri elinkeinoryhmiin kuuluvasta väestöstä oli perheellisiä. Koska ammatissa toimivaa väestöä ei aineistoa käytettäessä ole jaettu perheellisyyden mukaan, on pakko ra-

kunde man tänka sig, att de skulle avspegla olikartade utkomstmöjligheter. Det är nämligen uppenbart, att då gynsamma utkomstmöjligheter råda, bildar en större del av de yrkesutövande familj och vid en lägre ålder, än om upprätthållandet av den levnadsstandard, man vant sig vid, ställer sig svårt på grund av knappheten i inkomsterna. Sålunda är familjemedlemmarnas relativa antal ägnat att inom vissa gränser belysa utkomstmöjligheterna. I detta hänseende böra dock de nys anförda genomsnittssiffrorna användas med stor varsamhet, ty deras lämplighet för detta ändamål förminsas genom flere omständigheter. Den viktigaste är den olikartade sammansättning efter kön, som de till olika näringsgrupper hörande yrkesutövande förete. Enär kvinnorna i färre fall förekomma i egenskap av huvudmän för familj — i de fall då bägge makarna utöva yrkesarbete, har familjen vid bearbetningen av det statistiska materialet dessutom räknats höra till mannens yrkesgrupp — är antalet tärande regelmässigt mindre i de näringsgrenar, i vilka användes mycket kvinnlig arbetskraft. Även verkar den omständigheten störande, att åldersstrukturen för yrkesutövande inom olika näringsgrenar växlar kännbart: inom en del användes mycket ungt folk, medan åter andra yrken rekrytera sina utövare först vid en senare ålder. På grund härav kan olikheten i genomsnittssiffran tärande för tvenne näringsgrenar bero på den inom dessa grenar sysselsatta befolkningens olikartade åldersstruktur och sammansättning efter kön, då alltså medeltalen icke ännu angiva något om de utkomstmöjligheter näringsgrenarna erbjuda. Dessa frågor skola ytterligare upptagas i det följande.

Det torde vara av intresse att jämföra förekomsten av familjemedlemmar och personlig betjäning inom olika näringsgrenar. I det föregående (sid. 106) har redan anförts, huru många till den personliga betjäningen hörande det kom inom de olika näringsgrenarna per 100 huvudpersoner. Av de näringsgrenar, inom vilka medeltalet familjemedlemmar överstiger den allmänna genomsnittssiffran, var inom offentlig verksamhet och fria yrken samt lantbruk även antalet personlig betjäning större än medeltalet. Däremot var förhållandet inom gruppen industri och hantverk samt samfärdsel något annorlunda. Inom dem var genomsnittsantalet personlig betjäning mindre än det allmänna medeltalet. Den stora genomsnittssiffran familjemedlemmar inom dessa grupper tyder alltså därpå, att bland dem stora familjer äro allmänna. I ett motsatt läge befinner sig handelsbefolkningen: i den överstiger antalet personlig betjäning medeltalet och är antalet tärande lågt på grund av familjemedlemmarnas ringa antal.

I det följande är det avsikten att utreda, huru stor del av de till de olika näringsgrupperna hörande befolkningen som hade familj. Enär vid bearbetningen av materialet de yrkesutövande personerna icke upp-

joittua eräiden likimääräisten lukujen käyttämiseen. Jos näet eri elinkeinoluokissa lasketaan yhteen varsinaista ammattia vailla olevain vaimojen ja niiden miesten luku, joiden vaimot toimivat jossain ammattityössä ja summa verrataan miespuolisten päähenkilöiden koko lukuun, saadaan luku, joka likimääräisesti antaa käsityksen siitä, suuriko osa jälkimmäisistä oli perustanut perheen. Täten saadut, alempana esitetyt luvut ovat ilmeisesti kauttaaltaan liian pienet, mutta voitaneen edellyttää suhdelukujen keskinäisen suhteen olevan oikean.

delats efter om de hade familj eller ej, är det nödvändigt att inskränka sig till en del approximativa siffror. Om nämligen inom de olika näringsgrupperna sammanräknas hustrur utan eget yrke och sådana män, vilkas hustrur utövade ett självständigt yrke, och summan ställes i relation till hela antalet manliga huvudpersoner, erhålles en siffra, som giver en ungefärlig uppfattning därom, huru stor del av de sistnämnda, som bildat familj. De sålunda erhållna talen, vilka meddelas här nedan, äro uppenbarligen genomgående för små, men torde det i varje fall kunna antagas, att inbördesförhållandet emellan dem är representativt.

Hommes mariés en % du nombre total des hommes exerçant une profession.

Elinkeinohaara Näringsgren (Profession ¹⁾)	Helsinki Helsingfors	Turku Åbo	Vihuri Viborg	Tampere Tammerfors	Vaasa Vasa	Kuopio	Lahti	Oulu Uleborg	Kotka	Raumo Raumo	Pietarsaari Jakobsbad	Riihimäki	Yhteensä Summa Total
Maatalous — Lantbruk	52.5	54.1	56.1	52.2	51.2	56.9	53.7	54.3	45.0	50.0	54.5	60.7	53.3
Teollisuus ja käsityö — Industri och hantverk	55.3	56.4	53.7	56.8	55.5	60.4	57.4	58.7	59.0	55.1	62.3	57.7	56.1
Liikenne — Samfärdsel	55.6	57.5	56.0	60.1	54.0	61.7	64.6	54.0	43.2	55.5	57.9	65.0	56.1
Kauppa — Handel	51.8	49.0	51.5	48.8	56.3	54.7	55.8	54.8	57.1	59.9	58.5	61.6	51.9
Julkisen toiminta ja vapaat ammatit — Offentlig verksamhet och fria yrken	57.9	64.4	58.9	60.8	62.7	69.3	61.8	63.6	67.9	75.7	63.3	67.1	60.2
Kotitaloustyö sekä muut luettelematta jää- neet ammatit — Huslig verksamhet även- som övriga ovan icke uppräknade yrken ..	52.0	58.1	45.2	55.9	43.1	60.0	62.6	48.7	54.7	50.6	42.6	66.0	52.3
Ilman ammattia tai ammatti tuntematon — Utän yrke eller yrket okänt	15.2	14.2	24.2	20.6	20.7	19.8	31.1	17.9	28.0	21.1	33.3	42.5	17.9
Kaikki elinkeinot — Samtliga yrken — En- semble	50.8	50.2	51.2	52.5	50.9	54.2	56.2	50.7	54.6	51.4	57.1	60.4	51.3

Ylläolevat lukusarjat osoittavat eräitä melkoisia eroavaisuuksia toiselta puolen eri paikkakuntien, toiselta puolen eri elinkeinohaarojen välillä. Erikoisen suuret ovat ne eroavaisuudet, jotka kysymyksessä olevassa suhteessa ilmenevät eri elinkeinohaarojen välillä. On kuitenkin huomattava, että vaikka eri paikkakuntien suhdeluvut vaihtelevat, on elinkeinohaarojen keskinäinen järjestys melkein kaikkialla sama. Niinpä voidaan todeta, että etenkin perheellisiä esiintyi julkisesta toiminnasta ja vapaista ammattiteista elävän väestön keskuudessa. Se johtuu suureksi osaksi siitä, että tähän elinkeinohaaraan kuuluu yksinomaan täysi-ikäisiä, koskapa ammattiin valmistuminen vaatii usein pitkänkin ajan.

Vertaus vastaaviin lukuihin vuodelta 1920 osoittaa, että vain Kotkassa ja Tampereella on perheellisten määrä lisääntynyt. Samoin on tärkeimmässä elinkeinohaaroissa heidän suhdelukunsa nousut.

Käsityksen antamiseksi siitä, millainen oli eri yhteiskuntaluokkiin kuuluvien väestöryhmien jakaantuminen talouskunta-aseman mukaan, on seuraavassa tärkeimmät elinkeinohaarat päähenkilöiden yhteiskunnallisen aseman mukaan jaettu eri ryhmiin, jotka

Ovanstående siffrerier uppvisa en del anmärkningsvärda skiljaktigheter å ena sidan mellan de olika orterna, å den andra mellan olika näringsgrenar. Speciellt stora äro de olikheter, som i ifrågavarande hänseende framtråda inom de olika näringsgrenarna. Man bör dock observera, att ehuru relationstalen för de olika orterna växla, är ordningsföljden mellan näringsgrenarna nästan överallt densamma. Sålunda kan man iakttaga, att de flesta personer med familj förekomma inom offentlig verksamhet och fria yrken. Detta beror till en stor del därpå, att till denna näringsgren hör enbart vuxna personer, enär yrkesutbildningen ofta erfordrar en lång tid.

En jämförelse med motsvarande tal år 1920 giver vidhanden, att personer med familj ökats endast i Kotka och Tammerfors. Likaså har deras relationstal stegrats inom de viktigaste näringsgrenarna.

I syfte att utröna, huru till olika samhällsklasser hörande befolkningsgrupper fördela sig efter ställningen inom hushållet, ha i det följande de viktigaste näringsgrupperna uppdelats efter huvudpersonernas sociala ställning i olika kategorier, vilka naturligtvis samtidigt

¹⁾ Pour la traduction des rubriques, voir page 71.

samalla tietysti edustavat eri ammattiryhmiä. Kukaan ryhmään nähden on sitten laskettu, kuinka monta perheenjäsentä tuli 100 päähenkilöä kohden. Kun joihinkin ammattiasemiin kuuluvien lukumäärä pienemmällä paikkakunnilla on sangen pieni, on seuraavassa tarkastettu kaikkien paikkakuntien väestöä yhteensä. Seuraava taulukko osoittaa, montako perheenjäsentä tuli 100 päähenkilöä kohden maatalouden, teollisuuden ja käsityön, liikenteen ja kaupan aloilla.

Nombre des membres de famille par 100 personnes exerçant une profession.

Elinkeinohaara Näringsgren Profession ¹⁾	Itsenäiset Självständiga Indépendantes	Päällystö Chefskap Employés supérieurs	Teknill. henkilö- kunta Teknisk personal Personnel technique supérieur	Konttorihen- kilökunta Kontors- personal Personnel de bureau	Työnjohtajat Arbetsledare Contremaîtres	Työntekijät Arbetare Guvriers
Maatalous — Lantbruk	155	283	116	49	202	88
Teollisuus ja käsityö — Industri och hantverk	112	223	136	54	164	82
Liikenne — Samfärdsel	153	212	157	78	182	107
Kauppa — Handel	115	211	130	47	133	33

Niinkuin näistä lukusarjoista näkyy, ovat eri ryhmien väliset eroavaisuudet hyvin suuret. Yleensä voidaan todeta, että päällystöllä ja työnantajilla on keskimäärin useampia henkilöitä elätettävänä kuin palveluskuntaan kuuluvilla henkilöillä ja näillä taas enemmän kuin konttorihenkilökunnalla. Konttorihenkilökunnan pieni määrä elätettäviä johtuu tietysti siitä, että, niinkuin aikaisemmin on osoitettu, sen keskuudessa on niin kovin paljon naisia. Tietysti myös se tosiasia, että miespuolisistakin konttorihenkilöistä huomattavan suuri osa on siinä iässä, etteivät he vielä ole ehtineet perustaa perhettä, on vaikuttanut samaan tulokseen. Teollisuuden ja käsityön työnantajien ja muiden itsenäisten verraten pieni suhdeluku edellä olevassa taulukossa saa selityksensä siitä aikaisemmin mainitusta tosiasiasta, että käsityön palveluksessa, varsinkin vaatetusteollisuuden alalla, on suuri määrä itsenäisessä asemassa olevia naisia. — Liikenteen palveluksessa olevilla on kauttaaltaan paljon elätettäviä, myöskin työntekijäin asemassa olevilla. Kaupan alalla on taas työntekijäin ryhmällä erikoisen vähän elätettäviä, mikä johtuu etupäässä juoksupoikien ja -tyttöjen suuresta lukumäärästä, joilla melkein poikkeuksetta ei ollut elätettäviä ollenkaan.

Julkisen toiminnan palveluksessa oleviin nähden saadaan vastaavasti seuraavat luvut. Virkamiehillä ja konttorihenkilöillä oli keskimäärin 105 perheenjäsentä elätettävänä ja palveluskunnalla 138 aina 100 päähenkilöä kohden. Opetuslaitoksen alaryhmässä oli tämä suhde seuraava: korkeakoulunopettajilla 220, oppi-

företråda olika yrkesgränar. För varje kategori har sedan uträknats, huru mycket familjemedlemmar det kom per 100 huvudpersoner. Då antalet personer hörande till en del sociala grupper är mycket litet på de mindre orterna, har i det följande granskats samtliga orters befolkning tillhoppa. Följande tabell angiver, huru många familjemedlemmar det kom per 100 huvudpersoner inom grupperna lantbruk, industri och hantverk, samfärdsel och handel.

Hfrågavarande sifferserier giva vidhanden, att skiljaktigheterna mellan de olika grupperna äro mycket stora. I allmänhet kan man konstatera, att chefskapet och arbetsgivarna ha i genomsnitt flere personer att underhålla än till tjänstepersonalen hörande personer och dessa åter mer än kontorspersonalen. Den låga siffran tärande för kontorspersonalen beror naturligtvis därpå, att den, såsom tidigare framhållits, till en så stor del utgjordes av kvinnor. Ytterligare är det faktum, att av den manliga kontorspersonalen likaså en avsevärd del befinner sig i den åldern, att de ännu icke ha hunnit bilda familj, ägnat att bidraga till samma resultat. En förklaring till det jämförelsevis låga relationstalet för arbetsgivare och övriga självständiga inom industri och hantverk i ovanstående tabell giver det tidigare påpekade sakförhållandet, att det finnes ett stort antal kvinnor i självständig ställning, som utöva hantverk, särskilt inom beklädnadsindustrin. — De inom samfärdseln anställda ha genomgående många att försörja, även de, som intaga en arbetares ställning. Inom handeln åter har gruppen arbetare ett speciellt litet antal tärande, vilket främst beror av det stora antalet springgossar och -flickor, vilka nästan utan undantag icke hade någon att försörja.

För gruppen offentlig verksamhet erhållas följande motsvarande siffror. Tjänstemännen och kontorspersonalen hade i genomsnitt 105 familjemedlemmar att försörja och tjänstepersonalen resp. 138 per 100 huvudpersoner. I undergruppen undervisningsväsende var proportionen följande: högskollärare 220, lärdoms-

¹⁾ Pour la traduction des rubriques, voir page 71.

koulunopettajilla 79, kansakoulunopettajilla 64, muilla opettajilla 54 sekä virkamiehillä ja kansliahenkilöillä 74. Palveluskunnalla taas oli elätettäviä tässäkin ryhmässä enemmän, 133 sataa päähenkilöä kohden. — Terveystenhoidon alalla taas työskentelee siksi paljon naisia, että siitä johtuu elätettävien pienet määrät. Sataa lääkäriä ja muuta hoitohenkilöä kohden tuli vain 39 perheenjäsentä. Taloudenhoitajilla, emännöitsijöillä sekä konttorihenkilöillä vastaava luku oli 25 ja palveluskunnalla sitäkin pienempi, 15. — Varsinaisten vapaiden ammattien harjoittajien keskuudessa tuli 90 perheenjäsentä 100 päähenkilöä kohden, päällystön ja konttorihenkilöiden ryhmässä tämä luku oli jo pienempi, 57 ja pienin se oli palveluskunnan ja työntekijäin joukossa 44.

Yllä esitetyt suhdeluvut antavat kyllä osittain valaistusta sille kysymykselle, millaiset toimeentulomahdollisuudet eri elinkeinoryhmissä ovat. Mutta myös näihin lukuihin vaikuttaa erilainen ikärakenne häiritsevästi. Siten on esimerkiksi työnjohtajien asemassa olevien sangen korkeat suhdeluvut kaikissa elinkeinohaaroissa tästä riippuvaiset. Tähän yhteiskuntaluokkaan kuuluu nimittäin yleensä vanhempaa väkeä, jonka taloudellinen asema on vakavampi kuin työntekijäin ryhmään kuuluvien, johon lisäksi kuuluu paljon aivan nuoriakin henkilöitä, jotka eivät ole vielä perhettä perustaneet.

10. Ammatti ja ikä.

Väestöoloja selvittelevässä tekstiosassa on jo tehty selkoa koko väestön ikäryhmityksestä eri paikkakunnilla (siv. 36—38). Näiden tietojen lisäksi on vuoden 1930 väestölaskennan yhteydessä ensi kerran selvitetty myös ammatissa toimivien ikäsuhteita. Niissä taulu-liitteissä, joissa kunkin paikkakunnan väestölaskennan tulokset on julkaistu, on XII taulussa päähenkilöt ryhmitelty iän, elinkeinohaarojen sekä ammattiaseman mukaan. Alempana esitetään eräitä lukuja, jotka valaisevat eri ikäryhmien suuruutta kussakin elinkeinohaarassa ja yhteiskuntaluokassa.

Väestön talouskunta-aseman mukaista ryhmitystä selostettaessa on jo huomautettu (siv. 109), ettei kaikkia päähenkilöitä voida pitää elättävinä eli ammatissa toimivina. Kuuluuhan ammattiluettelon viimeiseen pääryhmään silman ammattia tai ammatti tuntematon» pääasiassa laitoshoitokkeja, opiskelijoita, entisiä ammatinharjoittajia y. m., jotka eivät itseänsä työllään elätä, vaan muodostavat n. s. itsenäisten ammatittomien luokan. Tämä ryhmä, joka talouskunta-aseman mukaisessa jaointelussakin erotettiin elättävistä erik-

skollärare 79, folkskollärare 64, övriga lärare 54 samt tjänstemän och kanslipersonal 74. Tjänstepersonalen åter uppvisade flere tärande även inom denna grupp, 133 per 100 huvudpersoner. — Inom hälsovården åter arbetar ett så stort antal kvinnor, att de låga siffrorna för de tärande bero härav. Per 100 läkare och annan vårdpersonal kom det blott 39 familjemedlemmar. För ekonomerna, hushållsföreståndarinorna samt kontorspersonalen var motsvarande tal 25 och för tjänstepersonalen ännu lägre, 15. — Bland utövarna av egentliga fria yrken kom det 90 familjemedlemmar per 100 huvudpersoner, inom grupperna chefskap och kontorspersonal var denna siffra redan lägre, 57, och var densamma minst bland tjänstepersonalen och arbetarna, 44.

De ovananförda relationstalen giva även delvis upplysning därom, hurudana utkomstmöjligheterna äro inom olika näringsgrupper. Men även på dessa siffror inverkar den olikartade åldersstrukturen störande. Sålunda äro exempelvis de rätt höga relationstalen för arbetsledarna inom alla näringsgrenar beroende härav. Till denna sociala kategori hör nämligen i allmänhet äldre folk, vars ekonomiska ställning är stabilare än de till arbetarna hörande, vilka dessutom omfatta mycket helt unga personer, som icke ännu grundat familj.

10. Yrke och ålder.

I det textavsnitt, vari redogöres för befolkningsförhållandena, har redan utretts hela befolkningens åldersfördelning på de olika orterna (sid. 36—38). Utöver dessa uppgifter har i samband med 1930 års folkräkning för första gången uträknats även yrkesutövarnas åldersförhållanden. I de tabellbilagor, i vilka resultatet för folkräkningen å de olika orterna publicerats, har i tabell XII huvudpersonerna grupperats efter ålder, näringsgrenar samt ställning inom yrket. I det följande meddelas en del tal, vilka belysa de olika åldersgruppernas storlek inom resp. näringsgrenar och sociala grupper.

Vid redogörelsen för befolkningens gruppering efter ställningen inom hushållet har redan framhållits (sid. 109), att samtliga huvudpersoner icke kunna anses som närande eller yrkesutöware. Till den sista huvudgruppen i yrkesförteckningen »utan yrke eller yrket okänt» hör ju huvudsakligen interner å anstalter, studerande, f. d. yrkesutöware o. a., som icke livnära sig med sitt arbete utan bilda en grupp av s. k. självständiga utan yrke. Denna grupp, som även i fördelningen efter ställningen inom hushållet avskildes från de närande,

seen, on myöskin seuraavassa esityksessä pidetty erillään ammatissa toimivien ikäsuhteita tarkastettaessa.

Ensiksi esitettäköön suhdeluvuin, miten kaikkien paikkakuntien yhteenlaskettu koko väestö ja ammatissa toimivat erikseen jakaantuvat ikänsä puolesta.

har även i följande framställning behandlats särskilt vid granskningen av yrkesutövarnas åldersförhållanden.

Här må först meddelas relationstal däröver, huru hela befolkningen och yrkesutövarna skilt för sig på samtliga orter inalles fördelade sig efter ålder.

Population totale et population active par âge.

Ikäryhmä, vuosia Åldersgrupp, år Groupe d'âge, ans	Mp. — Mk. — S. m.		Np. — Kvk. — S. f.		Mol. sp. — B. k. — L. d. s.	
	kaikki alla total	ammatti- harjoittajat yrkesutövare personnes exerçant une profession	kaikki alla total	ammatti- harjoittajat yrkesutövare personnes exerçant une profession	kaikki alla total	ammatti- harjoittajat yrkesutövare personnes exerçant une profession
—14	24.3	0.5	18.7	0.7	21.1	0.6
15—19	10.1	8.7	9.9	12.7	10.0	10.6
20—29	23.5	29.8	23.9	36.1	23.7	32.7
30—49	28.7	42.4	29.7	34.4	29.3	38.7
50—64	10.0	14.6	11.9	11.8	11.1	13.3
65—	3.1	3.7	5.6	4.0	4.5	3.8
Tuntematon — Okänt — Inconnu	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3
Yhteensä — Summa — Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Ymmärrettävistä syistä on ammatissa toimivia alle 20-vuotiaita vähemmän kuin koko väestöstä. Kuitenkin on varsinkin naispuolisten 15—19-vuotiaiden suhdelu suu sängen suuri. Pääasialliset elättäjäryhmät ovat 20—29- ja 30—49-vuotiaat. Kaikista ammatissa toimivista oli jälkimmäinen ryhmä suurin ja edellinen vain vähän sitä pienempi. Näitä huomattavasti pienemmät olivat kolmantena 50—64-vuotiaiden sekä neljäntenä 15—19-vuotiaiden ikäryhmät. Naispuolisiin ammatissa toimiviin nähden on ikäryhmä suuruusjärjestys hieman toinen. 20—29-vuotiaita on enemmän kuin 30—49-vuotiaita ja vastaavasti myös 15—19-vuotiaiden ikäryhmä hieman suurempi kuin 50—64-vuotiaiden. — Jos verrataan eri sukupuolten suhdelukuja toisiinsa, niin huomataan, että nuoremmista ikäryhmissä aina 30 vuoteen asti on naispuolisista ammatissa toimivista suhteellisesti suurempi osa kuin miespuolisista, mutta taas 30—64-vuotiaiden ikäryhmissä on miespuolisilla suuremmat prosenttiluvut. Tämä johtuu ensi sijassa siitä, että ammattitilastossa ei ole ammattinharjoittajiin luettu kotiaskareita toimittavia perheenemäntiä, ellei heillä ole ollut jokin toimi sen ohessa. Samaan suuntaan vaikuttaa myös se, että miesten valmistautuminen ammattiin on tavallisesti pitempi kuin naisten. 65-vuotiaiden ja sitä vanhempien ammatissa toimivien naisten suhdeluvun vähäinen suuremmuus vastaavasta miesten luvusta johtuu etupäässä naispuolisten eläkkeennauttijain luvusta sekä siitä, että naiset ovat usein pakotettuja uudelleen ryhtymään ammattitoimeen leskeksi jouduttuaan.

Selvemmän kuvan saamiseksi siitä, missä määrin eri ikäryhmät ottavat osaa ammattitoimintaan, on tarkas-

Av lätt insedda skäl finns det färre personer under tjugu år bland yrkesutövarna än inom hela befolkningen. Dock är speciellt relationstalet för kvinnorna rätt så stort bland 15—19-åringarna. De huvudsakliga grupperna av närande bildas av 20—29 och 30—49-åringarna. Av samtliga yrkesutövare var den sistnämnda gruppen den största och var den förra endast obetydligt mindre än denna. Avsevärt mindre än dessa var den tredje gruppen, personer på 50—64 år samt den fjärde, 15—19 år. Beträffande de kvinnliga yrkesutövarna är åldersgrupperna storleksordning en något annan. Personer på 20—29 år funnos i större antal än 30—39 år och var likaså åldersgruppen 15—19 år något större än 50—64 år. — Om man jämför relationstalen för de bägge könen sinsemellan kan man observera, att på de yngre åldersgrupperna ända upp till 30 år kommer en relativt större del av de kvinnliga yrkesutövarna än av de manliga, medan åter inom åldersgrupperna 30—64 år de manligas procenttal är större. Detta beror i första hand därpå, att i yrkesstatistiken till yrkesutövarna icke räknats husmödrar, som utföra husliga sysslor, om de icke därjämte ha någon tjänst. I samma riktning verkar även det, att männens yrkesutbildning vanligtvis tar längre tid än kvinnornas. Den ringa grad, i vilken relationstalet för yrkesutövande kvinnor i åldern 65 år och därutöver överskjuter motsvarande tal för männens vidkommande beror i huvudsak av de kvinnliga pensionstagarnas antal samt därav, att kvinnorna ofta äro tvungna att änyo återupptaga ett yrkesarbete, då de blivit änkor.

För erhållandet av en tydligare bild därav, i vilken utsträckning de olika åldersgrupperna deltaga i yrkes-

tettava, paljonko koko väestön kustakin ikäryhmästä on ammatinharjoittajia. Jättäen huomioonottamatta iältään tuntemattomien ryhmän on seuraavassa esitetty erikseen miespuolisiin, naispuolisiin sekä molempiin sukupuoliin nähden yhteensä, montako prosenttia ammatissa toimivat olivat kunkin ikäryhmän koko väestön määrästä.

arbetet, bör man uträna, huru stor del av resp. åldersgrupper inom hela befolkningen, som utgöres av yrkesutövare. Om man lämnar åsido gruppen okänd ålder, har i det följande meddelats för bägge könen vart för sig ävensom sammanlagt, huru många procent yrkesutövarna utgjorde av hela befolkningen inom vederbörande åldersgrupper.

Groupes d'âge de la population active en % des mêmes groupes de la population totale.

Ikäryhmä, vuosia Åldergrupp, år Groupe d'âge, ans	Helinki	Turku	Viipuri	Tampere	Vaasa	Kuopio	Lahti	Oulu	Kotka	Rauma	Pietarsaari	Riihimäki	Yhteensä
	Helsingfors	Åbo	Viborg	Tammerfors	Vasa	Kuopio	Lahti	Uleåborg	Kotka	Rauma	Jakobstad		Summa Total
<i>Miehet — Mankön — Sexe masculin</i>													
—14	1.6	1.7	1.0	1.0	1.8	0.5	1.1	0.7	0.9	0.9	0.5	0.8	1.3
15—19	57.5	55.6	57.2	62.4	55.2	47.7	54.9	41.3	58.8	45.3	53.4	55.2	56.2
20—29	79.3	79.6	88.8	88.7	80.7	78.6	90.5	79.9	93.9	78.8	88.8	92.7	82.5
30—49	96.4	92.1	96.7	95.4	93.6	94.5	98.6	92.1	99.4	98.5	98.5	99.7	95.8
50—64	94.0	94.1	94.8	94.8	94.8	95.8	96.0	95.3	97.8	95.4	96.3	98.0	94.6
65—	78.5	75.0	78.3	77.9	86.3	78.6	82.3	79.6	83.4	74.4	79.8	93.2	78.6
Kaikki — Samtliga — Ensemble	67.5	62.8	65.9	65.1	60.5	56.5	64.5	57.1	66.1	58.9	58.3	66.0	65.0
<i>Naiset — Kvinnkön — Sexe féminin</i>													
—14	1.6	1.6	1.7	1.7	1.7	1.9	1.9	1.5	0.7	2.2	0.7	1.3	1.6
15—19	58.9	54.1	58.1	66.1	51.7	48.1	51.2	42.2	50.1	41.4	43.2	51.6	56.5
20—29	68.7	66.2	65.6	72.6	62.6	60.0	59.5	63.1	53.8	53.4	59.7	52.4	66.6
30—49	54.5	51.5	45.9	54.2	50.3	40.5	40.5	47.7	38.7	41.7	55.5	37.4	51.1
50—64	45.7	44.0	43.4	44.5	46.4	35.6	37.1	45.6	31.2	38.1	53.7	31.5	44.0
65—	31.4	32.0	27.9	33.7	38.0	27.1	29.2	29.5	23.4	32.9	41.3	34.3	31.5
Kaikki — Samtliga — Ensemble	47.9	43.2	41.6	48.1	41.4	34.7	36.5	38.0	32.5	33.4	41.0	32.1	44.2
<i>Molemmat sukupuolet — Bägge könen — Les deux sexes</i>													
—14	1.6	1.6	1.3	1.3	1.8	1.2	1.5	1.1	0.8	1.6	0.6	1.0	1.4
15—19	58.3	54.8	57.7	64.6	53.3	47.9	52.8	41.8	54.2	43.2	48.0	53.1	56.3
20—29	73.2	72.3	75.6	79.1	70.6	68.0	72.5	70.2	72.9	65.7	72.7	70.6	73.5
30—49	72.1	68.9	68.8	70.8	68.6	64.7	66.8	67.0	68.2	66.6	72.5	65.9	70.3
50—64	64.8	63.2	64.1	63.6	64.6	60.6	62.6	65.0	60.8	61.4	68.4	63.5	64.0
65—	45.1	44.6	42.7	47.6	51.0	44.4	48.6	44.4	46.0	44.8	50.2	57.7	45.6
Kaikki — Samtliga — Ensemble	56.3	51.8	52.4	55.3	49.8	44.6	49.0	46.3	48.5	45.0	48.4	47.7	53.2

Verrattaessa miespuolisen ja naispuolisen väestön osallistumista ammatintöimintaan havaitaan, että vain alle 20-vuotiaista oli naispuolisia suhteellisesti enemmän ammatinharjoittajina kuin samanikäisistä miespuolisista. Miespuolisten ammatissa toimivien suhdeluku kunkin ikäryhmän koko väkiluvusta kasvaa voimakkaasti iän lisääntyessä ja pienenee varsinaisesti vasta 65-vuotiaiden ja sitä vanhempien ikäryhmässä. Naispuolisten ammatinharjoittajien suhdeluku sitävastoin on suurimmillaan 20—29 vuotiaiden keskuudessa ja alenee jyrkästi sitä vanhemmissa ikäryhmissä. Edellä on jo viitattu, että tämä ilmiö johtuu naisten naimisiinmenosta, kun vaimoista suurin osa on luettu ammatitilastossa elätettävien eikä ammatinharjoittajien ryhmään.

Vid en jämförelse av den manliga och kvinnliga befolkningens deltagande i yrkesverksamheten kan man observera, att endast av personerna under tjuugu år voro kvinnorna talrikare som yrkesutövare än männen av samma åldersgrupp. Relationstalet för de manliga yrkesutövarna av resp. åldersgrupper inom hela befolkningen ökas kraftigt, ju högre åldern blir och minskas egentligen först i åldersgruppen 65 år och därutöver. Relationstalet för de kvinnliga yrkesutövarna är däremot störst för personerna i åldern 20—29 år och sjunker tvärt i de högre åldersgrupperna. I det föregående har redan antytts, att denna företeelse beror på att kvinnorna ingå äktenskap, då av hustrurna största delen i yrkesstatistiken räknats till de tjänande och icke till yrkesutövarna.

Olosuhteissa eri paikkakuntien välillä on havaittavissa huomattavia eroavaisuuksia, jotka yksityiskohtaisesti ilmenevät ylläolevasta taulukosta. Tässä on kuitenkin syytä huomauttaa parista tärkeämmästä seikasta. Nuoremmissa ikäryhmissä on ammatissa toimivia suhteellisesti enemmän suuremmissa kuin pikkukaupungeissa. Iäkkäämmistä ikäryhmistä toimii suhteellisesti paljon eri elinkeinoissa Riihimäellä, Pietarsaaressa ja Vaasassa. Näissä toimi 65-vuotiaista ja sitä vanhemmista yli puolet erilaisissa ammateissa.

Eri *elinkeinohaarojen* ikärakenteessa on havaittavissa eroavaisuuksia. Seuraava taulukko osoittaa prosentteina kunkin ikäryhmän jakaantumisen eri ammattihaaroihin.

Förhållandena på de olika orterna uppvisa avsevärda skilljaktigheter, vilka i detalj framgå ur ovan anförda tabell. Härvid är det dock skäl att understryka en del viktigare omständigheter. I de lägre åldersgrupperna finnes det relativt flere yrkesutövare i de större än i de mindre städerna. Av de älsta åldersgrupperna utöva relativt många personer verksamhet inom olika näringsgrenar i Riihimäki, Jakobstad och Vasa. Därstädes voro i yrkesutövning över hälften av personerna i åldern 65 år och däröver.

I de olika *näringsgrenarnas* åldersstruktur kunna avvikelser observeras. Följande tabell utvisar i procent fördelningen av resp. åldersgrupper på de olika yrkesgrenarna.

Population active selon les branches de profession et par âge.

Elinkeinohaara Näringsgren Profession ¹⁾	Ikäryhmä — Åldersgrupp — Groupe d'âge						Yhteensä Summa Total
	alle 15 v. under 15 år <i>au-dessous de 15 ans</i>	15—19 v. — år <i>ans</i>	20—29 v. — år <i>ans</i>	30—49 v. — år <i>ans</i>	50—64 v. — år <i>ans</i>	65— v. — år <i>ans</i>	
Maatalous — Lantbruk	1.5	1.7	1.4	1.7	2.4	2.7	1.7
Teollisuus ja käsityö — Industri och hantverk	22.3	40.3	41.8	40.7	36.5	24.9	39.7
Liikenne — Samfärdsel	3.0	4.0	8.4	10.2	8.4	3.2	8.4
Kauppa — Handel	29.6	24.6	21.0	17.9	13.1	7.7	18.7
Julkinen toiminta ja vapaat ammatit — Offentlig verksamhet och fria yrken	6.9	4.2	11.0	14.0	13.0	6.8	11.5
Kotitaloustyö y. m. — Huslig verksamhet m. fl.	36.5	25.1	16.3	14.4	17.9	14.8	16.8
Pääomalla ja eläkkeellä eläjät — Personer, som leva av kapital och pension	0.2	0.1	0.1	1.1	8.7	39.9	3.2
Kaikkiaan — Samtliga — Ensemble	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Yleisenä piirteenä havaitaan, että kukin ikäryhmä seuraa pääasiallisesti kaikkien ammatinharjoittajien vastaavaa jakaantumista, kun jätetään huomioonottamatta nuorin ja vanhin ikäryhmä. Edellisessä ovat näet kotitaloustyön y. m. sekä kaupan alalla toimivat suurimpina ryhminä ja jälkimmäisestä ikäryhmästä taas kuuluu $\frac{2}{5}$ koroilla tai eläkkeestä eläviin henkilöihin.

Mielenkiintoa herättää vielä kysymys, minkä ikäisiä ammatinharjoittajia kuuluu kuhunkin elinkeinohaaraan. Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa on tämä ilmoitettu prosentteina erikseen miespuolisten, naispuolisten ja molempien sukupuolien kokonaisluvusta. Samalla on laskettu kussakin elinkeinohaarassa toimivien ammattiaseman mukaisten ryhmien ikärakenne. Taulukosta on suhdelukuja laskettaessa jätetty huomioonottamatta se sangan pieni ammatinharjoittajien ryhmä, joiden ikä oli tuntematon.

Som ett allmänt drag kan iakttagas, att vederbörande åldersgrupp i huvudsak följer motsvarande indelning för samtliga yrkesutövaras vidkommande, om man icke beaktar den lägsta och den högsta åldersgruppen. Inom den förstnämnda äro nämligen personer utövande huslig verksamhet o. dyl. samt gruppen handel de största grupperna, i den senare åldersgruppen åter hör $\frac{2}{5}$ till personer levande av räntor eller pension.

Av intresse är ännu frågan, vilken ålder de yrkesutövare ha, som tillhöra resp. näringsgrenar. I tabellen på följande sida har detta angivits i procent av totalsiffrorna för mankonet, kvinnkonet och sammanlagt. Samtidigt har för yrkesutövarna i vederbörande näringsgrenar uträknats åldersstrukturen för de olika grupperna av ställning inom yrket. I tabellen har vid uträknandet av relationstalen lämnats obeaktad den rätt obetydliga grupp av yrkesutövare, vars ålder var okänd.

¹⁾ Pour la traduction, voir page 71.

Population active d'après la profession, la position sociale et l'âge.

Elinkeinoala ja ammattiryhmä (Näringsgrenar och ställning inom yr- ket) — Branches de profession et position sociale ¹⁾	Ikäryhmä — Aldersgrupp — Groupe d'âge																					Yhteensä Summa Total
	alle 15 v. au-dessous de 15 ans			15—19 v. — år ans			20—29 v. — år ans			30—49 v. — år ans			50—64 v. — år ans			65— v. — år ans						
	Mp.	Np.	Yht.	Mp.	Np.	Yht.	Mp.	Np.	Yht.	Mp.	Np.	Yht.	Mp.	Np.	Yht.	Mp.	Np.	Yht.				
	Mk.	Kvk.	Bk.	Mk.	Kvk.	Bk.	Mk.	Kvk.	Bk.	Mk.	Kvk.	Bk.	Mk.	Kvk.	Bk.	Mk.	Kvk.	Bk.				
Sm.	S.f.	L.d.s.	Sm.	S.f.	L.d.s.	Sm.	S.f.	L.d.s.	Sm.	S.f.	L.d.s.	Sm.	S.f.	L.d.s.	Sm.	S.f.	L.d.s.	Sm.	S.f.	L.d.s.		
I	0.5	0.5	0.5	10.7	10.2	10.6	25.7	27.6	26.2	38.4	37.9	38.3	19.4	16.0	18.5	5.3	7.8	5.9	100.0			
a	0.4	—	0.3	6.6	4.6	6.3	15.0	9.5	14.0	38.3	25.6	36.0	29.1	34.7	30.1	10.6	25.6	13.3	100.0			
b	—	—	—	—	—	—	17.7	—	—	16.7	52.9	100.0	55.5	29.4	—	—	—	—	100.0			
c	—	—	—	1.4	4.7	2.0	29.5	35.6	30.6	51.5	55.0	52.2	15.6	2.7	13.2	2.0	2.0	2.0	100.0			
d	—	—	—	—	9.7	6.1	50.0	32.2	38.7	38.8	58.1	51.0	5.6	—	2.1	5.6	—	—	2.1	100.0		
e	—	—	—	0.7	—	—	0.7	21.7	33.3	21.9	64.3	66.7	64.4	11.9	—	11.6	1.4	—	1.4	100.0		
f	0.9	0.7	0.8	17.8	13.4	16.5	32.6	32.7	32.6	31.9	38.4	33.9	14.0	12.1	13.4	2.8	2.7	2.8	100.0			
II	0.3	0.3	0.3	9.8	12.5	10.8	31.6	39.9	34.5	41.1	37.2	39.7	14.2	8.7	12.3	3.0	1.4	2.4	100.0			
a	—	0.0	0.0	0.6	2.1	1.3	13.0	18.9	15.7	53.6	54.2	53.9	26.2	19.4	23.1	6.6	5.4	6.0	100.0			
b	—	—	—	—	—	—	6.9	5.5	6.9	64.3	63.0	64.2	26.5	24.1	26.3	2.3	7.4	2.6	100.0			
c	—	—	—	1.4	6.6	1.6	32.3	57.1	33.3	52.5	34.1	51.8	12.6	1.1	12.2	1.2	1.1	1.1	100.0			
d	0.1	0.1	0.1	6.7	9.3	8.2	37.9	50.7	45.5	45.7	34.9	39.3	7.9	4.8	6.1	1.7	0.2	0.8	100.0			
e	—	—	—	1.2	8.7	1.8	16.3	27.4	17.3	56.6	50.0	56.0	23.0	11.2	22.0	2.9	2.7	2.9	100.0			
f	0.4	0.4	0.4	11.5	14.2	12.5	34.2	42.2	37.0	38.4	34.9	37.1	12.8	7.4	10.9	2.7	0.9	2.1	100.0			
III	0.2	0.1	0.2	5.0	6.0	5.1	32.9	32.9	32.9	47.2	45.7	47.0	13.1	14.4	13.3	1.6	0.9	1.5	100.0			
a	—	—	—	0.7	—	0.7	31.5	5.3	31.3	50.8	47.4	50.8	11.8	36.8	12.0	5.2	10.5	5.2	100.0			
b	—	—	—	—	—	—	4.5	—	4.5	62.9	—	62.9	24.7	—	24.7	7.9	—	7.9	100.0			
c	—	—	—	0.8	—	0.8	20.6	30.0	20.7	56.1	70.0	56.3	19.7	—	19.5	2.8	—	2.7	100.0			
d	0.1	—	0.0	4.4	4.6	4.5	27.5	31.3	29.3	51.2	49.9	50.6	15.8	13.3	14.6	1.0	0.9	1.0	100.0			
e	—	—	—	0.5	—	0.5	13.1	—	13.0	55.9	33.3	55.8	28.5	66.7	28.7	2.0	—	2.0	100.0			
f	0.3	0.2	0.3	6.1	7.1	6.3	35.5	34.3	35.3	45.3	42.5	44.9	11.9	15.1	12.3	0.9	0.8	0.9	100.0			
IV	1.3	0.6	0.9	13.3	14.5	14.0	28.4	43.3	36.9	43.5	32.6	37.3	11.7	7.6	9.3	1.8	1.4	1.6	100.0			
a	0.1	0.1	0.1	0.7	0.6	0.6	10.1	8.0	9.2	58.5	53.0	56.1	25.9	30.2	27.8	4.7	8.1	6.2	100.0			
b	—	—	—	0.1	—	0.1	5.8	11.5	6.3	65.1	62.1	64.8	26.3	23.0	26.0	2.7	3.4	2.8	100.0			
c	—	—	—	3.1	6.7	3.3	25.3	60.0	27.5	61.1	33.3	59.4	10.5	—	9.8	—	—	—	100.0			
d	0.2	0.2	0.2	9.3	14.6	12.7	39.1	50.5	46.5	43.4	30.2	34.9	7.2	4.1	5.2	0.8	0.4	0.5	100.0			
e	—	—	—	2.4	6.1	2.6	30.5	15.1	29.6	55.7	51.5	55.5	9.7	27.3	10.7	1.7	—	1.6	100.0			
f	4.2	1.7	2.8	32.3	20.3	25.3	30.5	44.5	38.6	26.8	28.2	27.6	5.3	4.6	4.9	0.9	0.7	0.8	100.0			
V	0.4	0.3	0.3	3.2	4.7	3.9	28.8	34.2	31.3	49.5	44.3	47.1	15.8	14.3	15.1	2.3	2.2	2.3	100.0			
a	—	0.0	0.0	0.7	0.5	0.6	12.7	15.1	14.1	60.6	52.0	55.4	22.0	25.9	24.4	4.0	6.5	5.5	100.0			
b	—	—	—	—	—	—	6.5	—	6.5	54.2	22.5	50.2	30.9	47.5	33.0	8.4	30.0	11.1	100.0			
c	—	0.0	0.0	1.8	3.0	2.6	29.3	49.5	41.9	55.3	39.9	45.7	12.0	6.8	8.7	1.6	0.8	1.1	100.0			
d	0.0	0.0	0.0	1.1	3.7	2.4	23.4	32.0	27.9	54.0	47.8	50.8	18.9	15.0	16.9	2.6	1.5	2.0	100.0			
e	0.1	—	0.1	0.6	—	0.6	50.1	—	49.8	45.1	64.3	45.2	4.0	35.7	4.2	0.1	—	0.1	100.0			
f	1.4	1.6	1.5	8.1	15.7	10.3	33.6	34.7	33.9	39.5	33.0	37.6	15.2	12.6	14.5	2.2	2.4	2.2	100.0			
VI	0.5	1.4	1.2	9.7	17.6	15.9	27.7	33.2	31.9	40.6	31.2	33.3	17.5	13.4	14.3	4.0	3.2	3.4	100.0			
a	0.4	0.1	0.1	1.4	2.1	2.0	20.2	20.0	20.0	56.4	40.9	42.4	17.7	28.4	27.4	3.9	8.5	8.1	100.0			
b	—	—	—	—	—	—	7.7	11.1	8.6	61.5	55.6	60.0	26.9	33.3	28.6	3.9	—	2.8	100.0			
c	—	—	—	1.9	9.7	8.3	35.8	50.9	48.1	45.3	34.3	36.3	17.0	5.1	7.3	—	—	—	100.0			
d	—	—	—	10.8	5.1	5.6	44.6	29.0	30.5	36.6	46.1	45.2	6.4	16.2	15.3	1.6	3.6	3.4	100.0			
e	—	—	—	1.6	—	1.4	16.5	15.4	16.4	53.6	76.9	55.7	22.8	7.7	21.5	5.5	—	5.0	100.0			
f	0.6	1.6	1.4	10.0	19.5	17.3	27.8	34.2	32.7	40.0	29.7	32.1	17.6	12.2	13.4	4.0	2.8	3.1	100.0			
VII	0.1	0.0	0.0	0.2	0.1	0.2	1.5	1.1	1.2	12.7	13.4	13.2	33.1	38.9	36.7	52.4	46.5	48.7	100.0			

- 1) I = maatalous — lantbruk — agriculture
 II = teollisuus — industri — industrie
 III = liikenne — samfärdsel — communications
 IV = kauppa — handel — commerce
 V = julkinen toiminta ja vapaat ammatit — offentlig verksamhet och fria yrken — services publics et professions libérales
 VI = kotitaloustyö v. m. — huslig verksamhet m. fl. — travail domestique etc.
 VII = korolla tai eläkkeellä eläjät — personer, som leva av ränta eller pension — rentiers et pensionnés
 a = itsenäisiä elinkeinonharjoittajia — självständiga näringsidkare — personnes indépendantes exerçant une profession
 b = päällystöä (johtajia ja isännöitsijöitä) — chefskap (direktörer och disponenter) — employés supérieurs (directeurs, gérants)
 c = ylempää teknillistä henkilökuntaa, ammattikoulutuksen saaneita virkailijoita — högre teknisk personal, fackutbildade funktionärer — personnel technique supérieur, employés spécialistes
 d = virkamiehiä ja konttorihenkilöitä — tjänstemän och kontorspersonal — personnel de bureau, employés
 e = työnjohtajia ja esimiehiä — arbetsledare och förmän — contremaîtres
 f = työntekijöitä ja palveluskuntaa — arbetare och tjänstepersonal — ouvriers, personnel subalterne

Eri elinkeinohaarojen välillä on havaittavissa selviä eroavaisuuksia ammatinharjoittajien ikäryhmityksessä. Maatalouden alalla ja erittäinkin koroilla ja eläkkeellä elävien keskuudessa näyttävät vanhemmat ikäryhmät olevan voimakkaammin edustettuina. Edellisessä elinkeinohaarassa on nuoremmissa ikäryhmissä enemmän naispuolisia ja taas vanhemmissa miespuolisia ammatinharjoittajia. Jälkimmäiseen ryhmään kuului aivan vähän nuorempaa ainesta, mutta sen sijaan 50-vuotiaita ja vanhempia oli 85 %. — Sitävastoin tuntuvat kauppa, teollisuus ja kotitaloustyö olevan erikoisesti nuorempien ikäryhmien miehittämiä. Koko kauppaväestöstä oli alle 30-vuotiaita yli puolet ja naispuolisista ammatinharjoittajista enemmänkin. Tämä seikka viittaa siihen, että nuorina kauppatoimiin ryhtyneistä osa siirtyy täysikäisinä toisten elinkeinohaarojen palvelukseen. Teollisuudessa oli pääasiallisesti 20—49-vuotiaita (melkein $\frac{3}{4}$) ja alle 30-vuotiaitakin oli noin 45 %. Miespuoliset ammatinharjoittajat jakautuivat tasaisemmin eri ikäryhmiin, kun sensijaan naisista vain 10 % oli 50-vuotiaita tai vanhempia. — Kotitaloustyössä y. m. oli ammatissa toimivia suhteellisesti enemmän nuoremmissa ja vanhimmissa ikäluokissa. Naispuolisiin ammatinharjoittajiin nähden tämä johtuu siitä, että henkilöpalvelijoista suurin osa on nuorta väkeä ja että taas siivoustoimissa y. m. puhdistustöissä toimivat tavallisesti jo iäkkäämmät henkilöt.

Edellä olevassa taulukossa ovat myös *ammattiasemaansa* perustuvat yhteiskuntaluokat jaoteltu iän mukaan. Tässä suhteessa ilmenevistä eroavaisuuksista mainittakoon tässä vain seuraavat. Itsenäisistä elinkeinonharjoittajista oli hyvin vähän iältään nuoria. 30 vuotta nuorempia oli vain $\frac{1}{6}$, kun sensijaan 50-vuotiaita ja sitä vanhempia oli lähes kaksi kertaa niin paljon. Nuoria on erittäin paljon liikenteenharjoittajina sekä maatalouden alalla. Viimeksimainitussa elinkeinohaarassa on myös vanhempien itsenäisten huku suuri. — Johtajia ja isännöitsijöitä ei nuoremmissa ikäluokissa ole lainkaan; 30—49-vuotiaiden suhdeluku vaihtelee eri elinkeinohaaroissa 50.2— ja 64.8 %:n välillä. Sitä vanhempia on myöskin sängen runsaasti. Ylemmän teknillisen henkilökunnan ikärakenteessa efi elinkeinohaarojen välillä ei ole muita suurempia eroavaisuuksia, kuin että liikenteessä niiden pääosa on iäkkäämpää ja julkisen toiminnan sekä vapaiden ammattien ryhmässä nuorempaa kuin muissa. Jälkimmäisessä sen aiheuttaa terveydenhoidon naispuolinen hoitohenkilökunta. Sitävastoin virkamiesten ja konttorihenkilöiden ryhmässä vaihtelee ikäjaotus huomattavasti eri elinkeinohaaroissa. Nuorempiin ikäryhmiin kuuluu suurin osa kaupan sekä teollisuuden palveluksessa olevista. Sensijaan julkisen toiminnan sekä kotitaloustyön ryhmässä oli vanhempaa väkeä enemmän, 50 vuotta vanhempiakin lähes $\frac{1}{5}$. Miespuolisista oli suurempi osa vanhempia ja naispuolisista taas kuului nuorempiin ikäryhmiin enemmän.

Mellan de olika näringsgrenarna kunna tydliga skiljaktigheter iakttagas i yrkesutövarnas åldersgruppering. Inom lantbruket och speciellt bland räntetagare och pensionstagare synas de äldre åldersgrupperna vara starkare företrädda. Inom den förra näringsgrenen finnes i de yngre åldersklasserna mer kvinnliga och åter i de äldre mer manliga yrkesutövarne. Till den senare gruppen hörde helt få av yngre årsklasser, men däremot av personer på fentio år och därutöver 85 %. — Däremot synes handeln, industrin och den husliga verksamheten i särskild grad rekryteras bland de yngre åldersgrupperna. Av hela handelsbefolkningen var under 30 år över hälften och av de kvinnliga yrkesutövarna t. o. m. flere. Detta tyder därpå, att av dem, som träda i handels tjänst, en del som fullvuxna övergå till andra näringsgrenar. I industrin fanns det huvudsakligen personer i åldern 20—49 år (inemet $\frac{3}{4}$) och enbart under 30 år t. o. m. 45 %. De manliga yrkesutövarna fördelade sig jämnare på de olika åldersgrupperna, medan däremot av kvinnorna endast 10 % voro 50 år eller däröver. — I huslig verksamhet o. dyl. var antalet yrkesutövarne relativt taget störst i de yngre och älsta åldersklasserna. Beträffande de kvinnliga yrkesutövarna beror detta därpå, att av den personliga betjäningen största delen är ungt folk och att åter i städnings-, o. a. rengöringsarbete vanligen äro sysselsatta något äldre personer.

I den föregående tabellen ha även de sociala klasser, som angivas genom *ställningen inom yrket*, indelats efter ålder. Angående de härvidlag framträdande skiljaktigheterna må här endast nämnas följande. Av de självständiga näringsidkarna voro endast få unga. Personerna under 30 år utgjorde endast $\frac{1}{6}$ av dem, medan däremot gruppen 50 år och däröver var inemet dubbelt så stor. De unga voro speciellt talrika som trafikidkare samt inom lantbruket. Inom den sistnämnda näringsgrenen är även antalet äldre självständiga stort. — Direktörer och disponenter funnos alls icke inom de yngre åldersklasserna: relationstalet för gruppen 30—49 år varierar inom de olika näringsgrenarna mellan 50.2 och 64.8 %. Av äldre än dessa finnes även ett rätt stort antal. I den högre tekniska personalens åldersgruppering kunna större skiljaktigheter mellan de olika näringsgrenarna icke iakttagas annat än däri, att inom samfärdseln förekommer flere äldre personer samt inom offentlig verksamhet och fria yrken flere yngre personer än bland övriga. I den sistnämnda gruppen inverkar härpå den kvinnliga vårdpersonalen inom hälsovården. Däremot varierar åldersfördelningen inom gruppen tjänstemän och kontorspersonal avsevärt inom olika näringsgrenar. Till de yngre åldersgrupperna hör största delen av dem, som står i handels samt i industrins tjänst. Däremot fanns det inom offentlig verksamhet samt huslig verksamhet mer äldre folk, t. o. m. av personer över 50 år nära $\frac{1}{5}$. Av de manliga yrkesutövarna var största delen äldre, medan av de kvinnliga åter flere tillhörde de yngre åldersgrupperna.

Työnjohtajat ovat yleensä vanhempaa väkeä. Poikkeuksena tästä on julkisen toiminnan ja vapaiden ammattien ryhmä, jossa työnjohtajista yli puolet oli 30 vuotta nuorempia. Tämän poikkeuksen aiheuttaa puo-
 lustuslaitoksen kanta-alipäällystö. — Kunkin elinkeino-
 haaran työntekijäin ryhmään kuuluu väkeä jokseenkin
 tasaisesti kaikista ikäryhmistä. Yleensä olivat nuorempien ikäryhmien suhdeluvut suurempia, varsinkin
 kaupan ja kotitaloustyön aloilla. Edellisessä elinkeino-
 haarassa tuntui juoksupoikien ja -tyttöjen suuri käyttö: miespuolisesta palveluskunnasta oli 36.5 % 20 vuotta nuorempia ja naispuolisesta vastaavasti 22.0 %. Koti-
 taloustyössä toimivista naispuolisista oli 21.1 % 20 vuotta nuorempia, mikä taas johtuu henkilöpalvelijoista. Vanhimmat ikäryhmät olivat suhteellisen suuret koti-
 taloustyön sekä julkisen toiminnan ja vapaat ammatit käsittävässä ryhmässä.

Selvemmän yleiskatsauksen eri ikäluokkien yhteis-
 kunnallisesta ryhmytyksestä antaa seuraava taulukko, jossa kaikki elinkeinohaarat yhteenlaskettuna on suhde-
 luvuin ilmoitettu kunkin ikäryhmän jakaantuminen ammattiaseman mukaan.

Population active d'après la position sociale et par âge.

1)		Ikäryhmä — Åldersgrupp — Groupe d'âge																		Yhteensä Summa Total		
		alle 15 v. under 15 år au-dessous de 15 ans			15—19 v. — år			20—29 v. — år ans			30—49 v. — år ans			50—64 v. — år ans			65— v. — år ans					
		Mp. Mk. Sm.	Np. Kvk. S.f.	Yht. Bk. L.d.s.	Mp. Mk. Sm.	Np. Kvk. S.f.	Yht. Bk. L.d.s.	Mp. Mk. Sm.	Np. Kvk. S.f.	Yht. Bk. L.d.s.	Mp. Mk. Sm.	Np. Kvk. S.f.	Yht. Bk. L.d.s.	Mp. Mk. Sm.	Np. Kvk. S.f.	Yht. Bk. L.d.s.	Mp. Mk. Sm.	Np. Kvk. S.f.	Yht. Bk. L.d.s.			
a ...	1.1	0.9	1.0	1.4	1.1	1.3	5.3	4.2	4.7	13.2	14.8	13.9	17.4	24.9	20.3	23.3	36.7	28.7	10.6	10.4	10.5	
b ...	—	—	—	0.0	—	0.0	0.3	0.0	0.2	2.4	0.3	1.5	3.1	0.5	2.1	2.1	0.7	1.5	1.6	0.2	1.0	
c ...	—	0.1	0.0	0.7	0.9	0.8	3.7	4.4	4.1	4.9	3.8	4.4	3.6	2.0	3.0	2.3	1.3	1.9	3.9	3.4	3.6	
d ...	3.0	4.9	4.0	8.8	18.8	14.4	14.2	27.5	21.0	14.6	24.3	18.6	11.1	17.2	13.5	7.5	9.0	8.1	13.2	23.5	18.0	
e ...	0.1	—	0.0	0.5	0.2	0.3	3.7	0.2	1.9	5.2	0.4	3.2	5.0	0.4	3.2	3.0	0.3	1.9	4.2	0.3	2.4	
f ...	95.8	94.1	95.0	88.6	79.0	83.2	72.8	63.7	68.1	59.7	56.4	58.4	59.8	55.0	57.9	61.8	52.0	57.9	66.5	62.2	64.5	
Yht.— S:a— Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Kaikissa ikäryhmissä on työntekijäin luokka suurin, käsittäen vähintään puolet ammatinharjoittajista. Nuoremmat ikäryhmät ovat melkein kokonaan työntekijäin asemassa ja vain pieni määrä toimii konttorihenkilöinä y. m. Mitä vanhemmasta ikäryhmästä on kysymys, sitä suurempi osa kuuluu itsenäisten elinkeinonharjoittajien, johtajien ja isännöitsijäin sekä työnjohtajien ryhmiin. Ylemmän teknillisen henkilökunnan sekä virkamiesten ja konttorihenkilöiden ryhmät taas saavat väestönsä pääasiallisesti 20—49 ikävuosien välisistä ikäryhmistä. Jos verrataan erikseen kunkin ikäryhmän jakautumista ammattiaseman mukaan kaikkien ammattissa toimivien vastaavaan jakaantumiseen, niin huo-

Arbetsledarna äro i allmänhet äldre personer. En avvikelse härifrån företer gruppen offentlig verksamhet och fria yrken, där av arbetsledarna över hälften var under 30 år. Detta föranledes av stamunderbefälet inom försvarsväsendet. — Gruppen arbetare i de olika näringsgrenarna rekryteras något så när jämnt bland alla åldersgrupper. I allmänhet äro relationstalen för de yngre åldersgrupperna större i synnerhet inom handeln och huslig verksamhet. Den förra påverkas av den stora användningen av springgossar och -flickor: av den manliga tjänstepersonalen var 36.5 % under tjugu år och av den kvinnliga resp. 22.0 %. Av de inom huslig verksamhet sysselsatta kvinnorna var 21.1 % under tjugu år, vilket återigen beror av den personliga betjäningen. De högsta åldersklasserna voro proportionsvis stora inom grupperna huslig verksamhet samt offentlig verksamhet och fria yrken.

En tydligare bild av de olika åldersklassernas fördelning efter samhällsklasser giver följande tabell, i vilken för alla näringsgrenar sammanlagt angivits indelningen av resp. åldersgrupper efter ställningen inom yrket.

Inom alla åldersgrupper var gruppen arbetare störst och omfattade densamma minst hälften av yrkesutövarna. De yngre åldersgrupperna intogo nästan helt och hållet en arbetares ställning och endast en mindre del bestod av kontorspersonal o. dyl. En ju högre åldersgrupp det är fråga om, en desto större del tillhör de självständiga näringsidkarna, direktörerna och disponenterna samt arbetsledarna. Den högre tekniska personalen samt tjänstemännen och kontorspersonalen åter äro mest betydande i åldersgrupperna 20—49 år. Om man jämför fördelningen av varje åldersgrupp för sig efter ställningen inom yrket med motsvarande indelning för samtliga yrkesutövarne, finner man, att i grup-

1) Katso siv. 126. — Se sid. 126. — Voir page 126.

mataan, että 30-vuotiaissa ja sitä vanhemmissa ikäryhmissä on keskimäärää enemmän itsenäisiä elinkeinoharjoittajia sekä johtajia ja isännöitsijöitä. Ylempään teknilliseen henkilökuntaan kuuluu taas keskimäärää enemmän 20—49 vuotiaita ja samoin myös virkamiesten ja konttorihenkilöiden ryhmään. Työnjohtajien keskuudessa on 30 vuotiaiden ja sitä vanhempien ikäryhmien suhdeluvut keskimäärää suuremmat, kun taas työntekijäin ryhmässä 30 vuotta nuorempien ikäryhmien suhdeluvut ovat suuremmat. Iän karttuessa siirtyy siis osa työntekijäin ryhmästä työnjohtajien ryhmään ja muuallakin on havaittavissa siirtymisliikettä ylempiin yhteiskuntaryhmiin vanhemmalla iällä.

Lopuksi on syytä luoda silmäys n. s. *itsenäisten ammatittomien* ikäjaoituksiin. Seuraavassa taulukossa on laskettu prosentteina kaikkien laskentapaikkakuntien yhteenlasketuista luvuista, jättämällä iältään tuntemattomat pois, eri ikäryhmien suhdeluvut.

perna 30 år och däröver finnes självständiga näringsidkare samt direktörer och disponenter utöver medeltalet. Till den högre tekniska personalen hör åter 20—49-åringar utöver genomsnittsnivån, likaså till gruppen tjänstemän och kontorspersonal. Bland arbetsledarna överskjuta relationstalen för grupperna 30 år och däröver medeltalet, medan åter bland arbetarna proportionstalen för personer under 30 år äro större. Vid stigande ålder övergår alltså en del av arbetarna till arbetsledarna och även i andra fall kan man iakttaga en förskjutning mot högre samhällsgrupper vid en högre ålder.

Slutligen är det skäl att granska åldersfördelningen för de s. k. *självständiga utan yrke*. I följande tabell har uträknats relationstal för de olika åldersgrupperna i procent av alla räkningsorternas sammanlagda befolkning, men ha personer med okänd ålder härvid lämnats åsido.

Internes des établissements, personnes sans ressources, étudiants, retraités etc. par âge.

Ikäryhmä Åldersgrupp Groupe de d'âge	Laitosholdokit I anstält intagna <i>Personnes sans profession dans les établissements</i>			Varattomat henkilöt Medellösa personer <i>Personnes sans ressources</i>			Opiskelijat ja koululaiset Studierende och skolelever <i>Étudiants et élèves</i>			Ent. elinkeinoharjoittajat F. d. näringsidkare <i>Retraités</i>			Ammatti tuntematon Yrket okänt <i>Profession inconnue</i>		
	Mp.	Np.	Yht.	Mp.	Np.	Yht.	Mp.	Np.	Yht.	Mp.	Np.	Yht.	Mp.	Np.	Yht.
	Mk. Sm.	Kvk. S.f.	Bk. L.d.s.	Mk. Sm.	Kvk. S.f.	Bk. L.d.s.	Mk. Sm.	Kvk. S.f.	Bk. L.d.s.	Mk. Sm.	Kvk. S.f.	Bk. L.d.s.	Mk. Sm.	Kvk. S.f.	Bk. L.d.s.
—14	18.1	21.7	19.6	63.3	29.9	39.3	12.5	20.0	15.9	—	—	—	3.8	0.3	0.6
15—19	7.1	5.8	6.6	1.3	0.6	0.8	24.6	35.4	29.4	—	—	—	23.2	2.8	4.2
20—29	30.3	11.6	22.7	4.7	2.7	3.3	58.9	42.5	51.6	0.7	0.2	0.4	30.4	9.5	11.0
30—49	29.2	21.8	26.1	6.3	6.6	6.5	4.0	2.1	3.1	4.2	2.4	3.3	25.4	27.0	26.8
50—64	8.6	12.4	10.2	7.6	16.4	13.9	0.0	0.0	0.0	30.4	41.5	35.9	10.0	29.9	28.5
65—	6.7	26.7	14.8	16.8	43.8	36.2	—	0.0	0.0	64.7	55.9	60.4	7.2	30.5	28.9
Yhteensä — Summa—Total....	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Ensimmäisenä olevaan ryhmään kuuluu hyvinkin erilaisten laitosten hoidokkeja, joten heidän ikänsäkin on hyvin vaihteleva. Varattomien henkilöiden ryhmän muodostavat eläkkeelle annetut lapset sekä köyhäinhoidon varassa elävät henkilöt. Lapset muodostivatkin suurimman ryhmän, missä naispuolisista oli 15 vuotta nuorempia yli 3/5. Naispuolisista oli taas huomattavasti enemmän vanhemmissa ikäryhmissä, niinpä oli heistä lähes puolet 65-vuotiaita tai sitä vanhempia. Opiskelijoista ja koululaisista kuuluu tähän vain sellaiset, jotka eivät asu kotonaan opiskeluaikanaan, siis etupäässä vieraspaikkakuntalaiset. Näiden ikäryhmitys riippuu hyvin paljon siitä, millaisia oppilaitoksia he kävivät. Pääosa heistä oli 20—29-vuotiaita, mikä johtuu korkeakouluissa opiskelevien lukumäärästä. Huomattava on vielä se, että naispuolisista on suhteellisesti suurempi osa kahdessa nuorimmassa ikäryhmässä kuin miespuolisista. Tämä osoittaa, kuten jo aikaisemmin toisessa yhteydessä on huomautettu, että miesten valmistautumisen kestää yleensä kauemmin.

Till den första gruppen höra interner i mycket olikartade inrättningar, varför även deras ålder är mycket varierande. Gruppen medellösa personer bildades av utackorderade barn samt av personer levande av fattigunderstöd. Barnen utgjorde den största gruppen, av de manliga voro över 3/5 under 15 år. Av de kvinnliga tillhörde avsevärt flere de högre åldersklasserna, sålunda inemot hälften gruppen 65 år och däröver. Av studerandena och skoleleverna höra hit endast sådana, som icke bo i sitt hem under studietiden, alltså huvudsakligen personer från främmande orter. Dessas åldersgruppering beror i hög grad därpå, vilka läroinrättningar de besöka. Huvuddelen av dem äro i åldern 20—29 år, vilket beror av antalet studerande vid högskolorna. Ytterligare bör observeras, att av kvinnkönet en proportionsvis större del tillhörde de två yngsta åldersgrupperna än av männen. Detta utvisar, såsom redan i ett annat sammanhang framhållits, att männens utbildning i allmänhet kräver en längre tid.

Entiset elinkeinonharjoittajat ovat kauttaaltaan vanhempaa väkeä, kuullen pääasiallisesti vanhimpaan ikäryhmään. Siinä ryhmässä, jonka muodostavat ammatiltaan tuntemattomat, on naispuolisista suurempi osa vanhempaa väkeä, miespuolisten jakautuessa tasaisemmin eri ikäryhmien kesken. Tähän ryhmään on viety suhteellisen suuri määrä neitejä, vaimoja ja leskiä, joille ei ole ammattia ilmoitettu, ja joiden toimeentulosta useimmissa tapauksissa omaiset pitänevät huolen. Erikoisesti näistä siis suurin osa kuuluu vanhempaan polveen.

F. d. yrkesutövarna äro genomgående äldre folk och tillhöra huvudsakligen den högsta åldersgruppen. I den grupp, som bildas av personer med okänt yrke, tillhör av kvinnkönet en större del högre åldersklasser, medan mankönet fördelar sig jämnare mellan de olika åldersgrupperna. Till denna grupp har förts ett proportionsvis stort antal fröknar, hustrur och änkor, för vilka något yrke icke uppgivits och vilka i de flesta fall torde underhållas av anhöriga. Speciellt av dessa tillhör alltså största delen de äldre generationerna.